

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντι

Περίοδος Β', τεύχος 90, Σάββατο 14 Γενάρη 1978 Δρχ. 20

ΦΟΒΗΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ
ΑΠΕΡΥΙΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ · Ο Κ. ΜΑΥΡΙΔΗΣ

ή
κρίση
στήν

ΕΔΗΚ

ΝΑΤΟ

επανερχομεθα

κυκλοφορεί

● Τό βιβλίο πού χαρακτηρίστηκε «άριστούργημα ιστορικής γραφής».

● Τό έργο πού όλοι οι μεγάλοι μαρξιστές θεωρητικοί της εποχής μας χρησιμοποιούν σαν βασική πηγή για τίς μελέτες τους.

● Τό αναντικατάστατο βοήθημα για όποιον θέλει να γνωρίσει τή σοβιετική ιστορία και πραγματικότητα.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗ

Έκδόσεις Ι. Χατζηνικολή

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Ι. Χατζηνικολή, Πλουτάρχου 10, τηλ. 743297

Καθε Σαββατο στη ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

- αγωνιστική πληροφόρηση για τους πολιτικούς και κοινωνικούς αγώνες
- Πληρης ενημερωση για τα προβλήματα της Αριστερας

Περίοδος Β'
Χρόνος 5ος
Τεύχος 90

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Δημοχάρους 60,
Αθήνα 601. Τηλ. 732-713 - 732-819

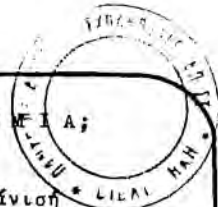
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ρεπορτάζ	4
Η ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ	6
Θ. ΚΑΛΟΥΔΗ: "Ετσι σχεδιάστηκε ή «έπιστροφή» μας στο ΝΑΤΟ ..	7
Π. ΗΦΑΙΣΤΟΥ: "Η μεσογειακή πο- λιτική της ΕΟΚ	10
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: "Η κρίση στην ΕΔΗΚ ..	12
ΒΙΡΓΙΝΙΑΣ ΤΣΟΥΔΕΡΟΥ: "Ενα προφητικό υπόμνημα	18
ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ εκλογές: μιλάνε οι εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών παρατάξεων	21
Κ. ΜΕΣΣΑΡΗ: Μιά «άγνωστη» φοιτητική άπεργία στο πανεπι- στήμιο Θράκης	26
Π. ΠΑΠΑΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ: "Η «περίπτωση Μαυρίδη»	28
Η. ΚΑΡΑ - Γ. ΤΣΑΛΑΚΟΥ: Δυτική Σαχάρα. Συνέντευξη με τον Β' Γραμματέα του Πολισάριο	31
ΓΙΟΥΛΗ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ: Μερικές «σημαδιακές» έρευνες σε σπίτια ..	36
ΝΤΟΡΑΣ ΡΟΓΚΑΝ: Χρονικό εκ- θέσεων. - Συνέντευξη με τον ΑΛΕΚΟ ΦΑΣΙΑΝΟ	38
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ:	43
ANNYS ΚΟΛΤΣΙΔΟΠΟΥΛΟΥ: Τσάρλυ Τσάπλιν	44
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: Γράφουν ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ, Κ. ΠΑΠΑΓΕ- ΩΡΓΙΟΥ	46
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	48

Θυμίζουμε ότι τό «ΑΝΤΙ» δι-
κάζεται στις 29 του μηνός, στό
Ε' Τριμελές Πλημμελειοδικείο
Αθηνών για παράβαση του
μεταξικού Ν. 375/36. 'Η δίκη
γίνεται ύστερα από αναβολή (5
- 12 - 77), λόγω απουσίας των
περισσότερων μαρτύρων κατη-
γορίας.

Κ Α Ι Σ Τ Α Π Α Ν Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Ι Α ;

Ο φασισμός έκανε, λοιπόν, καί έπίσημα την εμφάνισή
του στά Πανεπιστήμια. Μετά την είσοδό τους στη Βουλή
("Εθνική Παράταξις"), οι φασίστες δημιούργησαν καί
Φοιτητική 'Εθνική 'Αγωνιστική Κίνηση, μέσα στά πλαίσια
του "νόμιμου άγώνα" που τούς δίνει ή κυβέρνηση Καραμανλή.
'Η φασιστική φοιτητική όργάνωση δημιουργήθηκε την παρα-
μονή των φοιτητικών εκλογών καί των κινητοποιήσεων που
έμέσως μετά άναμένοντας όπως - ά κ ρ ι β ω ς - άλλοτε
(1960), σε μία έξαρση της Καραμανλικής άντικειμενικότητας
πολιτικής είχε δημιουργηθεί ή 'Εθνική Κοινωνική 'Οργάνωση
Φοιτητών, ή περιβόητη ΕΚΟΦ. Στά χρόνια που άκολουθήσαν
μέχρι τή φασιστική δικτατορία, ή ΕΚΟΦ έπαιξε π ρ ω τ ο
ρ ό λ ο στην δημιουργία κλίματος άναταραχής, σε στενή
συνεργασία πάντα με τίς κρατικές (μυστικές ή φανερές -
πολιτικές, άστυνομικές, στρατιωτικές) ύπηρεσίες καί τίς
άλλες παρακρατικές οργανώσεις. Ήταν ή εποχή που ή Δεξιά
δρούσε ένωμένη ...

Σήμερα που τά πράγματα άλλαξαν ή κυβέρνηση Καραμανλή
έξακολουθεί την ίδια, ούσιαστικά, πολιτική, με τό τρόπο
που άντιμετωπίζει (ή μάλλον ... δέν άντιμετωπίζει) τό
φασιστικό κίνδυνο. Καί δέν είναι τυχαίο ότι έπικεφαλής
του 'Υπουργείου Δημ. Τάξεως βρίσκεται σήμερα ο άπόστρατος
άξιωματικός Μπάλλος - ο ίδιος που σάν γεν. γραμματέας του
ύπουργείου βεβαίωνε, τον 'Ιούνιο του 1975, υπεύθυνα τό
λαό ότι είναι "υπερβολικά άδικαιολόγητος ο όρυθος" για
την ύπαρξη "άνατρεπτικών οργανώσεων", χαρακτήριζε "άνύπαρ-
κτους ή μικράς δραστηριότητος" τίς νεοφασιστικές οργανώσεις
του "ένός άκρου" (δηλαδή της άκρας Δεξιάς) καί ... 63 του
άλλου (δηλαδή της 'Αριστεράς) - καί μάλιστα "λάν ένεργητι-
καί, αί πράγματι δημιουργούσαι ζητήματα τάξεως" - βάζοντας
στό ίδιο τσουβάλι νόμιμα κόμματα της 'Αριστεράς με τά περι-
τώματα του χιτλερισμού ...

'Η εμφάνιση οργανωμένης φασιστικής κίνησης στό φοιτητικό
χώρο, γίνεται μέσα ένα γενικότερο κλίμα άνησυχίας για τίς
δύσκολες μέρες που έρχονται. Στούς άγώνες που μās περιμένουν
οί φοιτητές πρέπει νά είναι (καί θά είναι) ή πρωτοπορεία.
Κάτω από αυτές τίς συνθήκες, ή άποφυγή της (σχεδιασμένης)
πρόκλησης στά πανεπιστήμια δέν άρκεϊ, αν δέν συνοδεύεται με
πλήρη άπομόνωση των φασιστικών στοιχείων. Ο φασισμός δέν
πρέπει, τουλάχιστον έ κ ε ι, να σταθεύ ...

αντι

Κρίσιμες εβδομάδες...

Η ΒΟΥΛΗ ξανάρχισε τις εργασίες της, μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων. Η κυβέρνηση εξήγγειλε το «ένιαιο» μισθολόγιο (ακριθέστερα τὰ πέντε μισθολόγια) για τούς δημοσious υπαλλήλους. Ο χορός των ανατιμήσεων προχωρεί. Και οι απεργιακές κινητοποιήσεις διαδέχονται ή μία την άλλη...

Μέσα στους κόλπους πάλι των πολιτικών κομμάτων, καταστάσεις διάφορες διαμορφώνονται ή αρχισαν νά διαμορφώνονται: Η ΕΔΗΚ τελεί ή δ ή υπό διπλή ήγεσία. Στη «Νέα Δημοκρατία» έχει επισημανθεί ή ύπαρξη δυό αντιπολιτευτικών ομάδων - ή μία στά δεξιά, ή άλλη στά αριστερά του κ. Καραμανλή. Τά δύο ΚΚ - τό ΚΚΕ καί τό ΚΚΕ Έσωτερικοῦ - ετοιμάζονται για τά συνέδριά τους, ενώ τό ΠΑΣΟΚ έχει καθορίσει τούς άμεσους προσεχείς στόχους του: αυτοδιοίκηση, άγρότες, συνδικαλιστικό κίνημα.

Όστόσο οι επισημάνσεις αυτές, δέν είναι ικανές ν' αντισταθμίσουν κάποιες άλλες, σημαντικότερες, εξελίξεις, πού έρχονται νά γεμίσουν τό δεκαπενθήμερο πού κύλησε: Στην Άγκυρα λ.χ., οι εκεί ρυθμιστές των πραγμάτων, σκέφτηκαν πώς ήγγικεν, επιτέλους, ή ώρα νά σαλαμποποιηθεί τό Κόμμα της Δικαιοσύνης του Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ καί ν' ανατεθεί ή έξουσία στον Μπουλέντ Έτσεβίτ. Στίς Βρυξέλλες, οι επιτελείς του ΝΑΤΟ αποφάσισαν ν' αναθέσουν τή διοίκηση του στρατηγείου της Σμύρνης σέ τούρκο στρατηγό. Στη Νέα Υόρκη, ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ, Κούρτ Βάλντχάιμ (καί όχι ο προεδρικός άπεσταλμένος Κλάρκ Κλίφορντ), αποφάσισε νά περιοδεύσει, ξαφνικά, στην Άγκυρα, Λευκωσία καί Άθήνα, για νά δοθηθεί στην έξεύρεση «δικαίας λύσεως» του Κυπριακού. Τέλος, στην Ουάσιγκτον, δέν περνά εβδομάδα χωρίς κάποιος επίσημος νά παραδεχτεί τήν έξαρση του άμερικανικού - ή δυτικογερομανικού - «ένδιαφέροντος» για τήν Κύπρο ή για τήν άρση του εμπάργκο των όπλων πρós τήν Τουρκία ή για τή ρύθμιση των έλληνοτουρκικών διαφορών στο Αίγαίο, ενώ έγκυρότατα δημοσιογραφικά όργανα, από τούς «Νιού Γιόρκ Τάιμς» μέχρι τή «Σουντάντσε Τσάιουνγκ», άρχισαν νά αναφέρονται στην πιθανότητα ενός έλληνοτουρκικού διαλόγου (σέ επίπεδο Καραμανλή - Έτσεβίτ), κατά τό μοντέλο Σαντάτ - Μπεγκίν...

Φυσικά κάποιος πολιτικά άκατατόπιστος ή άπλως πονηρός, θά μπορούσε νά ύποστηρίξει ότι οι εξελίξεις αυτές είναι έντελως συμπωματικές, χωρίς συνάφεια ή διασυνδέσεις μεταξύ τους. Ο ύποτοργός Έθνικής Άμύνης κ. Αδέρωφ λ.χ., επιμένει ότι ή άνάθεση της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ σέ τούρκο διοικητή, καθόλου δέν μάς άφορά, «μιά καί δέν μετέχουμε στη στρατιωτική δομή της Συμμαχίας», ενώ καί τά νήπια, βέβαια, ξέρουν πώς, μέσω της νέας άμερικανοτουρκικής συμφωνίας, επιχειρείται ένας νέος εκδιασμός σέ βάρος της Ελλάδας, για νά επιστρέψει, άνευ όρων, στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ ή - στην καλύτερη περίπτωση... - για νά ύπαγάγει τόν «έθνικό έλεγχο» των ελληνικών ένόπλων δυνάμεων στη «δ ι ο ι κ η τ ι κ ή δ ο μ ή» της Συμμαχίας, μέ έδρα όχι πιά τή Σμύρνη, αλλά τίσ... Βρυξέλλες!

Άλλο τόσο, δέν χρειάζεται ειδική πολιτική διαίσθηση για ν' αντιληφθεί κανείς ότι ή στράτευση του Βάλντχάιμ για νά επαναρχίσει άμεσα ο διακοινοτικός διάλογος στην Κύπρο, σχετίζεται μέ τίσ προσπάθειες των Κάστερ καί Σμίτ ν' άρθεί τό εμπάργκο των όπλων πρós τήν Τουρκία (ο όρος του Κογκρέσσου είναι άπλως «πρόσδος» - καί όχι, κατ' άνάγκη, λύση - στο Κυπριακό) ή ότι ή επιδίωξη των Άμερικανών νά μετασχουν στη συνδιοίκηση του Έλληνικού Άρχηγείου στη Θεσσαλονίκη, άν τελικά συγκροτηθεί, σχετίζεται μέ τή γενικότερη προσπάθεια της Ουάσιγκτον νά καταστεί, λόγω καί έργω, ο ύπατος έπόπτης καί επιδιαιτητής όλου του Αιγαίου!

Οί αναφορές στα δεδομένα αυτά, επαναφέρουν, ώστόσο, τώρα, τή δραματική πρόβλεψη του Κ. Καραμανλή ότι τό 1978 θά είναι χρόνος κρίσιμος για τά έθνικά μας θέματα. Καί είναι γνωστό ότι στην πρόβλεψη αυτή στήριξε - πέραν από έσωτερικούς λόγους - τήν έπίσπευση του χρόνου των εκλογών κατά ένα έτος.

Η πρόβλεψη, παρά τίσ τεράστιες προσωπικές ευθύνες του άρχηγού της «Ν.Δ.», άποδεικνύεται ακριδής: Κάποιο άόρατο «Κέντρο Λήψεως Άποφάσεων», εκτός του έλλαδικού χώρου, έκρινε πώς μέ τόν Σπύρο Κυπριανού, σάν διάδοχο του «ατεγκτου» Μακαρίου, μέ τόν «πατέρα της τουρκικής νίκης στην Κύπρο» Μπουλέντ Έτσεβίτ στην πρωθυπουργία καί μέ τόν Κ. Καραμανλή, επικεφαλής πάντοτε του κυβερνώντος κόμματος της «Νέας Δημοκρατίας», οι προοπτικές για τή «ο τ α θ ε ρ ο π ο ί η σ η» της περιοχής, διαγράφονται τώρα καλύτερες. Καί για τήν περιοχή, πλούσια σέ πετρέλαια καί έρείσματα στρατηγικά, ενδιαφέρονται πολλοί: Από τόν Κάστερ καί τόν Σμίτ, μέχρι τό σάχη της Περσίας ή τό Χάλεντ της Σαουδικής Άραβίας ή τό Χουσεϊν της Ιορδανίας... Καί, βέβαια, στοιχεία της περιοχής είναι ή Κύπρος, τό Αίγαίο, τά τουρκοσσοδιετικά σύνορα καί τά σύνορα της Ελλάδας μέ τούς βόρειους γείτονές της!

Μπρός στίς προοπτικές αυτές, ο Έλληνας πρωθυπουργός άρέσκεται νά εμφανίζεται άτάραχος καί ύψηλότης. Σημασία - επαναλαμβάνει, κάθε τόσο, σ' ένα στενό κύκλο συνεργατών του - δέν έχει τό τί λένε οι άλλοι, δηλαδή οι δυτικοί μας «σύμμαχοι», αλλά τό τί λέω εγώ! Μόνο πού, καλού - κακού, αισθάνεται τήν άνάγκη νά ανανεώνει τόν όρκο του «άνήκομεν εις τήν Δύσιν», μέ τήν ψευδαίσθηση ότι οι άτλαντικοί έταίροι θά πιάσουν, τελικά, τήν «άδικούσαν Τουρκίαν» καί ή άρετή θά θριαμβεύσει...

Άλλά ή πολιτική - αυτό τό ξέρεi ακόμα καί ο «κτηνοτρόφος» κ. Αδέρωφ - δέν συναρτάται κατ' άνάγκη μέ τήν άρετή. Έτσι, οι εβδομάδες πού έρχονται, θά είναι κρίσιμες για όλόκληρο τό έθνος: Ουάσιγκτον, Βόννη, Λονδίνο, θά επιδιώξουν νά μάς εξηγήσουν τά αγαθά του «διαλόγου» - άς πούμε μέ τόν κ. Έτσεβίτ. Καί νά μάς αναπτύξουν τήν άνάγκη κάποιων ύποχωρήσεων - ελληνικών ύποχωρήσεων - προκειμένου νά κλείσουν οι πληγές του Κυπριακού καί του Αιγαίου... Καί, βέβαια, ή έθνική ένότητα, κατά πού είπε ο κ. Καραμανλής στο πρωτοχρονιάτικο μήνυμά του, είναι άναγκαία. Άρκεί άξονάς της νά μήν είναι ο κ. Λούντς ή τό «πιστεύω» του Συνδέσμου Έλλήνων Βιομηχάνων...

Ο καινούργιος χρόνος βρίσκει τούς μεταλλωρύχους του Μαντέμ-Λάκο να απεργούν για δέκατο μήνα. Η εργοδοσία κρατά αδιάλλακτη στάση αν και τα αιτήματα των απεργών είναι περιορισμένα: επαναπρόσληψη των μεταλλωρύχων (120) που απολύθηκαν στη διάρκεια της απεργίας παράνομα, αύξηση 30% του επιδόματος άνθυγιεινής εργασίας και θεώρηση των συνθηκών εργασίας.

Αλλά η στάση της εργοδοσίας θά ήταν, ίσως, διαφορετική αν δεν υπήρχε η αμέριστη συμπαράσταση του κράτους, μέσα στα πλαίσια της γνωστής άντεργατικής πολιτικής της κυβέρνησης Καραμανλή.

Τό θέμα της απεργίας θά φτάσει για μία ακόμα φορά στη Βουλή με έρωτηση του κ. Α. Κύρκου (ΚΚΕ έσ.). Αλλά δεν θά λυθεί, βέβαια, εκεί: ο υπουργός Έργασίας έχει από καιρό ρυθμίσει τα εργατικά θέματα καταργώντας ... την πάλη των τάξεων. Τα άλλα όλα...

Ο «ΦΑΚΕΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ»

Δέν συνεχίζει μόνο από την τηλεόραση τίς περισπούδαστες αναλύσεις ο άποτυχών υποψήφιος βουλευτής της Ν.Δ. Γ. Δρόσος. Κάνει τό ίδιο και από την «Καθημερινή», όπου την περασμένη Κυριακή προσπαθούσε νά μάς πείσει γιατί... δέν πρέπει νά ανοίξει ο φάκελος της κυπριακής τραγωδίας! Μέσα σέ μία αλαλούμ παράθεση απόψεων ο κ. Δ. υποστηρίζει σοβαρά ότι δέν θά μάθουμε τίποτε καινούργιο απ' αυτό τόν κλειστό φάκελο: Η ένοχη των Αμερικανών; έχει αποδειχθεί ότι... δέν υπήρξε! Αντίθετα είδοποίησαν και τό Μακάριο (Σ.Σ.: τί καλοσύνη!), πού δμως «δέν έλαβε κανένα μέτρο»! Τί ψάχνουμε, δηλαδή, για άμερικάνικες ευθύνες; Ο φταίχτης είναι άλλος...

Αλλά ο κ. Δ. φοβάται ότι «πέραν του ρόλου των ΗΠΑ θ' άρχισει συζήτηση και γύρω από την στάση των Άγγλων οι όποιοι βρίσκονταν στρατιωτικώς στην Κύπρο και δέν επενέθρσαν, ακόμη δέ και για την στάση της Σ. Ένωσης». Νά, λοιπόν, τό ζουμί: ο κ. Δ. ενδιαφέρεται για τίς έλληνοσοβιετικές (πέραν των έλληνοαγγλικών - αυτό είναι γνωστό) σχέσεις και γι' αυτό «είναι άσφαλώς προτιμότερο» νά μήν ανοιχτεί ποτέ ο «φάκελος της Κύπρου».

Σχόλιο; Ουδέν! Θού Κύριε...

ΔΗΜΟΤΙΚΑ Α-ΠΛΥΤΑ

Έγινε, λοιπόν, κι αυτό: στόν πρώτο (και δημοκρατικό) δήμο της χώρας εκλέχτηκε πρωτοχρονιάτικα δεξιός (της παράταξης Πλυτά) πρόεδρος του Δ.Σ. ύστερα από άπαντες ψηφοφορίες άμφισβητούμενης έγκυρότητας!

Μέσα στο γενικότερο κατήφορο των προοδευτικών δυνάμεων του δήμου της Αθήνας, ήταν επόμενο νά πάρει η δεξιά τόν άνήφορο.

Τό μόνο «καλό» από αυτή την Ιστορία ήταν ότι άποκαλύφθηκαν, «εύκαιρίας δοθείσης», κάποιοι λιθωνωτοί του νέου προέδρου πρós τή χούντα. Βγήκαν κυκριολεκτικά τά ά-πλυτά του στή φόρα. Άς του εύχηθούμε λοιπόν... «και δήμαρχος»!

ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ

ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΚΑ

Νά, λοιπόν, πού στά σπλάχνα της Καραμανλικής «Ν. Δημοκρατίας» «κάτι» κυοφορείται. Κάποια τάση αντιπολιτευτική διαμορφώνεται, πού άλλοι τή θέλουν «προοδευτική» (ή «πεφωτισμένη Δεξιά») και τή συνδέουν και μέ γνωστούς εξωκοινοβουλευτικούς παράγοντες, άλλοι «δεξιά», ενώ κάποιοι τρίτοι βεβαιώνουν ότι πρόκειται για... δικέφαλο (και πολιτικά αλλοίθωρο) τέρας...

Ο κ. Καραμανλής έχει συνηθίσει ν' αντιμετιπτίξει (τήν παλιά καλή έποχή) έστω και τή... σκέψη δημιουργίας τέτοιων τάσεων, δυναμικά. Αλλά «ο χρόνος παρήλθεν». Καί πολλά πράγματα άλλαξαν... Ίσως γι' αυτό (ή μάλλον και γι' αυτό) μερικοί βλέπουν εκλογές του χρόνου. Θά είναι κι αυτές μία κάποια λύση...

Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Αταφο πτώμα από καιρό η έλληνική τηλεόραση, περιμένει τό (έπίσημο) θάψιμο από την κυβέρνηση Καραμανλή και μαζεύει όλα και πίο πολλούς επικήδειους. Διπλή η εύκαιρία για την πρόσφατη συγκομιδή - ακόμα και από κυβερνητικά έντυπα: η άγρια λογοκρισία στο πρωτοχρονιάτικο μήνυμα του άρχηγού της άξιωματικής αντιπολίτευσης, ή... λησμονιά στην όποία έπεσαν άλλα (ΚΚΕ, ΚΚΕ-έσ.) και οι γελοίες δικαιολογίες πού έπίσημα δόθηκαν - από τή μία μεριά, κι οι άθλιες (δρακουλιάρικες και μή) έορταστικές (!) έκπομπές των τελευταίων ήμερών του '77 και των πρώτων του '78.

Ένας επικήδειος παραπάνω; Όχι, βέβαια. Μιά προειδοποίηση μόνο ότι πτώματα σάν τή σημερινή τηλεόραση απλά θάβονται. Κάθε άλλη προσπάθεια είναι καταδικασμένη και... μυρίζει!

ΤΑ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΑ

Σημειώστε την ήμερομηνία: 30 περίστροφά έχουν κλαπεί από μονάδα της Έλευθερούπολης. Είναι από αυτά πού χρησιμοποιούν οι άξιωματικοί. Η άποκάλυψη έγινε κατά την παραλαβή και παράδοση της διαχείρισης της μονάδας. Οι έρευνες έχουν, ήδη, άρχισει. Θά βρεθούν; Σημειώστε την ήμερομηνία...

Η ΜΑΦΑΛΝΤΑ και ο ΚΟΣΜΟΣ της

του ΚΟΥΪΝΟ

ΕΤΣΙ ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΚΕ Η «ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ» ΜΑΣ ΣΤΟ ΝΑΤΟ

ΤΟ ΟΤΙ η Ελλάδα «θά επιστρέψει πλήρως στο ΝΑΤΟ» στους άμεσως προσεχείς μήνες δεν τό λέμε πιά μόνο έμεις. Τό υποστηρίζουν τά ξένα ειδησεογραφικά πρακτορεία καί οί πολιτικοί σχολιαστές στην έδρα του ΝΑΤΟ στίς Βρυξέλλες. Καί — αν οί πληροφορίες του ανταποκριτή των έφημερίδων ΒΗΜΑ — ΝΕΑ στή Βόνη κ. Β. Μαθιόπουλου είναι σωστές — τό επιβεβαιώνουν καί οί πρεσβευτές όρισμένων «συμμαχικών χωρών».

ΕΜΕΙΣ θέβαια υποστηρίζαμε πάντα ότι ποτέ δεν φύγαμε ούσιαστικά από κανένα σκέλος της Άτλαντικής Συμμαχίας. Πράγμα πού σημαίνει ότι οί όποιες διεργασίες «απομάκρυνσης» καί — άργότερα — «επιστροφής» ή «επανασύνδεσης» ή, τέλος πάντων, κάποιας «ειδικού τύπου συνεργασίας» μέ τό στρατιωτικό σκέλος της συμμαχίας είναι θέμα «επιλογών» καί «προκρίσεων» στά πλαίσια μιās έξωτερικής πολιτικής πού διατηρεί ένα σταθερό προσανατολισμό: «Ανήκομεν εις την Δύσιν». Σ' ένα κόσμο, πού την ασφάλεια καί την εύημερία του έγνυται, θέβαια, τό ΝΑΤΟ.

ΟΣΑ, συνεπώς, ακολουθούν δεν επιχειρούν ν' αποδείξουν κάποια καινούργια αλήθεια γιά τίς

σχέσεις μας μέ τό στρατιωτικό αυτό συνασπισμό. Άλλά, στίς παρακάτω γραμμές, επιχειρείται μιá σκιαγράφηση του σκηνικού πού, στά πλαίσιά του, διαδραματίζονται, έδω καί έξι μήνες, οί τελευταίες πράξεις ενός ενδιαφέροντος «πολιτικού παιγνίου»: «Πώς νά μένουμε άπ' έξω χωρίς ν' άχουμε φύγει» ή «πώς νά είμαστε μέσα ενώ έχουμε άποχωρήσει».

ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ γιά μιá «ρύθμιση» σχέσεων μέ τό ΝΑΤΟ πού, κατά τόν έλληνα ύπουργό Έθνικής Άμύνης, στοχεύει σέ μιá ειδικού τύπου «ανεξαρτησία των ένόπλων μας δυνάμεων» — μιá ανεξαρτησία πού:

- Κρατά τά ελληνικά στρατεύματα «ύπό έθνικόν έλεγχον» γενικά.

- Τά εντάσσει στή νατοϊκή καθοδήγηση «ΜΟΝΟ» σέ ό,τι άφορά «τά έργα στρατιωτικής ύποδομής, την ανταλλαγή (πολιτικών καί στρατιωτικών) πληροφοριών καί οτόν γενικό συμμαχικό στρατηγικό σχεδιασμό» («Έλευθεροτυπία», 31.12.77). Δευτερεύοντα θέματα στρατιωτικής συνεργασίας, δηλαδή...

Του Θεωρή Καλούδη

Η παρατεινόμενη «έλληνοτουρκική κρίση» — έτσι, απλά «έλληνοτουρκική», δίχως αίτια κι αιτιατά, πολιτικές σκοπιμότητες καί στρατηγικές προσδοκίες καί, φυσικά, χωρίς «διεθνείς άναμειξεις» — άπασχόλησε ιδιαίτερα τίς κεντρικές ύπηρεσίες του ΝΑΤΟ στίς Βρυξέλλες, όλο τόν τελευταίο χρόνο. Καί όταν ή γραφειοκρατία της έδρας του Άτλαντικού Συμφώνου κινητοποιείται, πολλοί ξένοι παρατηρητές πάχουν νά βρουν την εΐδηση στην Ούάσιγκτον ή στή Βόνη.

Ταυτόχρονα, λοιπόν, «διαρροές» στίς δύο αυτές πρωτεύουσες, άρχίζουν από τό τέλος της περασμένης άνοιξης νά προετοιμάζουν τό έδαφος γιά μιá «ένδεχόμενη προσέγγιση» των έλληνοτουρκικών άπόψεων. Μιά «ούσιαστική προσπάθεια γιά έξεύρεση λύσεων στίς διαφορές των δύο χωρών», πού, σύμφωνα μέ «προβλέψεις» κύκλων της συμμαχίας, «θά ένθαρρυνθεί σταθερά μέ πρωτοβουλίες του ΝΑΤΟ καί των ΗΠΑ». Καί αυτό γιατί «ή παρατεινόμενη κρίση άνάμεσα στίς δύο «σύμμαχες» χώρες δεν είναι μόνο δική τους ύπόθεση».

Πράγματι, κατά τόν άμερικανό στρατηγό Χαίηγκ, διοικητή των ένόπλων δυνάμεων του ΝΑΤΟ, «ή διαμάχη άνάμεσα στην Ελλάδα καί την Τουρκία άσκει τριπλή επιδραση επίδραση καί στή συμμαχία»:

1. Διατηρεί τίς στρατιωτικές σχέσεις της Ελλάδας καί του ΝΑΤΟ σέ μιá έκκρεμότητα πού «αν καί έχει προσωρινό χαρακτήρα, παραμένει ιδιαίτερα δυσάρεστη καί ένοχλητική».

2. Διατηρεί τό «έμπάργκο» στό θέμα της παροχής άμερικάνικης στρατιωτικής βοήθειας στην Τουρκία, γεγονός πού άποδυναμώνει την άποτελεσματικότητα των ένόπλων της δυνάμεων».

3. Παρατείνει επικίνδυνα την ένταση στό μεσογειακό ύπογάστριο της συμμαχίας καί «καθιστά τη νοτιοανατολική της πτέρυγα έξαιρετικά εύάλωτη, σέ μιá έποχή όπου αυξάνεται ή σοβιετική ισχύς στή Μεσόγειο».

Κάτω άπ' αυτές τίς συνθήκες μιá «άποκατάσταση της ήρεμίας στα νότια της συμμαχίας» δεν θεωρείται απλά επιβεβλημένη αλλά κρίνεται, από τούς κύκλους του ΝΑΤΟ στίς Βρυξέλλες, καί «άμέσου προτεραιότητας».

ΚΙΝΗΣΕΙΣ «ΖΑΤΡΙΚΙΟΥ»

Έτσι, από τό περασμένο, ήδη, καλοκαίρι, έκπονείται στην έδρα του ΝΑΤΟ

ένα ειδικό πρόγραμμα «διευθετήσεων», πού στόχο του έχει ν' άποκαταστήσει, βασικά, την κλονισμένη ισχύ της νοτιοανατολικής πτέρυγας της συμμαχίας.

Τό πρόγραμμα αυτό, σύμφωνα μέ διπλωματικούς παρατηρητές της δελγικής πρωτεύουσας, λειτουργεί σέ δύο επίπεδα:

1. Επιδιώκει την «άποκατάσταση της ήρεμίας» στή Ν.Α. πτέρυγα του ΝΑΤΟ μέσα από την άποκατάσταση των σχέσεων της Ελλάδας καί της Τουρκίας.

ΑΥΤΟ σημαίνει τη «ρύθμιση» ΟΛΩΝ των προβλημάτων πού διατηρούν τόσο την ένταση άνάμεσα στίς δύο χώρες, όσο καί τίς ιδιαίτερες «πικρίες» τους πρós τό ΝΑΤΟ καί τίς ΗΠΑ. Πρακτικά:

- Κλείσιμο του Κυπριακού.
- Διακανονισμός του Αίγαιακού.
- Άρση «έμπάργκο» πρós την Τουρκία.
- «Επιστροφή της Ελλάδας στο στρατιωτικό σκέλος, μετά τη «δικαίωση» των θέσεών της.

2. Γιά την περίπτωση πού δεν «περπατήσει» αυτή ή φόρμουλα — πού ενώ άπ' την πλευρά πολιτικών κύκλων του ΝΑΤΟ κρίνεται σάν ή «πλέον ασφαλής», τουρκικές πηγές τη χαρακτηρίζουν «άπαράδεκτα φιλοελληνική» — τότε «ή άποκατάσταση της συμμαχικής ήρεμίας» στην περιοχή προωθείται μέσα από

«ιδιαιτερες διευθετήσεις του NATO και των ενδιαφερομένων χωρών».

Αυτό σημαίνει πρακτικά:

● Άμεση ικανοποίηση των στρατιωτικών αναγκών της Τουρκίας, με την άρση του «εμπάργκο».

● Παράλληλη ρύθμιση της ελληνικής στρατιωτικής έκκρεμότητας, κατά τρόπο που θα αναγκάζει την κυβέρνηση των Αθηνών να «επιστρέψει» στο στρατιωτικό σκέλος, αλλά που, ωστόσο, θα της δίνει ένα δικαίωμα γοήτρου: Νά «επιστρέψει» μ' ένα τύπο νομικών σχέσεων που η ίδια θα επιλέξει.

Όσο για τις δυο μόνιμες πηγές έντασης στην περιοχή – τό Κυπριακό και τό Αιγαιακό – θα μπορούσαν, αμέσως μετά, να «εξετασθούν» περιθώρια λύσεων, που δεν θα μείωναν τό κύρος καιενός...

Τό δεύτερο αυτό σκέλος κρίνεται ότι ευνοεί περισσότερο τις τουρκικές θέσεις και, πάντως, εξυπηρετεί τη διπλωματία της Άγκυρας. Τό σχέδιο αυτό έχει ένθερμους υποστηρικτές στους στρατιωτικούς κύκλους του NATO και προωθείται ανοιχτά από παρόντες που έχουν σχέση με τό 'Ατλαντικό Συμβούλιο στη Νέα Υόρκη – έναν «ιδιωτικό» οργανισμό που περιλαμβάνει στους κόλπους του επιτελείς του NATO, της CIA, του Στাইτ Ντηπάρτμεντ και απόστρατους της ύψηλης στρατιωτικής ιεραρχίας των Η.Π.Α...

ΚΙΝΗΣΕΙΣ «ΚΑΛΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ»

Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο αναπτύσσονται ατλαντικές πρωτοβουλίες, που σκοπό έχουν από τη μία να «τεστάρουν» τις προθέσεις – αλλά και την ανθεκτικότητα – της κάθε πλευράς και από την άλλη να επιλέξουν τη φόρμουλα των «διευθετήσεων».

Τόν περασμένο Σεπτέμβριο εκπρόσωπος του NATO, στίς Βρυξέλλες, είναι «ιδιαιτερα ευτυχής» που «δύνανται να διακρίνουν αιολόδοξες προοπτικές στο όλο θέμα». Στίς αρχές του 'Οκτωβρίου ο ίδιος εκπρόσωπος βρίσκεται στην – «εύχρηστη» πάντα – θέση ν' ανακοινώσει και συγκεκριμένα «θετικά δήματα»:

«Έχουμε πετύχει ήδη – θα δηλώσει σε δημοσιογράφους – τη ρύθμιση ουσιαστικών προβλημάτων που υπήρχαν στην έναρξη κυκλοφορία στο Αιγαίο».

Και θα συνεχίσει:

«Οφείλουμε να εξάρουμε, παράλληλα, τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης. Η πολιτική χειρονομία της να επιτρέψει στίς στρατιωτικές της δυνάμεις να συμμετάσχουν στη συμμαχική άσκηση Display Determination αποτελεί αναμφισβήτητη αποφασιστικό βήμα καλής θέλησης».

(Σ.Σ. Στην άσκηση αυτή, που μέρος της αναπτύχθηκε σε τουρκικό έδαφος, συμμετείχαν και έπιλεκτα τμήματα του τουρκικού στρατού. Ήταν η πρώτη φορά, μετά την ελληνοτουρκική κρίση και την «αποχώρηση» της Ελλάδας απ' τό στρατιωτικό σκέλος του NATO, που ελληνικές και τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις αναπτύσσονταν μαζί, στα πλαίσια κοινής συμμαχικής άσκησης).

Όσο, ο εκπρόσωπος του NATO, στην ίδια επικοινωνία του με τους δημοσιογράφους, θα νιώσει την ανάγκη να παρατηρήσει πώς

«παρ' όλα αυτά δεν υπάρχει ακόμη κάποια βέβαιη ένδειξη ουσιαστικής προσέγγισης των δύο χωρών» – «θα πρέπει να προχωρήσουμε σε ιδιαίτερα λεπτούς χειρισμούς για την επίτευξη των αναγκαίων συμβιβασμών, στους άμεσους επόμενους μήνες».

Αν οι πληροφορίες του βελγικού τύπου είναι σωστές, οι χειρισμοί αυτοί θα πρέπει να τελεοφορήσουν

«τό πολύ στά μέσα του 1978, όποτε θα πρέπει να περιμένουμε και την ουσιαστική επανένταξη των ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων στο NATO».

Από την εποχή εκείνη μέχρι τις ελληνικές εκλογές δεν έχουμε καμιά σημαντική επίσημη νατοϊκή ανακοίνωση «ελληνοτουρκικού ενδιαφέροντος». Από τά «ψιλά» όμως των ανα-

κοινώσεων δραστηριοτήτων στην έδρα της συμμαχίας διαβιβάζουν μία σειρά από ειδήσεις, που, ίσως, δεν δείχνουν μόνο την «καλή θέληση» της ελληνικής πλευράς. Έτσι:

1. Στίς 15 και 16 Σεπτεμβρίου πραγματοποιείται στην έδρα του NATO συνάντηση εκπροσώπων εθνικών υπηρεσιών ενημέρωσης, όπου συζητείται και ένα «φλέγον θέμα»: Η στάση της κοινής γνώμης των χωρών της συμμαχίας απέναντι στο NATO. Στη συνάντηση αυτή, όπου δεν έγινε γνωστό αν επινοήθηκε και κάποιο ειδικό πρόγραμμα «μεταστροφής της κοινής γνώμης υπέρ του NATO», μετείχε και η Ελλάδα με εκπρόσωπο του υπουργείου Προεδρίας της Κυβέρνησης.

2. Τό Σεπτέμβριο του 1977, ένα μήνα πριν τη Διάσκεψη του Βελιγραδίου, τό NATO οργανώνει μία σειρά συμμαχικών και εθνικών ασκήσεων, τις όποιες καλούνται να παρακολουθήσουν και αξιωματικοί του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Η δικαιολογητική βάση αυτής της χειρονομίας είναι η «οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης» ανάμεσα στους δύο στρατιωτικούς συνασπισμούς.

● Στα πλαίσια αυτού του συμμαχικού προγράμματος ανακοινώνεται στην έδρα του NATO στίς Βρυξέλλες και η – κατά τά άλλα τόσο πολυδιαφημισμένη σαν «εθνική» – ελληνική στρατιωτική άσκηση ΦΙΛΙΠΠΟΣ 77, στη Μακεδονία και τη Θράκη. Πράγματι την άσκηση αυτή παρακολουθούν και στρατιωτικοί παρατηρητές της Σοβ. Ένωσης, Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Γιουγκοσλαβίας, αλλά και της Κίνας.

3. Στίς 23 'Οκτωβρίου 1977 ανακοινώνεται επίσημα στίς Βρυξέλλες η ελληνική συμμετοχή σε μία σειρά εκπαιδευτικών προγραμμάτων του 'Ατλαντικού 'Ινστιτούτου. Σκοπός των προγραμμάτων αυτών είναι «να διερευνηθούν οι νέες πολιτικές, οικονομικές και στρατιωτικές συνθήκες στην Ευρώπη, που επιδρούν στην ασφάλεια του Δυτικού Κόσμου». Στίς εργασίες του 'Ατλαντικού 'Ινστιτούτου εξετάστηκαν και οι «κατευθυντήριες γραμμές της εξωτερικής πολιτικής» των χωρών που πήραν μέρος. Παράλληλα διαμορφώθηκαν συγκεκριμένες «εισηγήσεις», οι όποιες κρίθηκαν σαν «πλαίσιο γενικής πολιτικής» για τις χώρες-μέλη του NATO, με στόχο, πάντα, την «προάσπιση των δεδομένων που συνθέτουν τις αρχές ασφαλείας του Δυτικού Κόσμου».

4. Τρεις μέρες αργότερα, στίς 26 'Οκτωβρίου 1977, γίνεται γνωστή στίς Βρυξέλλες η «επιθυμία της Ελλάδας να συμμετάσχει στίς συμμαχικές εργασίες για τό σχεδιασμό μακροπροθέσμου προγράμματος αμύνης του NATO». Την ίδια μέρα συμπιπτει:

● η «διαρροή» στον αμερικανικό τύπο της «επιθυμίας των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων να μην αποξενωθούν από τά συμμαχικά προγράμματα στρατιωτικής ετοιμότητας».

● η δημοσίευση στο βελγικό τύπο «ασφαλών πληροφοριών», που προέρχονται από «κύκλους της συμμαχίας» και σύμφωνα με τις όποιες «η ελληνική κυβέρνηση βρίσκεται ήδη στο στάδιο των διαπραγματεύσεων με τό NATO μίας νέας διαδικασίας που θα διευκολύνει τη μελλοντική τους πλήρη στρατιωτική συνεργασία».

Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές τό NATO «είναι στο μεταξύ πρόθυμο να βοηθήσει την ελληνική κυβέρνηση τόσο στη δημιουργία εθνικής βιομηχανίας κατασκευής αντιαερομηχανών δπλων, όσο και στο θέμα αποθεμάτων σε πυρομαχικά».

Σχολιάζοντας αργότερα τις πληροφορίες αυτές διπλωματικοί κύκλοι των Βρυξελλών θα προβλέψουν την

«πλήρη επάνοδο της Ελλάδας στο NATO μετά από την πιθανή νίκη του κ. Καραμανλή στίς εκλογές του Νοεμβρίου και σε χρόνο που θα καθορισθεί από διαδικαστικούς λόγους, περισσότερο...» (ΑΥΓΗ 10.11.77).

1978. ΕΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ

Και μιλάμε βέβαια για επιλογές τακτικής και μεθόδων. Φαίνεται πώς βρισκόμαστε μπροστά σε ρυθμίσεις που απορρέουν

από το δεύτερο éναλλακτικό σχέδιο του προγράμματος «διευθετήσεων» στη Ν.Α. πτέρυγα της συμμαχίας. Καί αυτό γιατί, παρά την ελληνική «καλή θέληση», τό κλείσιμο του Κυπριακού καί του Αιγαιακού – ίδωμένο σάν προϋπόθεση γιά τήν άρση του «έμπάργκο» στην Τουρκία καί όριστική τακτοποίηση των ελληνοτουρκικών διαφορών – προσέκρουσε στά άδιέξοδα της σημερινής τουρκικής πολιτικής καί οικονομικής κρίσης.

Είναι, ήδη, από τόν περασμένο Σεπτέμβριο γνωστές στους νατοϊκούς κύκλους οι αντιρρήσεις – καί οι ένδεχόμενες αντιδράσεις – των τουρκικών στρατηγών σέ οποιαδήποτε «έπίλυση» του Κυπριακού ή «ρύθμιση» του Αιγαιακού, πού θά έμφάνιζε δικαιωμένες τίς ελληνικές θέσεις, μειώνοντας έτσι τό τουρκικό γόητρο. Σύμφωνα μέ όσα δήλωσαν σέ ομάδα γάλλων δημοσιογράφων οι τουρκοί στρατηγοί των σωμάτων πού βρίσκονται στά σοβιετικά σύνορα, «θά πρέπει νά σταματήσουν κάποτε οι σύμμαχοί μας τίς άνόητες ήθικολογίες καί νά έπιχειρήσουν νά δοϋν πού θεράνουν τά ουσιαστικότερα στρατιωτικά δεδομένα. Ο τουρκικός στρατός – πού είναι ό δεύτερος, μετά των ΗΠΑ, σέ δυνάμεις συμμετοχής στό ΝΑΤΟ – έχει έπιφορτιστεί γιά τήν υπεράσπιση ζωτικότερων γιά τή συμμαχία στρατηγικών θέσεων. Θά πρέπει νά σκεφτούν ώριμότερα τό ΝΑΤΟ καί οι ΗΠΑ ποιόν, τελικά, έξυπηρετεί ή διατήρηση του «έμπάργκο» καί ή μείωση της άμυντικής του Ικανότητας».

Καί τό σκέφτηκαν: άνώτεροι αξιωματούχοι του ΝΑΤΟ στη Νέα Υόρκη, δηλώνουν μέ τό κλείσιμο του 1977:

«Τά συμφέροντα του ΝΑΤΟ καί των ΗΠΑ απαιτούν τήν άμεση άρση του «έμπάργκο» καί τήν ανατροπή της σημερινής άμερικανικής πολιτικής άπέναντι στην Άγκυρα».

Οι δηλώσεις αυτές συμπίπτουν μέ μία έκθεση του Άτλαντικού Συμβουλίου, πού διαπιστώνει ότι

«ή άμερικάνικη πολιτική άπέναντι στην Τουρκία έφερε αντίθετα αποτελέσματα από εκείνα πού επιδιώκονταν καί σάν απόδειξη επαναλαμβάνει όλους τους γνωστούς «κινδύνους» πού απορρέουν από τό κλείσιμο των διάσεων στη χώρα αυτή».

Στήν ίδια έκθεση προσφέρεται μία άκαδημαϊκή άναγνώριση τόσο της «ελληνικής στάσης» όσο καί των ελληνικών «άνησυχών». Όστόσο οι ΗΠΑ καλούνται νά βρουν «άλλους τρόπους νά Ικανοποιήσουν τους Έλληνες». Τρόπους πού

«δέν θά θέτουν σέ κίνδυνο τά συλλογικά συμφέροντα της συμμαχίας καί τά συμφέροντα της Άτλαντικής Κοινότητας, όπως συμβαίνει τώρα μέ τή διατήρηση του «έμπάργκο» στην Τουρκία».

Άπέναντι σ' αυτές τίς άμερικανοτουρκικές διεργασίες δέν έχουμε νά παρατηρήσουμε κάποια σημαντική ελληνική αντίδραση. Άλλωστε ή έπίσημη άποψη είναι ότι «πρόκειται γιά θέματα πού άφορούν τίς σχέσεις των χωρών πού μετέχουν καί στό στρατιωτικό σκέλος της συμμαχίας. Κι έμεις, ως γνωστόν, έχουμε άποχωρήσει από καιρό»...

ΤΕΛΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ;

Κάτω άπ' αυτές τίς συνθήκες ή πρόσφατη άνάθεση του νατοϊκού στρατηγείου της Σμύρνης σέ τουρκους αξιωματικούς

δέν πρέπει ν' αποτέλεσε ψυχρολουσία γιά τήν ελληνική κυβέρνηση. Καί, λογικά, δέν θά πρέπει νά τό είδε σάν έκδιασμό.

● Κι αυτό όχι τόσο γιατί ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΑ είχε ένημερωθεί έπίσημα από τό ΝΑΤΟ, κατά τό πρόσφατο ταξίδι του στρατηγού Ντάβου στις Βρυξέλλες, όσο γιατί ΓΝΩΡΙΣΕ τή διαμορφούμενη γι' αυτήν κατάσταση από τό ταξίδι του κ. Παπαληγούρα στη βελγική πρωτεύουσα, τόν περασμένο μήνα.

Στό ντεμπούτο του, σάν ύπουργός Έξωτερικών, ό κ. Παπαληγούρας βρέθηκε νά παίξει μέ σημαδεμένη τράπουλα στην έδρα της συμμαχίας. Καί τό έρώτημα πού, ίσως, τόν άπασχόλησε περισσότερο ήταν πώς, αλήθεια, τά κατάφεραν οι κ.κ. Μπίτσιος καί Άβέρωφ νά τά βγάξουν πέρα, παλιότερα, σέ τέτοιον είδους παρτίδες...

Έπιστρέφοντας ό Έλληνας ύπουργός στην Άθήνα γνώριζε ότι οι έπόμενες κινήσεις στη νατοϊκή σκακιέρα των «διευθετήσεων» ήταν θέμα χρόνου.

Ο στρατηγός Χαίτηκ όμως δήλωνε άπροκάλυπτα πώς

«τώρα πιά, είναι θέμα της ελληνικής κυβέρνησης νά διαπραγματευθεί τή μέθοδο καί τόν τρόπο της επιστροφής της στό στρατιωτικό σκέλος της συμμαχίας».

Τό ταξίδι του κ. Καραμανλή, πού έσπευσμένα, άμέσως μετά, προγραμματίστηκε γιά τίς Ευρωπαϊκές πρωτεύουσες δέν γίνεται άσφαλώς γιά νά επιβεβαιωθεί ή νά διαψευσθεί τό ρητορικό έρώτημα του ύπουργού του έπί των Έξωτερικών «άν θάπρεπε ή Έλλάδα νά παραμένει ακόμα στον Δυτικό Κόσμο». Πρόκειται πλέον γιά τήν άπόπειρα ενός διακανονισμού στά πλαίσια του ίδιου κόσμου πού, πέρα από τό νά είναι «υπόθεση γόητρου», επιδιώκει παραπέρα καί ύφέλ – είτε στρατιωτικά, είτε οικονομικά είτε γενικότερα της ελληνικής έξωτερικής πολιτικής.

Καί, φυσικά, δέν είναι τυχαίο πού στις Ευρωπαϊκές πρωτεύουσες ό κ. Καραμανλής θά συζητά παράλληλα:

- τό θέμα του ΝΑΤΟ
- τό θέμα της ΕΟΚ
- παρεμφερή ζητήματα στρατιωτικής καί οικονομικής βοήθειας.

Μιά διαδικασία διαπραγματευτικών ρυμουλκίσεων, όπου δέν θάναί ευδιάκριτο τό ρυμουλκό καί τό ρυμουλκούμενο, μία κι όχι μόνο θάναί της αυτής προέλευσης, αλλά καί θ' άπολαμβάνουν κοινού χειρισμού.

Όσο γιά τίς ελληνοτουρκικές σχέσεις, τό Αιγαίο καί τό μέλλον του Κυπριακού προβλήματος, ύπάρχουν οι δηλώσεις Έτζεβίτ της περασμένης έβδομάδας. Ο πρωθυπουργός του Άττίλα βρίσκει τώρα πώς «δέν ύπάρχουν πιά σοβαρά έμπόδια γιά νά προχωρήσουμε σ' ένα μεταξύ μας διάλογο καί γιά νά λύσουμε τίς διαφορές μας μέ τους Έλληνες». Καί φαίνεται πως αυτός ό διάλογος θά πραγματοποιηθεί πολύ σύντομα. Γιά νά επαληθευτούν καί χρονικά τά προγράμματα «διευθετήσεων» του ΝΑΤΟ. Καί νά επιβεβαιωθεί γιά μία ακόμα φορά ή «καλή φήμη» γιά τήν αποτελεσματικότητα των MADE IN USA λύσεων. Καί, δυστυχώς, δέν θά είναι αυτή ή μόνη επιβεβαίωση...

Η ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΟΚ

Στίς πιό κάτω γραμμές θά προσπαθήσουμε νά περιγράψουμε μέ συντομία τήν πολυσυζητημένη μεσογειακή πολιτική τής ΕΟΚ. Μετά τή σύντομη αναφορά στίς συμφωνίες σύνδεσης τής Ελλάδας καί τής Τουρκίας στή δεκαετία τοῦ 1960, οἱ ὁποῖες στήν πράξη ἀποτελοῦν ὄχι μόνο τά πρῶτα βήματα γιά τή δημιουργία κοινῆς κοινοτικῆς μεσογειακῆς πολιτικῆς, ἀλλά καί κοινῆς κοινοτικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, θά προχωρήσουμε στή συζήτηση τοῦ πῶς ἐξελίχτηκαν οἱ σχέσεις τής ΕΟΚ μέ τίς ἄλλες μεσογειακές χώρες¹. Περισσότερη προσοχή θά δοθεῖ στή δεκαετία τοῦ 1970, μέ τήν εἴσοδο στήν Κοινότητα τής Ἀγγλίας, τής Ἰρλανδίας καί τής Δανίας.

Ἡ πρώτη αἴτηση γιά συχνότερες σχέσεις ἔγινε ἀπό τήν Ελλάδα τό 1959 καί γιά πολλοῦς λόγους συνάντησε ἐνθουσιώδη ἀνταπόκριση. Κατά τήν περίοδο αὐτή, ὁ Ψυχρός Πόλεμος κυριαρχοῦσε στίς σχέσεις Ἀνατολῆς-Δύσης καί ἡ Ελλάδα ἦταν μιά σπουδαία χώρα γιά τά στρατηγικά σχέδια τοῦ ΝΑΤΟ. Γι' αὐτό οἱ Η.Π.Α. εἶχαν ἰσχυροῦς λόγους νά θέλουν τήν προσχώρηση τῆς χώρας τόσο στούς στρατιωτικούς, ὅσο καί στούς οἰκονομικούς ὁργανισμούς τῆς Δυτικῆς Συμμαχίας. Ἐπιπλέον, μιά τέτοια ἐξέλιξη ἦταν ἀναγκαῖα γιά τήν προστασία τῶν κοινω-νικῶν, πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν δομῶν, πού προσεκτικά καί «ἐπίπονα» οἱ ΗΠΑ κτίσανε στήν Ελλάδα (καί τήν Τουρκία) κατά τή μεταπολεμική περίοδο μέ τήν ἐφαρμογή τοῦ «Δόγματος Τρούμαν». Γι' αὐτούς τοὺς λόγους οἱ Ἕνω-μένες Πολιτεῖες ἀσκούσαν ἰσχυρή πίεση πάνω στήν ΕΟΚ, νά ἀποδεχθεῖ τήν ἐλλη-νική αἴτηση γιά στενότερες σχέσεις. Ἐπίσης ἡ αἴτηση τῆς Ελλάδας ἔγινε λίγο μετά τή διάλυση τοῦ ΟΕΕC καί τή δημι-ουργία τοῦ ΕΕΤΑ, ἐνέργεια τῆς Ἀγγλίας πού θεωρήθηκε ἀντιπεριορισμός στή δημιουργία τῆς ΕΟΚ. Ἡ Κοινότητα εἶδε μέ καλό μάτι τήν προτίμηση μιάς «τρί-της», ἁδύνατης μεσογειακῆς χώρας πού

ἐπιζητοῦσε σύνδεση μαζί τῆς ἀντί μέ τόν ΕΕΤΑ.

Στούς κόλπους τῆς ΕΟΚ, ἡ σχολή ἀκαδημαϊκῶν καί ἄλλων «Εὐρωπαίων» πού ὁραματίζοντουσαν μιά «ένωμένη Εὐρώπη», ὑποστήριξε τήν ἰδέα γιά τή δημιουργία μιάς «εὐρωπαϊκῆς σφαίρας ἐπιρροῆς» καί ἔτσι γιά τοὺς δικούς τους λόγους ὑποστήριξαν τήν ἐλληνική αἴτη-ση. Ἐπιπλέον, ἡ Μεσόγειος θεωρεῖται ζωτικὸς χώρος γιά τήν Εὐρώπη, ὄχι μόνο γιά στρατιωτικούς λόγους ἀλλά καί γιά οἰκονομικούς, σάν σημαντική ἀγορά βιομηχανικῶν προϊόντων καί σάν προμη-θευτὴς πετρελαίου. Δέν εἶναι παράξενο λοιπὸν τό ὅτι ἡ ἐλληνική πρωτοβουλία συνάντησε τή θετική ἀνταπόκριση τῶν Βρυξελλῶν.

Ἡ ὁδὸς τῆς συμφωνίας πού ἔγινε τό 1962, ἦταν ἡ τελωνειακή ἔνωση καί ἡ σταδιακή ἐναρμόνιση τῆς ἐλληνικῆς οἰ-κονομικῆς πολιτικῆς, μέ ἀπώτερο σκοπὸ τήν οἰκονομική καί πολιτική «ὀλοκλή-ρωση» τῆς μέ τήν ΕΟΚ.

Ἀν καί ἡ Κοινότητα ὅπως ὁδηγεῖται δέν ἤθελε νά δημιουργηθεῖ προηγούμενο μέ τήν ἐλληνική συμφωνία, αὐτὸ συνάντησε τήν ἰσχυρή ἀντίδραση τῆς Τουρκίας, πού ἀπαιτοῦσε παρόμοια μεταχείριση. Ἡ ΕΟΚ, γιά νά ἀποφύγει τίς πολιτικὲς ἐπι-πλοκές καί γιά νά μεταχειριστεῖ μέ ἴσο τρόπο τοὺς γείτονες τῆς Ελλάδας, δέ-χτηκε τήν ἀκόμα πιό δύσκολη ὑπόθεση, τῆς μελλοντικῆς ἐνταξίσεως τῆς Τουρκίας στούς κόλπους τῆς. Ἀλλά ἡ «ἐπανάστα-ση» στή χώρα αὐτή (ἐναντίον τοῦ Μεν-τερές), τὴν ἔβαλε δύο χρόνια πίσω στή διαπραγματευτική διαδικασία, σέ σχέση μέ τήν ἐλληνική προσπάθεια ἐνταξίσεως. Αὐτὸ τό γεγονός δοῆθηκε τὴν Ἐπιτροπὴ τῶν Κοινοτήτων νά μὴν ἐπαναλάβει πολλὰ ἀπὸ τὰ «λάθη» πού ἔκανε στήν περίπτωση τῆς Ελλάδας. Ὅταν ἀρχίσαν οἱ διαπραγματεύσεις, ἡ στάση ὅλων τῶν παρὰ γόντων ἄλλαξε σημαντικά. Ἔτσι, ἐνῶ οἱ ἀντιδράσεις στούς κόλπους τῆς Κοινοτικῆς γιά τήν ἐλληνική συμφωνία

Τό κείμενο αὐτὸ ἀποτελεῖ τό τέταρτο κεφά-λαιο τῆς μελέτης «Political and Economic Aspects of the Cypriot Relationship with the European Community» πού ὑποβλήθηκε στό Πανεπιστήμιο τοῦ Manchester καί ἔδωσε στό συγγραφεὴ τὸν τίτλο ΜΑ (ΕCΣ).

συσσωρευόντουσαν, ἡ Ἐπιτροπὴ δέν εἶχε ἄλλη ἐκλογὴ παρὰ μόνο νά τραβήξει τό μέσο δρόμο. Ἡ λύση πού ἔδωσε ἦταν μιά προκαταρκτική περίοδος μέ ἐμπορι-κὲς παραχωρήσεις καί οἰκονομική βο-ήθεια, χωρὶς ὅμως πολλή ἐμφαση στή δημιουργία μελλοντικῆς τελωνειακῆς ἔνωσης μεταξύ Τουρκίας - ΕΟΚ ἢ veto δικαιώματα πάνω στό CΕΤ (Κοινὸ Ἐξ-ωτερικὸ Δασμολόγιο), ὅπως ἔγινε στήν ἐλληνική περίπτωση.

Ἐνῶ ἡ ΕΟΚ ἀρχισε νά μαθαίνει γιά τήν πραγματικότητα τῶν μεσογειακῶν προβλημάτων, μιά ἀκόμα χώρα ζήτησε περαιτέρω σχέσεις. Τό Ἰσραὴλ πρότεινε ἐλεύθερο ἐμπόριο μέ μιά «προτιμησι-ακή» συμφωνία (preferential agreement), ἰδέα πού ἀργότερα ἔγινε, ὅπως θά δοῦμε, γενική πολιτική τῆς Κοινοτικῆς.

Οἱ ἀπαιτήσεις καί ἀπὸ ἄλλες μεσογει-ακὲς χώρες πού ἐπακολούθησαν, μαζί μέ τίς διαμαρτυρίες τῶν ΗΠΑ πῶς παραβί-άζονται τὰ συμφωνηθέντα στό GATT², ἔδωσαν στίς σχέσεις ΕΟΚ - Μεσογείου παγκόσμια οἰκονομική καί πολιτική ση-μασία καί οἱ κοινοτικοὶ ὁργανισμοὶ βρέ-θηκαν ἀνέτοιμοι καί ἀνῳργοι γιά νά προσδιορίσουν τό μέλλον τῶν ἐμπορικῶν καί γενικότερα ἐξωτερικῶν τους σχέσε-ων.

Εἰδικότερα γιά τό GATT, βάσει τῶν συμφωνηθέντων, οἱ «προτιμησιακές» συμφωνίες ἀπαγορεύονται καί προτιμή-σεις πού δίδονται σέ μιά χώρα ἔπρεπε νά ἐπεκταθοῦν καί στίς ἄλλες χώρες πού συνυπέγραψαν τίς συμφωνίες. Ἀλλά αὐτὸ μπορεῖ νά ἀποφευχθεῖ στήν περί-πτωση ζωνῶν ἐλευθέρου ἐμπορίου ἢ τε-λωνειακῶν ἐνώσεων. Γενικά, ἐνῶ στίς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1960, ἡ ΕΟΚ δεχόταν τὰ πιὸ πάνω, ἀργότερα καί εἰδι-κότερα μετά τή συμφωνία τοῦ Lomé, ἡ Κοινότητα ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ τυπική ὑποχρέωση πού ἀναφέρεται συνήθως στὰ κείμενα τῶν συμφωνιῶν τῆς μέ τρί-τες χώρες γιά πραγματοποίηση ἐλευθέ-ρου ἐμπορίου, εἶναι ἀρκετὴ γιά νά θεωρηθοῦν σύμφωνες μέ τοὺς κανόνες τοῦ GATT.

Οἱ συμφωνίες τῆς ΕΟΚ μέ τίς μεσο-γειακὲς χώρες - ἐκτός αὐτῶν μέ τήν Ἑλ-λάδα καί τήν Τουρκία - εἶναι αὐστηρά ἐμπορικὸν χαρακτήρα. Ἕνας λόγος γιά τό γεγονός αὐτὸ εἶναι ἡ ἀδυναμία τῶν κοινοτικῶν ὁργανισμῶν. Ἀλλά ἐκτός ἀπὸ τίς δομικὲς ἀδυναμίες, δύο ἀκόμα σπουδαῖοι λόγοι μποροῦν νά ἀναφε-ροῦν. Πρῶτα εἶναι οἱ διαφορὲς στὴν οἰ-κονομικὴ ἀνάπτυξη μεταξύ τῶν χωρῶν τῶν νοτίων καί βορείων ἀκτῶν τῆς Με-σογείου. Αὐτὸ γίνεται φανερό ἂν κοιτά-ξουμε τό ἐπίπεδο βιομηχανοποίησής τους, τό ἐθνικὸ τους εἰσόδημα καί τό ἐξ-αγωγικὸ τους ἐμπόριο. Ἐπίσης οἱ δια-φορὲς στή δομὴ τῶν πολιτικῶν καί οἰκο-νομικῶν τους συστημάτων, πού κυμαί-νονται ἀπὸ κομμουνισμό (Γιουγκοσλα-βία) σέ «ἰσλαμικὸ σοσιαλισμό» (Λιβύη).

Αυτές οι διαφορές περιορίζαν και περι-
ορίζουν τις εκλογές της Κοινότητας στην
προσπάθειά της να διομορφώσει μία
συνεπής και ομοιόμορφη μεσογειακή πο-
λιτική. Ο δεύτερος λόγος είναι οι δια-
φορές και τα διασταυρούμενα συμφέ-
ροντα μέσα και έξω από την ΕΟΚ. Η
έπιθυμία πολλών παραγωγών (και ιδιαί-
τερα αγροτών) να επεκτείνουν τις εξ-
αγωγές τους στην Ευρώπη, συναντά την
αντίδραση των Ευρωπαϊκών παραγωγών
παρομοίων προϊόντων - που τυχαίνει να
βρίσκονται στις λιγότερο ανεπτυγμένες
περιοχές της ΕΟΚ - που πιέζουν για
επιβολή δασμών και quotas στις εισαγω-
γές των προϊόντων αυτών. Επίσης, ενώ
οι δόσεις ευρωπαϊκής χώρας (κυρίως
Αγγλία, Γερμανία), τάσσονται υπέρ μιας
πολιτικής που θα ενθαρρύνει την εισ-
αγωγή φτηνών αγροτικών προϊόντων
από τη Μεσόγειο και άλλου, οι νότιες
χώρες (Γαλλία και Ιταλία), που παρά-
γουν σε πολλές περιοχές τέτοια προϊόν-
τα, τάσσονται υπέρ μιας προστατευτικής
πολιτικής.

Έτσι βλέπουμε πώς η ανεπάρκεια των
κοινοτικών οργανισμών, τα συγκρου-
όμενα εσωτερικά και εξωτερικά συμ-
φέροντα, οι διαφορές μεταξύ των μεσο-
γειακών χωρών και οι περιορισμοί από
διεθνείς συμφωνίες, είχαν σαν αποτέλε-
σμα τη δημιουργία μιας άλλοτερου αλλη-
λες και αντιφατικής μεσογειακής πολιτικής.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970,
υπήρξε μία τάση μεταξύ των κοινοτικών
παραγόντων να αναμορφώσουν τη μεσο-
γειακή πολιτική κάνοντάς την πιο συν-
επής και κατανοητή. Έπιπλέον, η επέ-
κταση της ΕΟΚ δημιούργησε την αναγκαιότητα να ρυθμιστούν οι σχέσεις της
και με την Κύπρο-Μάλτα, που είχαν ιδι-
αίτερους εμπορικούς δεσμούς με το
Ηνωμένο Βασίλειο.

Τόν Όκτώβριο του 1972, οι σχετικές
προτάσεις της Επιτροπής της Κοινότη-
τας αποπειράθηκαν να δώσουν τις βάσεις
για μία «σφαιρική μεσογειακή πολιτι-
κή». Οι προτάσεις αυτές ουσιαστικά
περιλάμβαναν τις πιο κάτω κατηγορίες
συμφωνιών:

1) Οι συμφωνίες με τις χώρες της Βο-
ρείου Αφρικής (Maghreb), που έχουν τις
ρίζες τους στα όρη της Συνθήκης της
Ρώμης.

2) Οι «προτιμησησικές» εμπορικές
συμφωνίες με την Αίγυπτο, το Λίβανο,
την Ισπανία και το Ισραήλ.

3) Οι συμφωνίες Ελλάδας-Τουρκίας,
που έχουν σαν σκοπό να φθάσουν στην
πλήρη ένταξη.

4) Οι συμφωνίες σύνδεσης με την Κύ-
προ-Μάλτα, που στο δεύτερο στάδιο της
σύνδεσης τους πρόδελαν τελωνειακή
ένωση.

Τρία ήταν τα βασικά σημεία των προ-
τάσεων:

● Συνεργασία με τις μεσογειακές χώ-
ρες, που περιλαμβάνει τεχνική βοήθεια,
οικονομική βοήθεια και συνεργασία στην

προστασία του περιβάλλοντος.

● Έλευθερη διακίνηση των βιομηχα-
νικών προϊόντων (έκτος από όρισμένα
«ευαίσθητα προϊόντα» έως το 1985) μέ-
χρι το 1977 μεταξύ της ΕΟΚ και των
«πιο ανεπτυγμένων» μεσογειακών χω-
ρών, δηλ. του Ισραήλ, της Ισπανίας, της
Κύπρου και της Μάλτας. Γι' αυτές τις
τέσσερις χώρες έγιναν και όρισμένες δι-
ευθετήσεις που τους έδιναν την ευχέρεια
να προστατεύσουν όρισμένες νέες βιομη-
χανίες τους.

● Έλευθερο εμπόριο στον αγροτικό
τομέα ήταν (και είναι) εκτός συζήτησης
και οι δασμολογικές παραχωρήσεις κυ-
μαίνονται ανάλογα με την «ευαισθησία»
του προϊόντος. Δεδομένου ότι υπάρχει η
CAP (Κοινή Αγροτική Πολιτική), οι
παραχωρήσεις από την ΕΟΚ είναι απελ-
πιστικά περιορισμένες.

Είναι γνωστό στους μελετητές των ευ-
ρωπαϊκών εξελίξεων, πώς η CAP είναι
ουσιαστικά άκρογωνιαίος λίθος για τη
συνέχιση της ύπαρξης της ΕΟΚ. Η κα-
κόφημη αυτή πολιτική διατηρείται τε-
χνητά στη ζωή, για να υπάρχει μία του-
λάχιστο σε βάθος και πλάτος κοινή πολι-
τική, που να δίνει υπερεθνική υπόσταση
στην ΕΟΚ. Αντιπροσωπεύει η (CAP)
μία ντελικάτη ισορροπία οικονομικών
και πολιτικών παζαρεμάτων μεταξύ των
κυβερνήσεων και της Κοινότητας. Γι'
αυτό, δεν πρέπει να μας ξενίζει ότι η
παραχώρηση προνομίων στον αγροτικό
τομέα είναι ζήτημα που αφορά όλες, και
εξχωριστά κάθε μία, τις έννέα κυβερνή-
σεις της Κοινότητας.

Για τους πιο πάνω λόγους, κοινό χα-
ρακτηριστικό των σχέσεων της ΕΟΚ με
τις μεσογειακές χώρες, είναι ότι το αγρο-
τικό εμπόριο διαχωρίστηκε πλήρως από
το βιομηχανικό εμπόριο. Ένώ στο βι-
ομηχανικό τομέα (όπου η ΕΟΚ βρίσκεται
συντριπτικά σε πλεονεκτικότερη θέ-
ση) έχει τεθεί σαν στόχος το έλευθερο
εμπόριο, στον αγροτικό τομέα, στον
όποιο κυρίως στηρίζονται τα εισοδήματα
των μεσογειακών χωρών, οι παραχωρή-
σεις δασμολογικών προνομίων είναι μη-
δαμνές.

Μπορεί να είπωθε ότι στα πλαίσια
της «σφαιρικής μεσογειακής πολιτικής»,
δπως και σε παλαιότερες προτιμησησικές
συμφωνίες, το πραγματικό παζάρεμα δεν
είναι για παραχωρήσεις προνομίων στο
βιομηχανικό τομέα μεταξύ των δύο
πλευρών, αλλά απ' ενός για προνομι-
ούχα εισοδο στη Μεσόγειο των ευρωπαϊ-
κών βιομηχανικών προϊόντων (και επεν-
δύσεων) και απ' έτερου για προσαρμογή
των μεσογειακών αγροτικών οικονομιών
στην ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική³
(όπως ακριβώς κατά τη διάρκεια της
αποικιοκρατίας). Ακόμα και στην υπο-
τιθέμενη «φιλελεύθερη» πολιτική στο βι-
ομηχανικό τομέα η αξία των παραχω-
ρουμένων προνομίων μειώνεται έμμεσα
μέ τους περιοριστικούς κοινοτικούς κα-
νόνες προέλευσης (rules of origin) και τα
quotas (ποσοτικοί περιορισμοί).

Η πιθανότητα να οργανωθούν οι με-
σογειακές χώρες για να αντιμετωπίσουν
από κοινού την αποικιακού χαρακτήρα
μεταχείρισή τους από την ΕΟΚ, είναι σε
κάθε περίπτωση πολύ ενδιαφέρουσα.
Αλλά η απουσία κάθε ένδειξης για κι-
νήσεις προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει
να διφείλται στις κοινωνικοπολιτικές
τους διαφορές, και τους διαφορετικούς
ιστορικούς δεσμούς (και εξάρτηση) που
πολλές από τις μεσογειακές χώρες είχαν
ή έχουν με την Ευρώπη. Αναμφισβήτητα
ή εξοργιστική αυτή κατάσταση, που θε-
ωρείται απαράδεκτη ακόμα και από τους
πιο πολλούς συγγραφείς των ευρωπαϊ-
κών θεμάτων, θα συνεχιστεί αν οι μεσο-
γειακές χώρες δεν ενώσουν τις προσπά-
θειές τους τοιλάχιστον σ' αυτό το ζήτη-
μα.

1) Πολύ κατατοπιστικές μελέτες σχετικά με τις
σχέσεις Ελλάδας - Τουρκίας - ΕΟΚ, καθώς και
γενική ανάλυση της μεσογειακής πολιτικής της
ΕΟΚ μπορεί κανείς να βρει στα διόδια: Avis Sh-
lain and G. Yannopoulos: «The EEC and the
Mediterranean countries», Cambridge University
Press, London 1976. Stanley Henig: «External
Relations of the European Community: Euro-
pean series No 19, 1971. K. Twitchett: «Europe
and the world», London 1976.

2) GATT (Γενική Συμφωνία για τους Δεσμούς
στο Παγκόσμιο Εμπόριο). Τη συνειργραψαν 80
χώρες (από το 1948) και έχει σαν σκοπό την
προώθηση του ελεύθερου εμπορίου μεταξύ των
κρατών.

3) W. Hager and M. Kohnstamm: «A Nation
Writ Large?», Macmillan publications, London
1973, σελ. 212.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΑΠΠΑ

κυκλοφόρησε

ΕΔΗΚ: Η ΚΡΙΣΗ «ΓΕΝΝΗΘΗΚΕ» ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟ ΚΟΜΜΑ

Η ΚΡΙΣΗ στην ΕΔΗΚ ούτε μετεκλογική είναι, ούτε λύνεται π.χ. με την αντικατάσταση ενός προσώπου (έστω κι αν είναι ο άρχηγός) ή τις όποιες αποφάσεις μιας ολιγάριθμης Κ.Ο. Ξεκινά από τον τρόπο που έγινε η συγκόλληση μεγάλου μέρους της παλιάς Ε.Κ. με την Κίνηση Νέων Πολιτικών Δυνάμεων, λίγο πριν από τις εκλογές του '74, και την έλλειψη ικανότητας να γίνει αντιληπτό πόσο συρρίκνωση με την πάροδο του χρόνου ο χώρος που κάλυπτε άλλοτε το λεγόμενο «Κέντρο». Μιά συρρίκνωση που έγινε ιδιαίτερα ορατή (γιατί πήρε μεγαλύτερες διαστάσεις) κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών δυνάμεων που διεκδικούσαν τη νίκη στις εκλογές του '77, όταν:

- η Ν.Δ. («ύπαρχουσας και της Ε.Π.») «κινήθηκε» προς τα αριστερά.

- το ΠΑΣΟΚ «απλώθηκε» προς τα δεξιά.

- το κόμμα των αυτοστατών έδειξε ότι μόνο στην Κρήτη μπορεί κάτι να κάνει – κατά συνέπεια θά κτυπούσε κυρίως το «Κέντρο».

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΔΗΚ «γεννήθηκε» τον Οκτώβριο του 1974 σε δύο συνεδριάσεις των περισσότερων βουλευτών της προδικτατορικής Ε.Κ.

- Στην πρώτη, ανακηρύχθηκε όμοφωνα άρχηγός ο κ. Γ. Μαύρος χωρίς να διεκδικεί άλλος τον τίτλο. Ο νέος άρχηγός θεώρησε υποχρέωση να θεσπίζει τον παρευρισκόμενο κ. Ι. Ζίγδη: «είμαστε ισότιμοι». (Λίγο μετά ο κ. Ζίγδης θά έφευγε από το κόμμα για να ξαναγυρίσει τρία άκριδώς χρόνια μετά και να πάρει την άρχηγία από τον κ. Μαύρο...)

- Στη δεύτερη (χωρίς τον κ. Ζίγδη, που διαφωνούσε – και έκτοτε θεώρησε τον έαυτό του «εκπαραθυρωμένο»), αποφασίστηκε όμοφωνα και πανηγυρικά το «παντρώγημα» με το ΚΝΠΔ, που

προέρχονταν αποκλειστικά από την αντίσταση.

Η ΠΡΩΤΗ κοινή ανακοίνωση τόνιζε ανάμεσα στ' άλλα:

«Οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας που συνδέονται με κοινούς δημοκρατικούς αγώνες και εκφράζουν το καθολικό αίτημα της *ανανεώσεως*, αποφάσισαν τη συγκρότησή του *ένιαίου κομματικού οργανισμού «Ένωση Κέντρου – Νέες Δυνάμεις» (...)* Ο *ένιαίος αυτός οργανισμός αποτελεί κόμμα αρχών με δημοκρατική οργάνωση και λειτουργία που ανταποκρίνεται στις σύγχρονες δημοκρατικές αντιλήψεις*».

ΚΑΙ ο κ. Μαύρος δήλωνε:

«Η στιγμή είναι σημαντική για την δημοκρατική παράταξη και το μέλλον της χώρας (...). Φιλοδοξία του κόμματός μας είναι να δώσει θεσμούς στη χώρα και να αποτελέσει το ίδιο ένα πρότυπο πολιτικού οργανισμού αρχών, με δημοκρατική οργάνωση και λειτουργία, από τη βάση έως την κορυφή (...). Έγκαινα νιάζουμε σήμερα μία νέα εποχή στην πολιτική ζωή της χώρας». (Σ.Σ. οι υπογραμμίσεις δικές μας).

- Τι μεσολάβησε και φτάσαμε στη σημερινή κατάσταση;

Οι εκλογές του '74 έβγαλαν την ΕΚΝΔ αξιωματική αντιπολίτευση με 20,42% και το γεγονός φάνηκε ότι ικανοποιούσε το κόμμα. Όλοι φώναζαν για την ευνοία της Ν.Δ. από τον εκλογικό νόμο, μά κανείς δεν είδε ότι το «ύδικομένο κόμμα» από αυτόν ήταν το ΠΑΣΟΚ κι όχι η ΕΚΝΔ. Και κανένας δεν ενδιαφέρθηκε να δει πόσο πραγματικό ήταν αυτό το ποσοστό – αν, δηλαδή, η ΕΚΝΔ πήρε το μικρότερο ποσοστό που μπορούσε (όπως διακήρυσσε) ή... το μεγαλύτερο! Άλλα

τό χειρότερο ήταν η τέλεια έλλειψη οργάνωσης (που σήμαινε: απομάκρυνση από τη βάση, με τη λαθμενική αντίληψη ότι ο «κεντρώος ψηφοφόρος» δεν οργάνωνεται, δεν πηγαίνει σε συγκεντρώσεις, δεν, δεν, αλλά τελικά... ψηφίζει «Κέντρο»). Η πλήρης αδιαφορία για την ανυπαρξία στο φοιτητικό και συνδικαλιστικό χώρο, λές και ο ρόλος του κόμματος ήταν σχεδόν αποκλειστικά μία «εμπρεπής παρουσία» στη Βουλή...

Η ΕΛΛΕΙΨΗ συνοχής στο κόμμα ήταν ίσως η πιο σημαντική αιτία της κατάστασης που επικρατούσε εκεί. Οι Νεοδυναμίτες ΔΕΝ μπόρεσαν ποτέ να αφομοιωθούν με το «άδελφό κόμμα» στο οποίο προσχώρησαν – όπως ΑΚΡΙΒΩΣ έγινε και με τη «Δημοκρατική Αμυνα» (το μέγιστο ποσοστό της, για την ακρίβεια), που προσχώρησε στο ΠΑΣΟΚ. (Μόνο που εδώ είχαμε πολύ γρήγορα ομαδικές διαγραφές). Ο άρχικος πυρήνας των Ν.Δ. (Ι. Πεσματζόγλου, Γ. Α. Μαγκάκης, Βιργινία Τσουδερού, Χ. Πρωτοπαπιάς, Ι. Παπαδόπουλος, Δ. Τσάτσος, Τ. Μήνης, Κ. Αλαβάνος κ.ά.) διενεργήθηκε από νέους, κυρίως, βουλευτές που συμφωνούσαν με το προοδευτικό πνεύμα που – τις περισσότερες φορές – κυριαρχούσε σ' αυτή την «αριστερή» πλευρά του κόμματος. Οι «παλαιοκομματικοί» (με λίγες εξαιρέσεις) «κτίτησαν» όσο μπορούσαν το «νέο κύμα» από την αρχή, αλλά ευνωήθηκαν από τη στιγμή που δόθηκε η πρώτη ανοικτή σύγκρουση: ύστερα από μερικές «άπειθαρχίες» (προσυνπογραφή 4 βουλευτών νομοσχεδίου της Ν.Δ., ανταρσία στις ψηφοφορίες για το προεδρείο της Βουλής – Οκτώβρης '75) και τα κουκουλώματα που ακολούθησαν, (και καθώς η αντίσταση είχε αρχίσει σιγά – σιγά να ξεχνιέται), οι «παλαιοκομματικοί» πήραν την πάνω δόξα, κυριάρχησαν στο Π.Γ. και κέρδισαν την πολυήμερη μάχη (τέλος Γενάρη '76) για το πέρασμα στη σοσιαλδημοκρατία και την αλλαγή τίτλου: η ΕΚΝΔ έγινε ΔΕΚ αρχικά και (όταν αποκαλύφθηκε ότι αυτό τον τίτλο τον είχε ο ανεξάρτητος τότε κ. Ι. Ζίγδης) ΕΔΗΚ μετά, με πρωτοβουλία του κ. Μαύρου μπροστά σε μία πελαγωμένη Κ.Ο. Ένα τίτλο από τον οποίο έλειπε και ο σοσιαλισμός και οι Νέες Δυνάμεις... Ήταν η πρώτη φορά που ο κ. Γ. Μαύρος στηρίχτηκε στους «παλαιοκομματικούς», χρησιμοποίησε το «μόνιμο όπλο του» («παραιτούμαι αυτήν την στιγμήν!»), και μίλησε ανοιχτά για «ομαδοποίηση και βεντετισμό» και για «ποικίλα ταλέντα που αφθονούν στην παράταξη του». Κι ήταν η πρώτη φορά που:

- Άνεξαρτητοποιήθηκε βουλευτής – ο άεχαστος Άλέκος Παναγιώτης.

- Αποχώρησαν από την Κ.Ο. (προσωρινά) οι Γ. Α. Μαγκάκης, Τ. Μήνης.

- Εμφανίστηκαν ενωμένοι οι κρήτες βουλευτές ζητώντας να ξαναγίνει το κόμμα «Ένωση Κέντρου» – λές κι ο τίτλος θά ξανάδινε το ...53% του 1964!

ΤΕΛΙΚΑ, μόνο 7 βουλευτές αντίπαχτηκαν στο νέο τίτλο. αλλά ή διαπίστωση ότι «τό πέραςμα της ανανέωσης» στο χώρο του Κέντρου πού είχε αρχίσει τό '74 μέ τίς Ν.Δ. τέλειωνε εδώ, ήταν φαίνεται σωστή. Ή χαριστική βολή δόθηκε λίγους μήνες μετά και (αυτό είναι τό εκπληκτικό) άφου οί Ν.Δ. κατάφεραν (μέχρι τόν Ιούνιο) νά άποκτήσουν έπιρροή σέ σημαντικό αριθμό βουλευτών.

ΣΤΙΣ 6 Ιουνίου άρχισε τό Συνέδριο του ΚΚΕ ές., πού έμελλε νά παίξει καταλυτικό ρόλο γιά τήν ΕΔΗΚ: ή όμιλία του κ. Δ. Τσάτσου — και μέ δεδομένο ότι άλλος (Β. Πεντάρης) εκπροσωπούσε τό κόμμα — προκάλεσε τήν πιο μεγάλη κρίση, πού κατάληξε:

● στή διαγραφή του κ. Δ. Τσάτσου

● στήν κυριαρχία των «παλαιοκομματικών»

● στήν όριστική άπόφαση άποχώρησης μικρής όμάδας βουλευτών πού ύλοποιήθηκε μόνο άπό τρεις (Γ. Α. Μαγκάκης, Χ. Πρωτοπαπής, Τ. Μήνης) στά τέλη του Σεπτέμβρη.

ΠΑΡ' ΟΛΑ αυτά και πάλι ή κρίση «κουκουλώθηκε» και καταβλήθηκε κάθε προσπάθεια νά δγει πρός τά έξω μία «είκόνα σύμπνοιας», ένώ ταυτόχρονα ύποστηρίζονταν σοδαρά ότι:

«τό Κόμμα συνεχώς άνδρоруται και παρασκευάζεται νά αναλάβει αυτόδύναμα τίς ευθύνες της πλήρους διακυβερνήσεως της χώρας στίς δύσκολες έθνικές και πολιτικές στιγμές πού διόχεται ή τόπος».

(ΚΑΙ κάτι άλλο: μαζί μέ τίς Ν.Δ. θάφτηκε (άπό τότε και άνεξάρτητα άπό τό τί προσπάθειες άκολούθησαν) και τό θέμα

των συνεργασιών: ό άρχηγός της ΕΔΗΚ, άφου πρωτοστάτησε στό παιχνίδι των «άνά δύο» έπαφών (και στό πάγωμα του, μετά), πρόβαλε γιά ένα διάστημα τό σύνθημα της ένότητας μέ τό ΠΑΣΟΚ, γιά νά ξαναφτιαχτεί τό «μεγάλο κόμμα» του 53% (γνωρίζοντας ότι κάτι τέτοιο ήταν άπό τά πράγματα άδύνατο) και τελικά, άφου «φλέρταρε» γιά λίγο μέ τήν ΕΔΑ, όδήγησε μόνη τήν ΕΔΗΚ στίς εκλογές — και στή συντριβή, — έπιμένοντας ως τήν ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ στιγμή ότι «πηγαίνει γιά έξουσία»...)

ΑΛΛΑ ή κρίση του καλοκαιριου «ξεπεράστηκε» και μέ ένα «λογικό επιχείρημα»: είχε προσδιοριστεί ή πρώτη Πανελλαδική Συνδιάσκεψη του κόμματος. (Δεκέμβρης '76, Ήράκλειο), όπου όλα τά προβλήματα θά συζητιόνταν και θά έβγαιναν «άπό τή βάση» λύσεις. Τελικά, δέν έγινε ούτε εκεί τίποτα. Ήρεμα, άνούσια, κύλησε ή Συνδιάσκεψη, χωρίς νά τεθεί ούτε ένα άπό τά φλέγοντα θέματα του κόμματος, χωρίς νά γίνει καμία προσπάθεια «έπαφής μέ τή βάση». Άλλά ποιά βάση; Ή πενιχρή και παγωμένη συγκέντρωση πριν άρχίσει ή Συνδιάσκεψη στήν πλατεία Έλευθερίας (4.000 τό πολύ άτομα) έδειχνε άπό τότε πού πήγαινε ή ΕΔΗΚ. Μά, ποιός τό 'δλεπε;

ΑΝΤΙΘΕΤΑ μέ τό προσκήνιο (όπου «πνίγχαν» και οί έλάχιστες φωνές πού άκουστήκαν μέ κάποιες ανανεωτικές τάσεις) στό παρασκήνιο πολλά «μαγειρεύονταν» — και πρώτα άπ' όλα διατηρήθηκαν δυό ψευδαισθήσεις:

● της συνεργασίας μέ τό ΠΑΣΟΚ

● της έπιστροφής στήν ΕΔΗΚ των λουλιανών άποστατών.

ΕΤΣΙ μήκε και κύλησε τό '77, «έτος εκλογών», πού ή ΕΔΗΚ (κι όχι μόνο αυτή) άπεύχονταν, αλλά ούτε νά άποτρέψει μπορούσε, ούτε νά άντιληφθεί έγκαιρα τήν πρoγμάτωση τους: ήταν ένα παιχνίδι πού ζήμιωνε ακόμα περισσότερο εκλογικά τό κόμμα. Και πορεύτηκε ως τίς κάλπες μέσα άπό ένα γεμάτο άντιφάσεις και ψευδαισθήσεις δρόμο, μέ μάταιες προσπάθειες όργάνωσης της βάσης τή «δωδεκάτη ώρα» και — τό κυριότερο — χωρίς συνείδηση της πραγματικότητας: του τί, δηλαδή, εκπροσωπούσε τή δεδομένη στιγμή τό κόμμα.

ΤΟ άποτέλεσμα φάνηκε εκπληκτικό: τό παλαιοκομματικό κατεστημένο συντρίφτηκε (δέν βγήκαν βουλευτές σαν τους κ.κ. Μπαλατζή, Κοκκέδη, Ν. Άλαβάνο, Στεφανίδη, Πολυχρονίδη, Μυλωνά κ.ά.), ή Κρήτη έπαψε νά είναι προπύργιο (βγήκαν 4 μόνο βουλευτές, δέν βγήκε ΚΑΝΕΝΑΣ στό Ρέθυμνο κλπ.) και τή Β. Έλλάδα εκπροσωπεί ΕΝΑΣ μόνο βουλευτής — κι αυτός τοποθετημένος «ιδεολογικά» σ' άλλο χώρο. (Παπαθεμελής, «Χριστιανική Ένωση»). Κι όπως σημειώναμε και στό προηγούμενο τεύχος, μέσα κι άπό αυτή τή συντριβή, πάλι φαίνεται ή τάση του κόσμου γιά ανανέωση. Άπό τους 15 βουλευτές της ΕΔΗΚ:

● Δύο εκλέχτηκαν πρώτη φορά (Χατζής, Παπαχρήστος) — ήταν ή μεγάλη εκπλήξη.

● Έξι είχαν πρωτοεκλεγεί τό 1974 (Πεσματζόγλου, Τσουδερού, Άλαβάνος, Παπαθεμελής, Μπαντουβής, Βενιζέλος) κι άπό αυτούς οί τρεις πρώτοι προέχονταν άπό τίς λησμονημένες Ν. Δυνάμεις, πού έχουν τώρα μεγαλύτερη — συγκριτικά — εκπροσώπηση άπό ό,τι τό 1974!

● Έφτά προέχονταν άπό τήν ΕΚ του 1961-64 (Μαύρος, Ζίγδης, Χούτας, Σεργάκης, Κανελλόπουλος, Ξυλούρης, Καρδάρας), αλλά μόνο οί 4 πρώτοι είχαν εκλεγεί και πιο πριν.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ: Τέσσερις (Μαύρος, Πεσματζόγλου, Κανελλόπουλος, Άλαβάνος) μετείχαν στή λεγόμενη Κυβέρνηση Έθνικής Ένότητας.

ΚΑΙ μετά τήν ήττα, τί; Άπό τήν πρώτη στιγμή φάνηκε ότι τά πυρά θά στραφούν κατά του κ. Γ. Μαύρου. Άπωθημένα της Ζετίας (και μερικά πολύ πιο παλιά) βγήκαν, «εγκαιρίας δοθείσης», γιά νά επιβεβαιώσουν πόσο — και σ' αυτές ακόμα τίς δύσκολες ώρες — διάτρητη ήταν ή περιβόητη «ένότητα» του κόμματος... Πρώτος άρχισε, άπό τό Ήράκλειο, ό (διορισμένος άπό τόν κ. Μαύρο) ήγέτης της ΕΣΔΗΝ κ. Ξηριτάκης, τήν τρίτη μέρα μετά τίς εκλογές! Στο τέλος της βδομάδας εκείνης (21-27/11/77) άκολούθησαν κι άλλοι (Τσουδερού, Βενιζέλος) και τελικά ή παραι-

τηση πού ο άρχηγός του κόμματος πρόκειται να υποβάλει στην Κ.Ο. τη Δευτέρα, 28/11. ανακοινώθηκε από το Σάββατο. Στη συνεδρίαση της Κ.Ο. (πρώτη μετά τις εκλογές, 28/11) και στίς άλλες πού ακολούθησαν. Έγινε μιά αναμέτρηση δυνάμεων. Φαίνεται ότι αποφασιστικής σημασίας για την έκβαση της μάχης ήταν μιά σύσκεψη 7 - 8 δουλευτών στο σπίτι του κ. Χούτα (Πολιτεία), όπου και κρίθηκε:

- ή τύχη του κ. Γ. Μαύρου
- ή επίλογή του κ. Ι. Ζίγδη για αντι-καταστάτη του, παρ' όλο πού είχε εκλεγεί σά συνεργαζόμενος μέ τό κόμμα και (θεωρητικά τουλάχιστον) ήταν προβληματική και ή συμμετοχή του στην Κ.Ο.

ΕΙΝΑΙ γνωστό ότι από τίς τάσεις πού προβλήθηκαν α) νά εκλέξει ή Κ.Ο. την ήγεσία, β) νά διευρυνθεί μέ τ. δουλευτές και πολυτετές, γ) νά πάει τό κόμμα για συνέδριο, προτιμήθηκε ή πρώτη σάν πιά «νόμιμη» - σύμφωνα μέ τό καταστατικό. (Ο κ. Χούτας, πού προέδρευε, ρωτούσε ποιός συμφωνεί μέ την παράδοση του καταστατικού και ποιός όχι!). Έκλεχτηκε, λοιπόν, τριμελής Δ.Ε. μέ πρόεδρο τόν κ. Ζίγδη και μέλη τούς κ.κ. Βενιζέλο, Παπαθεμελή, προφορικά και όμόφωνα, αλλά δέν λειτούργησε ουσιαστικά ποτέ: ό κ. Ζίγδης προβλήθηκε σάν άρχηγός και άρχισε νά ενεργεί άνάλογα... Αποτέλεσμα: τούτη ή στιγμή νά ύπάρχει μιά κάπως μπλεγμένη κατάσταση:

- 11 δουλευτές (έκτός, δηλαδή, του κ. Μαύρου - πού, επίσημα τουλάχιστον δέν μετέχει σέ κινήσεις - και των κ. κ. Ζίγδη, Χούτα, Βενιζέλου) έχουν σχηματίσει μέτωπο μέ ΕΝΑ, δαοικά, σημείο έπαφής: τό ότι μέχρι τό Συνέδριο, όλα (και συνεπώς ΚΑΙ τό θέμα της άρχηγίας) είναι προσωρινά.

- Δύο (Χούτας, Βενιζέλος) ύποστηρίζουν ολόψυχα τόν κ. Ζίγδη. (Ο κ. Βενιζέλος, μάλιστα, του έχει παραχωρήσει και τό πολυτελέστατο αυτοκίνητό του - μαζί μέ τόν οδηγό).

- Τέσσερις (Σεργάκης, Μπαντουβάς, Ξυλούρης, Χατζής) πιστεύουν πάντα στή «λύση Μαύρου» - κι έχουν την ύποστηρίξη σημαντικού αριθμού τ. δουλευτών.

- Από τούς υπόλοιπους 7 (Πεσματζόγλου, Κανελλόπουλος, Τσουδερού, Παπαθεμελής, Κ. Άλαβάνος, Καρδάρας, Παπαχρήστου) οί δύο πρώτοι θά ήθελαν πολύ νά διεκδικήσουν την ήγεσία του κόμματος, αλλά δέν διαθέτουν παρά ελάχιστες δυνάμεις σ' αυτήν την Κ.Ο.

ΘΑ έπρεπε ίσως εδώ νά υπενθυμίσουμε και μιά προεκλογική φήμη (πού διαψεύστηκε όταν ακούστηκε σάν καταγγελία από προεκλογικό μπαλκόνι,

άλλά...) ή όποία ρίχνει ή σκιά της σ' αυτή την τελευταία φάση της κρίσης:

- τήν (πόσο;) μελλοντική συνεργασία μέ ή «Ν.Δημοκρατία» μερικών στελεχών - μιά και δέν ύπάρχουν οί συνθήκες πού θά δικαιολογούσαν την εύρύτερη συνεργασία, την όποία, άλλωστε, αποδεδειγμένα δέν θέλουν άρκετά μέλη της Κ.Ο.

ΟΛΟΙ περιμένουν τώρα τό Συνέδριο σάν σωτηρία: Έκει θά συζητηθούν (και θά λυθούν) όλα τά προβλήματα, λένε...

ΑΛΛΑ ποιό Συνέδριο; Άν ή συρρικνωμένη Κ.Ο. (15 άτομα) δέν εκπροσωπεί, γενικά, πολλά πράγματα, τί θά εκφράζει τό Συνέδριο; Όπως είναι γνωστό σ' αυτό παίρνουν μέλος, σύμφωνα μέ τό καταστατικό:

- οί νυν δουλευτές, οί τ. δουλευτές και ό πρώτος σέ κάθε νομό, όπου δέν έχει εκλεγεί δουλευτής.

- εκπρόσωποι των περιφερειακών οργανώσεων, των κλαδικών οργανώσεων και των οργανώσεων έξωτερικού

- εκπρόσωποι της νεολαίας.

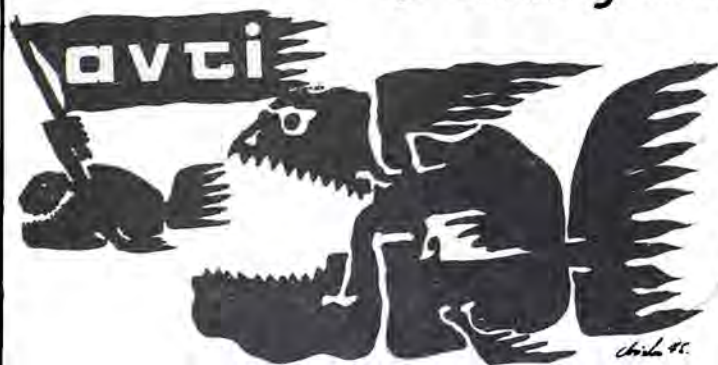
ΠΟΙΟΥΣ, όμως, θά εκπροσωπούν οί σύνεδροι; Στίς περισσότερες περιφέρειες οί οργανώσεις βάσης είναι ουσιαστικά άνύπαρκτες - και, φυσικά, οί εκπρόσωποι θά εκλεγούν από τά έγγεγραμμένα μέλη. Πώς θά άκουσεί πλατύτερα ή φωνή αυτού του 12% πού ψήφισε ΕΔΗΚ στίς τελευταίες εκλογές;

ΤΟ κόμμα πού «γεννήθηκε» τό 1974 στή διάρκεια δυό συνεδριάσεων μιάς ομάδας τ. δουλευτών της Ε.Κ. και μιάς μικρότερης γνωστών αντιστασιακών, δέν κατάφερε, τρία χρόνια τώρα, νά κερδίσει τό «μεγάλο άπόντα» εκείνων των συνεδριάσεων: ή λαϊκή βάση. Κι άκολουθεί, πάντα, τόν ίδιο δρόμο, μήν έχοντας - τώρα πιά - και πρακτικά άλλες δυνατότητες...

ΡΕΠΟΡΤΕΡ

ΜΙΑ διευκρίνιση: από πυροδρόμή αναφέρθηκε στο προηγούμενο τεύχος τό όνομα του κ. Μπίρη τ. ύπουργού, σ' αυτούς πού προσεχώρησαν στο ΠΑΣΟΚ την τελευταία στιγμή, ενώ συνέδρη τό αντίθετο: άποχώρησε από τό ΠΑΣΟΚ και προσχώρησε στην ΕΔΗΚ.

Ο ΕΚΤΟΣ ΤΟΜΟΣ είναι έτοιμος

Οί τόμοι του «ΑΝΤΙ», πανόδετοι, μέ πλήρη πίνακα περιεχομένων προσφέρονται για ή μελέτη:

- της πολιτικής ζωής του τόπου, μέ αναλυτικές και άποκαλυπτικές έρευνες
- της σύγχρονης ιστορίας μας και της Άντίστασης
- της οικονομίας, της παιδείας, της κοινωνικής ζωής
- της διεθνούς επικαιρότητας
- των προβλημάτων ιδεολογίας και της πνευματικής ζωής

Οι 15 βουλευτές που αποτελούν σήμερα την Κ.Ο. της ΕΔΗΚ (και την ηγεσία του κόμματος) είναι οι εξής:

Α' ΑΘΗΝΩΝ

Γεώργιος Μαύρος του Ιωάννου. Γεννήθηκε τό 1909. Δικηγόρος, καθηγητής. Τό 1946 έβαλε για πρώτη φορά υποψηφιότητα και εκλέχτηκε μέ τό Κόμμα τών Φιλελευθέρων. Έκλέγεται συνεχώς μέ τό Κ.Φ. τό 1950, 51, 52 (ΕΠΕΚ-Κ.Φ.) και 1958, μέ τή Δημοκρατική Ένωση (1956) και μέ τήν Ένωση Κέντρου (1961, 63, 64). Τόν Ιούνιο '64 ανάλαβε τή διοίκηση τής Έθνικής Τράπεζας. Πολλές φορές ύπουργός. Διώχτηκε από τή χούντα, κρατήθηκε σέ «κατ' οίκον περιορισμόν», συνελήφθη και (έπί Ιωαννίδη) έξορίστηκε για λίγους μήνες στη Γυάρο. Αντιπρόεδρος και ύπουργός Έξωτερικών στη λεγόμενη Κυβέρνηση Έθνικής Ένότητας, ανακηρύχτηκε άρχηγός τής ΕΚΝΔ και ήγήθηκε του κόμματος στίς εκλογές του 1974 και του 1977 (ΕΔΗΚ). Μετά τήν εκλογική ήττα, παραιτήθηκε από τήν προεδρία και παραμένει βουλευτής. Ο άδελφός του Φίλιππος, επιχειρηματίας, εκλέχτηκε βουλευτής τό 1961, 63, 64 (Ε.Κ.) και 1974 (ΕΚΝΔ) στη Β' Αθηνών.

Γιάγκος Πεσματζόγλου του Στέφανου. Γεννήθηκε τό 1918. Οίκονομολόγος, καθηγητής. Πολιτεύτηκε για πρώτη φορά τό 1974 (Α' Αθηνών). Ίδρυτικό στέλεχος τών «Ν. Δυνάμεων» και ύπουργός Οίκονομικών στη λεγόμενη Κυβέρνηση Έθνικής Ένότητας. Διώχτηκε από τή χούντα, εκτοπίστηκε και κρατήθηκε στην ΕΣΑ.

Β' ΑΘΗΝΩΝ

Κωνσταντίνος Άλαβάνος του Νικολάου. 1946. Δικηγόρος, ύφυπουργός Συγκοινωνιών στη λεγόμενη Κυβέρνηση Έθνικής Ένότητας. Πολιτεύτηκε και εκλέχτηκε για πρώτη φορά τό 1974 (Α' Αθηνών). Διώχτηκε από τή χούντα και κρατήθηκε στην ΕΣΑ για τά φοιτητικά. Ο πατέρας του Νικόλαος, δικηγόρος, πολιτεύεται από τό 1950 μέ τό Κ.Φ. Έκλέχτηκε τό 1961 μέ τό Κόμμα Προοδευτικών, τό 1964 μέ τήν Ε.Κ. και τό 1974 μέ τήν ΕΚΝΔ (ήταν κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος). Τό 1977 δέν εκλέχτηκε. Ο παππούς του ήταν προπολεμικά βουλευτής του Κ.Φ.

Βιργινία Τσουδερού του Έμμανουήλ. Οίκονομολόγος. Πολιτεύτηκε και εκλέχτηκε πρώτη φορά τό 1974 (Β' Αθηνών). Διώχτηκε από τή χούντα και κρατήθηκε στην ΕΣΑ. Ο πατέρας της διετέλεσε πρωθυπουργός και ο άδελφός της Ιωάννης ήταν (1974-77) βουλευτής Επικρατείας τής Ν.Δ.

Β' ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Γιάννης Χατζής. 1938. Ίδρυτής - διευθυντής ιδιωτικού Γυμνασίου και Λύκειου στη Σαλαμίνα και φροντιστής: από τό '67. Πολιτεύτηκε πρώτη φορά. Είναι ο 5ος βουλευτής που διδάσκει ή έχει δικό του φροντιστήριο - ένα νέο έπάγγελμα για βουλευτή που πρωτοφάνηκε σ' αυτή τή Βουλή. (Οι άλλοι 4 είναι του ΠΑΣΟΚ.)

ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ

Στυλιανός Χούτας του Θωμά. 1908. Συνταξιούχος γιατρός. Τ. ύπουργός. πολιτεύτηκε και εκλέχτηκε για πρώτη φορά τό 1946 μέ τό ΕΚΕ και τό 1950 μέ τό ίδιο κόμμα. Βουλευτής του Κ.Φ. (1951, 1958), τής Δ.Ε. (1956), τής ΕΚ (1961, 63, 64) και τής ΕΚΝΔ (1974), δέν εκλέχτηκε τό 1952 σάν κοινός υποψήφιος όλης τής αντιπολίτευσης στην περιφέρεια Βάλτου.

ΗΛΕΙΑ

Άθανάσιος Κανελλόπουλος του Πέτρου. 1920. Καθηγητής, τ. ύπουργός, δημοσιογράφος. Πολιτεύτηκε για πρώτη φορά και εκλέχτηκε βουλευτής τό 1963 μέ τήν ΕΚ. Βουλευτής του ίδιου κόμματος τό 1964 και τής ΕΚΝΔ τό 1974. Ύπουργός Έμπορίου στη λεγόμενη κυβέρνηση Έθνικής Ένότητας. Στόν έμφύλιο έξορίστηκε στη Μακρόνησο.

ΛΑΡΙΣΑ

Δημήτριος Καρδάρης του Ιωάννου. 1915. Οδοντογυιατρός. Πολιτεύτηκε για πρώτη φορά τό 1963 και εκλέχτηκε μέ τήν Ε.Κ. Βουλευτής και τό 1964 (ΕΚ), 1974 (ΕΚΝΔ), είναι ο μόνος από τήν «ομάδα του Άντρεά» (όπως έγινε γνωστή τό Γενάρη του 1967 μετά τή διαφωνία μέ τό κόμμα για τήν υπερψήφισή τής κυβέρνησης Παρασκευόπουλου) που μετέχει σήμερα στην Κ.Ο. τής ΕΔΗΚ.

ΤΡΙΚΑΛΑ

Άθανάσιος Παπαχρήστου. 1936. Δικηγόρος. Πολιτεύτηκε τό 1974 πρώτη φορά (ΕΚΝΔ) και δγήκε 4ος. Τό 1977 ξεπέρασε τούς δύο βουλευτές του νομού (Άντωνίου, Μάντζαρη).

Α' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Στυλιανός - Άγγελος Παπαθεμελής του Μιχαήλ. 1938. Δικηγόρος, μέλος τής «Χριστιανικής Ένωσης». Πολιτεύτηκε και εκλέχτηκε για πρώτη φορά τό 1974. Μέλος τής τριμελούς Δ.Ε. τής ΕΔΗΚ.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

Γιάννης Ζιγδής του Γεωργίου. 1913. Οίκονομολόγος, τ. ύπουργός. Πρωτοεκλέχτηκε τό 1950 μέ τό Κ.Φ. Βουλευτής τής ΕΠΕΚ (1951, 52), του Κ.Φ. (1958) και τής ΕΚ (1961, 63, 64), δέν εκλέχτηκε τό 1956 (Δ.Ε.) και τό 1974, όταν σάν ανεξάρτητος (Δ.Ε.Κ.) συγκέντρωσε (Δωδεκάνησα) 8.509 ψήφους (13,81%). Διώχτηκε από τή χούντα και φυλακίστηκε (μετά τό κλείσιμο του «Έθνους») για τό γνωστό άρθρο του μέ τό όποιο ζητούσε κυβέρνηση έθνικής ένότητας για τό κυπριακό. Πρόεδρος τής 3μελούς Δ.Ε. τής ΕΔΗΚ.

ΗΡΑΚΛΕΙΟ

Μενέλαος Ξυλούρης του Ιωάννου. 1914. Δικηγόρος. Πολιτεύτηκε τό 1952 (α' φερά) σάν ανεξάρτητος και τό 1958 (Κ.Φ.) χωρίς να έκλαγεί. Βουλευτής τής ΕΚ (1961, 63, 64) και τής ΕΚΝΔ (1974). Διώχτηκε από τή χούντα.

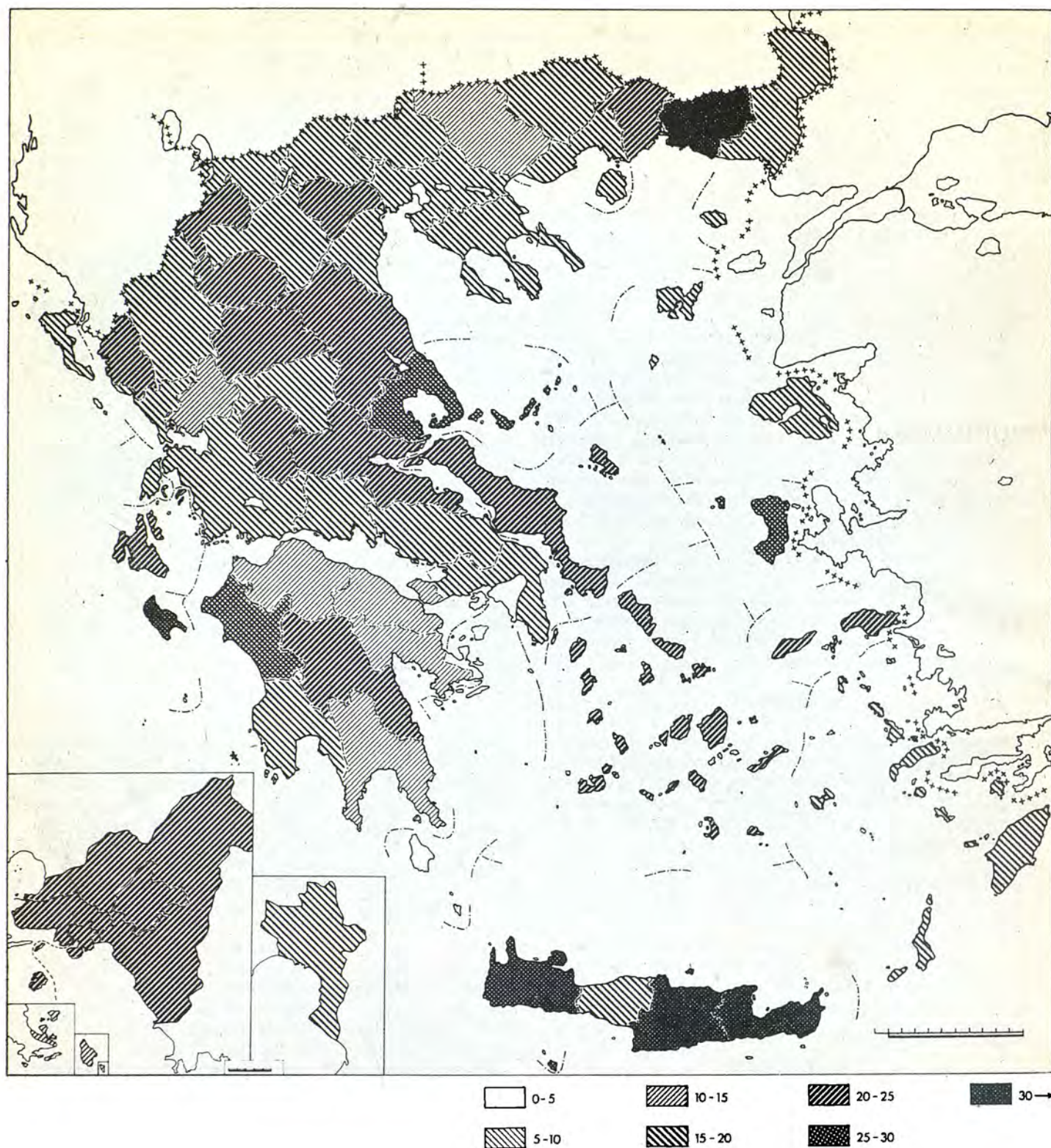
Κώστας Μπαντουβάς του Ιωάννου. 1933. Δικηγόρος. Πολιτεύτηκε και εκλέχτηκε πρώτη φορά τό 1974.

ΛΑΣΗΘΙ

Γιάννης Σεργάκης του Μιχ. 1914. Δικηγόρος. Πολιτεύτηκε πρώτη φορά μέ τήν ΕΠΕ (Βενιζελικοί Φιλελεύθεροι) τό 1946. Έκλέχτηκε τό 1950 και τό 1951 σάν ανεξάρτητος, τό 1951 μέ τό Κ.Φ., τό 1956 μέ τή Δ.Ε. (ΦΙΔΕ), τό 1963, 64 μέ τήν ΕΚ και τό 1974 μέ τήν ΕΚΝΔ. Δέν εκλέχτηκε τό 1958 (Κ.Φ.) και τό 1961 (Ε.Κ.).

ΧΑΝΙΑ

Νικήτας Βενιζέλος του Κυριάκου. 1930. Έφοπλιστής. Πολιτεύτηκε για πρώτη φορά και εκλέχτηκε τό 1974. Μέλος τής τριμελούς Δ.Ε. τής ΕΔΗΚ. Έγγονός του. Έλευθερίου Βενιζέλου και ανιψιός του Σοφοκλή Βενιζέλου.

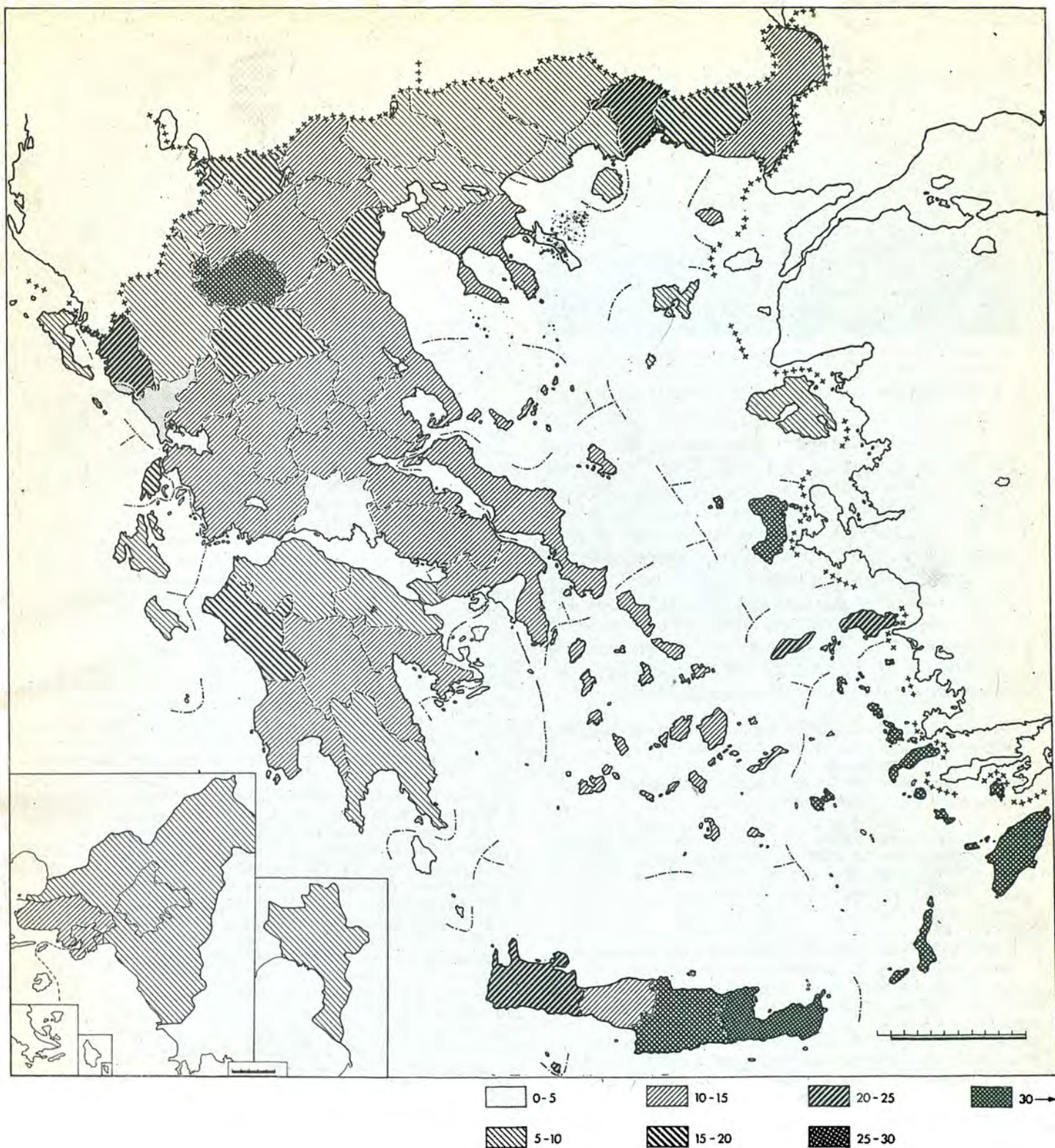
ΕΚΝΔ: ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ 1974

Στις εκλογές του 1974 η δύναμη της Ε.Κ.-Ν.Δ. κυμαινόταν στις περισσότερες περιφέρειες μεταξύ 15% και 25%, ενώ μόνο σε έξι περιφέρειες η δύναμή της είχε πέσει κάτω από 15% (και πουθενά κάτω από 10%).

Στις εκλογές του 1977 η πτώση της Ε.Δ.Η.Κ. ήταν σχεδόν γενική σ' όλη τη χώρα. Σε μερικές μάλιστα περιπτώσεις η πτώση της ήταν κατακόρυφη και ιδιαίτερα έντυπωσιακή (π.χ. Φωκίδα, Ζάκυνθος, Πρέβεζα κ.τ.λ.). Σημαντική ήταν επίσης η πτώση της στην Αθήνα (Α' και Β' περιφέρεια), όπου το 1974 είχε πάρει ποσοστά πάνω από 20%, ενώ το 1977 η δύναμή της

έπεσε κάτω από το 10%.

Μέσα σ' αυτή τη γενική πτώση αξίζει να σημειώσουμε τις διάφορες εξαιρέσεις. Στα Δωδεκάνησα (λόγω προσχώρησης Ζίγδης), στα Γρεβενά, τη Θεσπρωτία και την Ξάνθη η Ε.Δ.Η.Κ. αύξησε τη δύναμή της, αλλά από τις τέσσερις αυτές περιφέρειες μόνο στην πρώτη κατόρθωσε να εκλέξει βουλευτή. Σε μερικές άλλες περιπτώσεις (Λευκάδα, Τρίκαλα, Φλώρινα, Κατερίνη, Χίο, Σάμο, Λασιθί) η Ε.Δ.Η.Κ. παρουσίασε μόνιμα μικρή πτώση, διατήρησε όμως τη δύναμή της στα ίδια περίπου επίπεδα. Οι εξηγήσεις αυτών των εξαιρέσεων θα πρέπει να αναζη-

ΕΔΗΚ: ΕΚΛΟΓΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ 1977

τηθούν στις τοπικές ιδιομορφίες αυτών των περιοχών και στην παρουσία, στους συνδυασμούς της Ε.ΔΗ.Κ., ισχυρών τοπικών πολιτευτών.

Γενικότερα, η μόνη περιοχή όπου η Ε.ΔΗ.Κ. παρουσιάζει μία αξιόλογη δύναμη είναι η Κρήτη, λόγω της παράδοσης του Κόμματος των Φιλελευθέρων. Όμως οι απώλειες που είχε προς τό ΠΑΣΟΚ – που ήρθε πρώτο κόμμα στην Κρήτη – και προς τους Νεοφιλελεύθερους πιθανόν να σημαίνουν την αρχή του τέλους.

Τά υπόλοιπα σημεία δύναμης της Ε.ΔΗ.Κ. είναι ελάχιστα

και δεν αποτελούν ενιαία περιοχή. Πρόκειται κατά κανόνα για ολιγοεδρικές περιφέρειες όπου η προσωπικότητα των υποψηφίων παίζει σημαντικό ρόλο στις επιλογές των ψηφοφόρων. Τό ερωτηματικό όμως για μερικές απ' αυτές τις περιπτώσεις και κυρίως για τους πολιτευτές που δεν κατόρθωσαν να εκλεγούν (π.χ. Καλκάνης στη Λευκάδα, Ταλιαδούρης στά Γρεβενά, Μπαλτατζής στην Ξάνθη, Ζορμπάς στη Χίο κ.τ.λ.) είναι αν θά μπορούσαν να διατηρήσουν τή δύναμή τους ή αν αντίθετα οι εκλογές του 1977 θά σημάνουν – στό τοπικό επίπεδο – τό τέλος μιās εποχής.

ΜΑΗΣ '77: ΕΝΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΕΔΗΚ

ΓΡΑΦΤΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΡΓΙΝΙΑ ΤΣΟΥΔΕΡΟΥ
ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΕΤΑΙ ΣΗΜΕΡΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ

ΤΟ κείμενο που ακολουθεί είναι ένα υπόμνημα που συνέταξε τό Μάη του 1977 η βουλευτής της ΕΔΗΚ κ. Βιργινία Τσουδερού και έστειλε στον αρχηγό του κόμματος και στα μέλη του Π.Γ. και της Ε.Ε. Τότε, αλλά και τώρα (μετεκλογικά) τό υπόμνημα αυτό μνημονεύτηκε επανειλημμένα - θετικά ή αρνητικά - χωρίς να έχει δημοσιευθεί. Τό παρουμεσιάζουμε σήμερα, γιά ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ, σάν ένα «ντοκουμέντο της κρίσης» που, όπως φαίνεται, «γεννήθηκε» στό κόμμα από τή στιγμή που δημιουργήθηκε (σάν ΕΚΝΔ, τό 1974) και κορυφώθηκε μετά τή συντριβή των πρόσφατων εκλογών.

Πρός : τόν Αρχηγόν Ε.ΔΗ.Κ. κ. Μαύρον, Μέλη του Πολιτικού Γραφείου και Μέλη Έκτελεστικής Έπιτροπής
Από : Βιργινία Τσουδερού
Θέμα : Διαπιστώσεις γιά πορεία Κόμματος, προτάσεις γιά δραστηριοποίηση και απόκτηση φυσιογνωμίας

Λόγω αναβολής της τελευταίας Κ.Ο. θεώρησα αναγκαία τήν υποβολή των σκέψεών μου μέ τουτό τό υπόμνημα, μέ τήν έλπίδα να βοηθήσω στήν εκτίμηση της καταστάσεως που αντιμετωπίζει τό κόμμα και τήν κινητοποίηση έν όψει εκλογών.

Διαπιστώσεις:

Μετά από τήν Συνδιάσκεψη του Έρακλειού, που θά έπρεπε να γίνει άφετηρία στήν εξέλιξη του κόμματος, παρατηρήθηκε δυστυχώς σοβαρή ύπαναχώρηση και αντίφάσεις στήν ιδεολογική τοποθέτηση της ΕΔΗΚ και σταδιακή άδρανση της οργανωτικής δραστηριότητας.

Αντί να εκμεταλλευτούμε τήν εύφορία που δημιουργήθηκε, επιτρέψαμε, κατά τήν γνώμη μου, να παρατηρηθεί σοβαρή ύποτροπή σέ θέσεις και συνήθειες που η Συνδιάσκεψη σαφώς άπεδοκίμασε.

Τό μήνυμα της Συνδιάσκεψης ήταν φανερό: στόν ιδεολογικό τομέα ζητήθηκε η συγκεκριμενοποίηση των θέσεων του κόμματος γιά έναν Έλληνικό Δημοκρατικό Σοσιαλισμό. Στόν οργανωτικό τομέα ζητήθηκε ανάπτυξη της δημοκρατικής όργάνωσης. Άποδοκίμασθηκε μέ τόν πιο σαφή τρόπο κάθε συνήθεια και πρακτική που πηγάζει από ξεπερασμένες κοινωνικές δομές και που όδήγησαν δυό φορές στά τελευταία 40 χρόνια τήν Δημοκρατίαν μας στήν αυτόκαταστροφή.

Ίδεολογική φυσιογνωμία:

Τό καταστατικό μας όρίζει, ότι τό κόμμα μας είναι τό «κόμμα του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού». Ακόμα όμως δέν έχουμε έπίσημα, μέ ειδικά έγχειρίδια και άλλο έντυπο υλικό διασαφηνίσει τήν έννοια αυτή μέσα στά ελληνικά πλαίσια. Άντιθετα πράξεις και παραλείψεις δίδουν λαθή σέ όπαδούς και μή να άμφισθητούν και αυτόν τόν λόγο της ύπαρξής μας, ταυτίζοντάς μας μέ τήν δεξιά. (π.χ. δημοσίευμα στό περιοδικό «Νέα Πολιτική» Μάρτιος '77 της Νέας Δημοκρατίας και δήλωση Παπανδρέου στήν MONDE).

Οι κυριώτεροι λόγοι γιά αυτήν τήν παρεξήγηση είναι:

1. Ό υπertonισμός των «κεντρικών θέσεων» από τόν Αρχηγό σέ όλες του τις όμιλίες μετά τήν Συνδιάσκεψη. Ό ίδιος σέ όμιλίες του πρό της Συνδιασκέψεως (βλ. Θεσ/νίκη) τόνιζε τήν ανάγκη δημιουργίας του Έλληνικού Δημοκρατικού Σοσιαλισμού και έπεδίωκε άκόμα και μέ τήν παρουσία του στήν Συνδιάσκεψη του Γερμανικού Δημοκρατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος τήν ταύτισή μας μέ αυτήν τήν εύρωπαϊκή τάση. Έκτοτε όμως (βλ. όμιλίες Π.Ε. Κάτω Πατήσια, Θεσ/νίκη κλπ.) υπertonίζει τήν κεντρώα θέση, πράγμα που προκάλεσε άκόμα και καλοπροαίρετους πολιτικούς άναλυτές όπως π.χ. του Σπ. Λιναρδάτου να σημειώσουν αυτήν τήν ύπαναχώρηση.

Είναι άλήθεια, ότι ό κ. Πεσμαζόγλου αναφέρθηκε επανειλημμένα σ' όλες τις τελευταίες όμιλίες του στόν Δημοκρατικό Σοσιαλισμό, αλλά τουτό αύξάνει τά έρωτήματα τρίτων, μιά και μοιάζει να έρχεται σέ αντίθεση μέ τις τελευταίες εξαγγελίες του Αρχηγού.

Δυστυχώς άκόμα στήν χώρα μας λόγω νοοτροπίας, ένα κόμμα κρίνεται από τόν Αρχηγό του και η γραμμή θεωρείται ότι δίδεται άπ' αυτόν.

Εμείς παρ' όλες τις εξαγγελίες μας και αυτές άκόμα τις επανειλημμένες διαβεβαιώσεις του Αρχηγού, γιά τήν κατάργηση των άρχηγικών κομμάτων, κάναμε μόνο δειλά θήματα στήν πράξη γιά ν' ανατρέψουμε αυτήν τήν νοοτροπία και συνήθεια.

2. Έλλειψη πειθαρχίας σέ βασικά ιδεολογικά θέματα. Πολλαπλασιάζονται τά κρούσματα όφθαλμοφανούς διαχωρισμού κοινοβουλευτικών στοιχείων από τήν γενικά άποδεκτή γραμμή του κόμματος (π.χ. συμμετοχή σέ διοικήσεις εκπαιδευτικών και έπιχειρήσεων των ενδιαφερομένων, έντονη άποδοκιμασία χουντικών κυβερνήσεων κτλ.). Παρ' όλα αυτά κανένα μέτρο δέν λαμβάνεται γιά τήν αντιμετώπιση αυτής της καταστάσεως.

3. Έλλειψη συντονισμένης προετοιμασίας των κοινοβουλευτικών αντιπροσώπων του κόμματος σέ σοβαρά και θεμελιακά νομοθετήματα. Μόνο μέ πρωτοβουλία όρισμένων εισηγητών ύπήρξαν κατά καιρούς συσκέψεις των άρμοδίων βουλευτών γιά τήν έπεξεργασία κομματικής γραμμής. Τούτη πάντως η πρακτική είναι σαφής εξαίρεση. Άντιθετα έπικρατεί η έντύπωση, ότι ό εισηγητής έχει δικαίωμα να έπεξεργάζεται και έκπονεί γραμμή έρήμην της ήγεσίας και των άλλων συναδέλφων. Παρουσιάζεται έτσι τό φαινόμενο όπως τελευταία στήν συζήτηση στήν έπιτροπή της Βουλής γιά τις άστικές συγκοινωνίες να μην υπάρχει όμοφωνία των βουλευτών ΕΔΗΚ σέ βασικές θέσεις. Η έκ των ύστέρων επί τροχάδην συζήτησης στήν Κ.Ο. ύπογράμμισε τις διαφορές και βρέθηκε ό Αρχηγός τελικά μπροστά σέ άρνηση συναδέλφων να προσέλθουν σέ σύσκεψη υπό τήν Προεδρία του γιά τόν καθορισμό κοινής γραμμής.

4. Η πλήρης έλλειψη έντυπου υλικού, όπου να διασαφηνίζονται οι θέσεις μας πάνω σέ όλα τά καυτά προβλήματα.

Κάθε προσπάθεια γιά τήν έπεξεργασία και διάδοση σέ έντυπη μορφή των θέσεων μας βρήκε αντιμετώπιση συστηματική αντίδραση. Οι μεθοδεύσεις γιά τήν άναστολή κάθε δραστηριότητας που θά όδηγούσε στήν λεπτομερειακή έπεξεργασία και γραπτή έκφραση των πολιτικών θέσεων μας, ύπήρξαν έπιτυχείς.

Έτσι οι όμάδες εργασίας και τό έργο τους ναρκωθετήθηκαν από τήν άρχή, κάθε προσπάθεια γιά τήν έκτύπωση ειδικών φυλλαδίων μέ τις θέσεις μας ποτέ δέν τελεοφόρησε και καθυστερεί άκόμα η έκτύπωση των πρακτικών της Συνδιασκέψεως Έρακλειού. Όλα τουτά είναι ένδείξεις της νοοτροπίας διατακτικότητας που έπικρατεί στήν διάδοση μιάς συγκεκριμένης πολιτικής γραμμής.

Οι τέσσερις όμάδες που εργάζονται γιά τήν προετοιμασία των ειδικών συνδιασκέψεων δέν μπορεί να θεωρηθούν σάν ουσιαστικές εξαίρεσεις στόν κανόνα αυτό.

Πρώτο διότι η έπιλογή των θεμάτων έγινε έντελώς τυχαία και χωρίς να προηγηθεί άξιολόγηση των προβλημάτων που άπασχολούν τήν χώρα και ποτέ δέν αίτιολογήθηκε η έπιλογή των θεμάτων. Γι' αυτό και προστέθηκε έκ των ύστέρων ένα θέμα, «τό άγροτικό», και ύπάρχουν έκκρεμείς εισηγήσεις γιά τήν προσθήκη άλλων, «της ένταξης των γυναικών στήν μετασχηματιζόμενη κοινωνία», Εικαιοσύνη κλπ.

Δεύτερο διότι ό τρόπος εργασίας που ακολουθείται όδηγει και πάλι στήν περιορισμένη διάδοση των «θέσεων μας». Έτσι π.χ. άκόμα και οι βουλευτές ένα μήνα πριν από τήν Συνδιάσκεψη Έωαννίνων δέν γνώριζαν ποιοι θά είναι οι εισηγητές, ποιά θά είναι τά επί μέρους θέματα, ποιοι θά λάθουν μέρος. Τό ίδιο επαναλαμβάνεται μέ τήν Συνδιάσκεψη γιά τήν Έγεια και έτσι δέν δίδεται η εύκαιρία γιά να άκουσθούν προτάσεις που θά διαμορφώσουν τήν πολιτική του κόμματος και από άλλα στελέχη που τυχαία και μόνο δέν βρίσκονται στίς ειδικές αυτές έπιτροπές. Έδώ πρέπει ειδικότερα να διαμαρτυρηθώ έντονα που δέν έλήφθη καθόλου ύπόψη τό πρόβλημα της πραγματώσεως της ισότητας της γυναίκας μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Είναι σοβαρή ή παράλειψη που γίνεται από το κόμμα στον τομέα αυτόν και τελικά θα υπερφαλαγγισθούμε και έδω από την δεξιά.

5. "Ελλειψη ένδελεχούς συζήτησης με αρμόδιους κοινοβουλευτικούς και μη, καυτών θεμάτων που ανακύπτουν λόγω αλλαγής πολιτικής σε διεθνή πλαίσια. Δύο τέτοια παραδείγματα ανέκυψαν τελευταία. Ένα που πηγάζει από την πρωτοβουλία Κάρτερ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το άλλο από την νέα έξαρση «αντι-ελληνικής» στάσης των «Κοινοτικών μελών». Ούτε το ένα θέμα ούτε το άλλο εξετάστηκε ποτέ σε ειδικές συσκέψεις, ώστε να εκτιμηθούν όλες οι επιπτώσεις και να επιλεγεί η ορθότερη θέση για την χώρα μας. Το πρώτο αναφέρθηκε μόνο από τον 'Αρχηγό στην Κ.Ο., με τρόπο που θα μπορούσε να δώσει την εντύπωση, ότι η ΕΔΗΚ απλώς θα αφήσει «τόν χρόνον να λύσει το πρόβλημα που ανέκυψε».

6. Σε κανένα καυτό και καθημερινό θέμα (ώρARIO, άπεργίες, ένταίο κλπ.) το Πολιτικό Γραφείο δεν έχει διαγράψει μία σαφή γραμμή έτσι ώστε τα μέλη του κόμματος (βουλευτές, Κ.Ο.Ε., Π.Ε. και κλαδικές οργανώσεις) να γνωρίζουν ποιά γραμμή να τηρήσουν.

Κανείς δεν γνωρίζει, εάν τα θέματα αυτά συζητήθηκαν στο Π.Γ. και πάντως ποτέ δεν ζητήθηκε από το Π.Γ. η βοήθεια αρμοδίων κοινοβουλευτικών και μη για υπεύθυνες εισηγήσεις.

7. Αναβλητικότητα και μεθοδεύσεις για αποδυνάμωση της οργάνωσης και έλλειψη ένθουςιασμού, με πρόταση προτεραιότητας για την 'Οργάνωση του Συνεδρίου. Οι επανειλημμένες εξαγγελίες που ακολουθούνται από υπαναχωρήσεις δεν επιτρέπουν στον κόσμο να πιστεύσει ότι σκοπεύουμε να οργανωθούμε δημοκρατικά και να σεβασθούμε την βάση ή τελικά να είμαστε συνεπείς στις υποσχέσεις μας.

8. Τελικά ως έπισημυνθεί, ότι γίνεται λανθασμένος υπολογισμός. 'Ο υπερτονισμός τελευταία του σεβασμού της παλαιάς φιλελευθέρης βάσης του κόμματος είναι και μαθηματικό και ουσιαστικό λάθος. Χωρίς να παραθλέσουμε το αναμφισβήτητο υπολογισμό αυτό στοιχείο, πρέπει να θυμηθούμε, ότι η ΕΔΗΚ αποτελείται και από άποψη στελεχών και ψηφοφόρων από την παλαιά Ε.Κ. και τις Νέες Πολιτικές Δυνάμεις. Η Ε.Κ. δεν αποτελείτο μόνο από Φιλελευθέρους. 'Αποτελείτο από 'Αγροτικούς, τούς Σοσιαλιστές του Σβώλου (Παπαναστασίου), Κατάλη (σημαντική δύναμη του σημερινού κόμματος της ΕΔΗΚ) και άλλους. Οι Νέες Πολιτικές Δυνάμεις αντιπροσώπευσαν μία νέα ελπίδα για πολλούς ψηφοφόρους που είχαν απογοητευθεί από τις επανειλημμένες διασπάσεις και αποστασίες της Ε.Κ. 'Όσο και να θρίσκει την αντίδραση παλαιών στελεχών, καλό θα ήταν ν' αναγνωρισθεί η συνεισφορά των σε στελέχη και πνοή.

Για να έχουμε υπολογισίμη δύναμη πρέπει ν' απευθυνθούμε και στις νέες ηλικίες που για πρώτη φορά θα ψηφίσουν στις επόμενες εκλογές. Δυστυχώς η ΕΔΗΚ με τό να κυττάζει συνεχώς πίσω ξεχνά, ότι κανένα κόμμα δεν επιζεί χωρίς νέους. Οι νέοι 21-35 ετών δεν γνωρίζουν τον Φιλελευθερισμό. Η πνοή δεν δίδεται από ιστορικά κόμματα ή νεκρούς ηγέτες. Η πολιτική απαιτεί ανανέωση. Για ανανέωση χρειάζεται ν' ατενίζει κανείς μπροστά. Μόνο με πνοή συγκρατεί κανείς Ικανή ή και όχι τόσο Ικανά, αλλά αναγκαία από πολιτική σκοπιμότητα, στελέχη.

Η άπαισιοδοξία που καλλιεργείται από παρελθοντολογία δημιουργεί φυγόκεντρες δυνάμεις. Μόνο ελικρίνεια, πολιτικό θάρρος και δραστηριότητα πιάνει τον σύγχρονο παλμό και δημιουργεί την αναγκασιότητα ενός κόμματος, μόνος τρόπος ν' ανοίξει ο δρόμος στην έξουσία.

Η ΕΔΗΚ πρέπει να εγκαταλείψει την διστακτικότητά της, που πηγάζει από την άρνηση ν' αντιμετωπίσει κατά πρόσωπο τα προβλήματα που ένυπάρχουν στην Κ.Ο. λόγω τυχαίας συνθέσεως της και να πιάσει τον παλμό και τα αίτήματα του κόσμου.

Σήμερα η πλειοψηφία των πολιτών είναι ακαθοδήγητη και με δέος θέλει την ώρα της κάλπης να πλησιάζει: δεν ξέρουν τί να επιλέξουν.

Η ΕΔΗΚ πρέπει ν' αποκτήσει πνοή. 'Αλλως θα παραμείνει μόνο με τούς παραδοσιακούς ψηφοφόρους. ('Ακόμα και το 1958, πολύ πριν από την δικτατορική καταγίδα, σε σύμπραξη Βενιζέλου-Παπανδρέου το Φιλελεύθερο Κόμμα συγκράτησε μόλις το 20,68 % των ψήφων και κέρδισε 36 έδρες). Δεν μπορεί κανείς να υποστηρίξει, ότι ο λόγος ύπαρξης τούτου του κόμματος είναι για να συγκρατήσει αυτό το ποσοστό των ψήφων.

Η ΕΔΗΚ είναι απαραίτητη για να μην πολωθεί η πολιτική ζωή, για να σταματήσει την ανεξέλεγκτη διακυβέρνηση από την δεξιά, για να δώσει εναλλακτική λύση βασισμένη στην ένότητα των γνήσιων δημοκρατικών δυνάμεων, που όταν έρθουν στην έξουσία θα προσφέρουν Κυβέρνηση Ικανή να αλλάξει την πορεία που διαγράφεται αυτή την στιγμή προς μία νέα δικτατορία με μοναρχικό μανδύα και έθνική καταστροφή.

Όργανωτικά:

Και στον τομέα αυτό έχει καταπατηθεί το καταστατικό και κάθε έννοια λογικής οργάνωσης. Η κυριώτερη αδυναμία είναι ότι, όλα τα όργανα που δημιουργήθηκαν έχουν αντικατασταθεί στην ουσία από τον 'Αρχηγό και καμιά φορά από το Πολιτικό Γραφείο. Είχα έπισημάνει στο υπόμνημά μου του 'Ιουλίου μερικά σοβαρά παραδείγματα. 'Εκτοτε η κατάσταση επιδεινώθηκε αν και σχηματίστηκαν αρμόδιες επιτροπές. Οι επιτροπές κάνουν εισηγήσεις που δεν λαμβάνονται υπόψη. 'Ο 'Αρχηγός με εισηγήσεις **αναρμόδιων εξαγγέλλει** μία απόφαση που καλείται η οργάνωση να εκτελέσει. (Παράδειγμα Συνδιάσκεψη 'Ηρακλείου. Η εισηγήση της 'Εκτακτης 'Επιτροπής ήταν να γίνει τόν Φεβρουάριο '77 και στην 'Αθήνα. Θά υπήρχε καιρός να οργανωθεί πιά δημοκρατικά και θά κόστιζε πολύ λιγώτερο. Η απόφαση λήφθηκε όμως στο πόδι. Το ίδιο επαναλαμβάνεται τώρα με τις ειδικές συσκέψεις και παρατηρήθηκε στην έξορμηση Κιλελέρ). 'Ετσι ουσιαστικά ανανεώθηκε η παλαιά συνήθεια της έλλειψης οργάνωσης εκτός του έκλογικού μηχανισμού, οι βουλευτές είναι ελεύθεροι να εργασθούν για τα καπετανάτα τους.

Κεντρική 'Οργανωτική 'Επιτροπή

Μετά από μεγάλη καθυστέρηση εξαγγέλλεται τόν Αύγουστο '76 η σύσταση της Κ.Ο.Ε. Η σύνθεσή της δεν φαίνεται να βασίστηκε σε κανένα ειδικό σκεπτικό ή κριτήριο ούτε αντανάκλασε τό πνεύμα του καταστατικού (βλ. υπόμνημά μου 3 'Ιουλίου '76). 'Αντίθετα ο πρόχειρος τρόπος που συστάθηκε χωρίς να βασισθεί σε αντικειμενικά κριτήρια, προκάλεσε έντονες αντιδράσεις και δικαία παράπονα. (Δέν κρίνω την Ικανότητα του κάθε προσώπου αλλά την έλλειψη αντικειμενικών κριτηρίων πάνω στο όποιο βασίστηκε η έπιλογή). 'Αντί να διορθωθούν αυτά τά λάθη μετά από την Συνδιάσκεψη, όπως είχε υποσχεθεί ο 'Αρχηγός, εξαγγέλλεται έρημην πάλι των αρμοδιοτέρων μελών του κόμματος νέα ανασύνθεση της Κ.Ο.Ε. που και πάλι ήταν δύσκολο να αιτιολογηθεί.

Η ανασύνθεση αυτή αριθμητικά είναι τέτοια ώστε καταργεί ουσιαστικά την εργασία της Κ.Ο.Ε. και επανέρχεται πάλι πριν 10 μέρες να ζητηθεί από την Κ.Ο. αλλαγή καταστατικού για νέα αύξηση τού αριθμού. Δέν είναι πειστική η αιτιολογία για την αναγκαιότητα αυτής της αλλαγής, πρώτον διότι η Κ.Ο.Ε. παρ' όλο ότι έχει τις αρμοδιότητες της Κ.Ε., είναι ουσιαστικά ένα μεταβατικό όργανο, που κύριο σκοπό έχει την οργάνωση του Συνεδρίου. 'Επρεπε να είναι όλιγομελής, όπως προέβλεπε τό καταστατικό, για να είναι ευέλικτη. 'Επρεπε να έχει ότομα με δυνατότητα εργασίας και Ικανά να ελέγχουν την οργάνωση του κόμματος (επαγγελματικά στελέχη και Περιφερειακές επιτροπές). Δεύτερον διότι και πάλι με τόν τρόπο που γίνεται η έπιλογή θά Ικανοποιηθούν όλιγοι φίλοι και θά δυσχεραστούν πολλοί άλλοι. Τρίτον διότι τελικά και αυτοί που θά διορισθούν θά ανακαλύψουν ότι ο διορισμός δεν τούς ανόγει ουσιαστικά τόν δρόμο για την ενεργοποίησή τους στο κόμμα.

Παρ' όλες τις αδυναμίες της πρώτης Κ.Ο.Ε. χάρη στον ένθουςιασμό και πίστη μερικών μελών, η εργασία που έγινε ήταν ουσιαστική. Κύριο θέθαια έπίτευγμα ήταν η Συνδιάσκεψη 'Ηρακλείου, πράγμα που δημιούργησε αντιδράσεις από όσους δεν θέλαν την Συνδιάσκεψη και ακόμα λιγώτερο τό Συνέδριο.

Ζητήθηκε έπιμόνως η όρθη ανασύσταση και η θεραπεία των αδυναμιών. 'Αποτέλεσμα υπήρξε να αποδυναμωθεί όλόκληρη η Κ.Ο.Ε., η Ε.Ε. και Κ.Ο.Γ και ν' αντικατασταθούν από μία άτυπη έπιτροπή συμβούλων του Γενικού Γραμματέως και να ζητηθεί η γνώμη ξένων έμπειρογνωμόνων (Παπαδόκη-Τρυπιά), που μέχρι στιγμής τουλάχιστον δεν έχουν καν έπικοινωνήσει με όσους εργάζονται άμεσα και είχαν αποκτήσει έμπειρία και δικαιούνται να έχουν γνώμη πάνω στο θέμα της οργάνωσης.

Ο τρόπος αυτός της ουσιαστικής κατάργησης έπιτροπών με την σύσταση άλλων, χωρίς έμφανη πάντως λογική, δημιουργεί χάος και φυσικά σοβαρές προσωπικές παρεξηγήσεις. Θυμίζει την τέχνη της γριάς 'Αλθιόνας «διαίρει και βασίλευε». Δέν πιστεύω όμως ότι βοηθά στην δημιουργία κόμματος έξουσίας. Δημιουργεί απλώς σύγχυση και ήττοπάθεια. Οι ανιδοτελείς και σκεπτικέμονοι, νέοι ίδιως, κυριολεκτικά έχουν απογοητευθεί. Πολλοί ακόμα και στελέχη μας τονίζουν ότι, αυτές οι παλινδρομήσεις δεν δίδουν την έγγύηση, ότι, όταν έρθουμε στην έξουσία, θά εφαρμόσουμε τά όσα έχουμε διακηρύξει.

Προτάσεις για την κινητοποίηση εν όψει εκλογών

Πιστεύω ότι τό Π.Γ. με την βοήθεια έμπεριστατωμένων εισηγήσεων από αρμοδίους (βουλευτές και μη) θά έκπονησει καθαρές, θετικές, δυναμικές θέσεις πάνω σε όρισμένα έπιλεγμένα καυτά προβλήματα που αντιμετωπίζει ο τόπος. Θέσεις που θ' αναδειξουν

τήν φυσιογνωμία του κόμματος και θά τό διαχωρίζουν από τήν κυβερνητική παράταξη, πού φιλοδοξεί νά διαδεχθῇ.

Δέν εἶναι δυνατόν πιά νά ζητοῦμε λεκτικά νά ἡγηθοῦμε καί νά καθοδηγήσουμε καί συγχρόνως μέ τήν σιωπή μας ν' ἀποπροσανατολίζουμε. Σέ δημοκρατικό πολίτευμα οἱ δυο αὐτές πρακτικές συγχроноῦνται. Δυο προϋποθέσεις πρέπει νά ὑπάρξουν γιά νά ἐκπληρωθεῖ ἡ ΕΔΗΚ τόν ἱστορικό ρόλο της, ἄλλως θά εἶναι συνυπεύθυνη γιά τήν κατάργηση τῆς δημοκρατίας, ὅπως ὑπῆρξε ἡ Ἐνωση Κέντρου γιά τήν καταστροφή τοῦ 1965.

Βασικές προϋποθέσεις:

α. Ἀμεση ἐφαρμογή δημοκρατίας στό κόμμα.

β. Νά διαγραφούν μέ σαφήνεια οἱ ἀρμοδιότητες ὧν τῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος.

γ. Πολιτικό Γραφεῖο. Ὁ Ἀρχηγός καί τό Πολιτικό Γραφεῖο ἐπαιγόντως νά ἐγκρίνει πολιτικές θέσεις πάνω σέ ὅλα τά καυτά καί καθημερινά θέματα πού ἀπασχολοῦν τήν χώρα.

Οἱ θέσεις νά εἶναι σαφείς - οἱ ὁδηγίες ἀπλές.

Νά βασισθοῦν σέ εἰσηγήσεις εἰδικῶν (πολιτικῶν καί ἐμπειρογνομόνων). Νά μή προδιαγράφονται οἱ θέσεις μας ἀπό ὑποκειμενικούς παράγοντες. Νά ἐπιλέγουν 6-10 θέματα ἀμέσου ἐνδιαφέροντος (π.χ. χειρισμοί διαπραγματεύσεων ΕΟΚ, Ἑλληνο-Τουρκικά, ἀσφαλιστικά, εἰσοδηματικά πολιτικά, - ἐνιαῖο, τιμές ἀσφαλείας κλπ. - , ἀντιμονοπωλιακή πολιτική, ἀξιοποίηση μικρομεσαίων ἐπιχειρήσεων, παρασιτισμός, περιβάλλον).

Μέ πολιτικό θάρρος, ἀφού ἐκπονηθεῖ γραμμή, νά ὑποδειχθεῖ ἀπό τό κόμμα ὁ ὑπεύθυνος γιά τήν παρακολούθηση καί ἐνημέρωση ὧν τῶν ἀρμοδίων τοῦ κόμματος πάνω στό κάθε θέμα.

Τό Π.Γ. ἀνυπερθέτως νά ἐνημερώνει βουλευτές καί ἄλλους ὑπεύθυνους Κ.Ο.Ε., Π.Ε., Τ.Ε. καί στελέχη πάνω στίς ἀποφάσεις τίς πολιτικές. Οἱ θέσεις νά δοθοῦν γραπτῶς. Νά συζητηθοῦν ἀπό κλιμάκια τῆς Κ.Ο. ὅπου θά κληθοῦν νά λάβουν μέρος ὅσοι βουλευτές ἔχουν εἰδικό ἐνδιαφέρον γιά τό ὑπό συζήτηση θέμα.

Γενικός Γραμματεὺς

Ὁ Γενικός Γραμματεὺς νά εἶναι ὑπεύθυνος παρακολούθησης τῆς ἐνημέρωσης ὧν τῶν στελεχῶν γιά τήν πολιτική γραμμή τοῦ κόμματος.

Κεντρική Ὁργανωτική Ἐπιτροπή

Ἡ Κ.Ο.Ε. νά ἀνασυγκροτηθεῖ μέ βάση τίς εἰσηγήσεις τῶν ἀρμόδιων, σύμφωνα μέ τό ἴσχυον καταστατικό καί τήν ἀνάγκη νά γίνεи τό Συνέδριο τόν Νοέμβριο. Εὐθύνη γιά τήν ὀργάνωση τοῦ Συνεδρίου νά ἔχει ἡ Ε.Ε. καί ἡ Κ.Ο.Ε. Τό Π.Γ. νά μὴν λαμβάνει καμμιά ἀπόφαση γιά τό θέμα τοῦτο ἄλλα ὀργανωτικά χωρίς γραπτές εἰσηγήσεις τῆς Ε.Ε.

Προετοιμασία συνδυασμῶν

Ἡ προετοιμασία γιά ἐκλογές (συνδυασμοί) νά γίνεи ἀπό ἐπιτροπὴ πού νά ὀριστεῖ ἀπό τό Π.Γ. στήν πλήρη του σύνθεση, πού ν' ἀποτελεῖται ἀπό πρόσωπα πού δέν θά λάβουν οἱ ἴδιοι μέρος στίς ἐκλογές καί νά χαίρουν ἐκτιμῆσεως γιά τήν εὐθυκρισία τους καί ἀντικειμενικότητα τους. Ἡ ἐργασία τους νά εἶναι προδιαγεγραμμένη μέσα σέ πλαίσια πού θά δοθοῦν ἐγγράφως ἀπό τό Π.Γ.

Οἱ εἰσηγήσεις τῆς ἐπιτροπῆς νά γίνονιν βασισμένες σέ ὑποδείξεις τῶν Π.Ε. καί σέ γνώμες τῶν βουλευτῶν. Ἡ ἐπιτροπὴ νά ὑποχρεοῦται νά ἀξιολογεῖ τά στοιχεῖα πού θά δίδονται ἀπό τίς Π.Ε., ὅταν εἰσηγηθεῖ στοῦ Π.Γ. ἀλλά εἶναι ὑποχρεωμένη νά δικαιολογήσει διαφωνίες μέ Π.Ε. Ἡ «μυστική» προετοιμασία εἶναι ἀπαράδεκτη καί καταφέρει ἕνα ἀκόμα πλῆγμα στήν ἀπαίτηση τοῦ δημοκρατικοῦ κόσμου γιά τήν δημιουργία ἐνός κόμματος Ἀρχῶν. Καλλιιεργεῖ δέ καί ἐπὶ πλέον τόν «ἑσωτερικό ἀγῶνα» καί τήν ὁμαδοποίηση. Νά ἐπιδιωχθεῖ ἡ ὑπόδειξη ἀξιολογῶν νέων (ἀνδρῶν καί γυναικῶν) μέ συνδικαλιστική ἢ ἄλλη δράση.

Δημοκρατική κινητοποίηση

Νά ἀναληφθεῖ πρωτοβουλία ἀπό τήν ΕΔΗΚ γιά τήν συσπείρωση τῶν δημοκρατικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου.

Μέχρι σήμερα συνομιλοῦσε ὁ Ἀρχηγός τῆς ΕΔΗΚ μετά ἀπό προσκλήσεις Ἀρχηγῶν ἄλλων κομμάτων. Ἦρθε ἡ ὥρα νά πάρουμε τήν πρωτοβουλία.

Κανείς ὅμως δέν θά πιστέψει στήν ἰδέα τῆς «ἐνοποίησης», ἀν δέν στηριχθεῖ σέ γερεῖς βάσεις. Ὁ δημοκρατικός κόσμος θέλει τήν ἐνοποίηση, ἐμεῖς ὑποχρεοῦμεθα νά θροῦμε τόν θετικό τρόπο πραγματοποίησῆς της.

Γνωρίζουμε τίς δυσκολίες καί τίς παγίδες. Δέν ἐπιτρέπεται νά

ἐπαναληφθοῦν τά λάθη τοῦ 1961, ὅταν συστήθηκε ἡ Ε.Κ.

Δέν εἶναι θέση σέ τοῦτο τό ὑπόμνημα νά ἀναλυθεῖ τοῦτο τό πρόβλημα. Τό Π.Γ. χρειάζεται νά ἐπιδιώξει εἰσηγήσεις ἀπό στελέχη τοῦ κόμματος. Πιστεύω ὅμως, ὅτι πρέπει νά προταθεῖ ἡ συσπείρωση ὧν τῶν γνήσιων δημοκρατικῶν δυνάμεων γύρω ἀπὸ ὀρισμένες ξεκαθαρισμένες πολιτικές θέσεις πού θά ἐπεξεργασθεῖ μική ἐπιτροπὴ. Νά ὑπογραφεῖ καί νά δημοσιευθεῖ ἕνα πρωτόκολλο μέ τίς βασικές αὐτές θέσεις, πού ὅσοι ὑπογράψουν ἀναλαμβάνουν τήν ὑποχρέωση ἐφαρμογῆς τους σέ περίπτωση κατάληψης ἐξουσίας. Ἐπίσης καί οὐσιαστικότερο, ἴσως γιά τήν ἐλληνική πραγματικότητα, πρέπει νά προταθεῖ ἀπὸ τήν ΕΔΗΚ λύση τοῦ προβλήματος τῶν προσωπικῶν φιλοδοξιῶν. Εἶναι ὥρα γιά θυσίες πού ἐν τέλει σημαίνουν τήν δική μας συλλογική σωτηρία.

ΓΙΑ τό ὑπόμνημα αὐτό ἡ κ. Βιργινία Τσουδεροῦ κλήθηκε (3 - 6 - 77) νά δώσει ἐξηγήσεις στοῦ Π.Γ. τοῦ κόμματος - καί νά συζητήσῃ «τό ὅλον θέμα» μαζί του. Στοῦ Π.Γ. μετεῖχαν ἐκτός ἀπὸ τόν κ. Γ. Μαῦρο καί οἱ κ. Ι. Πεσματζόγλου, Ν. Ἀλαβάνος, Γ. Σεργάκης, Θ. Μαναθῆς, Λ. Λασκαρίδης, Μ. Στεφανίδης καί ὁ κ. Δ. Ξηριτάκης (ἐκ μέρους τῆς ΕΣΔΗΝ).

ΤΑ βασικά σημεῖα τῆς συζήτησης ἔχουν καταγραφεῖ σ' ἕνα (ἀνεπίσημο) μνημόνιο πού συντάχθηκε τρεῖς μέρες μετά. Σύμφωνα μ' αὐτό:

● Ἡ συζήτηση περιστράφηκε κυρίως γύρω ἀπὸ τό ἀν ἦταν σκόπιμο καί ἐπιτρεπτό βουλευτῆς νά καταθέσει γραφτό ὑπόμνημα μέ θέματα πού «ἐκθέτουν τίς ἀδυναμίες τοῦ κόμματος» καί νά τό κοινοποιεῖ στοῦ Π.Γ. καί στήν Ε.Ε., ἀντὶ μόνοι τόν ἀρχηγό τοῦ κόμματος, ὅποτε δέν θά ὑπῆρχε κίνδυνος διαρροῆς στὸν τύπο.

● Ὁ κ. Γ. Μαῦρος εἶπε ὅτι θά περιοριστεῖ ἡ συζήτηση σ' αὐτό τό θέμα, γιατί ἡ οὐσία ἔχει ἤδη συζητηθεῖ καί ἀναγνωρίστηκε ἀπὸ τό Π.Γ. ὅτι κατὰ τό μεγαλύτερο μέρος οἱ παρατηρήσεις τῆς κ. Τσουδεροῦ εἶναι ὀρθές. Ἐξέφρασε τήν ἀνησυχία του γιά τό ὑπόμνημα, γιατί, ὅπως εἶπε, ἡ πράξη τῆς κ. Τ. δέν ἦταν τυχαία: κίνητρό της ἡ ναρκωθένση τοῦ κόμματος καί ἡ ἀποχώρησή της, καί ὅχι ἡ προώθηση τῶν συμφερόντων του, ὅπως ἡ ἴδια ὑποστηρίζει.

● Ἡ κ. Τσουδεροῦ ὑποστήριξε ὅτι προτίμησε τό γραφτό κείμενο ὅχι μόνο γιατί μπόρεσε ἔτσι νά ἐκφράσει πιὸ ὀλοκληρωμένα τό θέμα, ἀλλά καί γιατί κατὰ τοὺς τελευταίους ὀκτώ μῆνες ἀπέβησαν ἄκαρπες οἱ προσπάθειές της νά μεταβιβάσει προφορικά στοὺς ἀρμόδιους «τίς ἀνησυχίες καί τοὺς προβληματισμούς της γιά τίς συγκεκριμένες ὀργανωτικές καί ἄλλες ἀδυναμίες τοῦ κόμματος»: μέ τόν ἀρχηγό «ὑπῆρχε δυσκολία ἀνετης ἐπαφῆς», στήν Κ.Ο. «ὁ τρόπος πού διεξάγονται οἱ συζητήσεις δέν ἐπιτρέπουν ἀνάλυση καί ἐξαγωγή συμπερασμάτων πάνω σέ κατὰ θέματα», ἐνῶ κάθε συζήτηση στήν Ε.Ε. «εἶναι σπατάλη χρόνου, ἀφού τῆς περιέκοψαν κάθε οὐσιαστική ἀποφασιστική ἀρμοδιότητα καί τό κέντρο λήψεως ἀποφάσεων εἶναι μόνο τό Π.Γ. ἡ μάλλον ὁ ἀρχηγός»... Τελικά, εἶπε ὅτι ἔπρεπε τό Π.Γ. νά ἀντιμετωπίσει τήν οὐσία καί ὅχι τό τυπικό μέρος τῆς ὑποθέσεως καί ἐξέφρασε τήν ἀποψη ὅτι «καί ἀν οἱ ἐκτιμήσεις της ὡς πρὸς τήν πτωτική τάση στήν ἀπήχηση τῆς ΕΔΗΚ εἶναι λαθεμένη, πάντως δέν ἐπιτρέπεται νά ὑπάρχει ἱκανοποίηση γιά τὴ διατήρηση τοῦ 20% τοῦ 1974: πρέπει νά σκοπεύσουμε στήν ἄνοδο τοῦ κόμματος γιά τήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας». Ἀπαντώντας εἰδικά στὸν κ. Μαῦρο, εἶπε ὅτι ὅπως τοποθέτησε τό πρόβλημα δείχνει πῶς «προτιμᾷ κόλακες καί ὅχι ἀληθινούς ὑπεύθυνους φίλους» καί ὅτι «δέν ἀνέχεται τόν διάλογο, ἀν καί λεκτικά δέχεται τήν δημοκρατική δομὴ».

ΚΑΤΑ τὴ συζήτηση, τά λοιπὰ μέλη τοῦ Π.Γ. συμφώνησαν ὅτι:

● τό ὑπόμνημα στήν οὐσία του τοποθετεῖ ὀρθά τά προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ἡ ΕΔΗΚ

● δέν ἔπρεπε, παρ' ὅλα αὐτά, νά ἐπιλεγεῖ ὁ γραπτὸς λόγος γιά τήν προώθηση τῶν ἀπόψεων τῆς κ. Τ. καί πάντως νά διανεμηθεῖ σέ τόσα πρόσωπα

● δέν ὑπάρχουν περιθώρια στοιχειοθέτησης κακῆς πρόθεσης ἢ κινήτρων τῆς κ. Τ.

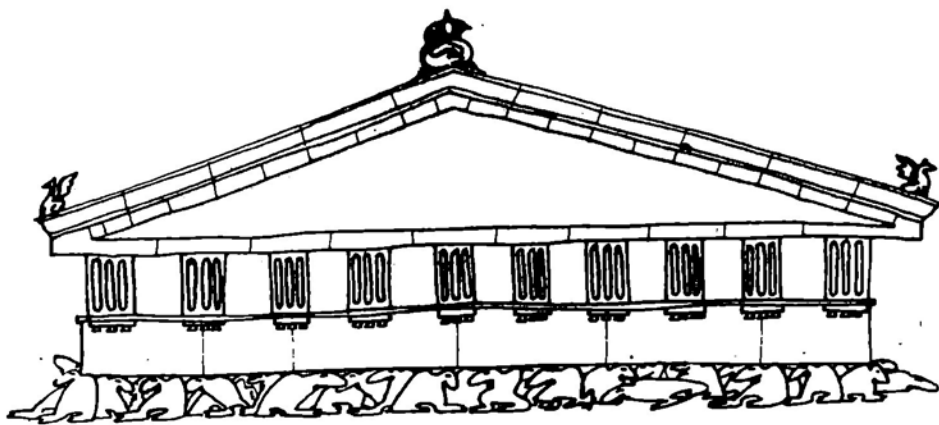
ΠΕΡΑ ἀπὸ αὐτά:

● Ὁ κ. Σεργάκης εἶπε ὅτι τό ὑπόμνημα εἶναι ἀδικο, γιατί δέν ἀναφέρονται καθόλου τά θετικά στοιχεῖα τοῦ ἔργου τῆς ΕΔΗΚ

● Ὁ κ. Λασκαρίδης διαφώνησε μέ τήν ἀποψη τῆς κ. Τ. ὅτι δέν δίνονται δυνατότητες ἐκφρασης στοῦ κόμμα.

● Ὁ κ. Πεσματζόγλου συμφώνησε μέ τήν ἀνάγκη λήψης μέτρων μέ σκοπὸ τὴν ἐκλογικὴ ἄνοδο τῆς ΕΔΗΚ - τήν ἐξασφάλιση τουλάχιστον 35%

ΤΟ τί ἀκολούθησε εἶναι γνωστό...

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ '78

ΣΤΙΣ 20 Γενάρη γίνονται οι φοιτητικές εκλογές. Φέτος αποφασίστηκε οι εκλογές για την ανάδειξη των νέων Διοικητικών Συμβουλίων να γίνουν ταυτόχρονα:

- με τις εκλογές για τους αντιπροσώπους του Πανσπουδαστικού Συνεδρίου,

- με τις εκλογές για τις επιτροπές έτων.

ΜΕΧΡΙ τή στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχει ακόμη αποφασιστεί αν θα υπάρξει έναιο ψηφοδέλτιο με τους υποψήφιους της κάθε παράταξης πρώτα για τα Διοικητικά Συμβούλια, μετά με τους υποψήφιους για το Πανσπουδαστικό Συνέδριο, και μετά με τους υποψήφιους για τις επιτροπές έτων, ή αν θα υπάρξουν τρία διαφορετικά ψηφοδέλτια με τους υποψήφιους για την κάθε περίπτωση, και τρεις ξεχωριστές επιτροπές – λύση εξαιρετικά πολύπλοκη.

ΑΛΛΑ και η πρώτη λύση αν επιλεγεί, δημιουργεί κάποια προβλήματα, γιατί τότε οι φοιτητές θα είναι αναγκασμένοι και για τα Διοικητικά Συμβούλια και για το Πανσπουδαστικό Συνέδριο, και για τις επιτροπές έτων να ψηφίσουν υποψήφιους της ΙΔΙΑΣ παράταξης.

ΜΕΧΡΙ τώρα στο Κεντρικό

Συμβούλιο της ΕΦΕΕ συμμετέχουν οι εξής παρατάξεις:

- Πανσπουδαστική Συνδικαλιστική Κίνηση (6)

- Πανελλήνια 'Αγωνιστική Σπουδαστική Παράταξη (6)

- Δημοκρατικός 'Αγώνας (4)

- 'Αντιφασιστική 'Αντιμπεριαλιστική Συνδικαλιστική Παράταξη 'Ελλάδας (1)

- Προοδευτική Πανσπουδαστική Συνδικαλιστική Παράταξη (1)

- Δημοκρατική Πορεία (1)

ΔΥΟ έδρες της ΔΑΠ (Δημοκρατική 'Ανανεωτική Πρωτοπορεία) δεν ανήκουν πιά σ' αυτήν, γιατί τα δύο μέλη της διαφώνησαν κι έμειναν σαν ανεξάρτητοι.

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ αυτών των παρατάξεων (όπως και άλλων που λόγω της περιορισμένης δύναμής τους στο φοιτητικό χώρο δεν εκπροσωπούνται στο Κ.Σ. της ΕΦΕΕ) άπαντάνε σήμερα στο «ΑΝΤΙ» πάνω στο γενικό ερώτημα:

- Ποιοί είναι οι στόχοι της παράταξής σας για τις φοιτητικές εκλογές της 20ής Γενάρη;

ΟΙ άπαντήσεις της «Δημοκρατικής Πορείας» (ΕΣΔΗΝ) και της ΔΑΠ (ΟΝΝΕΔ) δεν έφθασαν εγκαίρως στο περιοδικό και δεν δημοσιεύονται.

ΟΙ απόψεις των άλλων παρατάξεων έχουν ως εξής:

ΠΑΝΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΗ σ.κ. (ΚΝΕ)
● 'Απαντά ο ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ
ΔΡΑΒΑΛΙΑΡΗΣ, μέλος του Κ.Σ.
της ΕΦΕΕ.

«ΟΙ ΦΕΤΙΝΕΣ φοιτητικές εκλογές άποχτούν ιδιαίτερα σοβαρή σημασία για τό παραπέρα δυνάμωμα της πάλης των φοιτητών, αλλά και γενικότερα για τό λαϊκό κίνημα. Τά αποτελέσματα των πρόσφατων βουλευτικών εκλογών – όπου καταδικάστηκε από τό λαό η πολιτική της κυβέρνησης – προσφέρουν νέες δυνατότητες στο φοιτητικό κίνημα για νά αναπτύξει την πάλη του για την προώθηση και λύση των προβλημάτων του.

ΟΙ εκλογές στις 20 Γενάρη διεξάγονται σέ μία περίοδο σκλήρυνσης της αντιεκπαιδευτικής πολιτικής της κυβέρνησης, σέ μία περίοδο όπου είναι σαφής ό προσανατολισμός της για τή δημιουργία ενός αυταρχικού καθεστώτος στα πανεπιστήμια, άρνηση επίλυσης των προβλημάτων που άφορούν την ποιότητα και τις οικονομικές προϋποθέσεις των σπουδών – πράγμα που εκφράζεται μέ τις μειωμένες δαπάνες για τήν Α.Ε. –, περιορισμό σέ βάρος των λαϊκών στρωμάτων των δυνατοτήτων για ανώτατες σπουδές. Συγκεκριμένη έκφραση μιάς τέτοιας πολιτικής άποτελεί ό κυβερνητικός «Νόμος-Πλάσιο», βασικό σημείο που οι φοιτητές θάρθουν αντιμετώπιζοι μέ την κυβέρνηση, επιδιώκοντας ή πάλη τους νά άποτελέσει όχι άπλά άρνησή του αλλά νά επιτευχθεί ή πιό πλατιά συσπειρωση στή βάση ενός δημοκρατικού καταστατικού χάρτη, ή μόνη δύναμη ικανή νά αντιστρατευθεί τό «Ν.Π.» της κυβέρνησης.

ΤΟ φοιτητικό κίνημα θά δώσει φέτος τή μάχη των φοιτητικών εκλογών πιό ώριμο, πιό δυναμωμένο από την πλούσια άγωνιστική δράση που έχει αναπτύξει τή χρονιά που πέρασε. Στόχο του Φ.Κ. θά πρέπει νά άποτελέσει ή παραπέρα ανάπτυξη του γύρω από ένα συνεπές άγωνιστικό πρόγραμμα πάλης για τόν εκδημοκρατισμό και τόν πραγματικό εκσυγχρονισμό της Α.Ε. άκόμα πιό έπεξεργασμένα, άκόμα πιό συστηματικά γύρω από τά κεντρικά του προβλήματα, τό «Ν.-Π.», την παροχή δαπανών για τήν Α.Ε. Στόχο του θά πρέπει νά άποτελέσει ή ανάπτυξη και σύσφιγξη των δεσμών του μέ τό λαό και ιδιαίτερα τους άλλους φορείς της πανεπιστημιακής ζωής, τό ξεπέραςμα όρισμένων αδυναμιών του, που αναφέρονται στην έπεξεργασία στόχων και ταχτικής, στή βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συνδικαλιστικών όργανων και στην υιοθέτηση μιάς σωστής στάσης άπέναντι στο πρόβλημα των σπουδών στα Α.Ε.Ι.

ΟΙ φοιτητές στις 20 του Γενάρη θά καταδικάσουν και μέ την ψηφο τους την αντιεκπαιδευτική-άντιλαϊκή πολιτική της κυβέρνησης και θά άπομονώσουν τόν κυβερνητικό ύποτελή, τή ΔΑΠ.

ΑΚΟΜΑ:

- Θά διατρανώσουν την άπόφασή

τους ώστε ακόμα πιο μαζικά, πιο ένω-
μένα να δυναμώσουν τους διεκδικητι-
κούς τους αγώνες για ριζικές αλλαγές
μέσα στα πανεπιστήμια.

● Θα υπερψηφίσουν και θα αναδεί-
ξουν πρώτη δύναμη την «Πανσπουδα-
στική Σ.Κ.», που καθημερινά, αταλάν-
τευτα, χωρίς υποχωρήσεις και με μονα-
δική συνέπεια ανάμεσα σε διακηρύξεις
και πράξεις αποδείχτηκε συνεπής υπερ-
ασπιστής των φοιτητικών συμφερόντων,
μέ τη δουλειά της μέσα από τους φοιτη-
τικούς συλλόγους και την ΕΦΕΕ.

Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ της Π.σ.κ σε πρώτη
δύναμη θα αποτελέσει εγγύηση και απο-
φασιστικό παράγοντα στην πάλη των
φοιτητών για την προώθηση και λύση
των προβλημάτων τους.»

ΠΑΣΠ (Ν. ΠΑΣΟΚ)

● Άπαντά ό ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΙΚΟΣ,
πρόεδρος του Συλλόγου Φοιτητών
Οικονομικού Νομικής

«ΜΕΣΑ στο νέο πολιτικό κλίμα που
δημιουργήθηκε μετά τα αποτελέσματα
των εκλογών της 20ης Νοέμβρη, με την
ανοδο των προοδευτικών δυνάμεων και
την ανάδειξη του ΠΑΣΟΚ σαν καθορι-
στικής πολιτικής δύναμης στη χώρα μας,
θά διεξαχθούν οι φοιτητικές εκλογές στις
20 Γενάρη. Στρατηγικός στόχος της
ΠΑΣΠ, της ΕΦΕΕ, όπως διακηρύχθηκε
στο προηγούμενο Πανσπουδαστικό Συν-
έδριο, και άλλων προοδευτικών παρατά-
ξεων είναι:

● Μιά Παιδεία στην ύπηρεσία του
Λαού.

ΣΤΙΣ σημερινές συνθήκες το Φ.Κ.
προχωρώντας κάτω από το πρίσμα του
εκδημοκρατισμού θά πρέπει να ορίσει
και να ιεραρχήσει τους πραγματοποιήσι-
μους στόχους του και να τους προωθήσει
για υλοποίηση στα νέα Διοικητικά Συμ-
βούλια. Εκτιμώντας ποιά είναι τα αντι-
κειμενικά προβλήματα που αντιμετωπί-
ζουμε στα ΑΕΙ, ή ΠΑΣΠ ιεραρχεί και
προτείνει για προώθηση και υλοποίηση
από τα ΔΣ τους παρακάτω στόχους:

1) Παρέμβαση - έλεγχος στο εξετα-
στικό σύστημα:

- Καθορισμός ύλης
- Επιλογή θεμάτων
- Επιτήρηση εξετάσεων
- Έλεγχος βαθμολόγησης.

2) Δικαίωμα στη μόρφωση-συνθήκες
διαδίδωσης.

ΚΑΤΩ από τις σημερινές συνθήκες,
ένας μεγάλος αριθμός φοιτητών, προερ-
χόμενος από τις κατώτερες εισοδηματικά
τάξεις, αντιμετωπίζει έντονα προβλή-
ματα διαβίωσης, εμπόδιο στο δικαίωμα
για μόρφωση. Προτείνουμε:

- Αύξηση του κουπονιού σε 80 δρ.
- Διπλασιασμό των δαπανών για την Παιδεία.
- Αύξηση των υποτροφιών, κύρια σ' ατύχους που έχουν ανάγκη.
- Παροχές δανείων.

● Πλήρης - δωρεάν Ιατροφαρμα-
κευτική περίθαλψη των φοιτητών.

● Μισό εισιτήριο δλες τις εποχές, σ' όλα τα μεταφορικά μέσα.

ΣΤΗΝ ίδια ένότητα περιλαμβάνονται
και τα προβλήματα ψυχαγωγίας-
πνευματικής καλλιέργειας των φοιτητών.

3) Μπροστά στις προσπάθειες της κυ-
βέρνησης για εντατικοποίηση των σπου-
δών, το Φ.Κ. κάτω από τις σημερινές
συνθήκες πρέπει να παλαίψει με δλες
του τις δυνάμεις για την περιφρούρηση
των κατακτημένων δικαιωμάτων του, της
γ' εξεταστικής περιόδου και του ισχύον-
τος αριθμού μεταφερόμενων μαθημάτων.

4) Να γίνει ή ΕΑΣΑ ανωτάτη σχολή.

5) Να μεριμνήσουν οι αρμόδιοι παρά-
γοντες για την ανάπτυξη των μεταπτυχι-
ακών σπουδών.

ΚΑΤΑ σχολή μπορεί να υπάρχουν και
άλλα προβλήματα, σε διαφορετικό βα-
θμό όξυνσης, με τα όποια το νέο Δ.Σ. θά
πρέπει να ασχοληθεί ιδιαίτερα.»

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ (ΡΗΓΑΣ ΦΕΡΑΙΟΣ)

● Άπαντά ό ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ,
μέλος του Κ.Σ. της ΕΦΕΕ

«ΟΙ φετινές φοιτητικές εκλογές για
την ανάδειξη νέων Δ.Σ. και για το Παν-
σπουδαστικό Συνέδριο έχουν ιδιαίτερη
σημασία για την εξέλιξη των μετεκλογι-
κών πολιτικών συνθηκών του τόπου μας.

ΣΤΗ μεταδικτατορική περίοδο το
Φ.Κ. δίνοντας μία σειρά από σημαντικές
πολιτικές μάχες σε κρίσιμα ζητήματα -
αποχοντοποίηση, νομ/διο για κρατικό
συνδικαλισμό, παν. άσυλο κ.λπ. - βρι-
σκειται σήμερα σε μία φάση με έντονα
χαρκτηριστικά κρίσιμης κάμψης τόσο
στόν προσανατολισμό της δράσης του,
όσο στην οικοδόμηση και διαδικασία
ανάπτυξής του. Έντοπιζοντας ό Δ.Α.
αυτό το ζήτημα από πέρι δέν κατόρ-
θωσε να δώσει ικανοποιητική απάντηση,
περιοριζόμενος κύρια σε μία κριτική της
κατάστασης και μη τονίζοντας τη σημα-
σία της ενίσχυσης της αυτόνομης ανά-
πτυξης του Φ.Κ.

ΠΡΟΧΩΡΩΝΤΑΣ στις φοιτητικές εκ-
λογές πιστεύουμε ότι η διαδικασία ανά-
καμψης του Φ.Κ. περνάει έξω από τη
λογική του βασικά κυριάρχησε μέχρι
ώρα (Π.σ.κ), μέσα από μία νέα αντίλη-
ψη, δημιουργώντας ταυτόχρονα και τους
αναγκαίους πολιτικούς όρους για την
απόκρουση της πολιτικής εκσυγχρο-
νισμού στα Α.Ε.Ι. Η ανάπτυξη μαζικού
κινήματος πάνω σε υπάρχοντα τώρα βα-
σικά προβλήματα στο πανεπιστήμιο και
ή προώθηση και οικοδόμηση πολιτικής
συμμαχιών του Φ.Κ. αποτελούν προϋπο-
θέσεις για τα παραπάνω. Η χάραξη μίας
άμυντικής γραμμής και ή ανάληψη πολι-
τικών πρωτοβουλιών σε κρίσιμα ζητή-
ματα της τωρινής συγκυρίας είναι βασί-
κοι προσανατολισμοί μας.

Βασικοί τομείς του Νόμου-Πλαίσου

που ήδη μερικοί δοκιμάζονται στην πρά-
ξη, αποκτούν ιδιαίτερο βάρος. Αναδει-
κνούνται έτσι μία σειρά ζητήματα που ή
προώθησή τους σταδιακά πραγματοποιεί-
ται ανεξάρτητα από τη συνολική προ-
ώθηση του σχεδίου για τό Νόμο-
Πλαίσιο.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ της εντατικοποίησης
των σπουδών παίρνει πιά συγκεκριμένες
μορφές κατά ίδρυμα. Συνολικά ή διαδι-
κασία των εξετάσεων μπαίνει βασικό
προβλημα σε μία σειρά σχολές. Έντοπι-
ζονται το το Φ.Κ. πρέπει να άμυνθεί σ'
αυτή την πολιτική απορρίπτοντας ταυ-
τόχρονα και την εκσυγχρονιστική λογική
που εκφράζεται στις γραμμές του. Η
συμμετοχή των φοιτητών στα όργανα
κάτω από την έμπειρία και την κριτική
της εφαρμογής της παρουσίας μέχρι
ώρα βάζει νέα προβλήματα. Συμμετοχή
χωρίς όρους, χωρίς ανάπτυξη μαζικού
κινήματος, θά τείνει στον εκφυλισμό και
στην ενσωμάτωσή της στην πολιτική της
εκτόνωσης της απαίτησης για αλλαγές με
όσο τό δυνατόν λιγότερες και έπο-
ώδεις παραχωρήσεις και μεταρρυθμίσεις
στην τωρινή κατάσταση των Α.Ε.Ι.

ΣΤΟ μέτωπο των συνδικαλιστικών και
δημοκρατικών δικαιωμάτων ή προσπά-
θεια για φθορά και συκοφάντηση του
Φ.Κ. είναι φανερό ότι στοχεύει στη δη-
μιουργία όρων αναγκαιών για τη βαθμι-
αία αποδυνάμωση του ρόλου του Φ.Κ.
στά πανεπιστημιακά ζητήματα και στις
γενικότερες πολιτικές εξελίξεις. Η
στροφή και ή επέμβαση στα πανεπιστη-
μιακά ζητήματα θά κρίνουν και βασικά
σημεία της μάχης που θά δώσει συνολικά
τό Φ.Κ. για τό Νόμο-Πλαίσιο.

Ο Δ.Α. θεωρεί ότι μία σειρά πρωτο-
βουλιών πρέπει να παρθούν και στα ζη-
τήματα οργάνωσης των σπουδών, κατεύ-
θυνσης και περιεχόμενου σπουδών. Η
κοινωνική ζωή των φοιτητών αποτελεί
στόχο μας και τώρα. Επισημαίνουμε την
πολιτιστική δραστηριότητα, την άξι-
οποίηση του ελεύθερου χρόνου, τα προ-
βλήματα της γυναίκας φοιτήτριας. Ο
έργαζόμενος φοιτητής θά πρέπει να
αντιμετωπισθεί συνολικά και μπροστά
στην υπογραφή της νέας Σύμβασης ιδι-
αίτερα, αλλά και σε σχέση με την έργα-
σία και με τό πανεπιστήμιο που σπουδά-
ζει.

ΣΤΗΝ άρχή της δεύτερης τετραετίας
της δεξιάς στην έξουσία μετά τη μεταπο-
λίτευση οι φοιτ. εκλογές και τό Πανσ.
Συνέδριο έχουν περισσότερη σημασία.
Η άντληση συμπερασμάτων από τη
μεταδικτατορική περίοδο του Φ.Κ. και ή
επεξεργασία μέσα από άνοιχτές και ού-
σιαστικές διαδικασίες της πολιτικής του
Φ.Κ. άπέναντι στην κυβερνητική πολιτι-
κή, ή δημιουργία όρων για τό ξεπέρασμα
της κρίσης, ή τόνωση της αυτόνομης
ανάπτυξης του καθώς και ή επέμβαση
στά τωρινά κρίσιμα προβλήματα, άποτε-
λούν προϋποθέσεις για την πραγματο-

ποίηση του Π.Σ. έτσι πού νά αποτελέσει καμπή γιά τό Φ.Κ. στοχεύοντας στήν προώθηση καί τήν ανάπτυξη νέων αγώνων των φοιτητών, στή δημιουργία μαζικού κινήματος των φοιτητών ικανού νά παρεμβαίνει στό σύνολο των εξελίξεων στά Α.Ε.Ι. καθώς καί στίς γενικότερες πολιτικές εξελίξεις.»

ΑΑΣΠΕ (ΕΚΚΕ)

● Άπαντά ό ΑΛΕΞΗΣ ΚΑΡΑΚΑ- ΣΟΓΛΟΥ, μέλος του Κ.Σ. τής ΕΦΕΕ

«ΣΤΙΣ ερχόμενες φοιτητικές εκλογές ή ΑΑΣΠΕ θά παλαίψει γιά:

● Προοδευτική μόρφωση στήν ύπηρεσία του λαού καί του τόπου.

ΤΟ ζήτημα τής κοινωνικής κατεύθυνσης των σπουδών μας, του κοινωνικού τους προσανατολισμού καί τής μαζικής πάλης των φοιτητών γιά τήν απόκτηση μιάς προοδευτικής μόρφωσης είναι ένα ζήτημα πού πρέπει νά απαιτηθεί γιά τήν ανάπτυξη του φοιτητικού κινήματος σέ μιά προοδευτική κατεύθυνση. Σάν αίτηματα του Φ.Κ. πού προωθούν μιά τέτοια κατεύθυνση καί πρέπει νά κατοχυρωθούν, μέσα απ' τίς εκλογές καί τό Π.Σ., είναι τά εξής:

1. Νά αλλάξει ό συσχετισμός ανάμεσα στίς θετικές καί θεωρητικές κατευθύνσεις. Νά πολλαπλασιαστούν άμεσα οί εισαγόμενοι στή Φ.Μ.Σ. καί στίς Πολυτεχνικές καί Γεωπονοδασολογικές καί στά νέα πανεπιστήμια νά δοθεί προτεραιότητα σ' αυτές τίς σχολές. Νά τεματιστεί τό απaráδεχτο καθεστώς σχολών βασικών (π.χ. Χημικοί, Μηχανικοί) μέ 50 εισακτέους!

2. Νά διαρθρωθούν σπουδές σέ διπλή βάση. Γενική επιστημονική μόρφωση (όπου μπορεί νά συμπυκνωθεί ή πλειοψηφία τής σημερινής ύλης) μέ απαλλαγή από τά άχρηστα. Στό τέλος του πρώτου κύκλου συνθετικές εξετάσεις σέ μιά περιορισμένη σειρά βασικών μαθημάτων. Έπακολουθεί δεύτερος κύκλος, όπου παρέχεται πλατιά συγκεκριμένη επιστημονική εξειδίκευση. Αυτή ή εξειδίκευση βασίζεται σέ συγκεκριμένη προοδευτική κοινωνική προοπτική μέ διά νόμου εξασφαλισμένη επαγγελματική κατοχύρωση. Βάση γιά τή διαμόρφωση επαγγελματικών εξειδικεύσεων πρέπει νά παλεύεται νά είναι ή ανάπτυξη τής επιστήμης καί έρευνας σέ αντιιμπεριαλιστική καί δημοκρατική βάση, ή αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών τής χώρας, ή οικοδόμηση αυτοδύναμης έθνικης άμυνας, ή επέχταση καί βελτίωση μεγάλων αγροτικών καλλιεργειών, ή δημιουργία τεχνικής ύποδομής καί προϋποθέσεων γιά τήν αυτοδύναμη εκδιомηχάνιση τής χώρας κλπ.

3. Καταπολέμηση των αντιεπιστημονικών καί αντιδημοκρατικών μεθόδων γνώσης. Περιορισμός καί ουσιαστικοποίηση των εξετάσεων, ανάπτυξη τής πρωτοβουλίας καί αυτενέργειας των

σπουδαστών καί πνεύματος δημοκρατικής συνεργασίας μέ τό διδαχτικό προσωπικό. Προώθηση ολιγομελών τμημάτων διδασκαλίας καί μελέτης. Στενή σύνδεση τής θεωρίας μέ τήν πράξη. Πλατύ άνοιγμα στήν εξάσκηση στά εργαστήρια. Όρισμένους μήνες (πιθανά καλοκαιρινούς) επ' άμοιβή καί υποχρεωτική πρόσληψη σπουδαστών σέ αντίστοιχους παραγωγικούς κλάδους.

4. Νά καταπολεμηθεί ή κυριαρχία των αντιδραστικών καθηγητών πού εφαρμόζουν παραλογισμούς καί αυθαιρεσίες καί συνωμοτούν στήν ύπηρεσία προσωπικών ή άλλων ιδιωτικών συμφερόντων.

5. Ή άποφασιστική χρηματοδότηση καί ανάπτυξη τής ύλικοτεχνικής ύποδομής, πού χρειάζεται νά καλυφτεί μέ τήν άποφασιστική φορολογία του μεγάλου κεφάλαιου.

ΓΥΡΩ άπ' αυτές τίς κατευθύνσεις πρέπει ν' αναπτύξουμε άμεσα ένα κίνημα πλατιών αποκαλύψεων μέ συγκεκριμένα στοιχεία, μέ ιδιαίτερο προσανατολισμό κάθε σχολής. Παράλληλα, καί σέ σύνδεση μέ τούς καθημερινούς αγώνες, νά διαμορφώσουμε μερικές ή συνολικότερες προτάσεις αλλαγών, μέ τήν ένότητα όλων των δημοκρατών στά πλαίσια του συλλόγου. Αυτός είναι ό δρόμος, ώστε πλάι στους άμεσους συνδικαλιστικούς αγώνες ν' αναπτύξουμε πλατύ κίνημα γιά τόν προοδευτικό κοινωνικό προσανατολισμό των πανεπιστημίων καί των φοιτητών, στό πλευρό του λαού.

ΤΟ ζήτημα τής κοινωνικής κατεύθυνσης των σπουδών μας, του κοινωνικού τους προσανατολισμού καί τής μαζικής πάλης των φοιτητών είναι ένα ζήτημα-κλειδί γιά τή στενότερη σύνδεση του Φ.Κ. μέ τήν εργατική τάξη καί τό λαό. Γιά νά γίνει αυτό πρέπει νά χτυπηθούν τόσο οί δεξιές παρεκκλίσεις του «πρώτου σταθμά», πού υποτάσσει τούς φοιτητές στή σημερινή άθλια κοινωνική κατάσταση, όσο καί των «άριστερών» στά λόγια καί υπερδεξιών στά έργα παρεκκλίσεων, πού στό όνομα μιάς γενικόλογης συνθηματολογίας άρνιούνται νά δώσουν τήν πάλη στό κεντρικό ζήτημα τής μόρφωσης καί στρέφονται μέ εφορμισμό καί οικονομισμό μονάχα στά «καυτά» φοιτητικά προβλήματα όπως τό συσσίτιο, τό εισιτήριο στό λεωφορείο κ.λπ.»

Π.Π.Σ.Π. (ΚΚΕ μ-λ)

● Άπαντά ό ΠΑΝΟΣ ΘΕΟΛΟΓΗΣ, συνδικαλιστής Ίατρικής

«ΣΤΟΧΟΣ τής ΠΠΣΠ ήταν καί είναι ή πάλη γιά ένα ουσιαστικό συνέδριο μέ πλατιά συμμετοχή των ίδιων των φοιτητών τόσο στίς προσυνεδριακές όσο καί στίς συνεδριακές διαδικασίες. Γι' αυτό ή ΠΠΣΠ ήταν ή μοναδική παράταξη πού έδωσε μάχη πανελλαδικά γιά νά διεξαχθεί τό Π.Σ. μετά τίς εξετάσεις. Όλες οί άλλες παρατάξεις υιοθέτησαν τήν άποψη

γιά εκλογές καί συνέδριο μέσα στίς εξετάσεις, θέση πού αποκαλύπτει γιά μιά ακόμη φορά τή λογική τους, μιά λογική πού θεωρεί τό φοιτητή ένα «κουκί». ένα δηλ. άπλό ψηφοφόρο πού ή συμμετοχή του στό συνδικαλιστικό κίνημα εξαντλείται μέ τήν ψηφισή, μιά φορά τό χρόνο, μιάς κάποιας παράταξης.

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ καί τό Π.Σ. δέν πρόκειται νά γίνουν άφετηρία γιά μιά ποιοτική αλλαγή του φ.κ., προς μιά συνεχή αγωνιστική αντιφασιστική - αντιιμπεριαλιστική κατεύθυνση. Μιά τέτοια αλλαγή θά γίνει μόνο μέ τή συντριβή τής γραμμής του ρεφορμισμού καί τής ύποταξης πού εφαρμόζεται από τήν ΠΣΚ, ΠΑΣΠ καί ΔΑ. Σήμερα, μέ τό δοσμένο συσχετισμό δυνάμεων, κάτι τέτοιο δέν είναι δυνατό. Παρ' όλα αυτά ή ΠΠΣΠ θά επιδιώξει ώστε οί εκλογές καί τό Π.Σ. νά αποτελέσουν ένα παραπέρα βήμα προς αυτήν τήν κατεύθυνση.

ΣΤΙΣ εκλογές καί τό Π.Σ. ή Π.Π.Σ.Π. θά παλαίψει:

● Γιά τήν καταδίκη τής κυβερνητικής πολιτικής τής φασιστικοποίησης σέ όλα τά επίπεδα. Γιά τήν υπεράσπιση των δημοκρατικών δικαιωμάτων μέσα κι έξω από τά Α.Ε.Ι., μέ τό παράλληλο χτύπημα κάθε προσηπάθειας φασιστικής δραστηριότητας μέσα σ' αυτά.

● Γιά νά μήν περάσει ή κυβερνητική πολιτική τής έντατικοποίησης των σπουδών (νόμος γιά συνάλλαγμα, κατάργηση Γ' περιόδου, εξάμηνα κ.λπ.).

ΒΑΣΙΚΟΣ παράγοντας γιά τήν επιδίωξη των πιά πάντων στόχων είναι τό ξεσκέπασμα τής ρεφορμιστικής γραμμής πού κυριαρχεί στήν ΕΦΕΕ καί έχει οδηγήσει τό φ.κ. στήν άδράνεια καί στήν ύποταγή στήν κυβέρνηση στό όνομα του «περίφημου» πιά στόχου τους, τής συνδιοίκησης. Βασικός εκφραστής τής πολιτικής τής συνδιαλλαγής μέ τήν κυβέρνηση καί τής σοσιαλφασιστικής - πραξικοπηματικής πραχτικής στά μαζικά όργανα είναι ή «Κ»ΝΕ - ΠΣΚ, εκφραστής των συμφερόντων του σοβιετικού σοσιαλιμπεριαλισμού.

ΓΙΑ τό σωστό προσανατολισμό του φ.κ. σέ μιά πραγματική αντιιμπεριαλιστική - λαϊκοδημοκρατική κατεύθυνση προϋπόθεση είναι ή πάλη γιά:

● τό χτύπημα του κυρίαρχου ιμπεριαλισμού στον τόπο μας, του άμερικάνικου ιμπεριαλισμού (Βάσεις- ΝΑΤΟ κ.λ.π.)

● τή μή ένταξη τής Έλλάδας στον ιμπεριαλιστικό συνασπισμό τής ΕΟΚ.

● τήν αποκάλυψη καί καταγγελία του ρόλου του σοβιετικού σοσιαλιμπεριαλισμού, πού μαζί μέ τόν άμερικάνικο άποτελούν τούς κύριους εχθρούς τής ανθρωπότητας (στόλοι - 12 μίλια κλπ.).

Η ΠΠΣΠ καλεί τούς δημοκράτες φοιτητές νά πάρουν ενεργά μέρος στίς εκλογές καί προσυνεδριακές διαδικασίες καί νά συσπειρωθούν γύρω από τήν πολιτική τής γραμμής».

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΤΙΚΗ ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ (Σ. Πορεία)

● **Απαντά ο ΘΕΟΔΟΣΗΣ ΓΑΡΥ-
ΦΑΛΛΑΚΗΣ, συνδικαλιστής της
Φιλοσοφικής**

«ΣΤΟΧΟΣ της ΣΕΑΚ γι' αυτές τις φοιτητικές εκλογές είναι μιά ακόμα προσπάθεια – στά πλαίσια πάντα των δυνατοτήτων της – προώθησης μιάς άλλης προβληματικής στο φοιτητικό χώρο από αυτή που επικρατεί σήμερα. Μιάς προβληματικής που αποσκοπεί στην άναξωγογόνηση των μαζικών οργάνων, με τη λειτουργία ουσιαστικών δημοκρατικών διαδικασιών στο χώρο, με τη συμμετοχή όλων των φοιτητών στη διαμόρφωση και εκτέλεση των αποφάσεών τους, με την προώθηση δημιουργικού διάλογου ανάμεσα στις αντιπαρατιθέμενες απόψεις, με την κατοχύρωση, τέλος, της αυτονομίας των ίδιων των μαζικών όργων».

ΑΥΤΕΣ είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για να ξαναμαζευτούν οι φοιτητές στα άμφιθέατρα και να πάρουν οι ίδιοι στα χέρια τους την τύχη του Φ.Κ., που την έναπόθεσαν «έν λευκώ» στους αντιπροσώπους τους στην ΕΦΕΕ.

ΜΟΝΟ έτσι θα ξεπεραστεί η σημερινή κρίση του Φ.Κ., που εκφράζεται με απομαζικοποίηση, γραφειοκρατικοποίηση των διαδικασιών του και έλλειψη καθοριστικής αγωνιστικής του παρέμβασης.

ΕΔΩ, θα πρέπει να τονισθεί ότι η προώθηση της συνδιοίκησης – ιδιαίτερα σ' αυτή τη φάση – συνέβαλε κατά πολύ στη διαμόρφωση αυτής της κατάστασης.

ΤΟΥΣ στόχους αυτούς η ΣΕΑΚ θά προσπαθήσει να τους προωθήσει – στο βαθμό που αυτό είναι έφικτό – μέσα από συνεργασίες με άλλες προοδευτικές φοιτητικές παρατάξεις που έχουν μιά ανάλογη όπτική».

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ (ΕΧΟΝ)

● **Απαντά ο ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΑ-
ΓΙΑΝΝΗΣ, μέλος του Δ.Σ. της
Ιατρικής**

«Η Χ.Σ.Κ. (Χριστιανοσοσιαλιστική Σπουδαστική Κίνηση) είναι η Κίνηση των Χριστιανών Σοσιαλιστών Φοιτητών, που παλεύουν συνειδητά για μιά ριζική αλλαγή στο χώρο της Παιδείας, ώστε να πάψει αυτή να γίνεται τό στήριγμα του κατεστημένου και να μπει στην υπηρεσία του ανθρώπου».

Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ της Χ.Σ.Κ. συνίσταται στην επιδίωξη της για τη μεταφορά του προοδευτικού χριστιανικού μηνύματος, αίτηματος των καιρών μας, μέσα στην ελληνική φοιτητική νεολαία και στην σύγχυση που επικρατεί σήμερα.

Η Χ.Σ.Κ. δέν ανήκει στο είδος εκείνο των παρατάξεων που βάζουν σάν αντικείμενο της δράσης τους την επίπεδη κι

επιφανειακή αλλαγή της κατάστασης στην εκπαίδευση.

ΟΙ εκτιμήσεις μας έχουν οδηγήσει στο συμπέρασμα πώς είναι όχι μόνο άσκοπη, αλλά κι ανέφικτη, η μονόπλευρη προώθηση των συνδικαλιστικών φοιτητικών αιτημάτων και η επιδίωξη αλλαγών στις άρτηριοσκληρωτικές δομές του εκπαιδευτικού μας συστήματος, χωρίς ταυτόχρονα να στοχεύεται ο μετασχηματισμός των γενικότερων δομών της κοινωνίας. Δέν υπάρχει για μās θέμα μεταβολών, πρώτα στο πανεπιστήμιο κι ύστερα στην κοινωνία, αλλά εκείνο που επιδιώκουμε είναι η διαμόρφωση της δράσης μας, έτσι ώστε τό παν/μιο να γίνει, μέσα στην κοινωνία, όχι όργανο συντήρησης και σχολαστικισμού, αλλά έστία αλλαγής.

Η ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ του χαρακτήρα της Χ.Σ.Κ. είναι η βάση που πάνω της στηρίζονται οι στόχοι της. Γι' αυτό αντιμετωπίζει τά συγκεκριμένα προβλήματα που παρουσιάζονται στο πανεπιστήμιο, χωρίς να ξεχνάει την ουσία τους, δηλαδή τόν άνθρωπο ιδωμένο από τη σκοπιά της χριστιανικής προβληματικής.

ΣΑΝ άμεσους στόχους η Χ.Σ.Κ. θέτει:

● Τήν άμεση ύπαρξη του «νόμου-πλάις» που νά καλύπτει τά προβλήματα της λειτουργίας των ΑΕΙ όσον άφορά τη συμμετοχή των φοιτητών στις πανεπιστημιακές λειτουργίες, τη νομοθετική κάλυψη του παν/κού άσφλου, τη θεσμοθέτηση του τομέα στη θέση της έδρας.

● Τή ριζική λύση των προβλημάτων των φοιτητών, όσον άφορά τις συνθήκες διαβίωσης, σίτισης και σπουδών. Είναι σίγουρο ότι για την αντιμετώπισή τους χρειάζεται από τό κράτος μεγαλύτερη οικονομική δαπάνη, που δέν θά γίνει πραγματικότητα χωρίς άμεση, γενική και μεθοδευμένη κινητοποίηση των φοιτητών.

ΤΟΥΣ παραπάνω στόχους η Χ.Σ.Κ. βλέπει νά πραγματοποιούνται μόνο εάν σταματήσουν οι μικροπολιτικές παραταξιακές διαμάχες και εάν πρωτανεύσει η ένότητα τουλάχιστον στη δράση».

ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΞΗ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ (ΟΣΕ)

● **Απαντά ο ΣΩΤΗΡΗΣ ΜΑΡΤΑ-
ΛΗΣ, συνδικαλιστής**

«ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ της 20 Γενάρη βρίσκουν τό φ.κ. σέ πολύ άσκημη κατάσταση. Από πολύ καιρό τώρα βασικά χαρακτηριστικά του κινήματός μας έχουν γίνει ή αδράνεια, ο πολιτικός αποπροσανατολισμός, ο φοιτητοπατερισμός και ή ύποκατάσταση των αγωνιστών φοιτητών από τά Δ.Σ. και τό Κ.Σ. της ΕΦΕΕ.

ΣΕ στιγμές τόσο σοβαρές για τό λαϊκό μας κίνημα τό φ.κ. παρουσιάζεται με συνδικαλιστικά αίτήματα ουσιαστικά ύποταγμα στην εκπαιδευτική πολιτική της κυβέρνησης, σέ συνδυασμό με την πλήρη άνυπαρξία πολιτικών στόχων

πάνω στα γενικότερα ζητήματα (λιτότητα - τρομοκρατία - προώθηση των ίμπεριαλιστικών σχεδίων στην περιοχή) που καθορίζουν τις πολιτικές εξελίξεις. Ταυτόχρονα ή λειτουργία και ή όργάνωση του φ.κ. έχει εκφυλιστεί με την κατάργηση της ουσίας των δημοκρατικών διαδικασιών, τη συμμετοχή των φοιτητών στη λήψη και την ύλοποίηση των αποφάσεων που καθορίζουν την πορεία του φ.κ.

Αντίθετα σήμερα, με τό χαρακτήρα που έχουν πάρει τά Δ.Σ. και ή ΕΦΕΕ, όλα τά ζητήματα καθορίζονται από διαπραγματεύσεις, στην ουσία μυστικές, άνάμεσα στις παρατάξεις ΠΣΚ - ΠΑΣΠ - ΔΑ, και όλων αυτών με τό ύπουργείο.

ΟΙ φετινές εκλογές έχουν οργανωθεί με τρόπο που νά μήν μπορεί όχι μόνο νά αλλάξει τίποτε σ' αυτή την κατάσταση, αλλά νά μήν είναι δυνατό ούτε νά θιχτούν όλα αυτά τά ζητήματα: μέσα σέ περίοδο εξέτασεων και με ελάχιστο χρονικό διάστημα για συνλεύσεις, είναι σίγουρο ότι στίς περισσότερες σχολές δέ θά γίνει καμιά συζήτηση των προβλημάτων του κινήματος, ή όπου γίνει θάχει καθαρά τυπικό χαρακτήρα. Επιδιώκεται δηλαδή οι εκλογές νά γίνουν με τόν πιο άπολιτικό τρόπο και τά άποτελέσματα νά έξαρτηθούν από τις ψηφοθηρικές δυνατότητες κάθε παρατάξης.

ΓΙΑ όλους αυτούς τους λόγους, ή δικιά μας συμμετοχή στίς εκλογές συγκεντρώνεται σέ ένα ζήτημα:

● Τήν καταγγελία αυτής της κατάστασης, την εξήγηση των αίτιων, την όσο τό δυνατό μεγαλύτερη προβολή μιάς διαφορετικής προοπτικής για τό φ.κ. Μιάς προοπτικής που νά δείχνει ότι υπάρχει και ένα άλλο περιεχόμενο δράσης για τό φ.κ. και ένας άλλος τρόπος όργάνωσης και λειτουργίας. Ένα περιεχόμενο συνολικής άπόρριψης της εκπαιδευτικής πολιτικής του Καραμανλή, ένα περιεχόμενο ενεργητικής συμμετοχής στην πάλη ενάντια στη λιτότητα και την τρομοκρατία, ενάντια στη σταθεροποίηση των ίμπεριαλιστικών σχεδίων στην Κύπρο και την Έλλάδα. Ένας τρόπος όργάνωσης που νά στηρίζεται στη συμμετοχή και την ενεργοποίηση των ίδιων των φοιτητών, μέσα από επιτροπές, πάνω σέ συγκεκριμένα ζητήματα.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ πώς όλα αυτά δέν είναι άφρημένοι «όρατισμοί», αντίθετα έχουν άρχίσει νά ώρμάζουν μέσα στους φοιτητές. Απόδειξη οι διάφορες κινήσεις μέσα από επιτροπές είτε για τό εξέταστικό και τό ζήτημα των μεταφορών είτε για άλλα θέματα που στην περσινή χρονιά ξεκίνησαν σέ πολλές σχολές σ' όλη την Έλλάδα. Δικιά μας επιδίωξη όλη αυτή την περίοδο (άλλά και με τη συμμετοχή μας στίς εκλογές) είναι νά βοηθήσουμε στην ταχύτερη και σωστότερη διαμόρφωση αυτού του ρεύματος μέσα στίς σχολές».

Ο.Κ.Δ.Ε. (Τροτσκιστές)

● **Ύπαντά ο ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΡΙΒΑΣ, συνδικαλιστής**

«ΑΠΟ τις φοιτητικές εκλογές του '78, είναι σαφές ότι θα φανεί η απαίτηση για ένα ουσιαστικό απολογισμό της μέχρι σήμερα πορείας του φοιτητικού κινήματος. Κι αν κάτι τέτοιο αγνοηθεί από τις παρατάξεις που πλειοψηφούν στα όργανα του φ.κ. και που αυτοϊκανοποιούνται με ανύπαρκτες νίκες (αντίθετα οι ήττες είναι πολύ ύπαρκτες) θα τους τό θυμίσουν όλοι εκείνοι οι φοιτητές που αρνούνται να δεχτούν την εντατικοποίηση της επιλογής, που αρνούνται να παγιδευτούν στη λογική της «βελτίωσης του επιπέδου σπουδών», μία λογική που μόνο στη διεύρυνση των κοινωνικών διακρίσεων ανάμεσα στους φοιτητές μπορεί να οδηγήσει.

ΤΑ καταστροφικά αποτελέσματα του προσανατολισμού που έχει δοθεί μέχρι σήμερα στο φ.κ. από την ΕΦΕΕ, φαίνονται ιδιαίτερα εκδηλα στην παραίτηση από μία πάλη ενάντια στην προώθηση της τεχνοκρατικής μεταρρύθμισης που ξεχεται να άμφισβητήσει ανοιχτά το δικαίωμα στη μόρφωση μέσα από την εφαρμογή διάφορων μέτρων, όπως η κατάργηση της γ' περιόδου, ή εντατικοποίηση του ρυθμού σπουδών, οι υποχρεωτικές παρουσίες, ο «έκτακτος» του εξεταστικού συστήματος με τα «έξάμηνα», κτλ. Όχι μόνο δεν αξιοποιήθηκε η δυναμικότητα του φ.κ. για την ένοποιηση του σπουδαστικού κινήματος, στη βάση μιας κοινής απάντησης στη μεταρρύθμιση που έχει ήδη κλείσει στα παιδιά των εργαζόμενων την είσοδο στα ΑΕΙ, με τη μετάθεση της βασικής επιλογής στη γ' γυμνασίου, αλλά κι έγινε η ΕΦΕΕ συνένοχη της δξυνσης της επιλογής, αφήνοντας τους φοιτητές που μπαίνουν τώρα στο πάνεπιστήμιο ιδιαίτερα ακάλυπτους και άφοπλισμένους μπροστά σε συμφωνίες στις οποίες δεν μετείχαν.

Ο Φίλιπ Αϊθτζν δέν απέλαθηκε από την Όλλανδία, αλλά – όπως όλα δείχνουν – ή απέλασή του είναι απο-

Η ΑΠΟΜΑΖΙΚΟΠΟΙΗΣΗ και ή αποπολιτικοποίηση που έχει προκαλέσει τόσο ένας προσανατολισμός που αποσκοπεί στο μπάλωμα της άστικής εκπαίδευσης και στη διαχείριση της κρίσης της από τους ίδιους τους φοιτητές, μέσα στα πλαίσια της συνδιοίκησης, όσο και οι γραφειοκρατικές μανούδρες των Δ.Σ. και της ΕΦΕΕ, που αγνοούν συστηματικά τις αποφάσεις γενικών συνελεύσεων που έναντιώνονται σ' αυτό τον προσανατολισμό (όπως έγινε πρόσφατα στη Θεσσαλονίκη), δημιουργούν δύσκολες συνθήκες για μία άρφασιστική απάντηση του φ.κ. στο Νόμο - Πλαίσιο.

ΠΑΡ' ΟΛΑ αυτά, βλέπουμε δυνατή μία διαδικασία ανασυγκρότησης του φ.κ. μέσα από μία τέτοια μάχη, αρκεί να ένοποιηθεί τό κομμάτι εκείνο του φ.κ. που έχει διαφοροποιηθεί από την πολιτική της ΕΦΕΕ και που δέν δέχεται να θυσιάσουν οι κατακτήσεις του κινήματος στο θωμό της καπιταλιστικής αποδοτικοποίησης και όρθολογισμού του πανεπιστημίου. Η δημιουργία μιας τέτοιας τάσης θα είναι ή μόνη εγγύηση για μία ουσιαστική σύνδεση του φ.κ. με τό εργατικό κίνημα, στο βαθμό που θα αντιμετώπιζει την επίθεση της κυβέρησης στα ΑΕΙ σάν μία άμφισβήτηση του δικαίωματος στη μόρφωση των εργαζόμενων, σάν τό αναγκαίο συμπλήρωμα της επίθεσης που μεθοδεύει ή κυβέρηση ενάντια στις οικονομικές κατακτήσεις και τις πολιτικές ελευθερίες των εργαζόμενων. Η μόνη εγγύηση για έναν άντι - καπιταλιστικό προσανατολισμό του φ.κ.

ΠΑΙΡΝΟΝΤΑΣ μέρος στις εκλογές, ή ΟΚΔΕ θα επιδιώξει ν' ανοίξει μία συζήτηση πάνω στον καθορισμό εναλλαχτικών προοπτικών πάλης και νά προωθήσει ένωτικές πρωτοβουλίες που νά συσπειρώνουν πλατιά, γύρω από μία κοινή ύποψηφιότητα, τις δυνάμεις εκείνες που επωμίζονται αποφασιστικά μία πάλη ενάντια στην επιλογή και τη μεταρρύθμιση.»

φασισμένη και άπλως μεθοδεύεται τούτες τις μέρες. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο παγκόσμιος γνωστός για τις αποκαλύψεις του άλλοτε πράκτορας της CIA, θέλησε νά επισκεφθεί τη Γερμανία, αλλά του ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΑΝ την είσοδο! Γαλλία, Άγγλία, Γερμανία, σέ λίγο ή Όλλανδία – ή «πολιτισμένη Εύρώπη» συνεννοείται θανμάσια σέ θέματα «δημοσίας ασφαλείας»...

Ήδη, ο Αϊθτζν θρίσκεται στη Τζαμάικα, από όπου θα επιστρέψει στην Όλλανδία περιμένοντας την απέλασή του – την απόρριψη, δηλαδή, της προσφυγής που έκανε ενάντια στην απόφαση της όλλανδικής κυβέρησης νά μήν του επιτρέψει άλλο την παραμονή εκεί.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΣΩΤΗΡΗΣ Γ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΕΛΕΤΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ

Μάρξ - Λένιν - Στάλιν
Τά Ύχειόγραφα του Μάρξ
Ροζέ Γκαρωντύ
Μπέρτραντ Ράσσελ

ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΥΝΟΣ
ΔΕΡΒΕΝΙΩΝ 9 - ΤΗΛ 3604812

Η Νομική
Σχολή της
Κομοτινής
φέουδο μιᾶς
Διοικούσας
Επιτροπής
... προσωρινής
ἀπὸ τὸ 1974!

Οἱ φοιτητές τῆς Νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Θράκης (Κομοτινῆ) ἀπεργοῦν, ἓνα μῆνα τώρα – μὰ ἡ ἀπεργία τους ἔχει, γενικά, «θαφτεῖ». Τί ζητᾶνε; Πρῶτα ἀπ' ὅλα... καθηγητές γιὰ νὰ τοὺς διδάξουν, ἓνα «φυσιολογικό» πρόγραμμα σπουδῶν, μιά συνεννοήσιμη διοίκηση...

ΣΤΟ ρεπορτάζ πού ἀκολουθεῖ δίνεται τὸ ἱστορικό αὐτῆς τῆς «ἄγνωστης» φοιτητικῆς ἀπεργίας, ἐνός ξεχασμένου πανεπιστήμιου ὅπου (ἀπὸ τὴν ἀρχή) τίποτα δέν πάει καλά...

ΜΙΑ «ΑΓΝΩΣΤΗ» ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

ΤΟ Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης ιδρύθηκε ἀπὸ τὴ χούντα τὴν ἐποχὴ πού ἦταν «ὑπουργός» Παιδείας ὁ ἀμίμητος Τσάκωνας, ἀλλὰ ἄρχισε νὰ γράφει τὴν ἱστορία του σάν ζωντανός πανεπιστημιακός ὁργανισμός μετὰ τὴ μεταπολίτευση, μὲ τὴ λειτουργία δύο σχολῶν:

- τῆς Πολυτεχνικῆς στὴν Ξάνθη
- τῆς Νομικῆς στὴν Κομοτινῆ

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ τοῦ ξεκίνησε παρὰ τίς ἀντιδράσεις σοδαρῶν πανεπιστημιακῶν παραγόντων καὶ χωρὶς κἂν νὰ πληροῖ τίς ἀπαραίτητες καὶ στοιχειώδεις προϋποθέσεις, ὅπως:

- κτιριακές ἐγκαταστάσεις – φοιτητικὴ λέσχη – φοιτητικὴ ἐστία κλπ.
- τὸ ἀπαιτούμενο καθηγητικὸ προσωπικό.

Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ ἔδειχνε ὅτι περισσότερο ἀπ' ὅλα ἤθελε νὰ ΥΠΑΡΧΕΙ στὴν ἀκριτικὴ αὐτὴ περιοχὴ ἓνα πανεπιστήμιο. Καὶ μετὰ... βλέπουμε – ἢ μᾶλλον δέν βλέπουμε!

Εἰς τὶς πλάτες τοῦ νεοεμφανιζόμενου στό χῶρο αὐτὸ φοιτητικοῦ κινήματος ἔπεφτε διπλὸ χρέος:

- διεκδικητικό – γιὰ τὴ λύση τῶν ὀξυμένων φοιτητικῶν προβλημάτων
- πολιτικό – συμπαράσταση στό ντόπιο λαϊκὸ κίνημα, πού βρισκόνταν σὲ πολὺ χαμηλὸ ἐπίπεδο ἀνάπτυξης.

Οἱ φοιτητές ἀγκάλιασαν τὸ φτωχὸ λαὸ τῆς Θράκης καὶ ἄπλωσαν χέρι πραγματικῆς φιλίας πρὸς τὴ μειονότητα. Τὰ ἀποτελέσματα φάνηκαν στίς διάφορες μαζικές ἐκδηλώσεις πού διοργάνωσε ὁ σύλλογος, ὅπως γιὰ τὸ Πολυτεχνεῖο κ.λπ., ὅπου ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ ἦταν μεγάλη.

ΑΠΟ τὴν πρώτη ὁμως στιγμὴ τὸ ντόπιο κατεστημένο εἶδε τὸ φοιτητὴ σάν ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης καὶ μόνο (ἐνοικία στὰ ὕψη – πανάκριβα τὰ εἶδη πρώτης ἀνάγκης). Ἐπιπλέον φροντίζει μὲ κάθε τρόπο ν' ἀπομονώσει τὸ φοιτη-

τικὸ κίνημα ἀπ' τὸ λαὸ – καὶ μὲ τὴ συκοφαντικὴ του ἐκστρατεία ἐνάντια στοὺς φοιτητές μέχρι ἓνα βαθμὸ τὸ εἶχε κατορθώσει. Ἦδη, ὁμως, τὸ φοιτητικὸ κίνημα, μέρα μὲ τὴ μέρα ὄλο καὶ περισσότερο ἀγκαλιάζεται μὲ τὸ λαϊκὸ κίνημα καὶ δένεται μαζί του – μιά καὶ ἀποτελεῖ κομμάτι του.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ τοῦ Δ.Π.Θ. ἔχει ἀνατεθεῖ σὲ μιά διορισμένη προσωρινὴ Διοκούσα Ἐπιτροπὴ ἀποτελούμενη ἀπὸ πέντε καθηγητές, μὲ πρόεδρό της τὸν κ. Λυσ. Μανυρίδη (διορισμένο ἀπὸ τὴ χούντα καὶ καταξιωμένο στὴ συνείδηση τῶν φοιτητῶν σάν στενὸ συνεργάτη τοῦ καθεστώτος τῆς «21ης Ἀπριλίου»), πού πρόσφατα ἔγινε – παρὰ τὴ γενικὴ κατακραυγὴ – γενικός διευθυντὴς ἀνώτατης ἐκπαίδευσης. Ἡ προσωρινὴ αὐτὴ Δ.Ε. δρᾷ τελείως συγκεντρωτικά, κατευθυνόμενη ἀπὸ τὸν κ. Μανυρίδη, καὶ περνᾷ τίς θέσεις της μέσα ἀπὸ παρασυναγωγές, πάντα πίσω ἀπὸ τίς πλάτες τῶν φοιτητῶν.

ΗΔΗ μπήκαμε στὸν τέταρτο χρόνο λειτουργίας τῆς σχολῆς καὶ ἡ ... προσωρινὴ Δ.Ε. δέν λέει νὰ φύγει, παρ' ὅτι ἐξελέγησαν οἱ ἀπαραίτητοι ταχτικοὶ καθηγητές γιὰ τὴ συγκρότηση Συγκλήτου. Στίς 14 Δεκεμβρίου δόθηκε διαβεβαίωση ἀπὸ τὸν ὑπουργὸ Παιδείας κ. Βαρβιτσιωτῆ ὅτι τὸ Δ.Π.Θ. θ' αὐτονομηθεῖ μέχρι τὸ τέλος τοῦ Φλεβάρη 1978. Θὰ τελειώσει δηλαδὴ ἡ θητεία τῆς Δ.Ε. καὶ θὰ σχηματιστεῖ Σύγκλητος. Γιὰ νὰ δοῦμε...

ΑΥΤΗ, λοιπόν, ἡ Δ.Ε. κατάρτιζε – μὲ βάση περιστασιακά προγράμματα – καὶ τὰ μαθήματα, μιά καὶ ὀριστικὸ πρόγραμμα σπουδῶν ΔΕΝ ἔχει ΑΚΟΜΑ ἐτοιμαστεῖ! Καθηγητές – «ἀλεξιπτωτιστές», «πετοῦσαν», ὅποτε ἐπέτρεπε ὁ καιρὸς, ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἢ τὴ Θεσσαλονίκη καὶ δίδασκαν. Ἐτοι, τὰ μαθήματα

πού κατανέμονται στὰ τέσσερα ἔτη μεταλλάσσονται ἀνάλογα μὲ τὴν προσφορά τῶν καθηγητῶν. Καὶ παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο τὸ σημερινὸ πρῶτο ἔτος νὰ ἔχει τρία μαθήματα λιγότερα ἀπὸ κείνα πού εἶχε τὸ ἔτος πού μπήκε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1974, μὰ καὶ τοῦ ἀφαιρέθηκαν οἱ Εἰσηγήσεις Ἐμπορικοῦ – Εἰσηγήσεις Δημοσίου Δικαίου καὶ τὰ στοιχεῖα Θεωρητικῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, (Καταργήθηκαν)!

Οἱ ἔδρες προκηρύχθηκαν καὶ ἐξελέγησαν οἱ πρῶτοι ταχτικοὶ καθηγητές, ἀλλὰ δέν ἔγινε ὁλοκληρωτικὴ κάλυψη τῶν ἑδρῶν, μ' ἀποτέλεσμα τὸ βασικότερο πρόβλημά μας νὰ παραμένει ἄλυτο. Ἀπὸ τίς 21 συγκεκριμένα ἔδρες πού εἶχαν προκηρυχθεῖ:

● Καλύφθηκαν μόνο οἱ 11 ἀπὸ ἓναν κατὰ ὄλογο 70 περίπου ὑποψηφίων.

● Τὰ μαθήματα τῶν ὑπολοίπων δέκα ἑδρῶν μοιράστηκαν ὕστερα ἀπὸ παρασυναγωγές καὶ διαβλητές διαδικασίες στοὺς νεοεκλεγέντες καθηγητές, μὲ βασικὸ κριτήριό τις προσωπικὲς διασυνδέσεις πού εἶχε ὁ καθένας μὲ τὴν ἐκλεκτορικὴ ἐπιτροπὴ. (Μέσα σ' αὐτὴν ἦταν καὶ πρόσωπα τῆς προσωρινῆς Δ.Ε. ὅπως ὁ κ. Βαβοῦσκος κ.ἄ.).

Εἰς τὴν παρατηρεῖται τὸ ἀπαράδεκτο φαινόμενο ἓνας καθηγητὴς νὰ διδάσκει τρία καὶ τέσσερα μαθήματα – καὶ μάλιστα ὄχι συγγενικά πρὸς τὴ δική του ἔδρα. Καὶ τὸ πράγμα γίνεται ἀκόμα πιὸ ζοφερό ἔξαιτίας τοῦ ὅτι οἱ καθηγητές δέν διαθέτουν τὴν κατάλληλη διδακτικὴ πείρα, ἀφοῦ οἱ περισσότεροί εἶναι νεοδιορισμένοι.

ΚΑΤΩ ἀπὸ αὐτές τίς συνθήκες ἡ σχολὴ ἦταν ἀδύνατο νὰ προχωρήσει. Οἱ φοιτητές μὲ ὁμόφωνη ἀπόφαση (ἡ Δ.Α.Π. – ΝΔΦΚ ἀπουσίαζε), πού πάρθηκε σὲ γενικὴ συνέλευση πρὶν ἀπὸ τίς βουλευτικὲς ἐκλογές, κατέβηκαν σὲ προ-

ειδοποιητική απεργία τριών ημερών με αίτημα:

● Κανένας καθηγητής να μην «πάρει» περισσότερες από δύο εντολές διδασκαλίας, οι δέ κενές έδρες να καλυφθούν προσωρινά από έπιστήμονες του έσωτερικού και έξωτερικού που θά ήθελαν να ρθούν να διδάξουν στην Κομοτινή.

ΖΗΤΟΥΣΑΝ επίσης να εφαρμοστεί ο ν. 118/75 που δίνει το δικαίωμα σε επιμελητές να αναλάβουν εντολή διδασκαλίας – και τέτοιοι υπήρχαν τρεις (Κουτράκης - Κωστόπουλος - Ζησιάδης) στη Νομική Σχολή.

ΠΕΡΑΣΕ, όμως, ο Νοέμβρης χωρίς τα δίκαια αιτήματα των φοιτητών να ικανοποιηθούν, όποτε με απόφαση καινούργιας γενικής συνέλευσης αποφασίστηκε ΑΠΟΧΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ, που την πρότεινε και την ψήφισε και η κυβερνητική παράταξη!

Η ΠΙΕΣΗ που έτσι ασκήθηκε έφερε κάποιο αποτέλεσμα: η αδιάλλαχτη μέχρι τότε Δ.Ε. έφάρμοσε, μέχρι ένα βαθμό, τό ν. 118, δίνοντας εντολή διδασκαλίας στον επιμελητή Κωστόπουλο, ενώ τον επιμελητή Ζησιάδη τόν έστειλε στην ... Πολυτεχνική! (Φαίνεται ότι η Δ.Ε. νόμισε πως αγωνιζόμαστε αποκλειστικά για την επαγγελματική αποκατάσταση των επιμελητών και όχι για τη λύση των φοιτητικών προβλημάτων).

ΣΤΑ άλλα – κύρια – αιτήματα η Δ.Ε. έμεινε ανυποχώρητη, τη μία φορά προβάλλοντας σαν δικαιολογία ότι ο χρόνος δεν είναι άρκετός ώστε να υποβληθούν καινούργιες υποψηφιότητες για να καλυφθούν οι έδρες και την άλλη ότι δεν μπορεί να βρει έπιστήμονες που να θέλουν να διδάξουν για μία χρονιά στην Κομοτινή. Έφτασε μάλιστα στο σημείο να προτείνει στους φοιτητές να βρουν τους κατάλληλους καθηγητές με την υπόσχεση ότι τότε «θά πράξουμε τα δέοντα».

ΠΡΑΓΜΑΤΙ, χωρίς να χάσουν καιρό, οι φοιτητές έστειλαν δύο κλιμάκια στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, τα όποια ήρθαν σε επαφή με έπιστημονικούς παράγοντες της χώρας και βρήκαν καθηγητές που εκδήλωσαν την επιθυμία τους να διδάξουν στην Κομοτινή. (Ύπαρχει κατάλογος στα χέρια του Συλλόγου των φοιτητών. Πρόχειρα αναφέρω τους κ.κ. Νικολινάκο και Μανιτάκη).

ΤΙΣ μέρες που τα κλιμάκια άναζητούσαν έπιστήμονες, στην Κομοτινή και ιδιαίτερα στο χώρο του Πανεπιστημίου διαδραματίστηκαν σημαντικά γεγονότα:

● Προσπάθειες του συλλόγου να πλησιάσει τους καθηγητές αποτύγχαναν γιατί οι τελευταίοι δεν ήθελαν να συζητήσουν «κάτω από την πίεση της αποχής».

● Οι φοιτητές, για να κρατήσουν μαζική και ένεργητική την άποχή τους, διοργάνωσαν μία σειρά από διαλέξεις με

θέματα «Κοινωνικές μορφές κράτους», «Η εξέλιξη της άτομικής ιδιοκτησίας», «Πολιτική οίκονομία του καπιταλισμού», «Κώστας Βάρναλης» κ.ά.

ΟΙ διαλέξεις αυτές σημείωσαν τρομερή επιτυχία, παρ' ότι η αστυνομοκρατία έφτασε στο αποκορύφωμά της με το κλείσιμο των αίθουσών διδασκαλίας, την απαγόρευση των συγκεντρώσεων μέσα στους χώρους του Πανεπιστημίου (πράγμα που ανάγκασε τους φοιτητές να μπαίνουν απ' τα παράθυρα) κλπ.

● Πώς άντέδρασε η Δ.Ε.;

ΑΡΧΙΚΑ, απείλησε το Δ.Σ. των φοιτητών ότι θά το παραπέμψει στο Πειθαρχικό Συμβούλιο, γιατί οργανώνονται ΠΑΡΑΝΟΜΑ ...άντιμαθήματα(!), γιατί «παραβιάζονται οι αίθουσες διδασκαλίας» κ.ά. παρόμοια. Κι όταν επέστρεψαν από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη οι φοιτητές που είχαν πάει για αναζήτηση καθηγητών, συγκλήθηκε ένα άτυπο όργανο για να εξετάσει την κατάσταση: η «Σχολή»!

● Τι είναι η «Σχολή»;

ΕΙΝΑΙ ένα όργανο που

● συγκροτείται και από τους τρεις πανεπιστημιακούς φορείς: καθηγητές – Ε.Δ.Π. – φοιτητές.

● έχει είσηγητική άρμοδιότητα προς τη Διοικούσα Έπιτροπή, ή όποια εγκρίνει ή απορρίπτει τις αποφάσεις,

● δεν υπόκειται σε καμιά διάταξη του ν. 587 (που όρίζει ότι στα όργανα των πανεπιστημίων συμμετέχουν και οι φοιτητές με δυο εκπροσώπους τους, που έχουν μόνο δικαίωμα λόγου και όχι ψήφου, καθώς και ένας εκπρόσωπος του Ε.Δ.Π.).

ΤΗΝ πρώτη φορά που συνήρθε η «Σχολή» οι φοιτητές εκπροσωπήθηκαν με όλο το Δ.Σ. τους καθώς και το Ε.Δ.Π. Ήταν ένα θετικό βήμα. Τη δεύτερη όμως φορά φάνηκε καθαρά το «πρόσωπό» της – καθώς και ο σκοπός της δημιουργίας της: Η στάση όρισμένων καθηγητών (και συγκεκριμένα του κ. Αλεξιάδη) έπιβεβαίωσαν τη γνώμη των φοιτητών ότι η «Σχολή» συστήθηκε για να μπορέσει μέσα από κεί να περάσει το πνεύμα της στους καινούργιους καθηγητές και να τουςβάλει στα δικά της κανάλια.

ΠΙΟ συγκεκριμένα: ο καθηγητής κ. Αλεξιάδης πρόδωσε το Ν. 587 και άξι-

ωσε οι φοιτητές και τό ΕΔΠ να μην εκπροσωπηθούν με περισσότερους από δύο και έναν αντίστοιχως εκπροσώπους με βάση τό νόμο, και έθεσε θέμα άποχώρησης των επί πλέον μελών του Δ.Σ. Αυτό έγινε έσκεμμένα, για να άνατραπεί η διαδικασία και να μην εκθέσουν οι φοιτητές τις συγκεκριμένες προτάσεις τους, βασισμένες στα στοιχεία που έφεραν τά κλιμάκια τους, μιά και οι φοιτητές δεν θά δέχονταν με κανένα τρόπο τους όρους που άντιστρατεύονταν σε κεκτημένο ήδη δικαίωμά τους και κατά συνέπεια θά άποχωρούσαν – πράγμα και τό όποιο έγινε. Έτσι, η συνεδρίαση της «Σχολής» ματαιώθηκε!

ΣΤΗ συνέχεια (και μάλιστα ΜΕΤΑ τό διορισμό του κ. Μαυρίδη στο πόστο του Γ.Δ.Α.Ε.) ακολούθησε έκφοβιστικό τηλεσίγραφο της Διοικούσας προς τό σύλλογο των φοιτητών που έλεγε: «Ύσάτη έκκληση, λύσατε την άποχή σας μέχρι την 14 Δεκεμβρίου», χωρίς να άναφέρει τίποτα για έπίλυση των προβλημάτων.

ΥΣΤΕΡΑ απ' όλα αυτά η νέα γενική συνέλευση της Νομικής (19/12/77) αποφάσισε να συνεχίσει την άποχή και να ένωματώσει στα ήδη υπάρχοντα αιτήματα και τά παρακάτω:

● Ίσότιμη συμμετοχή του Δ.Σ. στο όργανο της «Σχολής», οι αποφάσεις της όποίας όταν είναι όμόφωνες θά κατεβαίνουν στη Διοικούσα για έγκριση, όταν όμως διαφέρουν, θά κατεβαίνουν ΟΛΕΣ οι άποψεις και η Διοικούσα θ' αποφασίζει.

● Μέ κανένα δέ τρόπο εφαρμογή του ν. 587 στο άτυπο όργανο της «Σχολής».

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ό φοιτητικός σύλλογος διοργάνωσε συγκέντρωση σε κινηματογράφο της Κομοτινής, όπου εξέθεσε τά προβλήματα του Παν/μίου σε όλους τους φορείς της πόλης και ζήτησε να πάρουν θέση. Στη συγκέντρωση παραβρέθηκαν εκπρόσωποι της Ε.Φ.Ε.Ε και της ΦΕ-ΑΠΘ και άρκετοί κάτοικοι της πόλης. Έλαμψαν με την άπουσία τους οι καθηγητές, τά μέλη της Δ.Ε. και (φυσικά...) οι κρατικές άρχές. Σύλλογοι και κόμματα υποσχέθηκαν συμπαράσταση – θά φέρουν τό θέμα στη Βουλή είπαν μερικοί εκπρόσωποι κομμάτων της αντιπολίτευσης... Η άποχή συνεχίζεται...

κυκλοφόρησε

ΔΙΕΘΝΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο νέος γενικός διευθυντής Ανώτατης Εκπαίδευσης κι ένα παρελθόν πού μ'άλλον προδικάζει τό μέλλον των Α.Ε.Ι.

Τού Πέτρου Παπασαραντόπουλου

«Ούτε δεξιότερα, ούτε αριστερότερα θά είναι ή νέα κυβερνητική πολιτική», δήλωσε μετά τις εκλογές ο πρωθυπουργός κ. Κ. Καραμανλής. Τήν ίδια ημέρα, δημοσιευόταν στίς εφημερίδες ή είδηση του διορισμού του κ. Ανσίμαχου Μαυρίδη σάν γενικού διευθυντή, πάνω σέ θέματα ανώτατης εκπαίδευσης, στό ύπουργείο Παιδείας...

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ τής «Ανωτέρας Γεωδαισίας» στό τμήμα Τοπογράφων τής Πολυτεχνικής Σχολής τού Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ό κ. Α. Μαυρίδης έχει μιά αξιοσημείωτη προϊστορία στόν πανεπιστημιακό χώρο, μέ επιτεύγματα πού πρέπει νά προσεχθούν ιδιαίτερα. Έτσι, ό διορισμός του - τελευταίος κρίκος τής αλυσίδας σέ σειρά υπεύθυνων θέσεων πού τόν διορίζει εδώ και χρόνια ή κυβέρνηση - έρχεται σάν φυσική συνέχεια τής πανεπιστημιακής του προϊστορίας, σάν υιοθέτηση και ταυτόχρονα σάν επιδράβυσή της. Τό γεγονός αυτό, μās επιτρέπει νά σκιαγραφήσουμε τίς βασικές επιλογές τής νέας κυβερνητικής πολιτικής στά πανεπιστήμια, μιάς και οι έμπειρές πού έχει αποκομίσει τό φοιτητικό κίνημα από τίς μεθοδεύσεις τού κ. Μαυρίδη, είναι ιδιαίτερα έντονες.

Πρίν κατατάξουμε μεθοδολογικά τίς βασικές σταθερές των επιλογών τού κ. Μαυρίδη, πού από δω και πέρα είναι

επίσημες κυβερνητικές επιλογές, αξίζει νά δούμε σύντομα τί κατάσταση επικρατεί αυτή τή στιγμή στους δυό κύριους χώρους δράσης του:

- Τό Πανεπιστήμιο τής Θράκης, όπου είναι εδώ και 3 χρόνια πρόεδρος τής διορισμένης διοικούσης επιτροπής του.

- Τό τμήμα Τοπογράφων τής Πολυτεχνικής Σχολής τού ΑΠΘ, απ' όπου άρχισε τή σταδιοδρομία του.

Τά γεγονότα μιλάνε μόνα τους:

- Οι φοιτητές τού Πανεπιστημίου τής Θράκης απέχουν εδώ και ένα μήνα σχεδόν από τά μαθήματά τους, γιατί ή σχολή τους έχει τελατωθεί έντελώς από έπιστημονική άποψη.

- Οι φοιτητές τού τμήματος Τοπογράφων τής Πολυτεχνικής Σχολής τού Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης βρίσκονται σέ άναδρασμό, έπειδή έχει νά εκλεγεί καθηγητής στό τμήμα τους εδώ και 14 χρόνια περίπου, από τότε πού ιδρύθηκε. Σέ πρόσφατη συνεδρίαση τής σχολής, μέ θέμα τήν εκλογή καθηγητή στήν έδρα Κτηματολογίου τού τμήματος Τοπογράφων, οι δυό και μοναδικοί καθηγητές τού τμήματος, ό κ. Μαυρίδης και ό κ.

σεις τού κ. Μαυρίδη μέ τή χούντα (π.χ. τή συμμετοχή του στήν επιτροπή σύνταξης τού κτηματολογίου πού διόρισε ό Παπαδόπουλος) και κυρίως επέμεναν στό ότι είναι πρόκληση ό διορισμός σ' αυτή τή θέση-κλειδί ενός ανθρώπου πού σέ όλες τίς υπεύθυνες θέσεις πού κατείχε μέχρι τώρα προώθησε μέ υποδειγματική συνέπεια τή λογική τής μετωπικής ρήξης μέ τό φοιτητικό κίνημα, μέ κύριο όπλο του τήν υποδάθμιση τού επιπέδου των σπουδών και τόν άσφυκτικό έλεγχο πάνω στήν παρεχόμενη γνώση, για νά αποκλειστεί κάθε υποψία δημοκρατικών παρεκκλίσεων. Οι πρόεδροι τής ΕΦΕΕ και τής ΦΕΑΠΘ έκαναν σχετικές δηλώσεις και ό κ. Μαυρίδης άντέδρασε μέ υποδειγματική συνέπεια. "Άφησε νά διαρρεύσει ή πληροφορία ότι έτοιμάζεται νά υποβάλει μηνύσεις... Τά πρώτα σημάδια τής λογικής του είναι ευδιάκριτα στήν επίσημη πολιτική τού ύπουργείου Παιδείας. "Άλλωστε, ήδη ό κύβος έρρίφθη...

Επικίνδυνοι προσανατολισμοί

Συνδέοντας όλα τά παραπάνω, τό γενικό συμπέρασμα, έστω και μέ τή μορφή ερωτήματος, είναι αναπόφευκτο:

- Ό διορισμός τού κ. Μαυρίδη στή θέση τού γενικού διευθυντή τού ύπουργείου Παιδείας, μπορεί νά σημαίνει τίποτα άλλο εκτός από σκληρύνηση τής κυβερνητικής πολιτικής για διδάσκοντες και διδασκόμενους στά ελληνικά πανεπιστήμια;

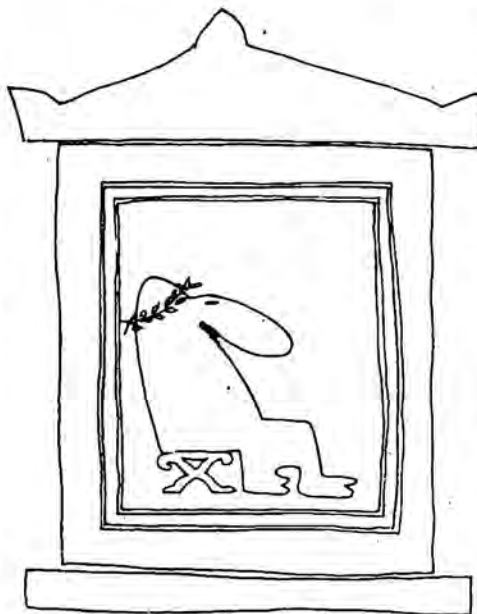
Μετά από μιά περίοδο μερικου έκσυγχρονισμού στόν τομέα τής ανώτατης εκπαίδευσης μέ μεθόδους καινοφανείς για τήν ελληνική δεξιά, πού άποσκοπούσαν κυρίως στό νά ανανεώσουν τήν άμφισβητούμενη ήγεμονία της, άρχίζει νά διαφαίνεται ένας διαφορετικός προσανατολισμός:

- Χρησιμοποίηση των πιο σκληρών και αντιδημοκρατικών μεθόδων για νά στερεωθεί ή κυριαρχία τής δεξιάς μέ κάθε τρόπο.

Μιάς λοιπόν και βρίσκομαστε μπροστά στά πρώτα δήματα αυτού τού νέου προσανατολισμού, μιά πιο λεπτομερής άναφορά στίς μεθόδους τού πρώτου διδάξαντος κ. Μαυρίδη, είναι άναγκαία, γιατί μπορεί νά μās έντοπίσει τό στίγμα τής νέας κυβερνητικής πορείας.

Οί σχέσεις των τριών φορέων

Τό Πανεπιστήμιο τής Θράκης έχει μιά επί πλέον άποστολή σέ σχέση μέ τά άλλα ελληνικά πανεπιστήμια. Ένας από τους πιο σημαντικούς λόγους για τήν ίδρυσή του, ήταν ή άναγκαιότητα τήνωσης και αναζωογόνησης τού ελληνικού στοιχείου στήν περιοχή τής Θράκης, όπου κατοί-

Κλαδās (πού φέτος συνταξιοδοτείται), πρότειναν νά μήν εκλεγεί κανένας από τους ύποψηφίους, «λόγω άνεπαρκείας έπιστημονικών προσόντων», μόνιμη πρότασή τους για όλες τίς έδρες τού τμήματος από άρκετά χρόνια τώρα.

Έν τώ μεταξύ, στό τμήμα Ήλεκτρολόγων Μηχανικών τού ΑΠΘ, πού έχει μόνο 2 καθηγητές, άρχισαν νά διαφαίνονται σημάδια τής ίδιας τακτικής, πού στοχεύει νά κρατήσει τό τμήμα σέ φοβερή ύπανάπτυξη, μέ ίδιο τό βασικό σενάριο.

- Πίσω κι από τά τρία περιστατικά, βρίσκεται ό καθηγητής Μαυρίδης.

Οί φοιτητές άντέδρασαν έντονα. Ύπενθύμισαν κάποιες εκλεκτικές σχέ-

κούν ισχυρές τουρκικές μειονότητες. Αυτό σημαίνει, ότι από τον ίδιο τον τρόπο της ίδρυσής του, το πανεπιστήμιο αυτό έχει να παίξει ένα σημαντικό κοινωνικό ρόλο. Είναι μια πρώτη διεξόδος στο αναπτυξιακό τέλμα της περιοχής και ο τρόπος της έσωτερικής του δόμησης επηρεάζει και τις σχέσεις του με την πόλη και τους γενικότερους προσανατολισμούς της περιοχής. Με άλλα λόγια, ένα πανεπιστήμιο με ισχυρούς έσωτερικούς δεσμούς, με συνεργασία των τριών φορέων, με δημοκρατική λειτουργία, θα ήταν καταλυτικό γεγονός για τη συνολική κοινωνική ανάπτυξη του χώρου που η αναπτυξιακή του στασιμότητα έχει επιδράσει και στην πολιτική συμπεριφορά των κατοίκων.

Ο κ. Μαυρίδης, από την πρώτη στιγμή που ανέλαβε τα καθήκοντά του, έκανε κάθε δυνατή προσπάθεια για να αποτρέψει ένα παρόμοιο ένδεχομένο. Κύριος στόχος του ήταν ο κατακερματισμός του πανεπιστημιακού κόσμου, με πλήρη άρνηση στη συνεργασία των φοιτητών με τους διδάσκοντες, με ύποτιμηση του Εκπαιδευτικού Διδακτικού Προσωπικού, στο οποίο κάθε ανάθεση διδασκαλίας έχει σταματήσει, και με πολυποικίλες έπεμβάσεις στις εκλογές των νέων καθηγητών.

Πιο συγκεκριμένα, οι σχέσεις του σάν προέδρου της Δ.Ε. του Πανεπιστημίου Θράκης και «ισχυρού άνδρος» της περιοχής με τους φοιτητές, ήταν εξ αρχής ανταγωνιστικές και προσπάθησε με κάθε τρόπο να τις συγκρατήσει σε αυτό το επίπεδο. Ο βαθμός συνεννόησης του φ.κ. με τον κ. Μαυρίδη περιοριζόταν στο σημείο των τελεσιγράφων και των δξύτατων καταγγελιών, ενώ από την πλευρά του χρησιμοποιήθηκαν, σύν τοις άλλοις, πρωτοφανέστες μέθοδοι για την ποδηγέτησή του - που θα άξιζε να θυχτούν αναλυτικότερα σε ένα άλλο σημείωμα. Όλη αυτή η λογική της συνολικής αντιπαράθεσης με το φ.κ. συνεχίστηκε και στις συνεδριάσεις της Δ.Ε., όπου κατά νόμον συμμετέχουν και εκπρόσωποι των φοιτητών.

Με το Ε.Δ.Π., η στάση του κ. Μαυρίδη ήταν επίσης «συνεπής». Φανατικός οπαδός της διατήρησης της φεουδαρχικής δομής της έδρας - και τώρα υπεύθυνος για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση από την κυβερνητική πλευρά - με ταυτόχρονη υποβάθμιση της επιστημονικής και εκπαιδευτικής παρουσίας του Ε.Δ.Π. στα ΑΕΙ, αρνήθηκε την έφαρμόγηση σε κάθε περίπτωση του ν. 118, που προβλέπει την ανάθεση διδασκαλίας μαθήματος σε μέλη του Ε.Δ.Π. (βοηθοί-έπιμελητές).

Τέλος, οι αλληπάλληλες αλλαγές στις νομοθετικές ρυθμίσεις για τις επιτροπές των εκλεκτόρων των νέων καθηγητών του Πανεπιστημίου Θράκης, με στόχο να εξασφαλιστεί η ευνοϊκότερη δυνατή για τον κ. Μαυρίδη σύνθεσή τους, γεγονός

ΠΡΙΝ λίγο καιρό έγινε μειοδοτικός διαγωνισμός στο Πανεπιστήμιο Θράκης, για την προμήθεια ηλεκτρικών γραφομηχανών αξίας δύο εκατομμυρίων δραχμών περίπου.

ΣΤΟ διαγωνισμό μειοδότησε ευρωπαϊκή εταιρία, αλλά ο κ. Μαυρίδης ακύρωσε το διαγωνισμό και προκήρυξε νέο, στον οποίο μειοδότησε πάλι η ίδια εταιρία. Παρ' όλα αυτά ο κ. Μαυρίδης ακύρωσε το διαγωνισμό στην αμερικάνικη εταιρία IBM, που βρισκόταν εκτός προδιαγραφών διαγωνισμού, και πού προσέφερε πιο μεγάλη τιμή.

Η ΕΤΑΙΡΙΑ πού μειοδότησε έστειλε διαμαρτυρία στο Πανεπιστήμιο Θράκης, σύμφωνα με το νόμο, διαβιβάζεται για ύπηρεσιακή εξέταση στο ύπουργείο Παιδείας, δηλαδή στον κ. Μαυρίδη...

πού είχε καταγγελθεί και με έπερωτήσεις στην προηγούμενη Βουλή, δίνουν απλά το στίγμα μιας πολιτικής και στο χώρο των καθηγητών. πού στο όνομα κάποιων σκοπιμοτήτων μπλοκάρει τη λειτουργία όλων των σχολών, όπως η Νομική Σχολή της Κομοτηνής, όπου 10 έδρες μένουν αυτή τη στιγμή κενές, παρ' ότι είχε προκηρυχθεί η πλήρωσή τους.

Τό τμήμα Τοπογράφων

Οι αντίστοιχες ενέργειες του κ. Μαυρίδη στο χώρο απ' όπου ξεκίνησε, τό τμήμα Τοπογράφων της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ, με αποκορύφωμα τα τελευταία του έπιτεύγματα στο θέμα της πλήρωσης της έδρας του Κτηματολογίου, μάς επιτρέπουν να σχηματίσουμε ένα άλλο σημείο της εκπαιδευτικής του φιλοσοφίας, αρκούντως ενδεικτικό: Την έλλειψη όποιουδήποτε δισταγμού στην υποβάθμιση του έπιπέδου της παρεχόμενης γνώσης σε κάποιο πανεπιστημιακό ίδρυμα, αν σπιντρέχουν έξωγενείς σκοπιμότητες.

Έτσι, τό τμήμα Τοπογράφων της Πολυτεχνικής Σχολής μένει έδω και 14 χρόνια με ΔΥΟ τακτικούς καθηγητές και έναν έκτακτο, πού κλέχτηκε σε διάστημα άπουσίας του κ. Μαυρίδη από συνεδρίαση της σχολής. Οι δύο αυτοί καθηγητές έχουν τελεσίδικα, πλήρως τό τμήμα Τοπογράφων.

Η έδρα του κ. Μαυρίδη έχει καταβληθεί σ' έναν ύπεροργανισμό μέ... κατατικές τάσεις και σε άλλα τμήματα της Πολυτεχνικής Σχολής - χαρακτήριζακό έδω είναι ότι έτος στο τμήμα Χημικών Μηχανικών διδάχτηκε σάν ύποχρεωτικό μάθημα τη γεωδαισία πού δέν έχει καμία σχέση με τό έπιστημονικό αντικείμενο των Χημικών Μηχανικών. Αντίθετα, η έδρα του δεύτερου καθηγητή του τμήματος, πού φέτος συνταξιοδοτείται και πού στα κρίσιμα και μή προβλήματα της σχολής ύθυγραμμίζεται πλήρως με τον κ. Μαυρίδη, βρίσκεται σε ύποτυ-

πώδη κατάσταση, παρ' ότι αντικείμενό της είναι τό βασικότατο για τους τοπογράφους μάθημα της φωτογραμμετρίας. Οι σημειώσεις της έδρας αυτής δέν είναι ποτέ πάνω από 20-30 σελίδες και τά δργανά της σκουριάζουν σε κάποια γωνιά του Πολυτεχνείου.

Για να διατηρηθεί ο παρών συσχετισμός δυνάμεων πού εξασφαλίζει στον κ. Μαυρίδη την πλήρη ήγεμόνευση στο τμήμα Τοπογράφων, επιδιώκεται τό μπλοκάρισμα κάθε εκλογής νέου καθηγητή στο τμήμα, άνεξάρτητα από τη σκοπιμότητα πλήρωσης της έδρας. Έτσι τό τμήμα εξ αντικειμένου καταδικάζεται σ' ένα έπιστημονικό μαρασμό και οι άπόφοιτοί του έφοδιάζονται μ' ένα πτυχίο άμφίβολης αξίας.

Τό κτηματολόγιο

Οι παραπάνω διαπιστώσεις συγκεκριμενοποιήθηκαν ακόμα περισσότερο με τις προτάσεις των δύο καθηγητών του τμήματος για την εκλογή νέου καθηγητή στην έδρα του Κτηματολογίου. Για να τοποθετηθεί συγκεκριμένα τό θέμα αυτό, είναι αναγκαίο να διευκρινίσουμε τί σημαίνει η έδρα του κτηματολογίου για την έλληνική πραγματικότητα.

Με την ύπαρξη Κτηματολογίου - αυτή τη στιγμή λείπει από την Ελλάδα - αναγνωρίζεται έπίσημα και διασφαλίζεται η ακίνητη ιδιοκτησία. Έξασφαλίζεται και περιφρουρείται η νομική μορφή κάθε ιδιοκτησίας. Άπλοποιούνται οι νομικές πράξεις οι σχετικές με τις ακίνητες ιδιοκτησίες. Τό σύστημα έγγειου φορολογίας γίνεται δικαιότερο. Ταυτόχρονα, με την ύπαρξη κτηματολογίου, τό κράτος μπορεί να παρακολουθήσει τις μεταβολές στις καλλιέργειες και να τις ρυθμίσει σύμφωνα με τους πιο άποδοτικούς όρους γεωργικής εκμετάλλευσης του έδάφους. Η ύπαρξη του είναι βασική προϋπόθεση για την ισότιμη ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, μίας και όλες οι άλλες χώρες της ΕΟΚ έχουν έφαρμόσει τό σύστημα αυτό.

Άπό τά παραπάνω είναι διάφανο ότι η έφαρμογή του κτηματολογίου θα συντελέσει σε πολύ μεγάλο βαθμό στον εκσυγχρονισμό της έλληνικής γεωργίας. Θα βοηθήσει ώστε ο δυναμισμός της έλληνικής γεωργίας, πού χρησιμοποιούν για διαπραγματευτικό τους άτου οι κυβερνητικοί ιθύνοντες στα διάφορα κέντρα της ευρωπαϊκής κοινότητας να άποκτήσει και αντικειμενικό ύπόβαθρο. Ταυτόχρονα θα μεταβάλει τό τμήμα Τοπογράφων της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ από περιθωριακό χώρο άσκησης προσωπικής πολιτικής σε ζωντανό κύτταρο μελέτης των προβλημάτων της έλληνικής γεωργίας.

Άπό τους δύο ύποψήφιους για την πλήρωση της έδρας επικρατέστερος ήταν ο Διμ. Ρόκος, έπιστήμονας με πολλές

δημοσιεύσεις και έργασίες στο αντίκει-
μενο της έδρας, σε έλληνικά και ξένα
περιοδικά, που μαζί με τ' άλλα έχει και
μιά σαφή δημοκρατική τοποθέτηση.

Αυτό τό τελευταίο γεγονός φαίνεται
ότι ενόχλησε αφάνταστα τόν κ. Μαυρίδη
και συνακόλουθα και τόν κ. Κλαδά, που,
παραγράφοντας τά έπιστημονικά δεδο-
μένα του κ. Ρόκκου καθώς και τήν
έθνική ανάγκη γιά τήν πλήρωση της
έδρας, είσηγήθηκαν γιά μιά ακόμη φορά
τή μή πλήρωση έδρας, μέ τό τετριμμένο
αιτιολογικό της ανεπάρκειας έπιστημο-
νικών προσόντων. Στήν κρίσιμη ψηφο-
φορία 9 από τούς 19 καθηγητές της Πο-
λυτεχνικής Σχολής ψήφισαν υπέρ του κ.
Ρόκκου, 8 υπέρ της πρότασης του κ.
Μαυρίδη, ενώ 2 άπουσίαζαν. (Ή άπου-
σία καθηγητή θεωρούμενου σάν προ-
οδευτικού που μέ τήν ψήφο του θά έλυνε
ίσως τό πρόβλημα, είναι ακόμη ένα άνα-
πάντητο έρωτηματικό). Γιά τήν έκλογή
του κ. Ρόκκου χρειάζονταν 10 ψήφοι.
"Ετσι τελικά ή έδρα έμεινε κενή πρός δό-
ξαν του κ. Μαυρίδη, ενώ οί φοιτητές
προσέφυγαν στό Συμβούλιο Έπικρα-
τείας γιά τά περαιτέρω, κλιμακώνοντας
ανάλογα τίς ενέργειές τους...

Και μερικές προβλέψεις

- "Ολη αυτή ή... αγωνιστική προϋπηρε-
σία του κ. Μαυρίδη στον πανεπιστημι-

ακό χώρο, που ανταμείφθηκε άρκούν-
τως, επιτρέπει τή διατύπωση όρισμένων
προβλέψεων γιά τίς βασικές άρχές της
πολιτικής του σάν κυβερνητικού υπεύ-
θυνου γιά τά πανεπιστημιακά πράγματα.
Άρχές που αποκτάνε πιά τό πιο έπίσημο
κυβερνητικό χρίσμα και που μπορούν νά
συμπυκνωθούν σε 3 σημεία:

1. Ή σχέση που θά επιδιωχθεί νά κα-
τοχυρωθεί ντέ φάκτο ανάμεσα στην πο-
λιτική έξουσία και τά ΑΕΙ, θά στοχεύει
στό νά υποβιβάσει τά πανεπιστήμια στό
ρόλο του άπλου καθρέφτη του κράτους,
του άπλου έντολοδόχου των πολυποίκι-
λων πολιτικο-οικονομικών συμφερόντων
που άρθώνονται στους άρμούς της πολι-
τικής έξουσίας. Θά στοχεύει στό νά
καταπνίξει κάθε έννοια αυτοτέλειας και
αυτονομίας των ΑΕΙ, κάθε έννοια αυτο-
δύναμης έπιστημονικής, διδακτικής και
έρευνητικής ανάπτυξης που θά έρχεται
σε αντίθεση μέ τό υπάρχον πλέγμα συμ-
φερόντων στους μηχανισμούς της πολιτι-
κής έξουσίας.

2. Ταυτόχρονα, μέσα από μεμονωμένες
ένέργειες που βρίσκουν πρόσφορο έδα-
φος κυρίως στό νεοϊδρυθέντα ή υπό
ίδρυση πανεπιστήμια και σταδιακά θά
έπεκτείνονται σε όλα τά έλληνικά ΑΕΙ
θά γίνεται μιά «κομματιαστή» αναμόρ-
φωση των δομών των πανεπιστημίων,
που τελικά θά διαμορφώσει μιά νέα θε-

σμική πραγματικότητα στό ΑΕΙ, έτσι
ώστε ή τελική μάχη γιά τό νόμο-πλαίσιο
ή νά μή χρειαστεί νά γίνει καθόλου, ή νά
γίνει μέσα σε ιδιαίτερα δυσμενείς γιά τό
φοιτητικό κίνημα συνθήκες. Ή άρχή αυ-
τής της μεθόδου, έχει ήδη γίνει στό Πα-
νεπιστήμιο της Θράκης μέ τήν ούσι-
αστική άτόνηση της συνδιοίκησης, του ν.
118 και άλλων κατακτήσεων του δημο-
κρατικού κινήματος στό ΑΕΙ και μέ τήν
αντικατάστασή τους μέ ένα νέο άσφυ-
κτικό θεσμικό πλαίσιο, που έφαρμογή
του σίγουρα θά έπιχειρηθεί νά γίνει και
στό υπό ίδρυση Πανεπιστήμιο Κρήτης.

3. Γιά νά μήν υπάρξει οργανωμένη
αντίδραση στό παραπάνω, θά επιδιωχθεί
νά «σπάσει» μέ κάθε μέσο ή διαφανό-
μενη συσπείρωση διδασκόντων-
διδασκομένων, ή πανεπιστημιακή συ-
σπείρωση, μέ τή δημιουργία δυναμικών
άντισωμάτων, ιδίως στον καθηγητικό
χώρο.

Μέ αυτά τά δεδομένα είναι φανερό ότι
βρισκόμαστε μπροστά σε μιά υπό εξέλιξη
σύγκρουση μέ άδέσπαι έκβαση. Και δέν
είναι νεολογισμός αλλά ούτε και περιττό
νά υπενθυμίσουμε ότι ή έκβαση αυτή θά
κρίθει από τή σωστή στοχοθέτηση της
δυναμικής του φοιτητικού κινήματος
καθώς και από τήν ικανότητά του νά συ-
σπειρώσει σ' αυτή τήν αναμέτρηση τίς
εύρύτερες δυνατότες, πανεπιστημιακές και
μή, δυνάμεις.

έκδόσεις Βέργος

ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ

ΤΟ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
ΣΗΜΕΡΑ

Σόλωνος 128 τηλ. 3606207

ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ

Ή γραφειοκρατική κοινωνία

Οι παραγωγικές σχέσεις στη Ρωσία

1

εκδόσεις Βέργος

Αντάρτες του POLISARIO σέ ώρα εκπαίδευσης.

ΣΚΛΗΡΟΣ ΚΑΙ ΑΔΙΑΚΟΠΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ

Ο Β' ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ του Μετώπου POLISARIO, Bashir M. Sayed, σέ συνέντευξή του στο «ΑΝΤΙ» μιλάει γιά όλα τά προβλήματα πού αντιμετώπισε καί αντιμετωπίζει ό λαϊκός στρατός της Δ. Σαχάρας, τονίζοντας, μεταξύ άλλων ότι σήμερα:

«έλέγχει τά 2/3 του έδάφους της Δ. Σαχάρας, τό νότιο τμήμα του Μαρόκου καί σχεδόν όλόκληρη τή Μαυριτανία».

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΕΙ ακόμα:

● «Θέλουμε νά αποφύγουμε μέ κάθε τρόπο τή διεθνοποίηση του προβλήματος – ενός προβλήματος αποapoικιοποίησης – γιατί θά τό βγάλει από τό δικό του πλαίσιο καί θά τό έντάξει μέσα στο γενικότερο πλαίσιο σύγκρουσης των υπερδυνάμεων».

● «Η ιδεολογία κάθε εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος καί κάθε πολιτικού κινήματος, αν θέλει νά είναι νικηφόρα, πρέπει νά έμπνέεται κυρίως από τίς παραδόσεις του λαού του».

ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ «γαλλική στρατιωτική επέμβαση» (αν ή Γαλλία συνεχίσει τήν τακτική της) πού «θά αλλάξει πολλά» («πάντως έμεις έχουμε κάνει τήν επιλογή μας», προσθέτει) καί έναν «αδιάκοπο καί σκληρό αγώνα γιά τήν ανεξαρτησία της πατρίδας». Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ πάρθηκε στην Τρίπολη της Λιβύης από τούς άπεσταλμένους του «ΑΝΤΙ» ΗΛΙΑ ΚΑΡΑ καί ΓΙΩΡΓΟ ΤΣΑΛΑΚΟ, τόν περασμένο μήνα. Οί φωτογραφίες δόθηκαν ειδικά γιά τό «ΑΝΤΙ».

ΕΡ.: Ποιές είναι οι κυριότερες εξελίξεις πού άφορούν τόν αγώνα πού διεξάγετε καί τό πρόβλημα της Δυτ. Σαχάρας γενικότερα στά δυό τελευταία χρόνια, δηλαδή μετά τήν τριμερή συνθήκη της Μαδρίτης καί τήν εισβολή του Μαρόκου καί της Μαυριτανίας στη χώρα σας;

ΑΠ.: Η θλιβερή τριμερή συμφωνία της Μαδρίτης πρόβλεπε τό διαμελισμό της Δ. Σαχάρας ανάμεσα στο Μαρόκο καί τή Μαυριτανία, καθώς καί τήν κοινή εκμετάλλευση από τήν Ισπανία, τό Μαρόκο καί ως ένα βαθμό τή Μαυριτανία των τεράστιων πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας μας. Μετά άπ' αυτή τή συμφωνία καί γιά τήν εφαρμογή της, άρχισε ή στρατιωτική εισβολή του Μαρόκου καί της Μαυριτανίας, εισβολή πού πραγματοποιήθηκε μέ τεράστια ύποστήριξη καί βοήθεια από μέρους της Ισπανίας καί της Γαλλίας.

Υστερα από τή διπλή εισβολή όλα άλλαξαν, καί κυρίως ή στρατιωτική κατάσταση, δηλαδή ή φύση καί ή ένταση του πολέμου. Τή στιγμή της εισβολής είχαμε νά αντιμετωπίσουμε ένα εξαιρετικά δύσκολο πρόβλημα, πού αποτελούσε ταυτόχρονα γιά μäs πρωταρχικό καθήκον: νά διασώσουμε μία σημαντική πλειοψηφία του λαού μας πού έφευγε καί έρχόταν στίς άπελευθερωμένες περιοχές, ενώ έμεις ήμασταν ακόμα άπροετοίμαστοι καί δέν είχαμε τίποτα ούτε νά τούς δώσουμε νά φάνε.

Γι' αυτό, τό πρώτο μας καθήκον, πού διάρκεσε περίπου ένα χρόνο, ήταν ή διασφάλιση του λαού μας καί φυσικά ή έντατικοποίηση του ανταρτοπόλεμου στο μέτρο των δυνατοτήτων μας. Ο χρόνος αυτός ήταν ή πιό κρίσιμη καί πιό δύσκολη σι-

Συνέντευξη
μέ τό Β' γραμματέα
του Μετώπου Πολισάριο

γμή πού είχαμε νά αντιμετωπίσουμε καί τήν όποία ξεπεράσαμε νικηφόρα.

● **Μετά τήν πάροδο αὐτοῦ τοῦ χρόνου μπορούμε νά πούμε ὅτι ἡ πρωτοβουλία στό στρατιωτικό ἐπίπεδο πέρασε στίς μονάδες τοῦ λαϊκοῦ στρατοῦ τῆς Δ. Σαχάρας, πού ἐλέγχει σήμερα ὄχι μόνο τά 2/3 τοῦ ἐδάφους τῆς Δ. Σαχάρας, ἀλλά ἐπίσης τό νότιο τμήμα τοῦ Μαρόκου καί ὁλόκληρη σχεδόν τή Μαυριτανία.**

Ἐλέγχουμε ἐπίσης τά ἀτλαντικά παράλια τῆς χώρας καί ἔχουμε ἀποκόψει ὅλες τίς ἐπίγειες ἐπικοινωνίες ἀνάμεσα στήν ὁπισθοφυλακή τοῦ ἐχθροῦ καί τίς πιό προωθημένες μονάδες του, αὐτές πού ἔχουν βυθιστεῖ στήν ἔρημο τῆς Σαχάρας ἢ στή Μαυριτανία. Ὡς τώρα:

● **Ἐχουμε καταρρίψει περισσότερα ἀπό 28 ἐχθρικά ἀεροπλάνα – ἀκόμα καί Φάντομ 5.**

● **Ἐχουμε αἰχμαλωτίσει δεκάδες μαροκινούς καί μαυριτανούς πιλότους – σήμερα ὁ ἀριθμός τῶν αἰχμαλώτων πού βρίσκονται στά χέρια μας ξεπερνάει τούς 600 στρατιώτες, ἀξιωματικούς καί πιλότους.**

● **Ἐχουμε «προμηθευτεῖν» κατευθείαν ἀπό τά στρατεύματα τοῦ Μαρόκου καί τῆς Μαυριτανίας τά 2/3 τοῦ στρατιωτικοῦ ὕλικοῦ πού διαθέτουμε – καί κυρίως τό βαρὺ στρατιωτικό ὕλικό.**

Διαθέτουμε ἐπίσης σταθερές καί μόνιμες βάσεις ὄχι μόνο στή Δ. Σαχάρα ἀλλά καί στό ἐσωτερικό τοῦ Μαρόκου καί στή Μαυριτανία. Φυσικά μιά μερίδα τοῦ τύπου, πού κατά κάποιον τρόπο κατευθύνεται καί ἐμπνέεται ἀπό τό Μαρόκο καί τή Μαυριτανία, ἰσχυρίζεται ὅτι ὅλες οἱ ἐπιθέσεις μας καί οἱ ἐπιχειρήσεις μας γίνονται ἀπό τό Τιντούφ. Ὅμως ἤδη πολλοί δημοσιογράφοι καί οὐδέτεροι παρατηρητές ἔχουν συνοδεύσει τούς στρατιώτες μας καί ἔχουν φιλοξενηθεῖ στίς μόνιμες βάσεις πού διαθέτουμε στό ἐσωτερικό τῆς Δ. Σαχάρας, στό νότο τοῦ Μαρόκου καί στή Μαυριτανία. Καί πάντα προσκαλοῦμε καί προκαλοῦμε ὁποιοδήποτε θέλει νά μάς ἐπισκεφτεῖ νά ἐρθεῖ.

ΕΡ.: Σήμερα πού ἡ Γαλλία ἀπειλεῖ νά ἐπέμβει στρατιωτικά στήν περιοχή, πῶς διαγράφονται οἱ προοπτικές τοῦ ἀγώνα σας;

ΑΠ.: Τόν τελευταῖο καιρὸ ἡ ἐνοπλή ἀντίστασή μας ἔχει φτάσει σ' ἓνα ἐπίπεδο πού δέν εἶχε γνωρίσει ποτέ στό παρελθόν. Κατά μέσο ὄρο πραγματοποιοῦμε 5-6 στρατιωτικές ἐπιχειρήσεις τήν ἡμέρα, χωρίς φυσικά νά ὑπολογίζουμε τίς μικροσυμπλοκές ἢ τίς ἐκρήξεις ναρκῶν. Οἱ ἐπιθέσεις μας αὐτές ἔχουν γιά στόχο αὐτό πού ὀνομάζεται κοινὸ ἀμυντικὸ σύμφωνο τοῦ Μαρόκου καί τῆς Μαυριτανίας. Ἡ συμφωνία αὕτη, ἀποτελεσματικὴ τῆς ἀνικανότητος τῶν μαυριτανικῶν στρατευμάτων, εἶναι μιά προσπάθεια τοῦ Μαρόκου νά βοηθήσει καί νά ὑπερασπίσει στρατιωτικά τίς πόλεις τῆς Μαυριτανίας ἀπὸ τίς ἐπιθέσεις μας. Ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐπιθέσεών μας ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἀμυντικοῦ συμφώνου καί ἡ γενικότερη χειροτέρευση τῆς στρατιωτικῆς κατάστασης γιά τό Μαρόκο καί τή Μαυριτανία εἶναι αὐτές πού προκάλεσαν τίς γαλλικὲς ἀπειλές καί πού καθορίζουν τό πλαίσιο τῆς γαλλικῆς ἐπέμβασης.

Βέβαια, ἡ ἐπέμβαση μιάς ὑπερδύναμης ὅπως ἡ Γαλλία ἀποσκοπεῖ, καί θά ἔχει σάν σίγουρο ἀποτέλεσμα, τή διεθνοποίηση τοῦ πολέμου. Κάτι πού ὁ λαὸς ποτέ δέν ἐπιθυμοῦσε οὔτε καί ἐπιθυμεῖ.

● **Ὁ λαὸς μας θέλει νά ἀποφύγει μέ κάθε τρόπο τή διεθνοποίηση ἑνὸς προβλήματος ἀποαποικιοποίησης. Γιατί μιά διεθνοποίηση θά τοποθετήσει τό πρόβλημα σ' ἓνα πλαίσιο πού δέν εἶναι τό δικό του, σέ ἓνα ἰδεολογικὸ πλαίσιο, στό πλαίσιο τῆς γενικότερης σύγκρουσης ἀνάμεσα στίς ὑπερδυνάμεις, τῇ στιγμῇ πού ὁ λαὸς μας ἀγωνίζεται γιά τήν ἐπιδίωξή του, ἀγωνίζεται γιά τήν ἀνεξαρτησία του, ἀγωνίζεται γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τήν ἀποικιοκρατία.**

Ἐξάλλου καί τώρα καί στό μέλλον θέλουμε νά εἴμαστε μιά ἀδέσμευτη χώρα, ἐνῶ τή διεθνοποίηση τήν ἐπιθυμοῦν καί τήν ἐπιδιώκουν τό Μαρόκο καί ἡ Μαυριτανία, πού βρίσκονται σέ κρίση, βυθισμένες στήν ἔρημο καί ἡττημένες. Θυμηθεῖτε τήν

πρόσφατη δήλωση τοῦ Χασάν Β', ὁ ὁποῖος ἰσχυρίστηκε ὅτι ἡ διαφορά του μέ τήν Ἀλγερία δέν εἶναι παρὰ ἓνα μικρὸ μέρος μιάς διεθνούς ἰδεολογικῆς σύγκρουσης κ.τ.λ. Ὅλα αὐτά εἶναι προσπάθειες νά ἀποσπάσουν τό πρόβλημα ἀπὸ τό πραγματικὸ του πλαίσιο, τῇ στιγμῇ πού τό πρόβλημα εἶναι ἀπλό, εἶναι θέμα ἀποαποικιοποίησης.

Ὅμως γιά μᾶς, ἡ γαλλικὴ ἐπέμβαση ἔχει, κατά κάποιον τρόπο, ἤδη πραγματοποιηθεῖ. Τουλάχιστον ἔχουμε τὰ προμηνύματά της, ἀφοῦ ἤδη ἔχει ἀυξηθεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν γάλλων εἰδικῶν στή Μαυριτανία καί ἔχουν ἀποσταλεῖ 1.600 γάλλοι στρατιώτες στή Σενεγάλη. Καί ὅπως ξέρετε ἡ Σενεγάλη δέν εἶναι πολὺ μακριά. Καί πιστεύω ὅτι δέν τούς ἔστειλαν στή Μαυριτανία γιὰτί θά ἀντιμετώπιζαν μεγάλα προβλήματα διαμονῆς καί διατροφῆς, ἐνῶ μποροῦν νά διανυκτερεύουν στή Σενεγάλη καί τῇ μέρᾳ νά βρίσκονται στή ζώνη τῶν ἐπιχειρήσεων.

● **Εἶμαι σίγουρος ὅτι ἂν ἡ Γαλλία ἐπιμείνει στήν πρόθεσή της νά ἐμποδίσει τό λαὸ μας νά ἐπιτίθεται στίς πόλεις τῶν κρατῶν πού ἔχουν καταλάβει τῇ χώρα μας, ἡ στρατιωτικὴ της ἐπέμβαση εἶναι ἀναπόφευκτη. Γιατί ἡ Γαλλία θέλει νά μάς βάλει μπροστά σ' ἓνα δίλημμα: ἢ θά σταματήσουμε τίς ἐπιθέσεις μας στίς πόλεις τῆς Μαυριτανίας, ἐπειδὴ σ' αὐτές τίς πόλεις ὑπάρχουν Γάλλοι, ὁπότε εἶναι σά νά ἀποδεχόμαστε τήν παραμονή τοῦ λαοῦ μας στήν ἐξορία, ἢ ἄλλιως ὁ πόλεμος θά διεθνοποιηθεῖ, δηλαδή ἡ Γαλλία θά ἐπέμβει. Πρόκειται γιά ἓνα δίλημμα πού εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἀντιμετωπίσουμε καί δέν θά διστάσουμε νά κάνουμε τήν ἐπιλογή μας, ὅπως δέν διστάσαμε νά κάνουμε καί ἄλλες ἐπιλογές.**

Πρέπει ὅμως νά σημειώσουμε ὅτι τήν ἐπιλογή αὕτη, εἶναι ἡ Γαλλία πού μᾶς ὑποχρεώνει νά τήν κάνουμε, ἐνῶ ἀντίθετα ἐμεῖς τονίζουμε πάντα ὅτι δέν ἔχουμε τίποτα μαζί της. Ἀφοῦ δήλωσε ὅτι παραμένει οὐδέτερη, ἐμεῖς δέν ἔχουμε καμιά διάθεση νά τήν ἐμπλέξουμε στή σύγκρουση, ἀντίθετα ἐπιδιώκουμε τή φιλία της, παρόλο πού ξέρομε πόσο γενναιοδωρὴ εἶναι ἡ βοήθεια πού δέν σταμάτησε νά προσφέρει στό Μαρόκο καί τή Μαυριτανία καί παρόλο πού ξέρομε ὅτι ἀποτελεῖ τὸν κύριο προμηθευτὴ τῶν ὀπλῶν καταστροφῆς καί γενοκτονίας πού χρησιμοποιοῦν ἐναντίον τοῦ λαοῦ μας τὰ στρατεύματα αὐτῶν τῶν χωρῶν.

Ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ νίκη τοῦ POLISARIO θά ἀποτελέσει τήν εἴσοδο τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως καί τοῦ κομμουνιστικοῦ κόσμου στὸν Ἀτλαντικόν. Ὅμως συμβαίνει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο. Ἡ ἐπέμβαση τῆς Γαλλίας καί ἡ διεθνοποίηση τῆς σύγκρουσης θά ἀνοίξει τίς πόρτες στήν ἐπέμβαση τοῦ ὁποιοδήποτε. Ἐπιδίωξη δική μας εἶναι νά μὴ δεχτοῦμε ποτέ ξένες βάσεις στό ἔδαφός μας. Ὅμως σήμερα, μέ τήν ἐπέμβαση τῆς Γαλλίας, δέν μπορούμε νά ἀποκλείσουμε καμιά ἄλλη ἐπέμβαση, δέν μπορούμε νά ἐγγυηθοῦμε πῶς δέν θά ὑπάρξουν βάσεις, γιὰτί αἰσθανόμαστε ὅτι ἀντιμετωπίζουμε μιά μόνιμη ἀπειλή, τῇ στιγμῇ πού ὁ λαὸς μας, μικρὸς σέ ἀριθμὸ καί ὑπανάπτυκτος, δέν ἔχει οὔτε τὴ διάθεση οὔτε τὰ μέσα νά ἀπειλήσει τὸν ὁποιοδήποτε, καί κυρίως μιά ὑπερδύναμη ὅπως ἡ Γαλλία.

ΕΡ.: Σέ ποιά φάση βρίσκεται σήμερα ὁ ἀγώνας σας σέ διπλωματικὸ ἐπίπεδο; Κατ' ἀρχήν στὸν ἀραβικὸν κόσμο – πού ὁ ἀγώνας σας διαίρεσε σέ δύο στρατόπεδα – , στήν Ἀφρική, τήν Εὐρώπῃ κ.λπ.

ΑΠ.: Θά ἤθελα ν' ἀρχίσω πρῶτα ἀπὸ ὅλα ἀπὸ τὴ γενικὴ ὑποστήριξη καί συμπάθεια πού βρῆκε στήν Ἀφρική ἡ ὑπόθεση τῆς ἀπελευθέρωσης τοῦ λαοῦ τῆς Δ. Σαχάρας. Δεύτερο, ἀπὸ τὴν σχεδὸν γενικὴ συμπάθεια ἐκ μέρους τῆς κοινῆς γνώμης καί τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. Καί τρίτο, δυστυχῶς, ἀπὸ τὴν συμπάθεια τῆς ἀραβικῆς συνείδησης τουλάχιστον καί τῶν ἀραβικῶν μαζῶν. Στὸν ἀραβικὸν κόσμο ἔχουμε πολὺ στενὲς σχέσεις μέ ὅλα τὰ κινήματα ἀπελευθέρωσης, μέ τίς προοδευτικὲς χώρες καί μέ τίς μαζικὲς ὁργανώσεις πού ἀντιπροσωπεύουν καλύτερα τήν ἀραβικὴ συνείδηση καί τίς ἐπιδιώξεις τῶν ἀραβικῶν λαῶν. Ἐξάλλου σέ κάθε διαδίκασια ὑπάρχουν οἱ ὑποστηρικτὲς της καί οἱ ἀντίπαλοί της. Καί παρόλο πού στή Δ. Σαχάρα ἔχουμε

Στρατιώτες του POLISARIO στην έρημο της Σαχάρας χαιρετούν με τό σημάι της νίκης.

Μαροκινοί αιχμάλωτοι έξω από στρατιωτικό κατανάλισμό των ανταρτών Σαχραούι.

Παιδιά Σαχραούι χαιρετούν με σφιγμένες γροθιές...

15ος αιώνας: Η παπική εξουσία παραχωρεί στους Πορτογάλους τό δικαίωμα «της ανακάλυψης των περιοχών νότια των άκρωτηρίων Μποχαντόρ καί Νούν» με στόχο ν' αναχαιτιστεί ή πρόοδος του 'Ισλάμ στην 'Αφρική.

1767: Πρώτη Ισπανο-μαροκινή σύμβαση μεταξύ του Σουλτάνου του Μαρόκου Μοχαμέντ Μπέν 'Αμπνταλά καί του Καρόλου του 3ου της 'Ισπανίας, σχετικά με την όριοθέτηση της Μαυριτανίας. Τό 8ο άρθρο της θεσιώνει ότι τά σύνορα της μαροκινής επικράτειας δέν ξεπερνάνε τόν ποταμό Νούν.

1856: Άγγλο-μαροκινή συνθήκη ή όποία επιθεσιώνει τό καθεστώς της συνθήκης του 1767.

1861: 'Ισπανο-μαροκινή συνθήκη ή όποία επίσης επιθεσιώνει τό καθεστώς του 1767.

1865: Σειρά μαχών ενάντια στή μεγάλη μαυριτανική φυλή «Κουπτί».

1875: Μάχες με τίς φυλές Ουλάντ Λάμπι, Ουλάντ Μπουσμπά, Ουλάντ 'Αχμέντ Μπέν 'Οτμάν. Τελικά συνάπτεται ειρήνη, ή όποία όμως κρατάει μόνο ως τό 1889.

1884: 'Η Δυτική Σαχάρα περνάει στά χέρια του Ισπανικού ιμπεριαλισμού. 'Ο άποικισμός δέν περιορίζεται πιά στή λειτουργία εμπορικών σταθμών, αλλά στήν έκμετάλλευση της άποικιομένης χώρας, διά μέσου συμβάσεων με τούς αυτόχθονες κατοίκους.

1885: 'Υπογράφεται ή συνθήκη του Βερολίνου, νομικό όργανο του διεθνούς άποικιοκρατικού κύρους. 'Ορίζει ότι κάθε καινούργια κατάκτηση άποικίας πρέπει νά γίνεται άποδεκτή άπ' τίς άλλες άποικιοκρατικές δυνάμεις.

1889: 'Ο πόλεμος ξαναρχίζει ενάντια στους νέους άρχοντες της Μαυριτανίας, τούς Γάλλους, οι όποιοι στήν πράξη καί στήν ουσία δεχόντουσαν τή διαφορά ανάμεσα στό σαχαριανό καί τό μαυριτανικό λαό.

1900: Γαλλο-ισπανική συνθήκη πού όρίζει τά σύνορα της νότιας περιοχής της Δυτικής Σαχάρας.

1904: Γαλλο-ισπανική συνθήκη πού καθορίζει τά όρια της θόρειας περιοχής, δηλαδή του Σαγκουιάτ 'Ελ-Χάμρα.

1919: Τό σύμφωνο του Σαίν-Ζερμαίν επιθεσιώνει τό καθεστώς της συνθήκης του Βερολίνου.

1934: Θεμελιώνεται όριστικά ή Ισπανική άποικιοκρατία στή Σαχάρα, μέσα άπό την ιστορική αντίσταση των λαών της Σαχάρας.

1958: Λαϊκή ένοπλη αντίσταση ενάντια στή μαροκινή κατάκτηση στις θόριες περιοχές (Τσμπίκα καί Ταρφάγια). 'Αρα είναι σωστή ή άποψη του Πολισάριο ότι ή 'Ισπανία σάν άποικιοκρατική δύναμη σάθηκε άνίκανη νά όδηγήσει τή χώρα στήν πλήρη της κυριαρχία σύμφωνα με την άπόφαση 1514 του 1960 του Ο.Η.Ε.

1962: 'Αποδοχή της μη άυτόνομίας της Δυτ. Σαχάρας άπό τόν Ο.Η.Ε.

- 1970:** Ο Ισπανικός στρατός επιτίθεται στους Σαχαριανούς εθνικιστές σκοτώνοντας 40 και φυλακίζοντας πολλούς.
- 1973:** Στις 20 Μαΐου Ιδρύεται το Πολισάριο σαν αντίδραση στη φασιστική παρουσία στη Σαχάρα.
- 1973:** Η ιστορική πρώτη επιχείρηση του Πολισάριο, η «επιχείρηση Έλ-Κάνγκα» (20 του Μάη).
- 1974:** Μετά τη μάχη της πόλης Άγκτζε-τζιμάττ (Agdajimatt) κοντά στην πόλη Τιφαρίτου συνεχίζεται σ' εντονότερο βαθμό η Ισπανική ύποχρηση.
- 1974:** Η Ισπανία προσπαθεί να φέρει στο προσκήνιο μία τρίτη δύναμη, το «Προοδευτικό Επαναστατικό Κόμμα», αποπροσανατολιστικό κατασκευάσμα των Ισπανών. Αντικαταστάθηκε από την «Εθνική Ένωση Σαχάρας», που κατευθυνόταν από μία ομάδα Ισπανών αξιωματικών. Το συνέδριο του κόμματος αυτού δεν έγινε ποτέ, μπροστά στη σθεναρή αντίδραση του κόσμου κάτω απ' την αρχηγία του Πολισάριο.
- 1975:** (4-11 Οκτωβρίου). Αναγνώριση του Πολισάριο από τον ΟΗΕ σαν η «μόνη πολιτική δύναμη στην περιοχή».
- 1975:** (16 Οκτωβρίου). Το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης απορρίπτει τις θέσεις του Μαρόκου και της Μαυριτανίας για προσάρτηση σαχαριανών εδαφών. Μέσα σέ κλίμα απογοήτευσης τό Ραμπάτ και η Νουακσότ αντεπιτίθενται. Στο τέλος του ίδιου μήνα στρατεύματά τους εισβάλλουν στη Σαχάρα.
- 1975:** (14 Νοεμβρίου). Τριμερής συμφωνία ανάμεσα στην Ισπανία, τό Μαρόκο και τη Μαυριτανία - τό θεσμικό παραβάν πού νομιμοποιούσε τή διαίρεση και προσάρτηση της Σαχάρας από τις τρεις αυτές χώρες.
- 1975:** (28 Νοεμβρίου). Η Γενική Συν-

Ένα τάνκ του μαροκινού στρατού λάφυρο στα χέρια των ανταρτών ύστερα από μιá επιχείρηση...

έλευση (Jemmaa) αυτοδιαλύεται ώστε καμιά απόφαση να μή μπορεί να παρθεί με τόν Ισχυρισμό ότι έχει γίνει αποδεκτή από τό επίσημο όργανο του σαχαριανού λαού.

1975: Στο τέλος της χρονιάς ό ΟΗΕ παραδέχεται ότι οί μαροκινές απαιτήσεις πάνω στη δυτική Σαχάρα δέν προβλήθηκαν παρά μόνον άφ' ότου έγινε γνωστός ό πλούτος της σέ φωσφόρο.

1976: Η Έπιτροπή Άπελευθέρωσης του Όργανισμου Άφρικανικής Ένότητας αναγνώρισε τό Πολισάριο σαν τό μόνο νόμιμο εκπρόσωπο του σαχαριανού λαού και διακήρυξε τή συμπάρασσή της

στόν άγώνα ενάντια στη μαροκο-μαυριτανική κατάκτηση.

1977: Άπόφαση της Έκτελεστικής Έπιτροπής του Πολισάριο (28-30 Ιουλίου). Τονίζεται ή επιτυχία του Πολισάριο στην αναχαίτιση της μαροκινο-μαυριτανικής επίθεσης, ή καινούργια Ιμπεριαλιστική επίθεση του Μαρόκου ενάντια στο μαυριτανικό λαό με τό πρόσχημα της αδυναμίας του να λύσει τό ζήτημα του Πολισάριο, κι ακόμη ό κίνδυνος δημιουργίας ενός καταστροφικού για τήν άφρικάνικη ένότητα προηγούμενου, άν τό γεγονός της κατάληψης της Δυτικής Σαχάρας γίνει αποδεχτό άπ' τά υπόλοιπα άφρικανικά κράτη.

Adresse :

SAHARA LIBRE

Boite postale N° 10

El Mouradia — ALGER

SAHARA LIBRE

Dimanche 24 juillet 1977 — N° 40 — Prix : 25 pesetas

«Notre terre est à nous, pas de bases militaires sur elle, Nos richesses sont à nous, elles ne souffrent pas le partage»

Ο τίτλος της έφημερίδας του POLISARIO, πού έχει έδρα τήν Άλγερία.

νά κάνουμε μέ μία διαδικασία αποποικιοποίησης, καί εἶναι κάπως παράλογο νά ὑπάρχουν ἀντίπαλοι, πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε ὅτι καί στόν ἀραβικό κόσμο καί στήν Εὐρώπη συναντᾶμε ἀντίπαλους. Ἀλλά ἀπ' τήν ἄλλη μεριά εἶναι λογικό νά ὑπάρχουν ἀντίπαλοι. Γιατί ἂν δέν ὑπῆρχαν, δέν θά ἦμασταν ἀναγκασμένοι νά διεξάγουμε ἕναν ἐθνικοαπελευθερωτικό πόλεμο.

Ὅμως, παρόλα αὐτά, ἡ γαλλική ἐπέμβαση μπορεῖ ν' ἀλλάξει πλήρως τήν κατάσταση, τουλάχιστον στό διπλωματικό επίπεδο, γιατί πρόκειται γιά πολύ ἀνοιχτή ἀνάμιξη στίς ἀραβικές καί ἀφρικανικές ὑποθέσεις.

ΕΡ.: Ποιές ἀραβικές χώρες ἀναγνωρίζουν τήν Ἀραβική Σαχαρινή Δημοκρατία;

ΑΠ.: Ἡ Ἀλγερία, ἀλλά ὑπάρχουν ἄλλες χώρες, ὅπως ἡ Λιβύη καί ἡ Ὑεμένη, πού ἀναγνωρίζουν τό Μέτωπο POLISARIO. Στίς ὑπόλοιπες χώρες διατηροῦμε κυρίως σχέσεις μέ τίς μεζικές ὁργανώσεις.

ΕΡ.: Καί ἀπό τίς ἀφρικανικές χώρες;

ΑΠ.: Ἐννέα. Ἀλλά οἱ ὑπόλοιπες ἀναγνωρίζουν τό Μέτωπο POLISARIO, μέ δύο – τρεῖς ἐξαιρέσεις. Στήν Εὐρώπη ἔχουμε φιλικές καί πολύ στενές σχέσεις μέ ὅλα τά δημοκρατικά κόμματα καί δυνάμεις. Καί μέ τήν ἀπόφαση πού υἱοθέτησε ἡ Σοσιαλιστική Διεθνής, στήν πρόσφατη σύνοδο τῆς στή Μαδρίτη, ἀναγνωρίζει τό δικαίωμα τῆς αὐτοδιάθεσης γιά τό λαό μας, ἀλλά κυρίως ἀναγνωρίζει,

ὅτι τό Μέτωπο POLISARIO ἀποτελεῖ τό νόμιμο ἐκπρόσωπο τοῦ λαοῦ τῆς Δυτικῆς Σαχάρας.

ΕΡ.: Ἀπό τόν ὑπόλοιπο κόσμο ποιές χώρες σᾶς ὑποστηρίζουν;

ΑΠ.: Στήν Ἀσία συναντᾶμε μία πολύ σημαντική συμπάθεια καί διαθέτουμε τήν ἀμέριστη ὑποστήριξη τοῦ Βιετνάμ, τῆς Β. Κορέας, τοῦ Λάος κλπ. Ἐπίσης ἔχουμε σημαντική ὑποστήριξη ἀπό ἀρκετές χώρες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς, ὅπως ἡ Κούβα, ἀλλά καί ἡ Βενεζουέλα, ἡ Τζαμάικα κλπ. Ἐξάλλου μέ τίς περισσότερες χώρες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς – πού ὑπῆρξαν κι αὐτές ἰσπανικές – μᾶς συνδέουν καί μία σειρά κοινά χαρακτηριστικά ὅπως ἡ κουλτούρα καί ἡ γλώσσα.

ΕΡ.: Ποιά εἶναι ἡ θέση τῶν μεγάλων δυνάμεων, δηλαδή τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης καί τῆς Κίνας, σέ σχέση μέ τόν ἀγώνα σᾶς;

ΑΠ.: Οἱ ΗΠΑ υἱοθέτησαν τελευταῖα μία προοδευτική στάση πού πολύ ἐκτιμήσαμε. Αὐτό συνέβει σέ μία πρόσφατη σύνοδο τοῦ Κογκρέσου, ὅταν ἕνας ἐκπρόσωπος τοῦ Στέιτ Νηπάρτμεντ, ἀπαντώντας σέ ἐρώτηση βουλευτῆ τοῦ Δημοκρατικοῦ Κόμματος σχετικά μέ τή θέση τῶν ΗΠΑ στό πρόβλημα τῆς Δ. Σαχάρας, δήλωσε ὅτι οἱ ΗΠΑ δέν ἀναγνωρίζουν τήν κυριαρχία τοῦ Μαρόκου καί τῆς Μαυριτανίας στή Δ. Σαχάρα. Ἀλλά ἀναγνωρίζουν, ὅπως εἶπε, τή «διοίκηση». Καί γιά μᾶς αὐτό σημαίνει ὅτι ἀναγνωρίζουν τήν ὑπαρξη μιᾶς ἀποικιακῆς κατάστασης, δεδομένου ὅτι, στή διπλωματική γλώσσα, καί τό καθεστῶς τῆς ἰσπανικῆς ἀποικιοκρατίας χαρακτηρίζονταν ὡς «διοίκηση». Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Στέιτ Νηπάρτμεντ δήλωσε ἐπίσης ὅτι ἡ στρατιωτική βοήθεια πού παρέχουν οἱ ΗΠΑ στό Μαρόκο δέν δίνεται γιά νά χρησιμοποιηθεῖ στόν πόλεμο τῆς Δ. Σαχάρας. Βέβαια ἔχουν ὅτι ἀρκετά ἀμερικανικά ἀεροπλάνα ἔχουν καταρριφθεῖ ἀπό τό Μέτωπο POLISARIO. Καί κατέληξε λέγοντας ὅτι οἱ ΗΠΑ πρόκειται νά αὐξήσουν τήν ἀνθρωπιστική βοήθεια στούς πρόσφυγες τῆς Δ. Σαχάρας.

Ὅσον ἀφορᾷ τή Σοβιετική Ἐνωση, πήρε πρόσφατα μία ἀκόμη πιό καθαρή θέση, κατά τή διάρκεια μιᾶς συνέντευξης τύπου πού ἔδωσε ὁ πρεσβευτής της στή Ζενεγάλη καί ὁ ὁποῖος δήλωσε ὅτι ἡ ΕΣΣΔ δέν πρόκειται νά ἀποδεχθεῖ καμιά ξένη ἐπέμβαση στόν πόλεμο τῆς Δ. Σαχάρας. Καί συμπλήρωσε λέγοντας ὅτι ἡ ΕΣΣΔ ἀναγνωρίζει τό Μέτωπο POLISARIO ὡς ἐκπρόσωπο καί δύναμη πού πρέπει νά συμμετέχει καί νά συμβάλει σέ ὁποιαδήποτε μόνιμη λύση τοῦ προβλήματος τῆς Δ. Σαχάρας. Ὑπάρχουν ἄλλες δυνάμεις;

ΕΡ.: Ἡ Κίνα.

ΑΠ.: Θυμᾶμαι ὅτι τό 1974 ἡ κυβέρνηση τῆς Κίνας ὑποστήριξε τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τοῦ λαοῦ τῆς Δ. Σαχάρας. Σήμερα πιστεύω ὅτι ἔχουν υἱοθετήσει μία θέση οὐδετερότητας.

ΕΡ.: Καί μία ἐρώτηση σχετικά μέ τήν ἰδεολογία, τήν πολιτική σκέψη καί τά διάφορα ρεύματα πολιτικῆς σκέψης πού ἐκφράζονται μέσα στό POLISARIO.

ΑΠ.: Θά ἤθελα πρῖν ἀπ' ὅλα νά ὑπογραμμίσω ὅτι ἡ ἰδεολογία κάθε ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος καί κάθε πολιτικοῦ κινήματος, ἂν θέλει νά εἶναι αὐθεντική καί νικηφόρα, πρέπει νά ἐμπνέεται κυρίως ἀπό τήν ἱστορία καί τίς παραδόσεις τοῦ λαοῦ του, αὐτοῦ τοῦ λαοῦ πού ἀποτελεῖ, σέ τελευταία ἀνάλυση, τό μέσο καί τό ἀντικείμενο τῶν ἀλλαγῶν πού θέλουμε νά πραγματοποιήσουμε.

Γι' αὐτό ἡ ἰδεολογία μας, ἡ ἰδεολογία τοῦ Μετώπου POLISARIO, δέν εἶναι παρὰ ἡ λογική, συνειδητή καί συνεπῆς ἐκφραση τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ λαοῦ μας. Καί εἶμαι βέβαιος ὅτι ὁ λαός μας ἐπιθυμεῖ, ἀποκλειστικά καί μόνο, τήν ἀνεξαρτησία, τήν ἐδαφική ἀκεραιότητα καί τόν ἔλεγχο τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας του, μέσα σ' ἕνα πλαίσιο φιλίας καί συμπαράστασης μέ ὅλες τίς δυνάμεις πού ἐπιδιώκουν τή δικαιοσύνη καί τήν εἰρήνη καί μέσα σ' ἕνα πλαίσιο σχέσεων καλῆς γειτονίας.

Ὑπάρχει βέβαια μία πραγματικότητα, πού δέν τή δημιουργήσαμε ἐμεῖς, δηλαδή ἡ διαίρεση τῶν δυνάμεων σέ διεθνές επίπεδο. Ἐμεῖς ἀνήκουμε στούς ἀδύσμεντους καί σ' αὐτούς πού σέβονται τά δικαιώματα τῶν χωρῶν πού ἀπόκτησαν πρόσφατα τήν ἀνεξαρτησία τους ἢ ἀγωνίζονται νά τήν ἀποκτήσουν.

ΕΡ.: Ἐκανα αὐτή τήν ἄμηση ἐρώτηση, γιατί...

ΑΠ.: Φυσικά, γι' αὐτό καί δέν εἶπα μία σειρά προφανῆ πράγματα, ὅπως ὅτι ἀνήκουμε στήν Ἀφρική, τόν ἀραβικό κόσμο κλπ.

ΕΡ.: Ἀπ' ὅτι ἔχουμε διαβάσει, βλέπουμε ὅτι ὅλοι ὑπογραμμίζουν τήν ἰδιομορφία τοῦ Μετώπου POLISARIO, τό ὁποῖο δέν εἶναι δυνατό νά τοποθετηθεῖ σέ αὐτήν ἡ ἐκείνη τήν ἰδεολογική ὁμάδα, ὅπως συμβαίνει μέ ἄλλα ἐθνικοαπελευθερωτικά κινήματα. Ἀντίθετα, ἔχουμε τήν ἐντύπωση ὅτι τό Μέτωπο POLISARIO διαθέτει μία πολύ μεγαλύτερη ἰδεολογική εὐρύτητα καί ὅτι μέσα του συνυπάρχουν πολλά ρεύματα πολιτικῆς σκέψης, τά ὁποῖα, χωρὶς νά συγκρούονται, ἀλληλοεπηρεάζονται.

ΑΠ.: Ἀκριβῶς. Πρέπει νά τονίσουμε ὅτι μία ἀπό τίς ἰδιομορφίες – καί οἱ ἰδιομορφίες εἶναι πολύ σημαντικές, πιό σημαντικές ἀπό τίς γενικότητες – εἶναι ὅτι τό Μέτωπο POLISARIO δέν ἀποτελεῖ μία ὁμάδα ἀποκομμένη ἀπό τό λαό, ἀλλά εἶναι ὁ ἴδιος ὁ μαχόμενος λαός. Τό Μέτωπο POLISARIO εἶναι ἕνας λαός, ἔχουμε ἕνα λαό ὁργανωμένο. Ἀκόμα κι αὐτοί πού μένουν στό κατεληγμένο Ἐλ Αἰούν, τή Σμάρρα ἢ βρισκονται ἐξόριστοι στό Μαρόκο ἢ τή Μαυριτανία, εἶναι ὁργανωμένοι. Καί κάθε Σαχαρινός δουλεύει ἤδη γιά τήν ἀπελευθέρωση καί τήν τίμια καί κυρίαρχη ἐπιστροφή ὅλου τοῦ λαοῦ, γιά τήν τελική συνάντηση στήν ἐλευθερία καί ἀνεξάρτητη Δ. Σαχάρα.

Ἐξάλλου ὁ ἀνταρτοπόλεμος πού διεξάγουμε ἀποτελεῖ ἕνα καινούργιο, κατά κάποιον τρόπο, φαινόμενο. Πρόκειται γιά ἀνταρτοπόλεμο στήν ἔρημο· καί εἴμαστε ἕνας μικρός λαός πού ἀντιμετωπίζει δύο στρατούς ἀριθμητικά καί ὕλικά ἀνώτερους. Καί πρέπει νά πούμε ἐπίσης ὅτι στρατιωτική βοήθεια δέν μᾶς ἔρχεται ἀπό παντοῦ. Προέρχεται κυρίως καί στή μεγάλη της πλειοψηφία ἀπό τόν ἴδιο τόν ἐχθρό. Τό σημερινό καί παροδικό ἐχθρό, γιατί δέν θά ἔχουμε κανένα μίσος καί καμιά ἀντίθεση μέ τό Μαρόκο καί τή Μαυριτανία ὅταν αὐριο ἀποχωρήσουν ἀπό τό ἔδαφός μας.

Ἐκφράσατε τήν ἀλήθεια καί τήν πραγματικότητα σχετικά μέ τήν ἰδεολογία τοῦ Μετώπου POLISARIO πιό καλά ἀπ' ὅτι μπορούμε νά τό κάνουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι. Καί οἱ ἐξαιρετικά διαφοροποιημένες σχέσεις πού διαθέτουμε παντοῦ μέ τίς δημοκρατικές δυνάμεις, ἐκφράζουν ἀκόμα καλύτερα τήν πραγματικότητα σχετικά μέ τήν ἰδεολογία μας. Γιατί πρῖν ἀπό κάθε ἰδεολογία, πρέπει ὁ λαός μας νά ἀπελευθερωθεῖ, πρέπει νά ξαναγυρίσει στό ἔδαφός του.

Μιά ιστορία «χωρίς σημασία»: Έρευνες σέ 13 σπίτια μέσα σέ δύο μέρες

Της Γιούλυ Ζητουριάτη

Η ΕΙΔΗΣΗ (σέ δύο δόσεις) πέρασε μάλ-
λον απαρατήρητη: παραμονές Χριστουγέν-
νων (17 καί 20 Δεκέμβρη) ή άστυνομία
έκανε έρευνες στά σπίτια 13 άγωνιστών
(πού άνήκουν στήν έξωκοινοβουλευτική
άριστερά), καθώς καί στά γραφεία:

● τής «Ομάδας γιά μιá Προλεταριακή
Άριστερά»,

● τής έφημερίδας «Προλεταριακός
Άγώνας».

ΤΑ «λάφυρα» τών άστυνομικών ήταν
γραφομηχανές, μπλόκ σημειώσεων, μπρο-
σοῦρες, προκηρύξεις, χειρόγραφα κείμενα
— άκόμα καί τού 1967 — βιβλία (π.χ. τού Μο-
νδρί), άφίσες (τού Στάλιν), άκόμα καί

● ένα πριόνι πού θρискόταν στό σπίτι
τού Μιχάλη Αδάμ,

● ένα δρεπάνι διακοσμητικό από τόν
τοίχο τού σπιτιού τού Στράτου Ίωαννίδη,

● τήν... κουκούλα πού (σύμφωνα μέ τό
τό νόμο) φορούσε όταν άνέβαινε στή μο-
τοσυκλέτα του ό Γιώργος Μαλακός. («Κου-
κουλοφόροι έ;», θά σκέφθηκε προφανώς ό
άστυνομικός).

Οι έρευνες έγιναν παρουσία είσαγγε-
λέων χωρίς όμως νά συνταχθούν έκθέσεις
κατασχέσεως (έγγραφο καταγραφής κατα-
σχθέντων αντικειμένων πού υπογράφεται
από τήν άστυνομία καί τόν ιδιοκτήτη),
όπως άπαιτεί ό νόμος, πού κατοχυρώνει
καί τόν ιδιοκτήτη.

ΓΙΑ όρισμένους έγινε προκαταρκτική έξ-
έταση, από δύο πήραν ένορκo κατάθεση
(Νίκo Μανίκα καί Σωτήρη Μάρταλη), αλλά
μέχρι στιγμής σέ κανέναν δέν έχει άπαγ-
γελθεί κατηγορία.

ΣΧΕΤΙΚΑ, ό Σωτήρης Μάρταλης μās είπε:
«... Ήρθαν στό σπίτι μου 12 περίπου
άστυνομικοί μέ τόν παιαματοδίκη κ. Νιφό-
ρο, καί μετά από έξονύχιστική έρευνα πή-
ραν όσα μπλόκ σημειώσεων θρήκαν καί ένα
ντοσιέ μέ δικά μου χειρόγραφα. Μού ζήτη-
σαν νά τούς άκολουθήσω καί γώ, καί μετά
τήν προκαταρκτική εξέταση μού ζήτησαν
νά υπογράψω ένορκo κατάθεση μέ τά έξης
έρωτήματα:

α) Άν ήξερα ότι έγινε έκρηξη στά άσυρ-
ματοφόρα τής άστυνομίας στήν όδό Παπά-
γου, καί άν ήξερα ποιός τήν έκανε:

β) Πού ήμουνα τήν ήμέρα καί ώρα τής
έκρηξης;

γ) Άν γνωρίζω τό Σερίφη καί τούς συν-
εργάτες του καί άν παρευρέθηκα στή δίκη
του; (Δίκη του γιά τό μαχαίρι «σουθενίρ»
στήν όποία καί άθώώθηκε).

δ) Άν γνώριζα τόν Κασίμη καί τούς συν-
εργάτες του καί άν παρευρέθηκα στήν κη-
δεία του.

Έγώ τήν ήμέρα καί τήν ώρα τής έκρηξης
στά άσυρματοφόρα τής άστυνομίας στήν
όδό Παπάγου, θρискόμουν σέ ταβέρνα μέ
20μελή παρέα. Γιά τόν Κασίμη καί τό Σε-
ρίφη δήλωσα ότι δέν τούς γνώριζα, ενώ
άρνήθηκα ν' άπαντήσω άν είχα πάει στήν
κηδεία τού Κασίμη ή τή δίκη τού Σερίφη».

ΕΝΤΕΚΑ από τούς δέκα τρείς πού δέχτη-
καν αυτή τήν ξαφνική έρευνα στά σπίτια
τους έθγαλαν μιá κοινή άνακοίνωση δια-
μαρτυρίας, στήν όποία άναφέρονται
μεταξύ άλλων τά έξης:

«... Οι έρευνες αυτές άποτελούν ένα
παραπέρα βήμα στήν επίθεση πού έχει άρ-
χίσει ή κυβέρνηση ήδη πρίν από τίς έκλο-
γές μέ τίς έξοντωτικές ποινές καί φυλακί-
σεις άγνωστών, τίς προφυλακίσεις γιά
ήθική άυτοργία, τήν προφυλάκιση τού
πρωτοπόρου εργάτη Γ. Σερίφη.

Έτσι, καλλιεργώντας ένα τεχνητό κλίμα
ύστεριasis ενάντια στούς «άναρχικούς» καί
«τρομοκράτες», ή κυβέρνηση προσπαθεί νά
στήσει τίς θάσεις ενός άστυνομικού κρά-
τους. Έτσι, μετά τίς είδήσεις τής «Θραυ-
νής» ότι «έντείνονται τά μέτρα παρακολου-
θήσης γιά τήν άνεύρεση τών μελών τής όρ-
γάνωσης «17 Νοέμβρη», ή άστυνομία είσ-
βάλλει σέ σπίτια 13 άγωνιστών, γνωστών
γιά τήν πολιτική τους δράση καί τήν αντί-
δρασή τους γιά τά τελευταία τρομοκρατικά
μέτρα τής κυβέρνησης.

Έτσι, ξαναμπαίνουν μπροστά, έστω καί
μέ πιά έξευγενισμένο τρόπο, οί γνωστές
μέθοδοι τής δικτατορίας. Μετά τή σχετική
«άνάπαυλα» τής μεταπολίτευσης, ή άστυ-
νομία ξαναρχίζει τή γνώριμη δουλειά της
καί μάλιστα μέ ιδιαίτερο ζήλο γιά νά συμ-
πληρώσει τούς φακέλους της καί νά καλύ-
ψει τά κενά.

Οι ένέργειες αυτές τής κυβέρνησης δέν
είναι μεμονωμένες αλλά έντάσσονται σ'
ένα γενικότερο σχέδιο επίθεσης ενάντια
στόν στοιχειώδη δημοκρατικό δικαίωμα-
τα. (Ήδη καί άλλοι άγωνιστές πήραν τίς
γνωστές άπ' τήν περίοδο τής χούντας κλη-
σεις νά παρουσιαστούν στήν ασφάλεια).

Έμεις πού υπογράφουμε αυτό τό κεί-
μενο καί πού άποτελέσαμε τό αντικείμενο
τών τελευταίων άστυνομικών έρευνών
καταδικάζουμε αυτή τή νέα κυβερνητική
επίθεση καί καλούμε κάθε άγωνιστή καί
κάθε δημοκράτη νά καταγγείλει αυτές τίς
ένέργειες τής άστυνομίας καί νά ύψώσει τή
φωνή του ενάντια στό χτύπημα τών δημο-
κρατικών έλευθεριών τού λαού μας.

Αδάμ Μιχάλης, Γεναρέλη Καίτη, Γεωρ-
γίου Θόδωρος, Γρίθας Περικλής, Ίωαννί-
δης Στράτος, Καραμπελιάς Γιώργος, Κορο-
πούλου Βαρβάρα, Μαλακός Γιώργος, Μανί-
κας Νίκος, Μάρταλης Σωτήρης, Σταματο-
πούλου Χριστίνα.

21 Δεκέμβρη 77»

ΣΗΜΕΙΩΣΤΕ αυτό τό «μικρό τυχαίο συμ-
βάν», πρίν κλείσει μήνας από τίς έκλογές;
έρευνες στά σπίτια 13 πολιτών παραμονές
Χριστουγέννων, μέ είσαγγελία καί όλους
(;) τούς τύπους. Ίσως τό ξαναθυμηθούμε
γρήγορα...

ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

ΣΤΟΥΣ

ΙΡΛΑΝΔΟΥΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ

ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΟΥΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΥΜΕ καί σήμερα τό
κείμενο τής έκκλησης γιά άπελευθέ-
ρωση ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ στή Βρετανία καί
τήν Ίρλανδία, πού μās έστειλε ή
Έπιτροπή Συμπαράστασης πρός τούς
Ίρλανδούς Πολιτικούς Κρατούμε-
νους.

ΟΣΟΙ από τούς αναγνώστες μας θέ-
λουνε νά συμπαρασταθούν στούς Ίρ-
λανδούς πολιτικούς κρατούμενους άς
συμπληρώσουν τό κείμενο τής έκκλη-
σης κι άς τό στείλουν στήν παρακάτω
διεύθυνση:

PRISONERS AID COMMITTEE
182 UPPER STREET
LONDON N1, ENGLAND

ΕΚΚΛΗΣΗ

Άπαιτούμε:

1. Όλοι οί Ίρλανδοί πολιτικοί κρα-
τούμενοι νά έκτίσουν τίς ποινές τους
ζοντά στούς συντρόφους τους στίς
ίρλανδικές φυλακές.

2. Ν' άναγνωριστεί ή πολιτική φύση
τών δικών τους καί νά τούς δοθεί
μεταχείριση πολιτικών κρατούμενων.

3. Νά αναταθεί άνεξάρτητη δημόσια
έπιτροπή Έγγινις πού νά εξέτάσει σέ
έπαφή μέ τήν άστυνομία τίς καταγγε-
λίες γιά όμισηνιστήριο, γιά πράκτορες
καί πληροφοριοδότες.

5. Νά τεθεί άμέσως τέλος στήν κακο-
μεταχείριση τών Ίρλανδών πολιτικών
κρατούμενων στίς βρετανικές φυλα-
κές.

Τό αίτημά μας είναι:

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ
ΙΡΛΑΝΔΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΡΑ-
ΤΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ ΚΑΙ
ΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ.

Όνομα:

Διεύθυνση:

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

Η όχι απλώς αδιάφορη αλλά ολοφάνερα στεγνά και ύπολογισμένα έχθρική, αν όχι εξοντωτική, στάση της πολιτείας απέναντι στο βιβλίο και εν γένει στον κόσμο του είναι μιά αναμφισβήτητη πραγματικότητα που αποτελεί κοινή συνείδηση για τόν κάθε απλό αναγνώστη. Η πρόσφατη άλλωστε επιλογή τίτλων και συγγραφέων «πρός αγοράν» από τό αρμόδιο Υπουργείο, επιλογή που άφησε απέξω επιδεικνυόμενα βιβλία χίλιες φορές πιο αξιόλογα από τά επιλεγμένα, όπως λ.χ. «Τό διπλό βιβλίο» του Δ. Χατζή, καθώς και τά άτομα που άπαρτίσανε τήν αρμόδια επιτροπή, ώστε ν' αποτελεϊ τίτλο τιμής ή παράλειψη και όχι ή επιλογή ενός βιβλίου, αποτελούν ένα μικρό δείγμα της βαρύτητας που ένα τόσο σπουδαίο ζήτημα έχει για τό έπίσημο κράτος. Από τό σημείο όμως αυτό και πέρα, τί νά πει κανείς για άλλους, ιδιωτικούς αυτή τή φορά, φορείς, που μέχρι τώρα, τουλάχιστον, διεκδικήσανε και, κάποτε, παίξανε τό ρόλο του πνευματικού καθοδηγητή για μιά διόλου εύκαταφρόνητη, ποσοτικά και ποιοτικά, μερίδα του ελληνικού λαού.

Μέ ποιά κριτήρια αποφασίζεται στή τέλος κάθε χρόνου ή προβολή και αξιολόγηση του Έλληνικού βιβλίου μέ τή μορφή «Έρευνα αγοράς», όταν όλο τό χρόνο, τό βιβλίο άγνοείται από τά έντυπα και τίς εφημερίδες και άπουσιάζει ή σωστή έννημέρωση και ή κριτική παρουσίαση;

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΤΥΠΟΣ

● «ΔΙΑΒΑΖΩ» - Έπιθεώρηση του βιβλίου.

Στό τεύχος 8 δημοσιεύεται μιά ενδιαφέρουσα συζήτηση μεταξύ των μαθητών της μέσης εκπαίδευσης για τό σχολικό βιβλίο, κριτικές παρουσιάσεις 19 νέων εκδόσεων, έντυπώσεις του Γ. Δαλδανού από τήν έκθεση της Λειψίας, παρουσίαση 6 βιβλίων για τή Χίλη από τόν Άγγ. Καλογερόπουλο, κείμενο του Θ. Βερέμη για βιβλία και αναλύσεις σχετικά μέ τήν επανάσταση στο Γουδί κ.ά.

Στό τεύχος 9 που κυκλοφόρησε πρόσφατα, δημοσιεύονται κείμενα του Παπαδιαμάντη και ανάλυση του έργου του από τόν Κώστα Στεργιόπουλο. Καί στά δύο τεύχη, δημοσιεύονται, όπως πάντα, βιβλιογραφικό δελτίο, κριτικογραφία, σχόλια κ.λ.π.

Διεύθυνση: Όμήρου 34 - Αθήνα (135)

● «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΛΕΣΒΟΣ»

Ξανακυκλοφορεί (από τόν Όκτώβριο) ή «Δημοκρατική Λέσβος», 150ήμερη εφημερίδα της Λέσβου και της Λήμνου που είχε κλείσει ή δικτατορία. Κοντά στά προβλήματα του νησιού, ή «Δημοκρατική Λέσβος», μέ τή συμπαράσταση όλων των παλιών και νέων αναγνωστών της, δρισκεται πάλι στίς επάλξεις του αγώνα για τή δημοκρατία και άποτελεϊ μιά

καλή προσπάθεια του επαρχιακού τύπου.

Διεύθυνση: Φανάρι - Μυτιλήνη - Τηλ. 22859

● «ΤΖΑΖ»

Ένα νέο μουσικό περιοδικό μέ θεματολογία σχετική μέ τήν τζάζ άρχισε νά εκδίδει μιά ομάδα φίλων της. Βασικός στόχος του περιοδικού είναι ή παρακολούθηση της μουσικής δραστηριότητας στην Ελλάδα και ή επικοινωνία των φίλων της τζάζ. Η ύλη του πρώτου τεύχους περιέχει τό ελληνικό χρονικό παρουσίας τζάζ σέ κέντρα και τά μαζικά μέσα από τόν Σ. Παπαδημητρίου, δισκογραφία, παρουσίαση του συγκροτήματος Μπροϋμπεκ από τόν Μ. Καρατζά, ένα ύπόσπασμα από τό κλασικό «On the Road» του Κέρουακ και άλλη ενδιαφέρουσα ύλη.

Διεύθυνση: Σαρανταπόρου 36 - Κηφισιά, Τηλ. 8013731

● «ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ»

Στό δωδέκατο τεύχος δημοσιεύονται τέσσερα κείμενα κριτικών άπόψεων γύρω σέ λογοτεχνικά ή θεωρητικά φαινόμενα: Στέφανου Ροζάνη, Prima Regola, Βύρωνα Λεοντάκη, Παραλλαγές σ' ένα δέδηλο τετράστιχο, Γερ. Λυκιαρδόπουλου, Τόνιο Κρέγκερ (θεώρηση του όμότιτλου βιβλίου του Τ. Μάν) και Μ. Μαρκίδη, Έριχ Φρόμ (ό φόβος της έλευθερίας και ή θεραπεία του).

Διεύθυνση: Μ. Μπότσαρη 11 - Χαλάνδρι.

Ο ΖΩΓΡΑΦΟΣ ΜΠΟΣΤ

Μέ τήν πρώτη του έκθεση ζωγραφικής στην «Ωρα» ό Μπόστ φέρνει κοντά μας τήν τελευταία του προσπάθεια: νά άναστήσει, νά διατηρήσει και νά ζωντανέψει τίς λαϊκές εικόνες και τίς ζωγραφίες που άναθρέψανε, διασκεδάσανε, συντροφέψανε και προσέφερανε μιά σταθερή και μόνιμη αισθητική παιδεία σ' όλόκληρες γενιές Έλλήνων.

Καθήκανε οί παραστάσεις αυτές από τά μάτια μας ή νοθεύτηκαν σέ τέτοιο βαθμό, ώστε και πάλι καλύτερα θάταν νά είχαν εξαφανιστεί. Τό καράδι, ή γιομάτη νόημα στή λιτότητά της «νεκρή φύση», ή συγκινητική «πανταχού-παρούσα» φωτογραφία-ζωγραφία «ένθυσμον», ή καμπυλόγραμμη, πληθωρική, άφράτη νέα, ή γοργόνα, μαζί μ' άλλες δημοφιλείς φιογούρες όπως του Περικλή και της Άσπασίας συνθέτουν μαζί μέ τίς χαρακτηριστικές προσόψεις από καφενεϊά, τίς άναπαραστάσεις έφευρετών κι έπιστημόνων και τά έξωτικά τοπία, τό ρεπερτόριο πούχει έμπνεύσει δημιουργικά τόν Μπόστ. Όλα

αυτά έχουν δοθεί εδώ μ' ένα σεβασμό στην παράδοση. Μαζί, όμως, μ' αυτόν, παρατηρούμε και κάτι τό άνεπισθήτα διαφορετικό - τήν προσωπική σφραγίδα του Μπόστ - που όμως δέν άποτελεϊ καμιά παραφωνία ούτε και ξενίζει. Τά καράδια, τά γιομάτα όρροσιά λουλούδια, οί όλοζώντανες γιrolάντες, καθώς και μιά κάποια τσαχπινιά, από τήν όποία δέν έχουν γλιτώσει ούτε κι οί μεγάλοι έφευρέτες, μάς γοητεύουν και μάς ξεκουράζουν.

ΕΙΡΗΝΗ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Στίς 9-12 του Φλεβάρη θά γίνει στην Αθήνα διεθνής συνδιάσκεψη για τήν ειρήνη, τήν ασφάλεια και τήν συνεργασία στή Μεσόγειο. Τήν προετοιμασία έχει αναλάβει ή «Ελληνική Έπιτροπή Υποστήριξης και Προπαγανδιστικής Συνδιάσκεψης».

Στό (διευρυμένο) Ε.Γ. της Έπιτροπής μετέχουν οί έξης: Σεβασμιότατος κ. Άλέξανδρος, Μητροπολίτης Περστεριού, Γ. Διακόπουλος βουλευτής Μαγνησίας, Γ. Χααραλαμπόπουλος, βουλευτής Αθηνών, Γ.Β. Μαγκάκης, δικηγόρος, τ. βουλευτής, Σ. Κόρακας, οίκομολόγος συντονιστής γραμματέας (άποτελούν και τή Γραμματεία της Έπιτροπής), Σ. Άγουρίδης, καθηγητής Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, Εύαγ. Γιαννόπουλος, πρόεδρος Δ.Σ.Α., Χρ. Ζώης, μέλος της διοίκησης της Παν. Όμοσπονδίας Λογιστών, Π. Κανελλόπουλος δικηγόρος, Α. Καρρέρ, δημοσιογράφος, μέλος ΔΣ της ΕΣΗΕΑ, Μ. Παπαδόπουλος δήμαρχος Θεσσαλονίκης, Ε. Παυλόπουλος πρόεδρος Πολιτιστικού Κέντρου Πειραιά, Π. Ρόκος, καθηγητής Ε.Μ.Π., Αλ. Σακελλαρόπουλος τ. πρόεδρος Δ.Σ.Α., Άμαλία Φλέμινγκ, πρόεδρος Συνδέσμου Έλληνίδων Έπιστημόνων, καθώς και εκπρόσωποι από τή Γ.Σ.Ε.Ε., τήν ΠΑΣΕΓΕΣ, τήν ΕΦΕΕ

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

● Η έκλεκτή λογοτέχνης και καλή φίλη του περιοδικού Βούλα Δαμιανάκου μάς έστειλε τό πιο κάτω σημείωμα:

Άγαπητό ANTI

Έχτιμώντας βαθιά τόν αγώνα σου για τούτο τόν άξιο για καλύτερη τύχη τόπο, που τόν έχουμε πατρίδα, σου στέλνω γραμμένα μέ τήν όρθογραφία τους τά παρακάτω λόγια από ευχέτηρία κάρτα φίλου αγωνιστή που χρόνια πρόσφυγας στή Βουλγαρία ζει μέ τό όραμα της πατρίδας.

Άγαπημένες μας κι άξέχαστες φύλες κέ συντροφίσεις Βούλα κέ Σοφία (Έλένη).

Έπιτρέψτε μου σās παρακαλό νά σās εύχηθώ χρόνια πολλά κέ μιά έντηχιζμένη πατρίδα. Κέ ό κενούργιος χρόνος νάνε τόσο καλλός που νά πήση τήν πατρίδα μας νά μάς πάρη κέ μάς κοντά της. Έγώ θ' έώνιος φύλος

Γιλιεζιάς

Μόνο που αυτό τό όραμα δσο πάει κι άπομακρύνεται: ή κυβέρνηση της Δεξιάς, που τόν πρώτο καιρό μετά τήν «άλλαγή» έδειξε κάποιες καλές προθέσεις, «κλείνει» σιγά-σιγά τό θέμα του επαναπατρισμού. Δέν θέλει νά ξεχάσει...

•ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ•

ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΚΘΕΣΕΩΝ

Της Ντόρας Ήλιοπούλου - Ρογκάν

Μέ το τέλος του χρόνου κάνουμε ένα συνοπτικό - όσο το επιτρέπει ο χώρος του περιοδικού - απολογισμό των εκθέσεων που οργανώθηκαν στην πρωτεύουσα από το Σεπτέμβριο μέχρι τις αρχές του Γενάρη. Έννοείται, βέβαια, πως η επιλογή καθώς κι η αξιολόγηση των εκθέσεων πούχει γίνει εδώ, δεν μπορεί παρά ν'αυται, σέ τελευταία ανάλυση, ύποκειμενική. Στις 90 περίπου μέρες που μεσολάδησαν από τό άνοιγμα των γκαλερί μέ τή νέα χειμερινή περίοδο μέχρι τώρα, οργανώθηκαν γύρω στις 180 εκθέσεις. 'Ο αριθμός αυτός είναι ιδιαίτερα μεγάλος αν αναλογιστούμε ότι αφορα μόνο τις κυριότερες αίθουσες της 'Αθήνας κι ότι είχαμε επί πλέον φέτος και τις εκλογές.

Από τις 180 εκθέσεις κάπου 15 ήταν εκείνες πούταν σημαντικές δίχως καμιάν άμφισβήτηση. Γύρω στις 20 άλλες παρουσίασαν ένα μερικό, κι από μιά διαφορετική κάθε φορά σκοπιά ενδιαφέρον. 'Εδώ, θ' αναφερθούμε άρχικά στις πιο αξιόλογες «πολιτιστικές» εκθέσεις, πού ήταν για τό χρονικό διάστημα πού μας ενδιαφέρει περισσότερες από τις περυσινές. Στη συνέχεια θ' ασχοληθούμε, ειδικότερα, μέ τις πιο ενδιαφέρουσες ατομικές παρουσιάσεις καλλιτεχνών.

ΤΡΕΙΣ σημαντικές εκθέσεις οργανώθηκαν στο Μουσείο Μπενάκη:

- α) 'Επιλογή 'Ιστορικού 'Εργαφου,
- β) Δέκα Αιώνες 'Ελληνικής Γραφής,
- γ) Παραδοσιακές Καλλιέργειες.

Θεωρούμε άπαραίτητο νά επισημάνουμε εδώ ότι τελευταία τό Μουσείο αυτό συμβάλλει όλοένα και περισσότερο στην έπιμόρφωσή μας, όχι μόνο χάρη στην επιλογή και τό περιεχόμενο των εκθέσεων αλλά και μέ την άνωτερη σέ επίπεδο όργάνωση παρουσίαση και προλόγισής τους.

● Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσίασε κι η έκθεση «Μνήμη Ναυαρίνου», πού οργανώθηκε μέ τή συνδρομή του Βρετανικού Συμβουλίου, της Γαλλίας και της 'Ελλάδας.

'Αξιόλογες για την πληροφόρηση πού μας δώσανε ήταν κι οι εκθέσεις:

● Τό 'Αρχιτεκτονικό 'Εργο του Τζ. Στέρλινγκ

● Τά Παιδικά Σχέδια έμπνευσμένα από τό ποίημα του 'Ελιοτ «Τό Ταξίδι των Μάγων». (Βρετανικό Συμβούλιο).

● 'Η έκθεση της «Μεσαιωνικής Γλυπτικής από τό Μπορντώ και την περιοχή του» στην 'Εθνική Πινακοθήκη αποδείχτηκε πολύτιμη για την ιστορική, πολιτιστική και καλλιτεχνική πληροφόρηση πού μας έδινε. Για πρώτη φορά είχαμε την ευκαιρία νά δούμε στον τόπο μας ανάλογα δείγματα της δυτικής μεσαιωνικής τέχνης κι έτσι ν' αποκτήσουμε ένα σαφέστερο μέτρο σύγκρισης μέ τή σύγχρονή της - τή

'Α. Φυσιανός: 'Η πόρτα. (Αάδι, 1977)

δυζαντινή - μέ την όποια είμαστε σχεδόν αποκλειστικά εξοικειωμένοι.

Σ' Ο,ΤΙ αφορά, τώρα, τις όμαδικές παρουσιάσεις καλλιτεχνών από άλλες χώρες, η έκθεση «15 Φινλανδοί Καλλιτέχνες» στην 'Εθν. Πινακοθήκη ξεχώριζε από άλλες ανάλογες εκδηλώσεις πού γίνονται στα πλαίσια των μορφωτικών ανταλλαγών. Χάρη στην άρτια επιλογή των καλλιτεχνών, κατόρθωσε νά μας δώσει, στα μέτρα του δυνατού, μιάν αντιπροσωπευτική εικόνα της σύγχρονης φινλανδικής τέχνης.

● 'Ενδιαφέρουσα ήταν κι η έκθεση «Κριτικός Ρεαλισμός» στο 'Ινστιτούτο Γκαίτε, μέ χαρακτηριστικά γερμανών καλλιτεχνών πού ανήκουν στην τάση αυτή. 'Οργανώθηκε στα πλαίσια των παρουσιάσεων των συγχρόνων καλλιτεχνικών τάσεων της Γερμανίας. σέ

συνεργασία μέ τό Μορφωτικό Τμήμα του 'Υπ. 'Εξωτερικών της χώρας αυτής.

● 'Αποκαλυπτική κι αξιόλογη για ό,τι συμβολίζει καθώς και γι' αυτό καθ' έαυτό τό περιεχόμενο της ήταν η έκθεση πού οργανώθηκε από την κίνηση «'Η Γυναίκα στην 'Αντίσταση», στο Πνευματικό Κέντρο του Δήμου 'Αθηναίων. Πρόκειται για έργα πού φτιάχτηκαν τά χρόνια της φωτιάς από καλλιτέχνες πού έζησαν τά γεγονότα (δλ. 'Αντί, τεύχος 85) καθώς κι από άλλα πού έμπνεύστηκαν από εκείνη την περίοδο οι αντιπρόσωποι της νεότερης γενιάς.

● 'Από την ίδια, ακριβώς, σκοπιά ήταν σημαντική κι η έκθεση του Δ. Μεγαλίδη (Πνευματικό Κέντρο του Δήμου 'Αθηναίων). 'Η προσφορά του καλλιτέχνη εκείνα τά χρόνια καθώς και τώρα είναι γνωστή, μιά πού πέρα από τό προσωπικό του έργο συγκέντρωσε και διαφύλαξε πολλές πολύτιμες μαρτυρίες πού θάχαν αίσουρα εξαφανιστεί. Στην πρόσφατη έκθεσή του, έκτός από τό ζωγραφικό του έργο, στο όποιο έπισημάνανε τό άμεσο και πλέριο δόσιμο του δημιουργού στις ιδέες στις όποιες έμεινε πάντοτε πιστός, είδαμε πολλά χαρακτηριστικά κολλάζ μέ φωτογραφίες - ντοκουμέντα καθώς κι ένα άνεκτίμητο τεκμήριο: ένα ντοκουμανταίρ γυρισμένο από τον ίδιο στα χρόνια της αντίστασης.

● 'Υποδειγματική ήταν κι η πρωτοβουλία της «'Ομάδας για την 'Εκπαίδευση και την 'Επικοινωνία στην Τέχνη», πού όργωνσε την πρώτη της έκθεση (Γκαζέτ). Στόχος της παρουσίασης αυτής ήταν νά συγκεντρωθούν από την πώληση των έργων πού πρόσφεραν οι καλλιτέχνες-μέλη της όμάδας, τά αναγκαία χρήματα για την εξασφάλιση μιάς στέγης ώστε νά μπορέσει η κίνηση νά εκπληρώσει τό πολιτιστικό της έργο.

● Τέλος, πρώτα στο Πνευματικό Κέντρο κι ύστερα στή ΧΕΝ 'Αθηνών, είχαμε την ευκαιρία νά εκτιμήσουμε τις προσπάθειες πού κάνει μιά όμάδα αρχιτεκτόνων της Δ/σης Οικισμού του 'Υπ. Δημοσίων 'Εργων μέ στόχο τή διατήρηση της εθνικής μας κληρονομιάς. Πρόκειται για τις μακέτες και για τά σχέδια πούχουν προταθεί για την άνοικοδόμηση των άγροτικών σπιτιών στις θεομνηπάλητες περιοχές και τά όποια είναι παραδειγματισμένα από τά τοπικά χαρακτηριστικά της παραδοσιακής λαϊκής αρχιτεκτονικής.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΟ γνώρισμα του τριμήνου πού πέρασε ήταν μερικές πολύ αξιόλογες εκ-

θέσεις γλυπτικής. Πρόκειται για τις παρουσιάσεις των 'Ανδρέου (Αίθ. Τέχνης 'Αθηνών), Θόδωρου (Δεσμός), Λουκόπουλου (Ζουμπουλάκη), Μπρέννεν ('Ελληνοαμερικανική 'Ενωση) και Τάκη (Αίθουσα τό Τρίτο Μάτι).

● 'Ο 'Ανδρέου μας ύποβάλλει μέ τις συνθέσεις του, χάρη στις ιδιόμορφες «έντάσεις» μέ τις όποιες τις έχει πλάσει και την επιδέξια αξιοποίηση των υλικών πού χρησιμοποιεί (χαλκός και μπροντζός), την αίσθηση μιάς ζωντανής παρουσίας μέσα στο χώρο.

● Τό λακωνικό και, μέ φανερό τη διάθεση νά μας ύποβάλει όρισμένους συνειρμούς, έργο του Θόδωρου, πού ανήκει στα πλαίσια της γενικότερης αναζήτησης του καλλιτέχνη - την ελότητα των «χειρισμών» - στάθηκε πολύ αντιπροσωπευτικό των μέχρι τώρα έμπειριών και διωμάτων του.

● 'Η δίχως καμιάν άμφισβήτηση ικανότητα σύνθεσης πού χαρακτηρίζει τό γλύπτη Κλ. Λουκόπουλο και πού «δοκιμάζεται», κάθε φορά, μ' έπιτυχία στις άλλεπάλληλες προκλήσεις για την εξισορρόπηση των επί μέρους όγκων στα γλυπτά του, χαρίζει στα τελευταία τό γνώρισμα του «κλασικού» έργου μέ την πλατύτερη έννοια του όρου.

● Πέρα από τό αισθητικό μέρος, ό Ρ. Μπρέννεν κατόρθωσε νά μετουσιώσει ακόμα και τά υλικά πού χρησιμοποιεί στα έργα του σ' ένα τελείως προσωπικό μέσον έκφρασης.

● Στην έκθεση του Τάκη μέ γλυπτά πούχει φτιάξει από τό 1949 μέχρι τό 1962, προτού δηλαδή ν' αρχίσει νά χρησιμοποιεί τους μαγνήτες, διαπιστώσαμε ότι κύριος στόχος στάθηκε από την αρχή της σταδιοδρομίας του η ύποβολή μιάς κίνησης. Οι λύσεις πούδωσε ό γλύπτης, εδώ, είναι πολλές κι έμπνευσμένες και κλιμακώνονται γύρω από δύο κύριους πόλους έλξης: τά έλάσματα-σινιάλα, πού, ήδη, πριν από τους μαγνήτες πού χάρισαν την ύστεροφημία, και τις συμπαγείς σφαίρες.

ΣΤΗ ζωγραφική τώρα:

● Στα λάδια, τά σχέδια και τις ξύλινες κατασκευές του Α. 'Ακριβάκη στή γκαλερί Μπερνιέ είδαμε μιάν άναμφισβήτητη εξέλιξη σέ σχέση μέ την προηγούμενή του έκθεση. Πέρα από τό χρώμα, πού ό ζωγράφος χειρίζεται πάντοτε μέ μιά μεγάλη μαεστρία, ύπήρχε μιά μεγαλύτερη «κίνηση», μιά «ζωντάνια» και μιά άνεση στή σύνθεση, πού δέχονταν ότι ό καλλιτέχνης κατορθώνει ν' αναενώνεται στα πλαίσια ενός τελείως προσωπικού ύφους.

Β. ΣΕΜΕΡΤΖΙΔΗΣ: Διαδόχωση. Αντίσταση. (1944-47).

● Στα σχέδιά του με διάφορα τοπία της Ελλάδας, ο Γ. Άλεξιου κατόρθωσε να μάς υποβάλει την ξεχωριστή ατμόσφαιρα του καθενός απ' αυτά (Κρεωνίδης).

● Το έργο του Γ. Βακαλό (Μούλτι) ξεχώρισε όπως πάντα για τη σωστή τεχνική, τη συνέπεια και την ευαισθησία στο χρώμα.

● Στην τελευταία του έκθεση στις «Νέες Μορφές» ο νέος καλλιτέχνης Μ. Γεωργιάς απέδειξε ότι προχωρεί σταθερά και με συνέπεια στο δρόμο της ωριμότητας.

● Το ζωγραφικό έργο του Μ. Γιαννουρή (Διογένης) μάς συγκίνησε κυρίως με το πολιτικό και το κοινωνικό περιεχόμενό του. Χάρη στη σωστή σύνθεση το μήνυμά του καλλιτέχνη μάς διχεύεται πιο άμεσα απ' ό,τι σε πολλά άλλα έργα θεμελιωμένα, επίσης, πάνω στο φωτογραφικό ρεαλισμό.

● Η ποιότητα στην τεχνική, ή ευαισθησία στο χρώμα κι ή ικανότητα σύνθεσης που επισημαίνουμε στα σχέδια του νέου καλλιτέχνη Γ. Κανέλλη (Πολύπλανο) είναι καλοί οίωνοί για την εξέλιξή του.

● Μιά αναμφισβήτητη καλλιτεχνική και ποιητική ευαισθησία στο σχέδιο και στο χρώμα χαρακτηρίζει τις εικόνες που φιλοτέχνησε για το πρότυπο αλφαριθμητικό πουφτιαξε για τα παιδιά ο Άντ. Κέπετζης (Πολύπλανο).

● Αντίθετα με την περυσινή του έκθεση όπου κυριαρχούσε το χρώμα κι οι ένταγμένες στή νέα παραστατικότητα μορφές, ο Γ. Κουζούνης μάς έδειξε στην τελευταία του παρουσίαση στη Γκαζέτ λιτά κι απέρριπτα σχέδια με μαύρο μολύδι. Τό καθένα απ' αυτά περιέχει μ' έναν αποσπασματικό τρόπο μερικά από τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου προσώπου κι αποτελεί τό συνδυαστικό κρίκο ενός συνόλου. Η έννοια αυτή ιδωμένη όλη μαζί αποκτάει μίαν ιδιόμορφη ρυθμικότητα.

Β. ΣΕΜΕΡΤΖΙΔΗΣ: Παιδί του 1941. Χαραγμένη μονοτονία. (1941 - 46).

● «Αντικείμενα» ήταν ο τίτλος που διάλεξε για την παρουσίαση της τελευταίας του δουλειάς ο Γ. Μανουσάκης (Κρεωνίδης). Ο καλλιτέχνης συγκεντρωμένος αποκλειστικά σ' εκείνες τις μαρτυρίες της καθημερινότητας που τον συγκινούν ιδιαίτερα κατόρθωσε χάρη στο ταλέντο του να τις μετασυνθέσει σε τεκμήρια ενός όλκληρου κόσμου και τρόπου ζωής.

● Η ευαισθησία στο χρώμα και γενικότερα στή «ματιέρα», καθώς και τό σωστό σχέδιο, εξασφαλίζουν στα παστέλ, στις ακουαρέλες και στα σχέδια του Θ. Μανωλίδη (Ζυγός) ένα προσωπικό και ποιητικό ύφος.

● Η Άννα Παπαδημητρίου πέτυχε μίαν ουσιαστική προσφορά στο χώρο της ταπισερί (Γαλλικό Ίνστιτούτο) χάρη στον επιδέξιο χειρισμό διαφορετικών τεχνικών, την ικανότητά της για σύνθεση και την ευαισθησία της στο χρώμα.

● Ξέφρενο, πληθωρικό κι ώραιο, όπως πάντα, εμφανίστηκε τό χρώμα στα έργα του Ά. Πιερράκου (Ωρα). Ο εγκατεστημένος στο Παρίσι καλλιτέχνης συνεχίζει να καλλιεργεί με συνέπεια τό προσωπικό του εξπρεσιονιστικό δράμα.

● Τά έργα της Μ. Πώπ (Ωρα) κατόρθωσαν για μίαν ακόμα φορά να μάς αναμεταδώσουν τη χαρά και τη συγκίνηση που αισθάνεται κι ή ίδια φτιάχνοντάς τα. Η γλαφυρότητα του ελληνικού στοιχείου έχει εκφραστεί, εδώ, μ' έναν τρόπο που άγνοεί τίς συνταγές μιάς παρεξηγημένης ελληνικότητας.

● Στην «Ωρα» και πάλι, ο Μπούστ ζωντάνεψε ξανά για χάρη μας τίς εικόνες από τη λαϊκή μας παράδοση που συντροφέψανε αλλητάλληλες γενιές Ελλήνων.

● Στην έκθεση του Β. Σεμερτζίδη (Νέες Μορφές) μέ έργα φιλοτεχνημένα τά τελευταία πέντε χρόνια μάς δόθηκε ή εύκαιρία να πιστοποιήσουμε τη βαθύτερη ενότητα, συγχρόνως όμως και τη δημιουργική εξέλιξη ενός έργου που πέρα από τόν ίδιο τόν καλλιτέχνη είναι αντιπροσωπευτικό των διωμάτων του ελληνισμού.

● Η έκθεση του Κ. Τσόκλη (Δεσμός) αποτέλεσε ένα αποκορύφωμα των μέχρι τώρα αναζητήσεών του σέ σχέση με την ταυτότητα των ύλικών που χρησιμοποιεί, τό χειρισμό τους και την προσωπική του αντίληψη για την αισθητική. Στα τωρινά του έργα, όπου τό μέταλλο και τό πανί έχουν αντικαταστήσει τό ξύλο και τό χαρτί, παρατηρούμε, παράλληλα μέ την ευχέρεια στο σχέδιο και στή σύνθεση, την αναζήτηση μιάς εκλεπτυσμένης τελειότητας.

● Σέ μεγαλύτερες διαστάσεις και μέ μίαν ανανεωτική πνοή πραγματοποιήσε ο Άλ. Φασιανός τά τελευταία του έργα (Ζουμπούλακη). Πιστός στο δράμα του, ο καλλιτέχνης ενισχύει τίς τωρινές του συνθέσεις μ' έναν πιο έντονο ρυθμό στο σχέδιο και μέ μιά πιο αισθητή «κίνηση» που συνυπάρχει άρμονικά μέ τό παντοδύναμο χρώμα.

● Αξίζει ακόμα νά ένθαρρύνουμε, εδώ, τη σπουδαστρια της ΛΣΚΤ Β. Καρατζή, που δείχνει ιδιαίτερα στα τοπία της νά διαθέτει ικανότητες για σύνθεση (Άρμός).

ΑΠΟ τίς άτομικές παρουσιάσεις των ξένων καλλιτεχνών ξεχώρισαν, εκτός από εκείνην του Μπρέννεν που σημειώσαμε πιο πάνω, οι εκθέσεις των Μάρντεν (Μπρενιέ), Μπεζόμπ (Γαλλικό Ίνστιτούτο) και των Λαλάν (Αίθ. Τέχνης Άθηνών). Στα χαρακτηριστικά και στα σχέδιά του, ο πρώτος, πούναι διεθνώς γνωστός σάν αντιπρόσωπος της σύγχρονης πρωτοπορίας, μάς απέδειξε τίς ικανότητές του για σύνθεση και τίς προχωρημένες γνώσεις του σχετικά μέ τίς διάφορες τεχνικές που χρησιμοποιεί. Στίς λιθογραφίες και τίς ταπισερί του, ο δεύτερος, μάς γοήτησε μέ τούς πετυ-

χημένους χρωματικούς συνδυασμούς και την άστείρευτη φαντασία του. Τό ίδιο γνώρισμα χαρακτηρίζει και τά καλλιτεχνικά έπιπλα του ζεύγους Λαλάν, μέ τη χρησιμοποίηση πολλών ύλικών κι αναπάντεχων αισθητικών λύσεων.

Σ' Ο,ΤΙ άφορρά, τώρα, την επίσημη συμμετοχή της Ελλάδας - μέ την κρατική ύποστήριξη - σέ διεθνείς παρουσιάσεις και στα πλαίσια των μορφωτικών ανταλλαγών, αναφέρουμε εδώ:

α) Τήν έκθεση «4 Αιώνες Νεοελληνικής Τέχνης» στή Γάνδη,

β) τήν «Υστερορωμαϊκή και Παλαιοχριστιανική Τέχνη» στο Μετροπόλιταν της Νέας Υόρκης (και στίς δύο αυτές παρουσιάσεις ή χώρα μάς αντιπροσωπεύτηκε από τό Μουσείο Μπενάκη),

γ) τή Διεθνή Έκθεση Σύγχρονης Τέχνης του Βελιγραδίου, όπου αντιπροσωπευτήκαμε από τήν Έθνική Πινακοθήκη μέ έννέα καλλιτέχνες,

δ) τή Διαβαλκανική, στο Βουκουρέστι, μέ 31 Έλληνες καλλιτέχνες (Έθνική Πινακοθήκη σέ συνεργασία μέ τό Ύπ. Πολιτισμού),

ε) τήν έκθεση «Μερικές Άπόψεις της Νεοελληνικής Τέχνης» στή Βαρσοβία, μέ τη συμμετοχή 9 Έλλήνων καλλιτεχνών (Ύπ. Πολιτισμού).

Σχετικά, τώρα, μέ τη μη κρατική αντιπροσώπηση αναφέρουμε τη μοναδική ελληνική παρουσία - του Γιάννη Ψυχοπαίδη - στή Μπιεννάλε του Παρισιού και τήν επίσης μοναδική, μέ είδικό περίπτερο, συμμετοχή του «Πολύπλανο» στή Διεθνή Έκθεση Σύγχρονης Τέχνης, στο Παρίσι.

ΜΕ τίς 180 εκθέσεις στίς κυριότερες αίθουσες των Άθηνών, αντί των 133 της περυσινής, αντίστοιχης, περιόδου γήγχε σωστή ή πρόδλεψη του «ΑΝΤΙ» (τεύχος 72, Σεπτέμβριος 1977) ότι θ' άνέβει ο πυρετός της οργάνωσης των εκθέσεων στή χειμερινή περίοδο 1977-1978 σέ σύγκριση μέ τήν αντίστοιχη περυσινή. Θυμίζουμε ότι πέρυσι από τό Γενάρη μέχρι τόν Ιούλη (δηλαδή σ' ένα χρονικό διάστημα διπλάσιο από τό τωρινό) έγιναν 209 εκθέσεις.

Μιά δεύτερη χαρακτηριστική παρατήρηση, σέ σύγκριση βέβαια πάντοτε μέ τήν αντίστοιχη περυσινή περίοδο, είναι ότι αύξηθηκαν οι «πολιτιστικές» εκθέσεις καθώς κι οι αξιόλογες άτομικές παρουσιάσεις. Όμως, ή καλύτερη αυτή έχει και τήν αρνητική της πλευρά! Συντελεί στο νά

προβάλλεται πιο έντονα ή διαφορά της ποιότητας σε σχέση με πολλές εκθέσεις που δεν παρουσιάζουν κανένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον και που, με τη σειρά τους, ήταν φέτος περισσότερες.

Παρατηρήθηκε, ακόμα, μία σημαντική αύξηση των ομαδικών εκθέσεων: Είχαμε κάπου 25 αντί για τις 15 περυσινές. Ξεπεράστηκε έτσι - κατά μία μονάδα - κι ο αριθμός των ομαδικών πουλών οργανωθεί πέρυσι, ο ένα διάστημα 210 περίπου ημερών (Γενάρης-Ιούλης). Κι αυτό δεν είναι ούτε συμπτωματικό ούτε κι οφείλεται στις παραμονές των γιορτών. Το σχήμα αυτό εξυπηρετεί, ιδιαίτερα, στις περιπτώσεις μιας «φίρδην-μύδην» παρουσίωσης κεραμικής, χαρακτικής, ζωγραφικής, κ.ά. - κι αυτές κυρίως έννοουμε εδώ - τα έμπορικά, κερδοσκοπικά συμφέροντα των οργανωτών, που αδιαφορούν για την αισθητική ποιότητα κι έχουν, μάλιστα, φτάσει στο σημείο να πείσουν και τους έαυτούς τους ότι πουλάνε τέχνη. Συνειδητοποιήσαμε ποτέ πόσο κακό κάνει μία τέτοια ψευδαίσθηση και, ιδιαίτερα, στη νεολαία, που προτού να προλάβει να εξοικειωθεί με τη σύγχρονη τέχνη μνείαται σ' αυτήν μέσα από αυτά τα παζάρια των τερατουργημάτων;

Όμως η καηλεία της τέχνης δε σταματάει εδώ. Η προπαγάνδα και το «πλασάρισμα» των καλλιτεχνών μέσω από τα μέσα της μαζικής ενημέρωσης στήθηκε φέτος σε πιο γερές βάσεις απ' ό,τι πέρυσι κι ακολουθεί όλα τα τεχνάσματα του σύγχρονου μάρκετινγκ και των δημοσίων σχέσεων. Γίνεται μία συστηματική πλύση εγκεφάλου από μερικούς καλλιτέχνες που χουν δάει βαθιά μέσα την καρδιά τους να πείσουν τους ανίδεους από τέχνη καθώς και τους κεφαλαιούχους που θέλουν να τοποθετήσουν με κάποια σιγουριά τα λεφτά τους σε μία «φίρμα». Και νάταν μόνο αυτό... Χρόνο με τό χρόνο πλουτίζεται και καλλιεργείται ένα ειδικό ρεπερτόριο από χτυπητές, μεταφορικές, φράσεις, φαντασμαγορικές συγκρίσεις και υποθετικές διωγραφίες. Έχουν, έτσι, π.χ. πολλαπλασιαστεί σε ανησυχητικό βαθμό οι μαθητές του Παρθένου. Έχουν φτάσει τους 150 οι καλλιτέχνες που δούλεψαν στο βουνό, τον καιρό της Κατοχής και του Έμφυλου, έχουν ξεπεράσει κάθε λογικό όριο οι αντιστασιακοί καλλιτέχνες (τόν καιρό της χούντας) και πάει λέγοντας... Όλα αυτά, έχουν κάποιο χειροπιαστό αποτέλεσμα γι' αυτούς που τα επιδιώκουν ή πέφτουν στο κενό; Δυστυχώς έχουν, κι αυτό, παρόλο που, στην προκειμένη περίπτωση, η μετριότητα αποδεικνύεται επί τόπου, μία που βρίσκουμε τις αποδείξεις πάνω στα

ίδια τα έργα. Φυσική συνέπεια μιας τέτοιας κατάστασης είναι οι μυθικές τιμές, με τις οποίες η χώρα μας έχει σπάσει παγκόσμια ρεκόρ.

Επαναλήφθηκε έτσι, φέτος, σε αναλογία, το παράδειγμα ενός Έλληνα καλλιτέχνη που πούλησε πέρυσι ένα έργο του αντί του ποσού του 1.800.000 δρχ. δίχως τίποτα απολύτως να δικαιολογεί ούτε και κατά προσέγγιση μία τέτοια τιμή.

Μπροστά σε μία τέτοια θλιβερή κατάσταση αναρωτιέται κανείς με ποιά κριτήρια καθορίζονται αυτές οι τιμές, τη στιγμή που καλλιτέχνες με ταλέντο ούτε καν τις όνειρεύονται ή, ακόμα, ξένοι ζωγράφοι και γλύπτες (με τον κίνδυνο να περάσουμε για ξενομανείς), άρχηγοί διεθνών κινήσεων στην τέχνη, πουλάνε τα έργα τους σε πολύ πιο λογικές τιμές. Κι ακόμα τί να πούμε για τα πλαστά έργα, τις αντιγραφές ακόμα και των δημιουργημάτων των αντιπροσώπων της νεότερης γενιάς που διάφοροι επιτήδριοι αετονύχηδες πουλάνε σε φουσκωμένες τιμές καταφέροντας, κάθε φορά, ακόμα κι όταν πια στούν, να ξεγλιστρήσουν - πώς άραγε - από τα χέρια των αρχών.

Κάτι άλλο που πρέπει ν' αντιμτωπιστεί, το γρηγορότερο, είναι ο τρόπος της παρουσίωσης των εκθέσεων στα κρατικά ιδρύματα, απ' όπου - θεωρητικά τουλάχιστον - έχει κανείς περισσότερες αξιώσεις συγκριτικά με τις γκαλερί. Είναι πιά καιρός να θεσπιστούν όρισμένα σταθερά κι όσο γίνεται πιο αντικειμενικά κριτήρια για την επιλογή των καλλιτεχνών και των έργων, έτσι ώστε ο στόχος νάναι, κάθε φορά, η ποιότητα κι όχι η ποσότητα.

ΜΕ περισσότερες εκθέσεις συγκριτικά με πέρυσι και με ακόμα πιο τονισμένα όρισμένα αδύνατα σημεία - την εμπορικότητα, τις πλαστές αξίες, την έλλειψη καλαισθησίας στην παρουσίαση, τη δίχως έρεισμα προπαγάνδα, την απουσία μιας ουσιαστικής από το κράτος ενθάρρυνσης της σύγχρονης τέχνης στον τόπο μας, που συνεχίζει ν' αγνοείται από τα περισσότερα μορφωτικά προγράμματα - παρουσιάζεται η καλλιτεχνική κίνηση στην πρωτεύουσα από το Σεπτέμβριο μέχρι τώρα. Μοναδικό θετικό σημείο ήταν το μεγαλύτερο - συγκριτικά με πέρυσι - ποσοστό των εκθέσεων που είχαν μιάν άναμφισβήτητη ποιότητα - παρατήρηση που μετριάζεται, με τη σειρά της, από την παράλληλη αύξηση των παρουσιάσεων που δεν είχαν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΓΚΑΛΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ

- ΑΙΘΟΥΣΑ
«ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ Ε.Π.Ε.»
Ομαδική
Δ. Γέρος
Α. Απέργης - Π. Ζουμπουλάκης
- Καραβούζης
- ΑΙΘΟΥΣΑ
ΤΕΧΝΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
Ανδρέου
Ρ. Πατέλλι
Κλ. και Φρ. Λαλάν
- ΑΙΘΟΥΣΑ
ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΜΑΤΙ
Ομαδική
Τζ. Μανούση
Καζάκος
Τάκης
- ΑΡΓΩ
Αρ. Κριτωτάκης
Μ. Καλλιγιάννης
Ομαδική
Αγγελος
- ΑΡΜΟΣ
Θ. Βασιλικιώτης
Σπ. Μυλωνάκης
Β. Κανταρτζή
Ομαδική
- ΑΣΤΟΡ
Αρ. Κουφοπάνου - Μιχαλοπούλου
Φ. Μηλιδάκη
Α. Βάρδας
Σπ. Κουρής
- ΓΚΑΖΕΤ
Ομάδα για την Έκπαίδευση και την Έπικοινωνία στην Τέχνη
Κουζούνης
- ΔΕΣΜΟΣ
Θόδωρος (Χειρισμοί)
Κ. Τσόκλης
- ΔΙΑΣΤΑΣΗ
Χρ. Καγκαράλ
Θ. Γεωργαντζόπουλος
Α. Κάρλσον
Ομαδική
- ΔΙΟΓΕΝΗΣ
Ντ. Στιουμπέι
Ντουβλής
Κ. Αλεξίου
Μπ. Μόχανάκη
Δ. Καζάκης
Μ. Γιαννουρήs
Ομαδική
- ΕΛ ΓΚΡΕΚΟ
Ομαδική
Ομαδική
Ντ. Μπρέντη
Ομαδική
- ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ
(Κριεζώτου)
Ομαδική Συνεργατών
Παπάζογλου
Χρύσα Ρωμανού
Ομαδική
- ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ
(Πλ. Φύλης Έταιρίας)
Κλ. Λουκόπουλος
Ν. Κεσανλής
Α. Φασιανός

- ΖΥΓΟΣ
Ομαδική: 60 Έλληνες Δημιουργοί
Απ. Τσιρόπουλος
Θ. Μανωλίδης
- ΘΟΛΟΣ
Ομαδική
Τζ. Παπαδάκης
Μ. Μιχαηλίδης
- ΚΡΕΩΝΙΔΗΣ
Ομαδική: Αντιφασιστική προσφορά
Τ. Αλεξίου
Αρ. Παπαδάκης
Στ. Λαζάρου
Γ. Μαγουλάκης
Ομαδική
- ΜΟΥΑΤΙ
Γ. Βακαλό
- ΜΠΕΡΝΙΕ
Φ. Τσιάρας
Αλ. Ακριθάκης
Μπ. Μάρντεν
Χάντγκερμπερ
- ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ
Χρ. Κωνσταντόπουλος
Α. Οδδινότι
Γ. Βακιρτζής
Σ. Τζαννετάκης
Μ. Γεωργιάς
Β. Σεμερτζίδης
- ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΖΕΡΙΓΓΑ
Τ. Περάκη
Μ. Μαντελέν
Μ. Μιχαλόπουλος
Εύαγ. Ψαρόνης
- ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ
Γ. Λάμπρου
Αντ. Κέπετζης
Τζίφας
Γ. Κανέλλης
Τριανταφύλλου
- ΡΟΤΟΝΤΑ
Α. Θεοδορίδης
Ιφ. Λαγάνα
Μ. Luccioni
Έλ. Καλκάνη
- ΣΤΟΑ ΤΕΧΝΗΣ
Π. Παπαγεωργίου
Χ. Κυριαζής
Ρ. Ντεγκαρντέν
Εύαγ. Κυριαζής
Μ. Μαγδαληνός
Ομαδική
- ΣΤΡΟΦΗ
Π. Δώρυζα: Φιγούρες Καραγκιόζη
Επιλογή Παιδικού Βιβλίου
Έκθεση Εκπαιδευτικού Παιχνιδιού
Έκθεση Μεταφράσεων και Διασκευών
Έκθεση Παιδικού Βιβλίου
- ΣΥΛΛΟΓΗ
Ντοκουμέντα 77 (35 ζωγράφοι)
Γ. Νικολαΐδης
Έκλογές Γέλιου (γελοιογραφίες)
Β. Ζαχαράκης
Καλλιτεχνική Έκθεση Δώρου: τό Κάτι Άλλο

— ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ
 'Ομαδική
 Τζ. Άλλεν
 Βαζαρελύ
 'Αλ. Φασσιανός
 'Ομαδική συνεργατών τής λείαςης
 — ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ
 ΚΕΝΤΡΟ «ΩΡΑ»
 'Αντ. Βουμδάκης
 Γ. Πολυκράτης
 'Αλ. Πιερράκος
 Ν. Γιαννακοπούλου
 Σ. Χαρατσίδης
 Γ. Βαρλάμος
 Μ. Πώπ
 Στ. Μεταξάς
 Μπόστ
 'Αν. Σερεμέτης

ΑΛΛΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

— ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ
 Γ. Μπουζιάνης (έγκαίνια τόν
 'Ιούνη)
 'Εκθεση Συλλογής Κουτλίδη
 Μεσαιωνική Γλυπτική από τό
 Μπορντώ καί τήν
 περιοχή του
 Γιολλάδης
 15 Φινλανδοί Καλλιτέχνες

— ΒΡΕΤΑΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Σ. Κόκοτου-Σκατόν
 Παιδική ζωγραφική μέ θέμα τό
 ποίημα του
 'Ελιοτ: Τό Ταξίδι των Μάγων
 Χ. Σολωμής
 Μνήμη Ναυαρίνου
 Τό έργο του αρχιτέκτονα Τζ.
 Στέργιου

— ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μπεζόμπ
 Α. Παπαδημητρίου
 — ΕΛΛΗΝΟ-ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ
 ΕΝΩΣΗ

Φωτογραφίες Ν. Τομπάζη
 Ρ. Καίην
 Φ. Τσιάρας
 Γ. Κασάβ
 Ρ. Μπρέννεν
 Φωτογραφική 'Εταιρία
 Α. Κοζάνογλου
 Β. Στεργίου

— ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΚΑΙΤΕ
 Κριτικός Ρεαλισμός

— ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
 Στ. Κούρτης
 — ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΠΕΝΑΚΗ
 'Επιλογή 'Ιστορικών 'Εγγράφων
 10 Αιώνες 'Ελληνικής Γραφής
 Παραδοσιακές Καλλιέργειες

— ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

Ι. Κορρού
 Ν. Παναγιωτάτος
 Ο. Πασαλάρη
 Κ. Φάσος
 Τ. Βαλάμ
 Κ. Κριεζής
 Γ. Μπάκουλη
 Δ. Ζήρας
 Στ. Παραβατός
 Σπ. Νικολαΐδης
 Β. Σαδόγιας
 Χ. Φωτιάδης
 Δ. Σταματίου
 'Αρ. Μμίκου
 Δ. Στελλάκη-Διαμαντάκου
 Θ. Ντελής
 'Αρ. 'Αρτινιάν
 Δ. Καταβάκος
 Εύγ. Δημουλά
 Ν. Τσιμγκάτος
 Ξ. Τενεγάκης
 Μ. Μάγνη
 Π. Φραγκούλης

— ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Σχέδια 'Αγροτικής Κατοικίας
 Μ. Παλαιολόγου-Μαρίνου
 'Ιρ. Βιλαροέλ
 'Η Γυναίκα στην 'Αντίσταση
 'Ομαδική 'Εκθεση Ζωγραφικής:
 'Ιστ. καί Λαογρ. 'Ινστιτούτο
 Θεσσαλών
 'Εφη 'Αθανασίου
 Τύποι 'Αγροτικών Οικοδομών
 'Ομαδική
 'Ελ. Χατζηθεοδώρου
 Δ. Καλούμενος
 Α. Κυπαρίση
 'Ελ. Παπαδογιάννη
 Δ. Μεγαλίδης
 Κίνηση γιά τή Νεότητα
 'Αρ. Μπερσίνης
 'Αγγ. Γόντικας
 Γ. Βασιλείου
 'Ισ. Κοντογιάννης
 Οικονόμου-Καπιτσόγλου
 Δ. Πατίσας

Gutenberg

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΣΟΛΩΝΟΣ 103 - ΤΗΛ. 3626.684

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΣΕ ΠΕΠΤΕ ΤΟΜΟΥ

ΕΚΔΟΣΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΣΣΑ

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΑΘΗΝΑ 1977
 GUTENBERG

ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΟΣ

ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ

Γιατί γράφηκε η λαϊκή τέχνη του ΕΑΜ
 (1940-1945)

gutenberg

M. ΝΤΟΜΠ

ΘΕΟΡΙΕΣ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΤΑΜ ΣΜΙΟ
 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

gutenberg

ΕΡΝΕΣΤ ΜΑΝΤΕΛ

Ο ΎΣΤΕΡΟΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ε. ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΗΣ

gutenberg

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

- Π. Δαράκης: *Τό Κουκλοθέατρο*
- Κ. Χατζηαργύρη: *Βουλγαρία, ό Σοσι-αλισμός σέ μιά μικρή χώρα*
- Καλαμάρα: *Χαρτί καί... Καλαμάρας*

ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΑΔΗ
 ΚΑΡΑΓΚΚΙΟΖΗΣ Ο ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ
 (Νεοελληνικό Θέατρο Σκιών)

ΕΝΙΝΤ ΜΠΛΑΪΤΟΝ

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΑΠΟ 7-12 ΧΡΟΝΩΝ

1. Οί Μυστικοί 'Εφτά στήν περιπέτεια του Κέρου Μπλού
2. Οί Μυστικοί 'Εφτά στά ίχνη του κλέφτη
3. Μπράβο Μυστικοί 'Εφτά
4. Οί Μυστικοί 'Εφτά σέ μιά περιπέτεια γεμάτη αγωνία
5. Οί Μυστικοί 'Εφτά ψάχνουν γιά τήν 'Ελισάβετ

ΕΘΝΙΚΗ ΔΙΕΥΡΥΤΙΚΗ, ΔΙΕΥΡΥΤΗ ΚΥΡΙΑΤΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΕΥΡΥΤΙΚΗ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ΕΞΕΦΡΜΗΣΗ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΟΡΓΑΝΟ ΑΡΧΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Έβδομαδιαίο

όργανο άρχων του ΠΑΣΟΚ

ΑΛΕΚΟΣ ΦΑΣΙΑΝΟΣ: Τόνωση του έθνικού ιδιώματος για τέχνη μέ προσωπικότητα

Ο Άλεκος Φασιανός παρουσιάζει τούτες τις μέρες στη γκαλερί Ζουμπουλάκη 17 λάδια, 2 γκονάς, 10 σχέδια και μερικά γραφικά (λινόλεουμ σέ πανί). Πρόκειται για την τελευταία του δουλειά που φτιάξε μέσα στο 1977. Τα έργα αυτά, στα όποια επισημαίνουμε μερικά καινούργια στοιχεία - ένταγμένα, θέβαια, πάντοτε σά πλαίσια της γενικότερης αναζήτησης στην όποια έχει προσανατολιστεί από την αρχή της σταδιοδρομίας του ο καλλιτέχνης - κατοχυρώνουν την ωριμότητα και την ποιότητα της τέχνης του: σπάνιο και πολύτιμο δείγμα μιάς αυθεντικής κι ανόθευτης ελληνικότητας. Μέ την ευκαιρία της έκθεσης ο Άλεκος Φασιανός μάς είπε:

- Ποιά είναι η γνώμη σου για τη σύγχρονη ελληνική τέχνη;

ΦΑΣΙΑΝΟΣ: Υπάρχουν δυο κύριες ομάδες: Η διεθνής και η ελληνική. Στην πρώτη συναντάμε καλλιτέχνες που επιφανειακά και πρόχειρα, μέ την ευκαιρία ενός συντονισμένου ταξιδιού στο εξωτερικό, της επίσκεψης σέ μιάν έκθεση ή μιάς έπεισοδιακής συναναστροφής μέ μερικούς κύκλους, διαζόνται νά εντάξουν τί δουλειά τους σά διάφορα «κινήματα» του εξωτερικού δίχως νάχουν καμιάν αίσθηση του τί φτιάχνουν και τού τί επιδιώκουν. Έχουν την άξιση νά θεωρούνται οί «έπινοητές» μιάς κίνησης, ενώ στην ουσία δέν είναι παρά οί «έισαγωγείς» ρευμάτων πούχουν άνθρωποι στο εξωτερικό έδω και πενήντα χρόνια.

Στή δεύτερη ομάδα υπάρχουν καλλιτέχνες που εκφράζονται έμπνευσμένοι από τά διώματα πού τούς προκαλεί τό περιβάλλον και ή ζωή του τόπου τους. Άς μήν ξεχνάμε ότι σάν Έλληνες ζούμε στον ίδιο χώρο μέ τούς πατεράδες μας, πλενόμαστε σά ίδια νερά, βλέπουμε τό ίδιο τοπίο μέ τά γνώριμα βουνά και δέντρα - τά κυπαρίσσια, τά πεύκα, τά ρετόνια -, τά έρωτικά ζευγάρια σά δρόμια της Βουλιαγμένης. Μπορώ, έτσι, νά καταλάβω αυτό πούνωσαν, άς πούμε, ο Πανσινάκης όταν έβλεποντας πάνω από τό ναό της Άπτερου Νίκης τό Φάληρο «έζησε» ξαφνικά ή στιγμή της πτώσης του Αλγαία.

Βέβαια, μιλώντας για ελληνικά διώματα και την έκφρασή τους στην τέχνη, δέν έννοώ τόν έννουστικό φολκλορισμό. Έχω στό νού μου αποκλειστικά και μόνο την αυθεντική κι ένστικτώδη έκφραση των έμπειρων πούχει κανείς από τό χώρο πού ζει. Κι αυτό, υπάρχουν 4-5 Έλληνες καλλιτέχνες πού τήχουν πετύχει.

- Ποιές είναι οί προοπτικές και οί δυνατότητες για νά δρα-

στηριοποιηθεί τό ελληνικό στοιχείο στίς εικαστικές τέχνες, έτσι ώστε ν' αρχίσει νά προσβάλλει στό διεθνή χώρο μέ μιά ξεχωριστή προσωπικότητα; Τί είναι εκείνο πού έμποδίζει μιά τέτοια εξέλιξη;

ΦΑΣΙΑΝΟΣ: Μπροστά στόν άμερικανικό ιμπεριαλισμό, πού σά διεθνή καλλιτεχνικά κυκλώματα είναι ιδιαίτερα αίσθητός στίς εικαστικές τέχνες, όπου μιά και μόνη έθνική τέχνη - ή άμερικανική - έχει τό μονοπώλιο, ή Ελλάδα, όπως κι άλλα μικρά κράτη, δέν μπόρεσε νά προσβάλει σχεδόν καμιά αντίσταση. Και πώς είναι, πράγματι, δυνατό κάτι τέτοιο, όταν - αϊχμάλωτοι του πολιτισμού της κόκα-κόλα - ζούμε, αναπνέουμε, κοιμόμαστε και ζυπνάμε περιτριγυρισμένοι από τά άμερικανικά προϊόντα;

Βέβαια, για την έκταση πούχει πάρει έδω τό κακό, εύθύνεται και ή πολιτεία - δέν είμαι, όμως, πολιτιολόγος ώστε ν' αναπτύξω περισσότερο τό θέμα αυτό - και ή παιδεία. Η τελευταία συστηματικά παραδειγματίζει τούς νέους μέ ξενικά πρότυπα. Μάθαμε πιά νά ζούμε στή σκιά του τί γίνεται έξω, κι αυτό φαίνεται και στην έπιλογή πού γίνεται από τούς καλλιτέχνες πού άντιπροσωπεύουν την Ελλάδα στο εξωτερικό. Στέλνεται, ότι μοιάζει πιά πολύ μέ «ξενικό».

Μοναδική σωτηρία, έδω, στέκει ή συνειδητή καλλιέργεια και ή τόνωση του έθνικού μας ιδιώματος - πάντοτε, θέβαια, μέ την έννοια του διώματος κι όχι του φολκλορισμού. Μόνο έτσι θ' αποκτήσει ή ελληνική τέχνη μιά προσωπικότητα - άπαραίτητη προϋπόθεση για νά βγει από την άνωνυμία και νά σταθεί στο διεθνή χώρο όχι πιά σάν μιά επανάληψη άλλα σάν μιά μονάδα ξεχωριστή. Αυτό τό καταφέραμε, ήδη, στην ποίηση και ή μουσική, όπου ή προσφορά μας έχει αποκτήσει μιά διεθνή άκτινοβολία. Κάτι άνάλογο πρέπει νά έπιχει-

ρήσουμε και μέ ή ζωγραφική, άν κι έδω δέν υπάρχουν οί «εύκολες» πού παρέχει ο δίσκος, ή κασέτα ή και τό βιβλίο. Γι' αυτό κι ο δρόμος είναι ιδιαίτερα δύσκολος.

- Έσύ, όμως, τό κατάφερες από μόνος σου κάτι τέτοιο μέ ή ζωγραφική σου. Βλέποντας κανείς τά έργα σου - άκόμα κι όταν δέν είναι Έλληνες - έχει την έντύπωση ότι έχει νά κάνει μέ μιά ολοκληρωμένη και σύγχρονη δουλειά πού συνάμα διαθέτει την άπαραίτητη εκείνη «μοναδικότητα» πού την κάνει νά ξεχωρίζει.

ΦΑΣΙΑΝΟΣ: Δέν ξέρω. Δέν μ' άρέσει νά μιλάω για τόν έαυτό μου. Πάντως προσπάθησα κι άκόμα προσπαθώ, δίχως νά σταματάω την άναζήτησή μου ή ν' αλλάζω τό στόχο μου. Έδειξα μιά μεγάλη έπιμονή από την αρχή γιατί ήξερα πού ήθελα νά φτάσω και δέν μέ πείραζε όταν μου έλεγαν ότι δέν είχα ταλέντο.

- Τό ξέρεις ότι έχεις ήδη κάνει «σχολή» κι ότι υπάρχουν πολλοί πού προσπαθούν νά σέ μιμηθούν, δίχως, θέβαια, νά τό κατορθώνουν;

ΦΑΣΙΑΝΟΣ: Μιλās γι' αυτούς πού παίρνουν ή λύση «έτοιμη». Κοπιαίνουν τό σχήμα, ή φόρμα, δίχως καμιάν άναζήτησή και προσπάθεια. Ένας μάλιστα άπ' αυτούς έφτασε στο σημείο νά μέ έρωνευτεί πέρυσι μέσ' από ένα άθηναϊκό περιοδικό ίσχυριζόμενος ότι εγώ είμαι ένας λαϊκός καλλιτέχνης, σέ αντίθεση μ' εκείνον, πούναι «έπιστημονικός».

- Πώς βλέπεις τό αισθητικό κριτήριο του σύγχρονου Έλληνα;

ΦΑΣΙΑΝΟΣ: Δέν πιστεύω στην αισθητική. Για μένα πρώτα και πάνω άπ' όλα υπάρχει ή άνάγκη. Στά νησιά μας, άς πούμε, δάφουν για νά καθαρίσουν τούς τοίχους και τίς αυλές μ' ή, τι θεωρεί μπροστά τούς: κόκκινο, μπλέ, άσπρο χρώμα. Έμεις, όμως, έχουμε παρεξηγήσει την άνάγκη. Γι' αυτό και υπάρχουν στην Ελλάδα τόσα τέρατα άρχιτεκτονικής. Έδώ οί άρχιτέκτονες δέν έξερουν νά σχεδιάσουν, άλλα μόνο νά τραβάνε κάθετες κι όριζόντιες γραμμές.

- Τί πιστεύεις για την ΑΣΚΤ;

ΦΑΣΙΑΝΟΣ: Άπό καμιά άνά-

λογη σχολή, σ' όποιο κράτος κι άν βρίσκεται, δέν περιμένει κανείς νά βγει έτοιμος ένας Καραβάτζιο ή ένας Πικάσσο. Άπλως μαθαίνεις όρισμένα βασικά πράγματα και τίποτα παραπάνω. Άπό κει και πέρα πρέπει μόνος σου ν' άσכולηθείς νά τόνώσεις την προσωπικότητά σου.

- Στην τωρινή σου δουλειά παρατηρείται μιά άναμφισβήτητη εξέλιξη, μιά έντονότερη κίνηση. Τί άντιπροσώπευουν για σένα τά γνώρίσματα αυτά;

ΦΑΣΙΑΝΟΣ: Άρχισα νά ζωγραφίζω μέ τίς παραστάσεις πούχα από τό σπίτι πού γεννήθηκα, στην Πλάκα. Έδώ, μπροστά στούς διαμμένους μπλέ, κίτρινο ή κόκκινους τοίχους των δωματίων, οί άνθρωποι μορφές ξεχωρίζουν μέ πιά καθαρά περιγράμματα. Όμως, καθώς ήταν σχεδόν πάντοτε ντυμένες σά γκριζά, άρχισαν νά ξεθωιάζουν στή μνήμη μου και ν' άποροφιώνται όλοένα περισσότερο από τούς τοίχους. Άρχισα κι εγώ, τότε, ν' άντιμετωπίζω τίς μορφές αυτές σάν «τοίχους», ενώ στούς τελευταίους έδινα μιά ανθρώπινη ύπόσταση. Έχω μιά φετιχιστική διάθεση για τούς τοίχους. Μούρχεται ή έπιθυμία νά τούς γλείψω.

Στην τωρινή μου δουλειά υπάρχει μιά μεγαλύτερη «κίνηση», όπως έλπε, μία προέκταση: ή μορφή πού κόβεται ξαφνικά στην άκρη του πίνακα. Αισθάνομαι, άκόμα, ότι γίνονται πιά λυρικός κι ότι βάζω στή σύνθεσή μου περισσότερο «άνατολίτικα» στοιχεία. Αυτό, όμως, πού υπάρχει πάνω άπ' όλα είναι τά διώματά μου από τό ελληνικό στοιχείο και οί έντυπώσεις μου άπ' αυτό, είτε πρόκειται για τίς πιά μόνιμες συντεταγμένες είτε για τίς άλλες πού φέρνουν οί καιροί. Έτσι, σά έργα μου βλέπει κανείς τό γνώριμο ελληνικό λόφο μέ τίς άρμονικές πλαγές, όπως και ή δουτηγμένη στο σύννεφο της μόλυψης Άθήνα, τό έρωτικό ζευγάρι στή σκηνή της άρπαγής, πού θά μπορούσε νάταν τό ίδιο εκείνη της Όραίας Έλένης ή της Ταρούλας Πετρακογιώργη, τό ελληνικό φώς μέ τίς άντανάκλασεις του συμβολισμένο στίς διαμμένες μέ μεταλλικά χρώματα μορφές.

ΘΟΥΡΙΟΣ

•
κεντρικό όργανο του
'ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ'

•μουσική•

Ἀρχή μιᾶς ἀκόμῃ πολικῆς νύχτας...

Τοῦ Γιώργου Λεωτσάκου

ΜΕ ΤΗΝ ἀναχώρηση τῆς ἀνεπανάληπτης Ὁπερας Δωματίου τῆς Μόσχας (βλ. τὸ τελευταῖο μας σημεῖωμα, «ΑΝΤΙ», περίοδος 6^η, τεύχος ἀρ. 85, Σάββατο 12 Νοέμβριον 1977, σελ. 48-49), πού στάθηκε ἡ μεγάλη ἐμπειρία ὄχι μόνο τῆς φετινῆς χρονιάς ἀλλὰ καὶ τῶν τελευταίων μουσικῶν ἐνιαυτῶν, ἄρχισε ἡ ἀναμενόμενη πολικῇ νύχτα τῆς μουσικῆς μας ζωῆς καὶ ἡ ...χειμερία νάρκη τῶν ὁποίων εὐαισθησιῶν κατόρθωσαν ν' ἀφυπνιστοῦν ἀπὸ τίς καλοκαιρινές Ἡρωδιάδες! Κι αὐτὴ τῇ φορᾷ, δυστυχῶς, ἡ πολικῇ τούτῃ νύχτῃ ἐπιτρέπει ἄνετα ἓνα παραλληλισμὸν μετὰ τίς μετεωρολογικῆς θεομηνίης πού ἔχουν βαλθεῖ νὰ κάμουν τὸ ἀθηναϊκὸ «ἰνφέρνην» ἀκόμῃ πιὸ ἀδύωτο ἀπ' ὅ,τι εἶναι συνήθως.

Ἡ ἀθηναϊκῇ μουσικῇ ζωῇ – τὸ ἔχουμε ξαναπεί – τὸ χειμῶνα κυρίως, εἶναι δύο λογίων: 1) Ἐκείνῃ πού μετὰ τὴν ἀκατάλυτῃ δυνάμει τῆς συνήθειας παράγουν οἱ «ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι» κρατικοὶ θεομοὶ καὶ 2) Ἐκείνῃ πού προσφέρουν οἱ ξένοι μορφωτικοὶ ὁργανισμοὶ – καὶ κάποιον ντόπιον ἰδιωτικὸν φορεῖς. Φέτος, ὅπως ἔξορμε, ἡ παραγωγὴ τῶν κρατικῶν αὐτῶν θεσμῶν ἐπιχεράστηκε (κι ἐπιχεράζεται) ἄμεσα ἀπὸ τὴν διένεξιν μουσικῶν καὶ Μάνου Χατζιδάκι, ἀπὸ τίς βαθύτερες καὶ σοβαρότερες κρίσεις στὴν ἱστορία τῆς μουσικῆς μας.

Στὴν Κρατικὴ Ὁρχήστρα Ἀθηνῶν, τῇ στιγμῇ πού γράφεται ἡ ἐπισκόπησις αὐτῇ, ἔχουν δοθεῖ μόνο δύο συναυλίαι, καὶ αὐτές μετὰ προγράμματα παραδοσιακότητας: Μία στίς 28.11.77, μετὰ διευθυντὴν τὸν Δημήτρη Χωραφᾶ καὶ σολίστ τὴν πιανίστα Νέλλη Σεμιτέκολο – αὐτὴ τῇ φορᾷ σὲ μιὰ ἐπικίνδυνα χυλάρη σπονδύλωση ἀνάγνωση τοῦ Κοντσέρτου γιὰ πιάνο τοῦ Σούμαν. Τ' ἄλλα δύο ἔργα τοῦ προγράμματος ἦσαν ἡ «Κλασσικὴ Συμφωνία» τοῦ Προκόφιου καὶ ἡ Δεύτερη Συμφωνία τοῦ Μπεράντι, σὲ ἀναγνώσεις μετὰ λιγότερες ἢ περισσότερες «νησιδές» σωστῆς εὐαισθησίας ἀλλὰ καὶ ἀφθονες στιγμές ἡχητικῶν πληθωρισμῶν καὶ κραυγαλειότητας, ἀταίριαστες μετὰ τὸ ὄψος τῶν δύο αὐτῶν ἔργων. Καὶ μιὰ δεύτερη στίς 5.12.1977, δίχως σολίστ, μετὰ ἀρχιμουσικὸν τὸν Τσοῦ Χοῦ, πού θὰ μᾶς ἀπασχολήσει κάπως διεξοδικότερα.

Στὸ πρόγραμμα, μιὰ συναρπαστικὰ τραγουδημένη, «μέτ' μελωδικῇ πλαστικότητι καὶ εὐγένειᾳ σύμφωνῃ μετὰ τὰ ὑψηλότερα πρότυπα ἐρμηνείας τοῦ «λίντ»», ὅπως γράφαμε, «Ροζαμουνδῇ» τοῦ Σοῦπερτ καὶ μιὰ «Παθητικὴ Συμφωνία» τοῦ Τσαϊκόφσκυ πού, ἂν καλὰ μαντεύαμε, σκόπευε νὰ ἐξαρθεῖ θαυμασταῖα ἀπὸ τὴν τόσο ἀγαπητὴν σὺν Τσοῦ Χοῦ λιτότητα περιγραμμάτων καὶ τῇ νευρῶδῃ ἐκφραστικῇ ἀφραίρεσιν, ὅχι στὸ ἐμβατηριακὸν ξέσπασμα τοῦ γ'

μέρους, ἀλλὰ στὴν ὑπαρξιακὴ ὁδύνῃ τοῦ τελικοῦ «ἀντάττιο λαμεντόζο», ὅπου ὁ μαέστρος σημείωσε ἓνα ἀπὸ τοὺς ὁρασιότερους θαυμάσιους τῆς ἑλληνικῆς του καριέρας. Στὴν ἴδια συναυλία, ὁ Τσοῦ Χοῦ παρουσίασε (τόσο φροντισμένη ὅσο ἐπέτρεπε ἡ κρίσις μουσικῶν – Χατζιδάκι) καὶ μιὰ ἀ' ἐκτέλεσις: Ἐνα ἔργο στὸ ὁποῖο φαίνεται νὰ τρέφει κάποια ἰδιαίτερη συμπάθεια, κάθε ἄλλο παρὰ ἀδικαιολόγητη. Πρόκειται γιὰ τὴν «Μοναδικὴ Συμφωνία» (1845) τοῦ ἰδιαίτερα ἀξιολογήτου Σουηδοῦ συνθέτη Φράντς Ἀντολφ Μπεράντ (1796-1868). Ὁ Μπεράντ, πού χαρακτηρίζεται ὡς ῥομαντικὸς μετὰ κλασσικὴς τάσεως καθὼς καὶ ὡς ἓνας «ἀπὸ τοὺς πιὸ πρωτότυπους συνθέτες» τοῦ αἰῶνα του, ἔχει «ἀνακαλυφθεῖ» οὐσιαστικὰ τὰ τελευταῖα μόλις χρόνια. Κι ὅσο κι ἂν ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου του ἀποτελοῦσε κατὰ κάποιον τρόπο πολυτέλεια γιὰ μιὰ ὁρχήστρα πού κινδυνεύει νὰ ξεχάσει τί ἐστὶ Μπάχ ἢ Χαίντελ, ἡ «Μοναδικὴ Συμφωνία» ἀποτελοῦσε μιὰ ἀκόμῃ ἐνδειξὴ τοῦ πόσο ἡ τρέχουσα ἀντίληψις γιὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐντεχνῆς μουσικῆς στὴν εὐρωπαϊκὴ ἥπειρο εἶναι... γαλλο-γερμανοϊταλική! Τολμηρὲς μετατροπές, ἀδρά καὶ «ἰδιότροπες» μελωδικῆς δομῆς θέματα, πρωτοτυπία στὴ σύλληψιν τῆς μορφῆς (ὅπου οἱ λυρικοτέρες ἰδέες, κυκλοφορῶντας μετὰ ξεχωριστὴ φαντασία μετὰ σὸ ἔργο, λειτουργοῦσαν ὡς «ἄξονες» τῆς) – δλ' αὐτὰ ἀναδείκνυναι τὸν Μπεράντ σ' ἓνα εἶδος πρόδρομου τοῦ ἄλλου, τοῦ Δανου Κάρλ Νήλσεν (1865-1931), πού καὶ ἐκεῖνος ἡ σημασία, τὰ τελευταῖα χρόνια ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ἀρκετοὺς πιὰ, ὡς μεγαλύτερη ἴσως ἀπ' αὐτὴν τοῦ ...στρογγυλοκατεστημένου Φινλανδοῦ Γιᾶν Σιμπέλιους.

Ὡς πρὸς τὴν Ἑθνικὴν Λυρικὴν Σκηνήν, ἐκτός ἀπὸ τίς ἐπαναλήψεις τοῦ «Τροβαδόρε», μετὰ μαέστρου τὸ Βύρωνα Κολάση (πού

δὲν παρακολουθῆσαμε) καὶ τῆς «Ζωῆς ἐνός Ἀκόλαστου», τοῦ Ἰγκορ Στραβίνσκυ, μεγάλης ἐπιτυχίας τοῦ 1975, πού ὑπογράφουν ὁ Τσοῦ Χοῦ καὶ ὁ σκηνοθέτης Ντίνος Γιαννόπουλος, τὸ περιδόητο «Μαχαγκόννυ» τῶν Μπερχτ καὶ Βάιλ («πρώτη»: 22.11.1977), σὲ σκηνοθεσίᾳ Μίνω Βολανάκη, σώθηκε ὡς παράσταση μόνο χάρις τὴν ἐπέμβαση τοῦ θαυμασίου Γερμανοῦ ἀρχιμουσικοῦ Χάινς-Βέρνερ Πίντγκεν, πού, ὡς γνωστόν, ἀντικατάστησε τελευταῖα στιγμῇ τὸ Μάνο Χατζιδάκι: Σὲ τρεῖς μόνο δοκιμές, «ἔδωσε» ἀξιοθαύμαστα τὴν ὁρχήστρα, κράτησε σὲ ἀδιάλειπτῃ ἀνιούσᾳ τὸ ρυθμικὸ καὶ ἐκφραστικὸν παλμό (ἔστω, σκεπάζοντας, κάποτε, λίγο τίς φωνές) καὶ ὡς ἐξοκολισμένος ἐπαγγελματίας πού ἤξερε τὸ ἔργο ἀπ' ἔξω καὶ ἀνακατωτὰ, μετὰ τὴν μικρὴν, κοπὴ καὶ πλαστικὴν του κίνησιν, σὲ χρόνον μὴδὲν οὐσιαστικῶς, πῆρε ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς μας ὅ,τι καλύτερον εἶχαν νὰ τοῦ δώσουν.

Σὲ μιὰ τόσο σύντομῃ καὶ γενικῇ ἐπισκόπησιν, δὲν ἀξίζει, ἐννοεῖται, νὰ ἀναφερθῶμε διὰ μακρῶν στὴν μᾶλλον «διακοσμητικῶν» στόχων σκηνοθεσίᾳ τοῦ Βολανάκη καὶ στὴν παραδοσιακότητα ἰταλιανίζουσα διδασκαλία τῶν φωνητικῶν ρόλων (τίς ὅς ἦσαν τελικὰ; Τοῦ Χατζιδάκι ἢ τῶν παραγόντων πού ἀνάφερε τὸ πρόγραμμα;) πού ἀγνόησε τελείως τὸ συνυφασμένον μετὰ τὸ ἔργο στυλ «καμπαρέ» καὶ παραποίησε τὴν σκέψιν τόσο τοῦ συνθέτη ὅσο καὶ τοῦ Μπερτολτ Μπερχτ. Αὐτὴ ἡ παραποίησις ὅμως ἦταν ἴσως μικρότερη σὲ σημασίᾳ ἀπὸ τὴν προσωδιακὰ κακότεχνη καὶ δριφθυσία ἀπὸ ἀνακρίβειες μεταφράσεως τῆς ἀδελφῆς τοῦ γενικοῦ διευθυντῆ τῆς Ε.Λ.Σ., Μαρίας Χωραφᾶ. Τὰ λάθη αὐτά, ἓνα πρὸς ἓνα, ἐπιασμέναν στὴ θαυμάσια κριτικὴν τοῦ τῆς ὅλης παρουσίας τοῦ ἔργου καὶ ὁ Σπύρος Παγιατάκης. Ἐμεῖς ὅμως δὲν μποροῦμε νὰ ἀγνοήσουμε τίς πραγματικὰ τερατώδεις φήμες πού κυκλοφοροῦν ἐπίμονα γύρω ἀπὸ τὴν ἀμοιβήν πού λέγεται ὅτι εἰσέπραξε ἡ ἀδελφὴ τοῦ κ. Γενικοῦ. Λένε ὅτι πῆρε 100.000 δραχμές γιὰ τὴν ἐξαμβλωματικὴν αὐτὴν μετάφρασιν καὶ 30.000 δρχ. γιὰ τίς ἐπίσης ἀκαταβλήσιμες σημειώσεις προγράμματος! Ἀν καὶ μᾶς εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ πιστέψουμε τέτοιες φήμες, φρονούμε ὅτι μιὰ ὑπεύθυνη ἀνακοίνωσις θὰ ἔδωκε τὰ πράγματα στὴ θέσιν τους.

Τέλος, οἱ λοιπὲς μουσικῆς ἐκδηλώσεις πού παρακολουθῆσαμε μετὰ τὴν τελευταῖα μας ἐπισκόπησιν, ὀφειλόνταν σὲ ξένους μορφωτικοὺς ὁργανισμούς. Οἱ δύο ἦσαν τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου, πού οἱ μουσικῆς προσφορὲς του, πλὴν στίς ἄλλες μορφωτικῆς

(ὅπως ἡ ἀλησμόνητῃ ἐκείνῃ «Χρυσόθεμῃ» τοῦ Ρίτσου, μετὰ τὴν Κατρίν Σελλέρ), φαίνεται ν' ἀκολουθοῦν σταθερὴ ποιητικὴ ἀνιούσα. Δύο «ντοῦ» μουσικῆς δωματίου, διόλας καὶ βιολοντσέλου, ἀπὸ τὴν Μαρί-Τερέζ Σαγιέ, ἔσοχη βιολίστα, καὶ τὴν Σιλβέτ Μιλλιό, ἀντίστοιχα, στίς 26.10.1977, καὶ κλαρινέτου-πιάνου ἀπὸ δύο θαυμασίους μουσικοὺς, τοὺς Μισέλ Λετιέκ καὶ Ντενίς Βεμπέρ, στίς 12.12.1977. Ἀπὸ τὴν Σονάτα γιὰ σόλο διόλα (1922) τοῦ Χίντεμπερτ, στὴ Σονάτα γιὰ κλαρινέτο, πιάνο τοῦ Σαλὸν Σάνς, γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρουμε νεότερα ἔργα ὅπως οἱ «Τρεῖς Μινιατούρες» τοῦ Πεντερέσκι ἢ οἱ ἰνδοπνευστοὶ «Ἐπικλήσεις στὴν Ἑλλάδα», γιὰ σόλο κλαρινέτο, πού Ἄντοναν Τινέ (γεν. 1932), οἱ δύο αὐτὲς συναυλίαι μᾶς δόθησαν σὲ λιγιστάχιστα, δυστυχῶς, περιοχῆς μεγάλῃς μουσικῆς.

Τέλος, ἡ καλεσμένη ἀπὸ τὸ Ἰταλικὸ Ἰνστιτούτον 12μελὲς ἰταλικὴ ὁρχήστρα ἐγχόρδων «Μούζιτσι Λουτσένες», ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον «Μουσικοὶ ἀπὸ τὴν Λούκκα» (μ' ἐπὶ κεφαλῇ τὸ μετρονομικὸν μαέστρον Ἀλντο Πριάνο), παρουσίασε ἔργα 18ου αἰῶνα σ' ἓνα δυστυχῶς ὁμοιόμορφο παιξίμο ἡχογράφησης «στερεο», ἐπιθετικὰ ἄδρό, λαμπερόρηχο, πολὺ ἐμφαντικότερον ἀπ' ὅ,τι ζητοῦν τὰ διάφορα στυλ αὐτοῦ τοῦ αἰῶνα, ἀπὸ τὸ «μπαρόκ» ὡς τὸ «ροκοκό»! Κι αὐτὸς ἀκόμῃ ὁ ἐξοχὸς σολίστ, ὁ γχωστός μας ἀπὸ παλιότερες ἐμφανίσεις του βιολοντσέλιστας Φράνκο-Μάτζιο Ὁρμεζόφσκι, θυοῖσε ὅλη τὴν μουσικότητά του καθὼς καὶ τὰ ὅσα θὰ μποροῦσε νὰ πετύχει μετὰ τὸν ὁριζόμενον ἥχο του, σὲ μιὰ δεξιοτεχνία τόσο διαβολικῇ ὅπως ὥστε νὰ μὴν ξαστοχᾷ διόλου σὲ τονικὴ ἀκρίβεια ἀκόμῃ καὶ στὰ ἱλιγγιδέστερα τέμπερα τοῦ φινάλε τοῦ Κοντσέρτου σὲ ντό μείζονα γιὰ βιολοντσέλο τοῦ Χάυντν. (6.12.1977).

•ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ•

Τήν παραμονή των Χριστουγέννων, ο Τσάρλι Τσάπλιν διέγραφε μέ τα κωμικά δήματα του μεγάλου ανθρώπου του, ένα τεράστιο πένθιμο 88 μέσα στο χρόνο. Ήταν σά νά διάλεξε αυτό τό τελευταίο «νούμερο» μέ τίς πολλές καμπύλες, γιά νά ταιριάζει στο ύφος τής περπατησιάς του άθάνατου Σαρκλώ.

Αν καί στόν κάτω κόσμο έπληρχε «έπιτροπή αντιαμερικανικών ενεργειών», θά τόν κατηγορούσε σίγουρα ότι πέθανε έσπενσμένα, ώστε νά μήν προλάβει τή συμπλήρωση τής επέτειας 200ισιοτής χρονιάς από τήν ίδρυση των Η.Π.Α....

ΤΣΑΡΛΙ ΤΣΑΠΛΙΝ
Ο κλινικός θάνατος
ένός σπουδαίου άλήτη

Ο Άνθρωπος Τσάρλι Τσάπλιν, συγχώρεσε τή μακκαρθική άγριότητα καί παρέδωσε νεομακκαρθικούς καί έν δράσει «έπιτροπές αντιαμερικανικών ενεργειών». Έπισκέφτηκε μ' άνασηκωμένα φρύδια καί σφιγμένα άπ' τή συγκίνηση χείλια τήν Άμερική, «καταπατώντας» γιά χάρη των μικρών ανθρώπων καί των άπλών φίλων ό,τι είχε πει τό 1953:

«Δέν είμαι πιά χρειαζόμενος στήν Άμερική. Ποτέ δέν θά έπιστρέψω εκεί πέρα, ακόμα κι αν ό Ίησους Χριστός γίνει πρόεδρος της. Είμαι γεμάτος πίκρα. Μήν ξεχνάτε πώς 15 δλόκληρα χρόνια κυνηγήθηκα ως κομμουνιστής καί πώς θέλαν νά μέ κλείσουν 25 χρόνια φυλακή γιά προμελετημένες άξιώποινες πράξεις...» Είναι σίγουρο πώς ούτε ό Ίησους ούτε κανένας από τούς Άποστόλους έγινε πρόεδρος των Η.Π.Α., κι όμως ό καλόψυχος «έπαναστά-

Τής Άννυς
Θ. Κολτσιδοπούλου

της καί τοιγάνος» τής τέχνης καί τής ζωής, ξαναγύρισε γιά ένα σύντομο προσκύνημα στή συμπίλωση καί στόν ανθρωπισμό.

Τό δυναμό κι ή ψυχή ενός μεγάλου σχολειού Τέχνης δέν ύπάρχει πιά. Υπάρχει όμως τό ίδιο τό σχολείο. Οι ταινίες, τά σενάρια, τά διδλία, οι συνεντεύξεις του Τσάπλιν. Εύτυχισαμε, ό μεγάλος αυτός θεατρίνος, νά μή βολευτεί ούτε σέ τσίρκα ούτε στο θίασο - παντομίμας του Φρέντ Κάρο, αλλά νά πάρει ξωπίσω μιá κινηματογραφική μηχανή, πού πρωταντίκρισε στά 1910 καί πού τόν έβγαζε ίσια στο Χόλλυγουντ. Τό θέατρο, μέ τή μοναδικότητα των στιγμών, θά στερούσε στους μεταγενέστερους αυτό τό μεγάλο σχολείο του αυτοσχεδιασμού καί των άπλών μέσων ύποκριτικής, τό σχολείο των GAGS, των μοντέρνων λάτσι, των δουδών πάτσι, του τραγικού καί του κωμικού, τό σχολείο τής κοινωνικής κριτικής, τής μεγάλης κλοουνερί, τής πηγαίας άποστασιοποίησης, τής ψυχαγωγίας, τής πió επιδέξιας άδεξιοτητας, τό σχολείο τέλος μίας πραγματικά πολιτικής τέχνης.

«Δόξα σοι ό Θεός πού ύπάρχεις Τσάρλι», έγραφε στά 1923 ό Κούρτ Τουχόλσκυ - στενός συνεργάτης του Μπρέχτ. «Τό αίμα τής καρδιάς σου, πέρασε στή νόσή σου - νιώθεις μέ τό κεφάλι καί σκέφτεσαι μέ τήν καρδιά. Κουβαλήτ ήσύ τής ζωής... Στίς ταινίες σου ύπάρχει ή πió άληθινή ανθρωπιά κι ή πió βαθιά λογική τής καρδιάς. Σέ γνωρίζουν περισσότεροι άνθρωποι άπ' όσοι τό Ναπολέοντα καί τόν Γκαίτε μαζί. Έχεις δύο πόδια ξερόδα καί τήν καρδιά στο δεξί μέρος. Σέ χαιρετώ...»

Απ' τό σχολείο του Τσάπλιν πέρασαν καί περνούν πολλοί πιστοί, πολλοί μεγάλοι. Ένας πού στάθηκε καί μαθήτεψε εύλαδικά σ' αυτό, ήταν κι ό Μπρέχτ. Ο Μπρέχτ τής αμερικανικής έξορίας κι ό ύπόλογος τής ίδιας εκείνης Έπιτροπής Άντιαμερικανικών Ενεργειών, ό Μπρέχτ των διωγμών, ό Μπρέχτ του «έπαναπατρισμού». Υπάρχουν ζωντανές δραματουργικές άρ-

Από τό «Μεγάλο Δικτάτορα»

Τσάρλι Τσάπλιν: Ο Ψευτοπάστωρας καί ό «Προστάτης» του.

τηρίες, πού ένόνουν π.χ. τήν περίφημη ταινία «THE KID» τού Τσάπλιν (1923) καί τόν «Κύνιο μέ τήν κιμωλία» τού Μπρέχτ (1945). Δέν ξέρω γιατί δέν θά υπήρχε συγγένεια ανάμεσα στό ρόλο τού παιδιού πού παίζει ό Τζάικυ Κούγκαν καί στόν Μιχαήλ Άμπασβίλλι, όπως κι ανάμεσα στό ρόλο τού Τσάπλιν καί τής Γκρούσας Βαχναζέ, ανάμεσα στίς ακούσιες υιοθεσίες τού ένός καί τής άλλης, ανάμεσα στήν περιπέτεια μητρότητας τής μιάς, καί στήν περιπέτεια πατρότητας τού άλλου. Δέν βλέπω παρά συγγένεια ανάμεσα στόν άγώνα τού Τσάπλιν καί τού Τζάικυ νά θγάλουν τό ψωμί τους, καί τόν άγώνα τής Γκρούσας καί τού Μιχαήλ νά εξασφαλίσουν στέγη καί γάλα. Ποιά είναι τέλος ή διαφορά ανάμεσα στήν επέμβαση τής οικογένειας Άμπασβίλλι γιά νά χωρίσει τή Γκρούσα άπ' τό Μιχαήλ καί τήν επέμβαση τής «φιλευσπλάχνου καί φυλανθρωπικής έταιρίας» νά χωρίσει τόν Τσάπλιν άπ' τόν Τζάικυ; Ακόμα πώ γνωστές συγγένειες, υπάρχουν ανάμεσα στόν «Πουντίλα» τού Μπρέχτ καί τά «Φώτα τής Πόλεως» τού Τσάπλιν. Άν λάβει κανένας άπ' όψη του τή φιλία αὐτῶν τῶν δυό μεγάλων, άποδίδει μονάχα στό χολιγουντιανό περιβάλλον τού Τσάπλιν τόν πιθανό λόγο πού δέν έομιζαν ποτέ σέ μία κοσμογονική καλλιτεχνική έπιμύζια.

Ό Τσάπλιν άφησε περθαινόντας μιάν ακριβή καλλιτεχνική καί πολιτική ύποθήκη. Κάθε του ταινία, κάθε του σενάριο, κάθε του έρμηνεία, μίς προχωράει μακρύτερα στή φιλοσοφία τής άπλότητας καί τής ουσίας. Καί κάθε φορά πού θά βλέπουμε αὐτά τά ίδια έργα μέ τά ίδια σενάρια καί τήν ίδια έρμηνεία, θά νιώθουμε νά προχωράμε έμεις οί ίδιοι καί θά μετράμε στά άσπερόμαυρα αὐτά άρωσουργήματα τήν παιδικότητά μας κι ύστερα τήν ένηλικίωσή μας, τήν ώριμότητά μας, τ' άσπρα μας μαλλιά... Κι όσο περνούν τά χρόνια, τόσο θά κατανοοῦμε πόσο άπλή, γραμμική κι εϋθύβολη ήταν ή μεγαλόφυα τού Τσάπλιν.

Ένα του κείμενο, γραμμένο τό 1929, μοιάζει ν' άφορά ιδιαίτερα έμάς τού Έλληνες καί τό θέατρό μας...

«Τά πρώτα χρόνια, όταν γύριζα ταινίες, έντελώς άβυσσίνιστα γιά νά κερδίσω χρήματα, δέν γνώριζα τί θά πει εϋθύνη καί γύριζα καθαρές κωμωδίες. Ξαφνικά, τελείως άπροετοίμαστος, άρσκόμουν μπροστά σ' ένα γεγονός: ήμουν διάσημος. (Καί τό λέω αὐτό, μ' όλη μου τή σεμνότητα). Άπό τότε, άπ' τή στιγμή τουλάχιστον πού συνειδητοποίησα πώς

είχα πιά νά χάσω κάτι, δηλαδή τή φήμη μου, άναγνώρισα τήν εϋθύνη μου. Έτσι, ή δουλειά μου γινόταν άπό μιάν άποψη καλύτερη, άπό μιάν άλλη πώ συνειδητή.

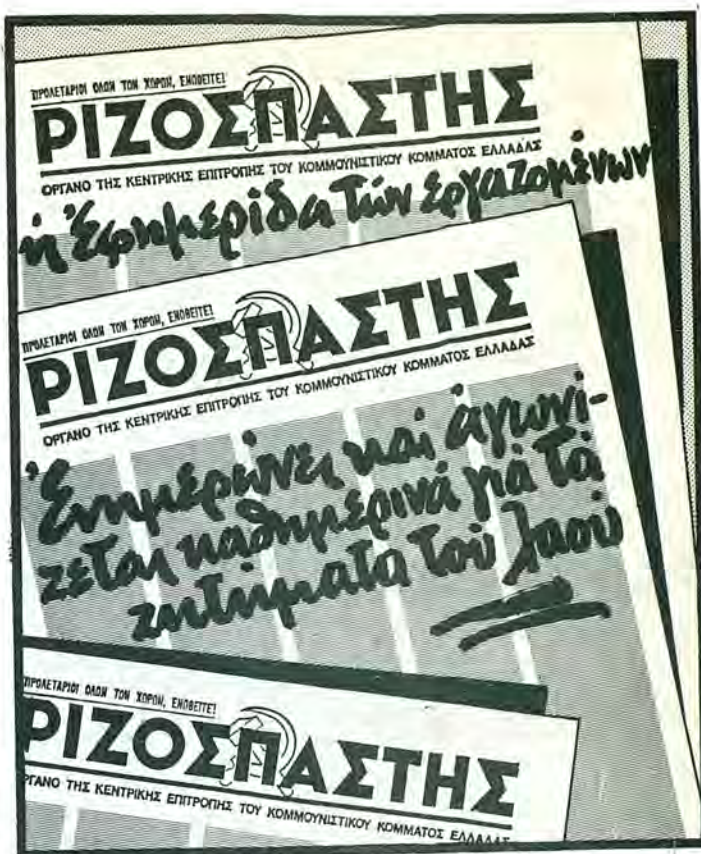
Όσο περισσότερο σκεφτόμουν καί συνδύαζα, τόσο περισσότερο διαπίστωνα πώς εξαρτιόμουν άπό τό μηχανισμό τού κωμικού κι όχι άπ' τό πνεῦμα του. Ήμουν έτοιμος νά επιχειρήσω νά γίνω «διανοούμενος», νά σπουδάσω τίς απαιτήσεις τού κοινού. Είχα τήν έπιθυμία ν' άρέσω στό κοινό αὐτό, πού ήταν μαζί μου τόσο εϋγενικό. Έπρεπε νά του δίνω ό,τι ύποσχόταν όπωσδήποτε έπιτυχία, ή έπρεπε νά του δίνω πράγματα πού ποτέ δέν άστοχούν στό γέλοιο τού κοινού, ακόμη κι αν συχνά δέν είχαν τίποτα σχετικό μέ τήν ύπόθεση τής ταινίας. Είχα φτάσει στό συμπέρασμα πώς ήξερα τί θέλει τό κοινό καί πώς ή έπιτυχία μου έπιβεβαίωνε αὐτή μου τή γνώση.

Τότε ακριβώς ήταν πού έλαβα μιά ψυχολογία μέ τή μορφή μιάς έπιστολής. Γραμμένη άπό έναν άνθρωπο πού δέν είδα ποτέ μου καί τ' όνομά του δέν τό μάθα μέχρι σήμερα. Κι όμως, τό γράμμα αὐτό μπορώ νά τό θυμηθώ λέξη-λέξη άπ' έξω. Αὐτός ό άνθρωπος μέ είχε δει στήν ταινία «Ό Τσάπλιν πυροσβέστης» καί μου έγραφε: «Στό τελευταίο σας φίλμ, διαπίστωσα μιά έλλειψη πρωτοτυπίας κι αϋθορητισμού. Μ' όλο πού ή ταινία δέν ύστεροῦσε ως πρὸς τό κωμικό στοιχείο, πουθενά δέν προκαλοῦσε ώστόσο τό γέλοιο όσο άλλες παλιότερες ταινίες σας. Φοβάμαι πολύ πώς έχετε ύπ' όψη σας νά γίνετε σκλάβος τού κοινού σας. Κι όμως στίς περισσότερες άπ' τίς προηγούμενες ταινίες σας, ήταν τό κοινό δικός σας σκλάβος. Στό κοινό, άρέσει νά γίνεται σκλάβος.»

Αὐτό τό γράμμα, στάθηκε γιά μένα ένα γερό μάθημα. Τό 'βαλα βαθιά στήν καρδιά μου. Ή δουλειά μου θά ήταν μόνο τότε καλή, αν έπιανα τό αληθινό πνεῦμα τής χαράς - ψυχαγωγίας.

Κι άπ' αὐτό τό γράμμα κι ύστερα, προσπάθησα ν' άποφεύγω ειδικά εκείνο, πού είχα τήν έντύπωση πώς τό κοινό θά τό έπιθυμοῦσε...»

«Αιωνία σου ή μνήμη», μεγάλε Τσάπλιν, «αιωνία σου ή μνήμη», άπ' τούς «σκλάβους» πέντε ήπείρων, πού μπροστά στήν Τέχνη σου μαθαίνουν τό άλφα - βήτα, τά μαθηματικά καί τή φιλοσοφία τής Έλευθερίας καί τής Άνθρωπίας.

σφυρου διναρδατου

ο πολεμος του 1940-41
και
η μαχη της κρητης

ΤΟΜΙΔΙΑ 2

Τό πρώτο βιβλίο τής σειράς, πού καλύπτει τήν πορεία από τό 1935 ως τόν Ιούνιο τού 1941.

•βιβλίο•

Ἡ Ἀντεια Φραντζή
γράφει γιὰ τὸ βιβλίο
τοῦ Γιάννη Πατῆλη «Ὑπὲρ τῶν
καρπῶν».
Ἐκδ. «Τράμα»
Θεσσαλονίκη 1977

Πρόταση ἀνάγνωσης· οὔτε λίγο οὔτε πολύ, διακινδυνεύω τὴν παράφραση. τὴ διαστρέβλωση, θέλοντας νὰ πειραματισθῶ ὄχι μόνον μὲ τὴ δυνατότητα ἐπικοινωνίας μου μὲ τὸν ποιητὴ, ἀλλὰ περισσότερο γιὰ νὰ φτιάξω τὸ δικό μου βίωμα ἀνάγνωσης καὶ νὰ τομῇ μου τὴν πρότασή του σὲ σὰς.

Ὑπάρχει ποίηση, ὅπως ὑπάρχει φύση. Θέση ἀλλὰ καὶ ἐρώτημα. Ὅσο δουλεύουμε γιὰ τὴν καταστροφή τῆς φύσης, ἀνάλογα καταστρέφουμε καὶ τὴν ποίηση. Τὸ ποίημα εἶναι σὰν ἓνα δέντρο· μπορεί νὰ εἶναι ὀπωροφόρο, φυλλοβόλο, αἰεθαλές – μπορεί νὰ εἶναι τὸ δέντρο τῆς ζωῆς, θάμνος ἢ δέντρο σὲ περιφραγμένο πάρκο. Ἀς ποῦμε τὴν προτίμησή μας· ἓνα δέντρο καρποφόρο, ἔτσι πού νὰ ὑμνεῖ τὴ ζωὴ καὶ ἡμεῖς νὰ ὑμνοῦμε τὴ δημιουργία μέσα ἀπὸ ἓναν καρπὸ. «Ὑπὲρ τῶν καρπῶν» λοιπόν, καὶ βλέπουμε τὴν Εὐὰ πλάι στὸν κορμό, τὸ φίδι, τὸν Ἀδὰμ καὶ τὸ μῆλο. Ὁ ποιητὴς εἶναι Θεός, μὰ ὑπάρχω καὶ ἐγὼ καὶ εἶμαι μὰνα καὶ γέννα.

«Σῶμα·/ παμπάλαιο ἀεροδρόμιο τῆς ψυχῆς μου / δάστα καὶ αὐτὴ τὴ νύχτα/ στὴν ἐκτυφλωτικὴ καὶ παράφραση πτήσης τῆς./ Καθὼς ἐπιστρέφει ἀπ' τὸ σκοτεινὸ χάος/ μὲ κραδασμούς καὶ μουγκρίζοντας/ ἀνάβοντας καὶ σθηνώντας τὰ πράσινα φῶτα/ ἀνάβοντας καὶ σθηνώντας τὰ κόκκινα φῶτα/ ἐκπέμποντας παντοῦ τὸ μονάκριβο σῆμα τῆς/ συντομωτέρα πάσης ἄλλης ὁδοῦ ἢ ἀλήθειας/ συντομωτέρα πάσης ἄλλης γραμμῆς ἢ ἐλευθερίας».

Ἀφήνω λοιπόν τὸ σῶμα μου νὰ ταξιδέψει καὶ «ἐγὼ» τὸ ἀφουγκράζομαι, μὲ ἀνάντηρα μέλη καὶ ἀνάντηρη ζωὴ· πολεμῶ νὰ εἰσχωρήσω στὸ εἶναι, τὴ ρίζα μου νὰ δρῶ καὶ τὴν Ἑλλάδα πού караδοκεῖ νὰ μὲ τσεκουράσει, μὰ πού δίχως τῆς εἶμαι ἀναρροθῆ – «ὅτι γλῶσσα μοῦ ἔδωσαν ἑλληνική»

ὁ φλίτ πᾶει γιὰ ψάρεμα

Σοφία Ζαχαροπούλου

καὶ μαζί πᾶνε γλῶσσα καὶ ἐλευθερία στὸ εἶναι μου, πού τὸ βρίσκουν διάτρητο. Μοῦ πήραν τὴν ἀλήθεια μου καὶ μοῦ τὴν ξανάδωσαν ἀλλοιωμένη. Μπορὼ ὅμως τώρα πού τὸ ξέρω, νὰ ἀποπειραθῶ τὸν ἐπαναπροσδιορισμὸ τοῦ ἐαυτοῦ μου στὸ χῶρο καὶ στὸ χρόνο. Ἡ ψυχὴ μου θὰ ἔλεγε ἐλληνική, καὶ ἑλληνικός ὁ Λόγος καὶ τὸ Χάος. Καθὼς καὶ ὁ παραδείσος, ἡ κόλαση καὶ τὸ ξενόφερτο καθαρτήριο. Ἑλληνικὸ τὸ πρωινὸ τραγοῦδι στὸ νησί καὶ ὁ Τοῖτσάνης. Ἑλληνικὸ αὐτὸ πού ἐπαναπροσδιορίζω σὰν τέτοιο.

Τὸ ποίημα ἀγωνιᾷ γιὰ τὴ ρίζα του καὶ τὴ βρίσκει σκάδοντας μέσα καὶ ἀπλώνοντας κλαδιά ἔξω πρὸς τὸν οὐρανόν· «Τὴ νύχτα ἔφτασα στὴ θάλασσα./ Ἦταν δουδὴ καὶ πάνω τῆς τ' ἀστέρια / τ' ἀμέτρητα καὶ ὁλόλαμπρα ἐπίθετά τῆς.»

Ὁ καρπὸς θὰ ἐρθεῖ τὴν ἀνοιξή, πού ὅμως ἀργεῖ ἀκόμα. Ὅμως τὴν περιμένουμε ὄχι σὰν κάποια νομοτέλεια, ἀλλὰ σὰν ζητούμενη ἐλπίδα, μὰ ὄχι ψευδαίσθηση. Εἴμαστε «ὑπὲρ τῶν καρπῶν», ὅμοια μὲ τὴν κατάφασή μας στὴ ζωὴ, στὴν ἀλήθεια καὶ στὸν ἔρωτα, καὶ ἂς ἀπουσιάζουν. Εἶναι χειμῶνας, μὰ τὸ γλέντι θὰ ἐρθεῖ κάποτε καὶ μεῖς τὸ ἐτοιμάζουμε, προετοιμάζοντας τὴν ψυχὴ μας γιὰ τὴ χαρὰ. «Θὰ μπορέσω, ἔλεγε, θὰ μπορέσω! / Στὰ δόντια του κρατοῦσε τ' ὄνομά τῆς./ Ἀν τὸ κατάπινε θὰ πέθαινε/ ἂν τὸχανε θὰ γκρεμιζόταν./ Θὰ μπορέσω, ἔλεγε/ Θὰ μπορέσω! / Σ' ὅλο τὸν κόσμον ἀντηχοῦσαν/ τὰ δεκανίκια του».

Δὲ σὰς φοδᾶμαι πού ἀκοῦτε τὰ δεκανίκια καὶ εἰστε ἐτοιμοὶ νὰ χαμογελάσετε εἰρωνικά· ἀντίθετα σὰς προκαλῶ νὰ χαμογελάσετε, ἔτσι μόνον γιὰ νὰ δεῖτε πῶς τὸ χαμόγελο φτάνει ψεύτικο στὴν ἀκρὴ τῶν χειλιῶν καὶ σθῆνης.

«ΣΤΟ ΒΑΘΡΟ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ III: Φύσηξαν ἀνέμοι συγκεχυμένοι./ Χιλιάδες πουλιὰ στὶς ἀντένες τῆς τηλεόρασης./ τίποτα δικό μας δὲ νομιμοποιήθηκε ἀκόμα/ κανένα κόμμα τῶν δέντρων./ Τώρα σέρνω τὸ βῆμα μου σ' ἀδειανὸ τοπίο/ ἢ παλιὰ μου ἀγάπη χαρετὰ ἀπ' τίς ἐπάλλξεις/ τῆς πολυκατοικίας./ ἔξοριστος διαχειριστὴς δὲν ξέρω τί μοῦ γίνεται./ Ἀδείασαν συστηματικὰ τὸ τοπίο πρὶν μ' ἐξορίσουνε/ κουβάλησαν τὰ ταγάκια, τίς γλάστρες/ τ' ἀκροκέραμα στὰ διαμερίσματα/ καὶ μ' ἄφησαν μαῦρη κουκκίδα σὲ λευκὴ σελίδα.» Καὶ μ' ἄφησαν μαῦρη κουκκίδα σὲ λευκὴ σελίδα, ἐπαναλαμβάνω καὶ ἐγὼ, δίχως νὰ ὑπάρχει καμιά ρομαντικὴ ἡχὴ νὰ πάρει τὰ λόγια μου, μόνον ὁ μονόλογος πού περιμένει καὶ πού πιστεύει πῶς θὰ ἐρθεῖ ἡ στιγμὴ τῆς ἀπόκρισης.

«τοῦ ὑπερρεαλισμοῦ ὄνειρον τοῦ ὄνειρου» ἀφουγκραστεῖτε.

Ὁ Γιῶργος Βέλτσος γράφει γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Μανώλη Γλέζου «Τὸ φαινόμενο τῆς ἀλλοτριώσεως στὴ γλῶσσα»
Ἐκδόσεις «Διόλογος»

Πᾶει σχεδὸν ἓνας χρόνος ἀπὸ τότε πού κυκλοφόρησε στὶς ἐκδόσεις Βέγα τὸ βιβλίο τοῦ Μανώλη Γλέζου «Τὸ φαινόμενο τῆς ἀλλοτριώσεως στὴ γλῶσσα». Ἡ διδλι-οκριτικὴ αὐτὴ μνεῖα ἐρχεται περισσότερο νὰ φωτίσει μιὰ «αἰτία» φωτὸς βιβλίου πού προσωπικά τὴν θεωρῶ ὡς αἰτία γενεσιουργό. Ἐξηγοῦμαι: Τὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι ἀσφαλῶς «ἔργο ζωῆς», ἔργο ἑνὸς ἀνθρώπου πού ἔκανε γλωσσολογία μὲ τὸ κορμί του. Καὶ αὐτὸ ἔχει στὴν περίπτωσή αὐτὴ σημασία.

Ὁ Μ. Γλέζος δὲν εἶναι ὁ Γλωσσολόγος ἢ ὁ Κοινωνιολογολόγος τῶν γραφειῶν ἢ τῶν πανεπιστημιακῶν ἐδρῶν. Ἡ σχέση τοῦ Γλέζου μὲ τὴ γλῶσσα δὲν εἶναι θεωρητικὴ. Δὲν «θεωρεῖ» τὴ γλῶσσα ἀλλὰ τὴ διώνει, καὶ αὐτὸ σημαίνει πολλά.

Σημαίνει πρῶτα ἀπ' ὅλα ὅτι ἡ γλῶσσα γιὰ τὸ Μ. Γλέζο δὲν εἶναι ἓνα ἐξαυλῶμενο σύστημα σημείων ἀλλὰ ἓνας λόγος «ἐμβίος» καὶ ὕλικός, ἓνας σύντροφος ἢ ἓνας ἐχθρὸς στὸ σῶμα του, πού αὐτὸ τὸ ἴδιο κατέγραψε μιὰ πολυ-

τικὴ ἱστορία. «Καταπιέστηκε» γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Μ. Γλέζος μὲ τὴ Γλωσσολογία ὅταν, ὅπως μᾶς ἐξομολογήθηκε, τὸν εἶχαν στὴν ἀπομόνωση, στὸν «ἀράτη». Στὴν πραγματικότητα, δὲν «καταπιέστηκε» ὁ Γλέζος μὲ τὴ γλῶσσα ἀλλὰ ἡ γλῶσσα τὸν ἄδραξε μέσα στὴ συμβολικὴ ὕλική-ἄνλη τάξη τῆς καὶ μέσα ἀπ' ἐκεῖ ὁ Γλέζος ἐπιδίωκε καὶ σχεδίασε, δηλαδὴ μορφοποίησε τίς ἐπιθυμητικέ-πολιτικὲς του ροὲς γιὰ μιὰ ἄλλη Ἑλλάδα, σοσιαλιστικὴ.

Γι' αὐτὸ ἴσως σημερὰ ὁ Γλέζος στὸ βιβλίο του κατηγορεῖ τὴ γλῶσσα ὅτι «ἀλλοτριώνει»: δὲν μπόρεσε νὰ τῆς ἀντισταθῇ σὲ μιὰ πλῆρη, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἐρωτική.

Τὸ βιβλίο: «Τὸ φαινόμενο τῆς ἀλλοτριώσεως στὴ γλῶσσα», εἶναι μιὰ λειτουργικὴ προσέγγιση τῆς γλῶσσας καὶ ἓνας συσχετισμὸς μὲ τὴν «πραγματικότητα». Τὸ λάθος τοῦ Γλέζου – ἀπὸ ὅπου καὶ ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου – εἶναι ὅτι δὲν θεωρεῖ πῶς καὶ ἡ γλῶσσα εἶναι μέρος τῆς πραγματικότητος, πραγματικότητα ἢ ἴδια. Ὅμως αὐτὰ δὲν ἔχουν σημασία, τουλάχιστον γι' αὐτὸ τὸ σύντομο σημεῖωμα, πού γύρισε τὴν πρώτη αἰτία.

Πόσοι ἀπὸ τοὺς νεότερους ἑλληνες στοχαστὲς ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν πρώτη αἰτία τῶν πραγμάτων.

•βιβλίο•

ΤΖΕΗΜΣ ΤΖΟΥΣ

Ἡ γάτα καὶ ὁ διάβολος
Μετὰφ. Μαντῶ Ἀραβαντινοῦ
Σχέδια τῆς Ντόρις Τ. Λελοῦδα
Ἐκδ. Χατζηνικολῆ, Ἀθήνα 1977

Ἐνα μικρὸ ἀλλὰ καὶ πολὺ-πυχο παραμῦθι πού ὁ συγγραφέας ἐγραψε τὸ 1936 εἰδικὰ γιὰ τὸ μικρὸ ἔγγονό του Στήβη Τζόυς. Ἡ ἱστορία τοῦ πῶς χρίστηκε τὸ γεφύρι τῆς μικρῆς γαλιλικῆς πόλεως Μπωζανσὺ καὶ πῶς μιὰ γάτα ἀνάγκασε τὸ Διάβολο νὰ φύγει ἀπὸ τὸ γεφύρι, ἐπιτρέποντας στοὺς κατοίκους νὰ τὸ χρησιμοποιήσουν ἐλεύθερα. Ἐπιτυχὴς ἡ εἰκονογράφηση τοῦ βιβλίου.

ΤΖΕΗΜΣ ΤΖΟΥΣ

Τζιάκομο Τζόνος
Μετὰφ. Μαντῶ Ἀραβαντινοῦ
Εἰσαγωγή καὶ σημειώσεις Ρί-
ταρνι Ἑλλμαν
Ἐκδ. Χατζηνικολῆ, Ἀθήνα 1977

Μικρὸ χρονικὸ ὅπου ὁ Τζ. Τζόνος περιγράφει τὰ συναισθήματα καὶ τίς διαθέσεις πού προκαλοῦσε σ' αὐτὸν μιὰ νεαρὴ μαθητριά του ἀπὸ τὴν Τεργέστη. Μέσα ἀπὸ φευγαλέες καὶ συνειρμικές εἰκόνες ὁ ἱρλανδὸς συγγραφέας προβάλλει τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἐποχῆς ἀλλὰ ψυχο-

γραφεῖ καὶ τὴν ἐρωτικὴ του κατάσταση μὲ λυρισμὸ καὶ εὐαισθησία. Πολλὰ ἀπὸ τὰ στοιχεῖα προηγούμενων ἢ ἐπομένων ἔργων του (Τὸ πορτραῖτο ἑνὸς καλλιτέχνη. Ὀδυσσεύς, Ἐξόριστοι) ὑπάρχουν, καθὼς σημειώνει ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ ἔργου, λαμβάνοντα ἢ φανερά στὸν Τζιάκομο Τζόνος. Ἡ αἰσθητικὴ ἐμφάνιση τῆς ἐκδόσεως πολὺ προσεγμένη.

Γ.Δ. ΒΕΛΙΣΣΑΡΙΟΥ

Ἐποπτικὴ μελέτη
Ἀθήνη 1977

Τὸ τελευταῖο ἔργο τοῦ πρόσφατα χαμένου ποιητῆ καὶ δοκιμογράφου Γ. Βελισσαρίου. Αὐτὴ ἡ ἐποπτικὴ μελέτη του ἔχει γραφεῖ μὲ ἀφορμὴ τὰ δοκίμια τοῦ Ἀλ. Βασιλείου «Σκέψεις πάνω στὴ λειτουργικότητα τῆς κριτικῆς». Προσεγγίζοντας μὲ αἰσθητικὸτητα τὸ κρινόμενο ἔργο ὁ Γ. Βελισσαρίου δὲν παρέμεινε στὴν ἀνάλυση τῶν σημείων του, ἀλλὰ, ἐκ παραλλήλου, προσεκόμισε ὑπόψεις καὶ στοιχεῖα συγγενικά ὡς πρὸς τὸ θέμα κριτικῆς, ἐνισχύοντας τοὺς μεθοδολογικοὺς ὅρους τοῦ ἔργου καὶ τοποθετώντας τὴ λειτουργία τῆς κριτικῆς στὸ κοινωνικὸ καὶ ἱστορικὸ πλαίσιο ὅπου αὐτὴ ἐμφανίζεται. Ἡ συνέπεια καὶ τὸ ἥθος πού χαρακτη-

ρίζαν τό Γ. Βελισσαρίου ως άνθρωπο, έχουν εμφανή την παρουσία τους και στο μικρό αυτό ύψιστο πόνημά του.

ΓΙΑΝΝΗ ΥΦΑΝΤΗ

Μανθρασπέντα

Εκ. «Τράμ», Θεσσαλονίκη 1977

Ποίηση που αναζητεί τα αρχέτυπα της γλώσσας σε μύθους και στοιχεία της κοσμογένεσης. Ή φωτιά, τό νερό, ό ήλιος και ό έρωτας αποτελούν φυσιοκρατικές έννοιες που διατρέχουν συνέχεια την ποίηση του Γ. Υφαντή. Ή παγανιστική θεώρηση των πραγμάτων, χωρίς να υπολείπεται μία σκαπτική διάθεση για τόν ευρύτερο υπαρξιακό ή κοινωνικό χώρο, ανακαλεί επιδρομές από την ποίηση του Πάουντ ή ακόμη θερησκευτικά στοιχεία της ανατολικής μυθολογίας. Από τις αξιολογότερες ποιητικές παρουσίες των τελευταίων ετών.

ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Οί ρεμπέτες - (και άλλα διηγήματα)

Εκδόσεις Χιωτέλλη, 1977

Οί ρεμπέτες αποτελούν μία μεγάλη νουβέλα του αναγνωρισμένου πιά εδώ και πολλά χρόνια συγγραφέα της αριστουργηματικής «τριλογίας», στην οποία επιχειρείται μία, θα λέγαμε, δικαίωση αυτής της «υποφυλής», ιστορική και συναισθηματική, καθώς επίσης και μία κάθαρση του όρου καθεαυτού, μετά τις πολυποικίλες συνειδητές ή αθέλητες διαστρεβλώσεις που τα τελευταία χρόνια έχει υποστεί από την κακά νοούμενη διανόηση.

Του ίδιου

Μία ιστορία αγάπης

Εκδόση «Εστίας - Κολλάρου»

Στό βιβλίο αυτό, ό ίδιος συγγραφέας, παίρνοντας σαν άφετηρικό θεματικό του σημείο την ιστορία μιας αγάπης περίπλοκης, επιχειρεί και κατορθώνει να φέρει σε φώς ένα πλήθος από στοιχεία καθοριστικά της πραγματικότητάς μας κι όμως σκοτεινά και άγνωστα, στοιχεία που από τη φύση τους μοιάζουν σαν σκοτεινές κι άθεατες δυνάμεις. Στό επίτευγμά του αυτό έφτασε ό Β.Β. από δρόμους άπλους και λαϊκότροπους, έχοντας έτσι τη δυνατότητα να επικοινωνήσει περισσότερο ούσιαστικά με περισσότερους αναγνώστες.

Α.Σ. ΝΗΛ

Αιτοιογραφία (Νήλ! Νήλ! Ορεντζήλ!)

Μπουκουμάνης, '77

Στήν πολύ φροντισμένη αυτή έκδοση, ό μεγάλος και γνωστός από τό περίφημο Σάμμερχιλ παιδαγωγός, μιλάει, αυτοδιογραφικά,

κά, για τό σχολείο του, καθώς και για τό τεράστιο πείραμα που επιχείρησε με την ίδρυσή του μέσα στη σύγχρονη εκπαίδευση. Μέσα από τις σελίδες αυτού του διδίου προκύπτει, για μία ακόμη φορά, ή πίστη του Νήλ ότι πρέπει να δώσουμε στο παιδί (τά χρόνια της ανάπτυξης του) όσα τό δυνατό περισσότερη ελευθερία, να καταργήσουμε κάθε αυταρχικότητα και κάθε έξουσία, ώστε να κάνουμε την εμπιστοσύνη και την αγάπη βάση των σημερινών και των αύριανών διαπροσωπικών του σχέσεων.

ΘΑΝΑΣΗ ΝΙΑΡΧΟΥ - ΑΝΤΩΝΗ ΦΩΣΤΙΕΡΗ

Ποίηση '77

Κέδρος

Είναι ό τρίτος κατά σειρά τόμος (μετά την Ποίηση '75 και '76) που εκδίδεται από τους πραγματικά αξιέπαινους Θ. Νιάρχο και Α. Φωστιέρη, κάτι που σημαίνει ότι άλλη μία έτησια έκδοση παγιώνεται και δημιουργεί συνείδηση. Σκοπός της έτησιας αυτής έκδοσης, που επιτυγχάνεται κιόλας, είναι τό να παρουσιάσει ποιητική εργασία των σπουδαιότερων νεοελλήνων ποιητών στην τρέχουσα (πρίν τελειωθεί και διδλιογραφηθεί σαν μεμονωμένη έκδοση) μορφή της, καθώς και να δοθη-σει σε μία βαθύτερη και πιο ούσιαστική έπαφή του αναγνώστη με τό ποιητικό φαινόμενο στο γίγνεσθαι του.

ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΓΙΑΤΖΟΓΛΟΥ

Ή νυμφίος

Κέδρος '77

Είναι τό δεύτερο πεζογραφικό βιβλίο της Χ.Γ. (τό πρώτο «Σχήματα και Προσχήματα», στό '74) και ή συγγραφέας δείχνει να έχει προχωρήσει διπλά, τόσο από την άποψη των καθαρά έκφραστικών της τρόπων, και μέσων, όσο και από την άποψη της αποκάθαρσης των λογής άλλωστε στοιχείων και του έντοπισμού του άπόλυτα δικού της προσώπου. Με τρόπο σκληρά αφαιρετικό, ένορατικό και λεκτικά αυστηρά προσδιορισμένο, επιχειρεί κι επιτυγχάνει μία περιπλάνηση στο βαθύτερο είναι της, με σαφή ίχνη μιας σολωμικής έκφραστικής.

ΝΤΕΣΜΟΝΤ ΜΟΡΡΙΣ

Ή άνθρωπος ζωολογικός κήπος

Μπουκουμάνης, '77

Αφού μελέτησε την ανθρώπινη συμπεριφορά και τά αίτια της στο «γυμνό πίθηκο», ό Ν.Μ. εξετάζει σ' αυτό τό βιβλίο του τους νόμους που διέπουν την κοινωνική μας ζωή μέσα στα τεχνητά πλαίσια των μεγάλων μητροπό-

λεων, όπου περιορίζεται συνεχώς ή ανθρωπότητα. Αφού εξετάσει όλα αυτά με μία άμμή ελκρινεία, καθαρή διάθεση και κάποτε χιούμορ, αναρωτιέται στο τέλος αν θά καταφέρει στο τέλος ό άνθρωπος, για μία ακόμη φορά, να επιζήσει μέσα στο περιβάλλον που αυτός ό ίδιος έφτιαξε, μέσα σ' αυτή την τοιμεντένια ζούγκλα, ή τελικά οι πολίτες θά μοιάζουν με τεράστια τρελοκομεία, που διόλου δεν θά διαφέρουν από θηριοτροφεία.

ΓΙΩΡΓΟΥ Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Τεκμηρίωση 3 και 5 (τεύχη τρίτο και πρώτο αντίστοιχως)

Αθήνα 1977

Συνεχίζοντας την προσπάθεια καταγραφής των δημοσιευμάτων του ήμερησίον και περιοδικού τύπου της Ελλάδας, ό Γ. Παναγιώτου παρουσιάζει στην «Τεκμηρίωση 3» τη διδλιογραφική αποδελτίωση των κριτικών κειμένων για την πεζογραφία, τό δοκίμιο και τόν κινηματογράφο, όπως δημοσιεύθηκαν σε ήμερηίδες και περιοδικά της Θεσσαλονίκης μεταξύ 1945 και 1964. Στην «Τεκμηρίωση 5», άφ' έτέρου, καταγράφονται τά διδλιογραφικά λήμματα γύρω από τις έπιστημες και τις τέχνες, των αντίστοιχων δημοσιευμάτων της έφημ. «Αύγή», μεταξύ 1953-1967. Όπως και στις προηγούμενες διδλιογραφικές εργασίες του (Τεκμηρίωση 1, 2, 4) ό Γ. Παναγιώτου οργανώνει και εδώ τό υλικό του μεθοδολογικά, ταξινομώντας το έτσι ώστε να είναι εύχρηστο στόν όποιο έρευνήτή της μεταπολεμικής πολιτιστικής κίνησης στην Ελλάδα. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι και οι πέντε τόμοι των «Τεκμηρίωσεων» έχουν εκδοθεί χωρίς καμία οικονομική ένίσχυση, γεγονός που αποδεικνύει την άδιαφορία των κρατικών φορέων για τό λειτουργήμα της διδλιογραφίας.

ΡΟΜΠΕΡΤ ΣΕΚΛΕΥ

Πλανήτης Ωμέγα

Εκδόσεις Μπουκουμάνη

Πρόκειται για ένα μυθιστόρημα έπιστημονικής φαντασίας, στό όποιο πέρα από τά βασικά συστατικά τοιχεία των μυθιστορημάτων αυτού του είδους, ή μηχανοποίηση εξετάζεται σε βάθος και ή μηχανή αντιμετώπιζεται όχι σαν ό σκοπός αλλά σαν τό μέσο για την έπίτευξη του σκοπού. Οι ήρωες εδώ δείχνουν να έχουν ύποστεί από παιδιά μία πλήση έγκεφάλου, σχετική με την ιδεολογία του συστήματος που την επιβάλλει, μία ιδεολογία μαζοποίησης, δίχως συναισθητικά χαρακτηριστικά, ενώ ό ήρωας, δρώντας σαν άτομο με συναι-

σθηση της κοινωνικής του ευθύνης, εξεγείρεται ενάντια στόν έχθρο, που δεν είναι άλλος από τόν ίδιο τόν έαυτό του.

Γ. Β. ΓΚΑΙΤΕ

Ή τριλογία του πάθους (Βέρθερος, Έλεγεία του Μάριενμπάντ, Κατευνασμός).

Προλεγόμενα-Ανάλυση-Μετάφραση: Β. Ι. Λαζανά

Αθήνα 1977

Ή τριλογία του πάθους είναι εμπνευσμένη από τόν έρωτα του Γκαίτε προς την Ούλρικε φόν Λέβεσοφ, όταν ό ποιητής διοσκόταν προς τό τέλος της ζωής του. Ή αισθητική έξαρση και ή περιπάθεια δεν αποτρέπουν τη διατύπωση φιλοσοφικών στοχασμών στα ποιήματα αυτά του Γκαίτε. Ό έπιμελητής και μεταφραστής, έκτός της διεξοδικής και έμπεριστατωμένης ανάλυσης της τριλογίας, παραθέτει επίσης έκτεταμένα σχόλια από ευρωπαίους και έλληνες μελετητές του Γκαίτε.

ΣΟΦΙΑΣ ΑΝΤΖΑΚΑ

Ή άλλη τέχνη

Εκδ. Αντιένεα, Αθήνα 1977

Σκοπός του βιβλίου αυτού δεν είναι ή διαπραγμάτευση του θέματος της καλλιτεχνικής δημιουργίας, αλλά ή προσπάθεια να γίνουν συνειδητές όρισμένες ύποκειμενικές διαστάσεις που ή τέχνη κινεί στόν έσωτερικό κόσμο μας και οι όποιες συνήθως περνούν άθέατες. Και ενώ, όπως σημειώνει ή συγγραφέας, πολλά έχουν ειπωθεί για την τέχνη ως τεχνοτροπία, σχολή, ρεύμα, κίνηση, ρυθμός, έλάχιστα υπάρχουν για την τέχνη ως μέσο αποκάλυψης των πηγαιών αληθειών της ζωής μας.

ΠΑΝΟΥ ΚΑΡΑΒΙΑ

Νύχτα έγκληματική

Εκδ. Λύσεις, Αθήνα 1977

Τό μικρό αυτό πεζογράφημα με πρόλογο του Στ. Ροζάνη έχει γραφεί τόν καιρό της κατοχής και ή χιτλερική λογοκρισία είχε άπαγορεύσει τη δημοσίευσή του. Ούσιαστικά πρόκειται για την καταγραφή των έφιαλτικών έμπειριών του πολέμου, όπου τά πρόσωπα και οι συγκεκριμένες ιστορικές στιγμές δίδονται μέσα από άλληγορικές εικόνες. Στό χώρο της φαντασίας και του όνείρου ό Π. Καραβίας μεταφέρει μορφές και διώματα που άντανάκλουν τόν απαράγμένο και φρικώδη πραγματικό κόσμο της πολεμικής βίας και του αίματος. Ένα πεζογράφημα έσωτερικής μαρτυρίας ενός φαινομένου που δεν έχει τοπικά ή άλλα όρια.

● Ο συνεργάτης μας ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΠΑΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ανταπαντά («μερικές παρατηρήσεις») στο σημείωμα του επίσης συνεργάτη μας ΜΑΡΙΟΥ ΝΙΚΟΛΙΝΑΚΟΥ για το «λαϊκό κίνημα σαν φορέα αλλαγής» («ΑΝΤΙ», 3-12-77):

Φίλε κύριε Διευθυντά

Δέν θά ήθελα νά πειραχτεί ό Μάριος Νικολινάκος, γιά τόν όποιο δήλωσα (στην άρχή ήδη τού άρθρου μου στό «Αντί» τής 12/11/77) τήν έκτίμησή μου, κι ό όποιος δηλώνει στό άρθρο του τής 3/12/77 πόσο τόν τιμάει ή φιλία μου, άν πώ ότι βρήκα καί τό δεύτερο αυτό άρθρο άπογοητευτικό - σέ σχέση, βέβαια, μέ τά δικά του προηγούμενα γραφτά. Τό γεγονός αυτό, μέ τήν πρόσφατη κομματική του προσχώρηση (πού μέ κανένα τρόπο δέν μπορεί νά γίνει καθαντή αντίκειμενο κριτικής, όπως έκανε ό Φ. Χατζής στό γράμμα του ή τόλμησε νά κάνει ή «Σοσιαλιστική Πορεία»), μου θυμίζει αυτό πού γίνεται μέ μερικά ζευγάρια, όπου γιά χάση τής συζυγικής άρμονίας αυτός πού έχει τό άνώτερο διανοητικό επίπεδο προσαρμόζεται πρós τά κάτω - αντί νά γίνει τό αντίθετο! Όσο μέ άφορά, γιά νά ξεχάσω τήν άπογοήτευσή μου, ξαναγύρισα στό διδίο του Μ. Νικολινάκου «Αντίσταση καί Αντιπολίτευση, 1967-74» (Έκδ. Όλκος, Αθήνα 1975) καί ξαναδιάβασα τό 4ο Μέρος μέ τόν τίτλο «Οί Προοπτικές»: θά σύσταινα σ' όλους τούς άναγνώστες νά τό κάνουν, γιά νά δούνε γιά ποιού είδους άνάλυση είναι ικανός ό Μ. Νικολινάκος.

Στό άρθρο του τής 3/12/77 (μέ τόν γενικόλόγο καί άόριστο τίτλο «Τό Λαϊκό Κίνημα σαν Φορέας Αλλαγής») θ' απαντήσω, μόλις βρω τόν καιρό, σ' όση έκταση χρειάζεται, όχι γιά νά επιδοθώ σέ πολεμική, αλλά γιά νά προχωρήσω τόν προβληματισμό πάνω στα θέματα πού έθιγα στό άρθρο μου τής 12/11/77, άπαντητικό στό δικό του άρθρο τής 29/10/77, καί στό άρθρο του τής 3/12/77. Ας μου επιτραπεί, όμως, έδώ μερικές παρατηρήσεις έκτός ούσίας, θάλαγα, αλλά όχι χωρίς σημασία.

α) Δέν καταλαβαίνω γιατί ό Μ. Νικολινάκος απέδωσε τόση σημασία σ' άποσπάσματα τού Δημόκριτου καί τού Ζωρές, πού δέν προτάχτηκαν γιά νά δώσουν μαθήματα, αλλά σαν έμπνευστικά τών άπόψεων πού εκφράζονταν

στό άρθρο μου, σαν γενικές - ήθικές καί πολιτικές - άπόψεις, πού είναι ελεύθερος ν' άποδεχτεί ή όχι κανείς. Αλλά είναι πραγματικά άστείο τό νά χαρακτηρίζεται τό άπόσπασμα τού Ζωρές (ιδιαίτερα γιά όσους ξέρουν τή ζωή καί τή δράση του) σαν «κενό από περιεχόμενο, ένας πομπώδης βερμπαλισμός, μία μεταφυσική ήθικολογία!» Όσο γιά τό άπόσπασμα τού Δημόκριτου, έπειδή δέν μπορώ νά πιστέψω ότι ό Μ. Νικολινάκος δέν τό κατάλαβε, τότε τό διαστρέφει, επικαλούμενος μάλιστα καί τόν Μάρξ (γίνεται πολλές φορές ή άναφορά σ' αυτόν, όπως από τούς σχολαστικούς στόν Αριστοτέλη), γιά νά μάς πει ότι «σημασία δέν έχει νά καταλάβουμε τόν κόσμο, αλλά νά τόν αλλάξουμε», ενώ τό έν άρχή ήν ή πράξις είναι άρχή τού φαινομένου ανθρώπου, πού ξεκινάει όχι μέ τό Μάρξ, αλλά μέ τό Μακιαβέλλι, τό Χόμς, τό Χιούμ, τό Χέγκελ, δηλαδή μέ τούς πολιτικούς φιλοσόφους τής άνερχόμενης άστικής τάξης (βλ. καί Μ. Horkheimer, «Απαρχές τής Άστικής Φιλοσοφίας τής Ιστορίας», έκδ. Κάλδος, Αθήνα, 1971). Αλλά αυτή ή άρχή τού φαινομένου ανθρώπου, πού πηγαινει μαζί μέ τή θεοποίηση τού κράτους, τήν «πρόοδο», τήν «κατάκτηση» τής φύσης, καί καταλήγει στόν θεικισμό τού 19ου αιώνα καί στους διαφόρου είδους όλοκληρωτισμούς τού 20ού αιώνα, πού όλοι θέλουν ν' αλλάξουν τόν κόσμο - όλες αυτές οι άρχές πού σφράγισαν καί τό μαρξισμό, άν όχι τό Μάρξ, μπορούν καί πρέπει σήμερα νά γίνουν αντικείμενο κριτικής. Όσο γιά τούς Δημόκριτους πού κάθονται, άν όχι στό θρόνο τής Περείας, στό έδρανα τής Βουλής τών Έλλήνων, ό Μ. Νικολινάκος δημιούργησε, χωρίς νά τό θέλει, ένα άκόμα άπ' αυτά τά άστεία, πού οι έίρωνες Αθηναίοι κυκλοφόρησαν μετεκλογικά - έτσι όπως τό συνηθίζουν, καθώς έλεγε ό Καβάφης γιά τούς Άλεξανδρινούς...

β) Ό Μ. Νικολινάκος ανταποκρίθηκε στην πρόσκλησή μου νά χρησιμοποιήσει τήν αναλυτική έννοια «κοινωνικές τάξεις»,

άφου συμφώνησε μαζί μου στην κριτική τών όρων «μάζες», «λαός», «λαϊκοί άγώνες», «λαϊκό κίνημα». Όμως μηχανιστικά, κατά τή γνώμη μου, κάνει τή σύνδεση μεταξύ τάξεων καί κομμάτων. Σέ προσέχες μας άρθρο θά προσπαθήσουμε νά ξαναπιάσουμε όλόκληρη αυτή τήν άνάλυση, πού μία όρισμένη «μαρξιστική» άνάλυση άπλοποιήσε σχηματικά (γιά νά μή χρησιμοποιήσω τή λέξη «έκχυδαίστικά», πού ένόχλησε τό Μ. Νικολινάκο).

γ) Σ' ένα κομμάτι τού άρθρου του μέ τίτλο «Μία παρένθεση» ό Μ. Νικολινάκος μέ κατηγορεί (;) ότι «μέ βάση τίσ προσωπικές επιθυμίες καί ένορατισμούς, μέ βάση κάποιο άνθρωπιστικό ιδανικό... βλέπει (δηλ. έγώ) τά πράγματα ήθικά, χιλιαστικά, άνάγει τίς «δημοκρατικές διαδικασίες» σέ φρετίχ (sic!) καί είναι έτοιμος νά περιμένει «μακροχρόνια». Πόσο μακροχρόνιο είναι αυτό τό «μακροχρόνιο»; Καί είναι έντονο στην άνάλυσή του τό «κόμπλεξ τού άρχηγού», από τό όποιο πάσχουν όλοι οι διανοούμενοι. Δέν ξέρω άν πρόκειται γιά «άνθρωπιστικό ιδανικό», αλλά θά ήθελα νά τό διακηρύξω: είμαι ριζικά

προχρόνια» είναι ίσως ήθικολογικό (άλλά τί είναι ήθική; Προτιμάω σ' αυτό γιά δάσκαλο τόν Κάντ, παρά τούς Λένιν καί Στάλιν), αλλά μέ κανένα τρόπο δέν είναι χιλιαστικό, γιατί είναι άπαλλαγμένο, ακριβώς, από ένα σκοπό πού «άγιάζει τά μέσα». «Ανθρωπιστικό» αυτό τό ιδανικό; Χαίρομαι γι' αυτό, καί δηλώνω ότι είμαι όλο καί πιά πολύ όπαδός τού Έρασμου καί Σπινόζα. Σκανδαλώδες; Όσο γιά τό «κόμπλεξ τού άρχηγού», μόνο οι διανοούμενοι «πάσχουν» (sic!) άπ' αυτό; Ας υπενθυμίσω τή δεύτερη στροφή τού «Υμνου τής Διεθνούς» (πού, έπειδή δέν τραγουδιέται, είναι λιγότερο γνωστή):

«Δέν ύπάρχει ύπέρτατος σωτήρας, / ούτε Θεός, ούτε Καίσαρας, ούτε Άρχηγός».

Δέν ξέρω άν πρέπει νά χαρακτηρίσουμε σαν «κόμπλεξ» τήν αντι-ηγετική διάθεση όλόκληρου τού εργατικού καί σοσιαλιστικού κινήματος (πού ό Μ. Νικολινάκος δέν άγνοεί τήν Ιστορία του), τήν αντι-ηγετική «άναγνώση» τής Ιστορίας στην όποία προβαίνει, κάτω από τήν έπήρεια όχι μόνο τού Μάρξ αλλά καί τών «ούτοπι-

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΤΙΝΑ

αντίθετος μέ τούς ψευτο - μακιαβελισμούς τών πατενταρισμένων έρμηνευτών τής «έννοιας τής Ιστορίας» (είτε χριστιανοί άλλοτε, είτε κομμουνιστές καί τριτοκοσμικοί «σοσιαλιστές» σήμερα), πού διακηρύσσουν ότι ό χιλιαστικός σκοπός (βασιλεία τού Θεού ή «άταξική κοινωνία») θά επιτευχθεί μέ ΟΠΟΙΟΔΗΠΟΤΕ «επαναστατικά» μέσα, ότι «δέν γίνεται όμελέτα χωρίς νά σπάσουν τ' αυγά» (ένώ τίς περισσότερες φορές έσπασαν τ' αυγά, χωρίς νά γίνει όμελέτα), κι είμαι ριζικά αντίθετος μέ τήν άποψη τού Λένιν ότι «θά πολεμήσουμε τή βαρβαρότητα μέ τή βαρβαρότητα». Από κει καί πέρα τό «μα-

κών» σοσιαλιστών, όπως άργότερα τών Κομμουνάρων, τής Ρ. Λούξεμπουργκ κ.λπ. Ό ίδιος ό Μάρξ αναφέρει: «άποφασίσαμε μέ τόν Ένγκελς νά προσχωρήσουμε στην «Ένωσή τών Κομμουνιστών», αλλά μέ τήν άπόφαση νά μήν ύπάρξουν άρχηγίλκια καί άυθεντίες». Ας σημειώσουμε ότι, αντίθετα, οι φιλόσοφοι τού Διαφωτισμού, πού έκφράζουν τόν άνερχόμενο άστισμό, ήταν ύπέρ τού φωτισμένου ήγέτη (δεσπότη, μονάρχη), γιά νά μήν άναφέρουμε τίς περί ήρώων άπόψεις τού Καρλάιλ. Αφήνουμε, λοιπόν, στό Μ. Νικολινάκο νά κάνει τήν έπιλογή του άνάμεσα στίς άπόψεις περί ήγετών τών

έκπροσώπων του άνερχόμενου άποτισμού ή των έκπροσώπων του έργατικού κινήματος και του σοσιαλισμού.

Τό πρόβλημα, τό μεγάλο πρόβλημα πού μπαίνει σήμερα είναι: πώς τό σοσιαλιστικό κίνημα θ' απωλαγεί από τίς άρχηγικές απόψεις του μετα - λενινισμού, του στάλινισμού, του μωϊσμού, του τρίτου - κοσμικού «σοσιαλισμού», πού όδήγησαν στη λήπρα του ολοκληρωτισμού, της ιεραρχικής και πειθαρχημένης οργάνωσης του κόμματος, μέ τό «δημοκρατικό συγκεντρωτισμό» ή την κούρεντόσι κλίμα γύρω από τόν ήγέτη - όδηγό. Η άνάλυση πρέπει νά γίνει μέ ούθωσις, κι όχι μέ άφθονα έπίθετα, όπως κάνει ό Μ. Νικολινάκος (για νά θολώσει τά νερά;) χαρακτηρίζει τό κωδικογώς του Γκουλάσ στη Βραζιλία και του Άλλντεν στη Χιλή όντε «ποπολιτικά», ενώ δέν είναι τέτοιο ούτε τό Ένα ούτε τό Άλλο, σύμφωνα μέ την άνάλυση της πρακτικής του ποπολισμού πού κάνει ή πολιτική έπιτόμη (μή κι ό Μ. Νικολινάκος μιάς πασιπέμπει συνέχεια στην έπιτόμη και την έπισημονική άνάλυση). Έκτός κι αν όνομάζουμε «σοσιαλισμό» και «ποπολισμό» ό τι θέλουμε.

δ) Ό Μ. Νικολινάκος ισχυρίζεται ότι τά άποτελέσματα των έκλογών δικαιώνουν την άνάλυσή του περί «Συμμαχίας», ενώ τά δικιά μου συμπεράσματα είναι «άδιέξοδο, θεολογία, μεταφυσική». Δέν θά ήθιλα νά βρίσκομαι στην δύσκολη θέση νά προτείνω από Μ. Νικολινάκο νά κάνει μιά συγκριτική άνάλυση της γλώσσας (τών ιδεολογικό - πολιτικών έννοιών) πού χρησιμοποιεί, και των διαφόρων κομμουνιστικών κειμένων μετά τό 1930, καθώς και του μέρματος πού μιάς σεβδίζεται από τά κείμενα του ΚΚΕ έξ. του ΕΚΚΕ, του ΠΑΣΟΚ, της «Σοσιαλιστικής Παρέας», ή ακόμα και του ΚΚΕ έσ. Παρά τίς διαφορές τους στην κομματική διαμάχη, από άνάλυτική άποψη, έχουμε την ίδια κόψη, ψευτο - επαναστατική, «άντι - ιμπεριαλιστική», κενή και γενικολόγο φρασολογία, πού δέν θέτει τά ούσιαστικά προβλήματα του σοσιαλισμού σήμερα, και βασικά τό πρόβλημα της διαφύλαξ και της διασωτη-

ρης του από κάθε είδους μεσιανισμούς, αυταρχισμούς και ήγετισμούς. Άς διαβάσει τίς θεωρητικές και μηχανιστικές «ανάλυσεις» και συνεντεύξεις όλων αυτών των κομματικών σχηματισμών, πού άφθονες δημοσιεύθηκαν λόγω των έκλογών, για νά δει πού βρίσκεται τό μπλοκάρισμα της άριστερης και προοδευτικής σκέψης στην Έλλάδα. Έπειδή θεωρούμε άσυμβίβαστο τό σοσιαλιστικό κίνημα μέ τίς χαρακτηριστικές ήγες και τους ποπολιτιστικούς άρχηγισμούς, καταλήγουμε στη «Συμμαχία» σάν τή μη χειρότερη έκλογική πρακτική, παρά τό άπαράδεκτα χαμηλό θεωρητικό της επίπεδο και τόν ευκαιριακό της χαρακτήρα. Τί δικαιώσαν και τί όχι, τά άποτελέσματα των έκλογών; Κατά τί ή άνάλυση του Μ. Νικολινάκου δικαιώθηκε από τά άποτελέσματα των έκλογών; Ίσως θά μπορούσε τό «Άντί» νά όργανώσει μιά σοβαρή «συστήτηση στρογγυλής τραπέζης» πάνω στα άποτελέσματα των έκλογών, τίς συνέπειες και τίς προοπτικές.

ε) Ένώ συμφωνούμε, βασικά, στην κριτική του λενινιστικού μοντέλου, πού κάνει ό Μ. Νικολινάκος, νομίζουμε ότι ή κριτική του δέν πάει σέ βάθος, δέν δγάζει όλα τά συμπεράσματα πού έπιβάλλονται από τίς διαστρεφές πού έπέφεραν στη σοσιαλιστική ιδεολογία οι λενινιστικές άρχές για την κομματική οργάνωση. Στο νά μείνει ή παρουσίαση του Μ. Νικολινάκου σέ έπιφανειακό επίπεδο (πού χαρακτηρίζει τίς «ανάλυσεις» των κομματικών όργανώσεων της άριστερας στην Έλλάδα, αλλά πού δέν δικαιολογείται για μιά σοβαρή ιστορικό - πολιτειολογική άνάλυση) συντείνουν και οι φράσεις «ή επανάσταση έγινε», «ή επαναστατική άλλαγή έγινε»... Για ποιά επανάσταση πρόκειται; Τί σχέση άκριδώς έχει μέ τό σοσιαλισμό και τό έργατικό κίνημα; Γιατί τά επαναστατικά κινήματα σάν Τρίτο Κόσμο είναι ποπολιτικά; Έπειδή τίποτα άπ' όλ' αυτά δέν προσδιορίζεται, γίνεται μιά σύγχυση των έπιφανειακών συνθηκών (πού υπάρχουν ή δέν υπάρχουν) στίς άναπτυσσόμενες βιομηχανικές χώρες και στίς «υπό ανάπτυξη» χώρες, σύγχυση των κοινωνικών ξεγλιξίων και της ανάπτυξης των πολιτικών δυνάμεων, συμπεριλαμβανομένων και των ΚΚ, για τά όποια σωστά ό Μ. Νικολινάκος άσκει την κριτική του. Η άποτυχία των ΚΚ στίς χώρες του Τρίτου Κόσμου, δέν θέτει έκτός κριτικής τά ποπολιτικά στρατιωτικό - αυταρχικά κινήματα, πού αυτοχαρακτηρίζονται «σοσιαλιστικά». Έπειτα, ή εξέταση των δυνατοτήτων επαναστατικής άλλαγής ή

εξέλιξης πρέπει νά γίνει και για τίς χώρες του «κρατικού σοσιαλισμού» όπου τά ΚΚ είναι στην έξουσία.

στ) Θάζει νά μεταφερθεί εδώ όλόκληρη ή παράγραφος πού άφιερώνει ό Μ. Νικολινάκος στίς δημοκρατικές διαδικασίες, πού «δέν είναι κάτι τό άφηρημένο, τό ιδεατό», αλλά αντίθετα «θεωρητικά κατασκευάσματα» πού «βανκαλίζουν» τους διανοούμενους, ενώ «οι μάξες οι πλατιές εξακολουθούν νά διαβούν στη μιζέρια». Ποιών είναι αυτή ή γλώσσα; Ποιοί άλλοι προσπάθησαν στο άμεσο παρελθόν νά δικαιολογήσουν την κατάργηση των δημοκρατικών διαδικασιών, πού όδήγησε στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως και στο Γκουλάγκ, στο όνομα δήθεν των μιζέρια του άλλάσσων από τίς μιζέρια του; Μπροστά σέ τέτοιες προσπάθειες δικαιολόγησης της «ανάγκης» νά καταργηθούν ή νά περιοριστούν οι δημοκρατικές διαδικασίες, όπου έπιστρατεύεται και ή διαλεκτική(!) και δημιουργούνται ψευτο - αντιθέσεις άνάμεσα στην «πολυτέλεια» των δημοκρατικών διαδικασιών, πού θέλουν οι διανοούμενοι, και τη μιζέρια των πλατιών μαζών, άνάμεσα στην έλευθερία και την κοινωνική δικαιοσύνη, άνάμεσα «στο ψωμί και στα τριαντάφυλλα» του ποιητή, ξεροντας πιά, όχι άφηρημένα και θεωρητικά, αλλά συγκεκριμένα και ιστορικά, πόσο αυτά τά ψευτοδιλήμματα διάστρεψαν και κακοποίησαν τό μαρξισμό και τό σοσιαλιστικό ιδεώδες, θά ήθελα όχι άπλώς νά διαμαρτυρηθώ, αλλά νά σύρλίζω. Πολύ ήσυχα, όμως, λέω τότο και μόνο: ναι, θεωρώ τη δημοκρατία και τίς δημοκρατικές διαδικασίες ΑΠΟΛΥΤΟ και ΥΠΕΡΤΑΟ αγαθό. Καμιά, μά άπολύτως καμιά δικαιολογία, ούτε ή μιζέρια των μαζών ούτε τίποτα άλλο, δέν υπάρχει για την κατάργησή τους. Ίσως τώρα πού τό επαναλαμβάνω αυτό, για άλλη μιά φορά ακόμα, νά βεβαιωθεί ό Μ. Νικολινάκος, ότι δέν υπάρχει κανένα θεωρητικό άδιέξοδο στη σκέψη μου, όπως φοβάται. Όπως δέν υπάρχει ό κίνδυνος νά περάσω «στο χώρο των μεταφυσικών όραματισμών και της χαύνωσης, πού όδηγει στην άπραξία» κι αυτό για «νά κρατήσω άλώβητη την παρθενιά μου σά διανοούμενος». Θ' άπαντούσα, στόν ίδιο τόνο πού χρησιμοποιεί ό Μ. Νικολινάκος, ότι προτιμάω για τό διανοούμενο την παρθενιά από την πορνεία - χωρίς όμως νά θέλω νά δημιουργήσω ένα νέο ψευτο - δίλημμα. Φοβάμαι ότι ό Μ. Νικολινάκος κάνει σύγχυση άνάμεσα πολιτική και κομματική ένταξη, και μιάς άπειλεί σά διανοούμενος μέ την κόλαση: «έξω από την Έκκλησία (τό κόμμα

μας) δέν υπάρχει σωτηρία». Άλλά δέν είναι ή πρώτη φορά πού τό άκούμε! Άς μέ άφορίσει ό πατήρ Μάριος, αλλά προτιμάω την κόλαση πού άπειλεί τους μή κομματικά ένταγμένους διανοούμενους, από τόν παράδεισο των ποπολιτικών αυταρχικό - στρατιωτικών «επαναστατικών» καθεστώτων, πού μιάς προτείνεται.

ζ) Γράφω την ήμέρα της γέννησης του Ίησου της Ναζαρέτ, και άναρωτιέμαι, πώς ή ώραία αυτή διδασκαλία για άπελευθέρωση, ανθρώπινη άξιοπρέπεια, κοινωνική δικαιοσύνη, πού στην άρχή δημιούργησε αταξίες και αυτοδιαχειριζόμενες κοινότητες, διαστράφηκε όταν δημιουργήθηκαν οι πρώτοι έπίσκοποι, πάπες και πατριάρχες. Πόσο πύο κοντά στη διδασκαλία αυτού, πού ό «ούτοπικοί» σοσιαλιστές του 19ου αιώνα θεωρούσαν σά τόν πρώτο σοσιαλιστή, θά είχαν μείνει οι χριστιανοί, αν είχαν διατηρήσει τό άντι - ηγετικό τους «κόμπλεξ» των πρώτων χρόνων, χωρίς ιεραρχίες, άγιους, μασωλεία, στρατάρχες γεμάτους παράσημα, ήγέτες σέ χρυσοποίκιλους θρόνους - αλλά ξεχασα για ποιούς άκριδώς μιλάω... Τελικά δέν θεωρείται μέ τίποτα τό άντι-ηγετικό μου «κόμπλεξ».

Μέ φιλικά αισθήματα
Σπήςλιος Παπασηπλιόπουλος

Υ.Γ.(1) «Οι λαοί δέν ύπόφεραν ποτέ από τό κόμπλεξ των ήγετών. Τούτο είναι προνόμιο των διανοουμένων», γράφει ό Μ. Νικολινάκος. Νά τί άπαντάει ό Μπερτολνι Μπερέχτ:

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΕΡΓΑΤΗ
ΠΟΥ ΔΙΑΒΑΖΕΙ

Ποιός έχτισε τή Θήβα, την πόλη μέ τίς έφτά πόρτες;
Στά διδλία ύπάρχουν τά όνόματα των βασιλιάδων της.
Οί βασιλιάδες μόνοι τους μετάφεραν τους πέτρινους όγκόλιθους;
Και ή Βαθυλάνα, πού τόσες φορές καταστράφηκε,
Ποιός κάθε φορά την ξανάχτισε;
Σέ ποιά σπία
της γεμάτης χρυσάφι λίμας κατοικούσαν οι χτίστες;
Τό θράδυ πού τέλειωσε τό Μεγάλο Τείχος της Κίνας,
πού πήγαν οι χτίστες; Η Μεγάλη Ρώμη
είναι γεμάτη άφίδες θριάμβου.
Άπέναντι σέ ποιούς θριάμβευσαν οι Καίσαρες; Και τό Βυζάντιο, τό πολυτραγουδιόμένο,
δέν είχε παρά παλάτια για τους κατοίκους του;
Άκόμα και στή μυθική Άτλαντίδα, τή νύχτα πού τή σκέπασε ή θάλασσα,
οί πνιγμένοι έδριζαν τους δούλους τους.

‘Ο νεαρός ‘Αλέξανδρος ἔφτασε μέχρι τῆς Ἰνδίας. ‘Ολομόναχος; ‘Ο ‘Ιούλιος Καίσαρας νίκησε τούς Γαλάτες. Δέν εἶχε τουλάχιστον ἓνα μάγισσα μαζί του; ‘Ο Φίλιππος τῆς Ἰσπανίας ἔκλαψε ὅταν ἡ ‘Αρμάδα του καταστράφηκε. Κανένας ἄλλος δέν ἔκλαψε;

‘Ο Φρειδερίκος ὁ 2ος κέρδιζε τόν ‘Επταετή Πόλεμο.

Ποῖός ἄλλος ἐκτός ἀπ’ αὐτόν κέρδιζε;

Κάθε σελίδα καί μιά νίκη.

Ποῖός ἐτοίμασε τό νικητήριο σύμπόσιο;

Κάθε δέκα χρόνια, ἓνας μεγάλος ἄντρας. Ποῖός πληρώσε τά σπαμένα;

‘Όσες ὑπάρχουν διηγήσεις

Τόσα ὑπάρχουν κι ἐρωτήματα.

Μπέρτολντ Μπρέχτ
Μετάφραση Σ.Π.

Υ.Γ.(²) Στό ἴδιο φύλλο τοῦ «‘Αντί» πού δημοσιεύεται τό ἄρθρο τοῦ Μ. Νικολινάκου, δημοσιεύεται καί τό γράμμα τοῦ Α.Χ., φοιτητῆ ἀπό τήν Πάρμα τῆς Ἰταλίας. Δυστυχῶς, δέν κατάλαβα τίποτα ἀπ’ ὅσα γράφει κι ἔχει ἀνάγκη ὁ Α.Χ. νά μάθει νά σκέφτεται καί νά ἐκφράζεται. ‘Ας ἀσχοληθεῖ λοιπόν μ’ αὐτό γιά νά μή σπαταλάει ἄδικο ἓνα μέρος τοῦ ἐθνικοῦ συναλλάγματος, πού τοῦ στέλνει ὁ πατέρας του. ‘Ετσι πούνάμῃ ντρέπεται νά ὑπογράψει μ’ ὀλόκληρο τ’ ὄνομά του, κι ὄχι μέ ἀρχικά, πού δημιουργοῦνε ἓνα αἰσθημα ἀνευθυνότητας, πού σπρώχνει στό νά γράφουμε ἄλλ’ ἄντ’ ἄλλων.

ΜΑΡΞ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΟΣ

‘Αγαπητό «‘Αντί»

‘Η νόθευση καί ἡ παραποίηση τῆς μαρξιστικῆς - λενινιστικῆς θεωρίας ἦταν καί εἶναι πάντοτε στά σχέδια χειραγώγησης τῶν μαζῶν ἓνας στόχος; Ἐνα ἐπικεντρο γύρω ἀπ’ τό ὁποῖο ἔπρεπε νά κινηθοῦν οἱ ὑπηρεσίες προπαγάνδης καί λαοπολογίας τῆς διεθνούς ἀστικῆς τάξης. Σ’ αὐτή τήν ἐκστρατεία δοθοῦν ἄμεσα οἱ ὑποστηρικτές τῆς «χρυσῆς τομῆς» μεταξύ τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ καί τοῦ χριστιανισμοῦ.

Σέ γράμμα του ὁ φοιτητής Τ.Υ. («‘Αντί» τ. 87) ὑπερμάχεται τῆς ἀποψῆς αὐτῆς προσπαθώντας μάλιστα νά τήν τεκμηριώσι μέ ἀποσπάσματα ἀπό τό Εὐαγγέλιο καί τό «Μανιφέστο» τοῦ Κ.Κ.

Κάθε τίμιος ἀγωνιστής πού λίγο πολύ γνωρίζει τή μ-λ θεωρία θά θεωρήσει αὐτή τήν τομῆ ἀδύνατη, ἂν ὄχι τραγελαφική, πού δέν ξεπερνά τά ὅρια τῆς σχηματολογίας καί τῆς μικροπολιτικῆς. Θά μπορούσαμε νά παραπέμψουμε τόν κ. ΤΥ σέ πλήθος κείμενα τῶν κλασικῶν τοῦ μ-λ στά ὁποῖα φαίνεται ξεκάθαρα ἡ θέση τῶν κομμουνιστῶν γύρω ἀπ’ τή θρησκεία καί τό χριστιανισμό.

‘Όμως ἄς ἐπιχειρήσουμε στό λίγο αὐτό χώρο νά δοῦμε γιατί θρησκεία καί κομμουνισμός εἶναι διαμετρικά ἀντίθετες τάσεις.

‘Η κοινωνικο-οἰκονομική ἀνάλυση τοῦ Μάρξ στηρίχτηκε ὀλόκληρη πάνω σέ μιά βάση, πάνω στήν ὁποία χτίστηκε ὀλόκληρη ἡ θεωρία. Στούς κ.κ. πού ἐθελοτυφλοῦν, ὑπενθυμίζουμε πῶς αὐτή

ἡ βάση εἶναι ἡ προλεταριακή φιλοσοφία, μέσα ἀπ’ τήν ὁποία ξεσκεπάστηκε ἀμελίκτα ὁ συμβιβαστικός ρόλος τῆς θρησκείας μέ τήν ἀρχαία τάξη καί ἡ ἀντιεπιστημονικότητά της.

Τό βασικότερο πού ἔκανε ὁ Μάρξ ἦταν νά ξεκαθαρίσει ἀπ’ τούς προγενέστερους τά ἰδεαλιστικά περιβλήματα καί νά ἐμπλουτίσει, νά προαγάγει τήν ἀσυνεπῆ ὕλιστική θεωρία στήν συνεπῆ προλεταριακή φιλοσοφία, πού εἶναι θεωρία ἀνάλυσης καί ΠΡΑΞΗΣ.

‘Ο χριστιανισμός - ὅσο θαναμαστό καί ἂν εἶναι τά κηρύγματά του - δένμπορεῖ νά ξεφύγει ἀπ’ τήν ὠραιολογία τῆς φράσης, δέν μπορεῖ νά μεταβάλει τόν κόσμο. Θεωρεῖ μόνο.

‘Όσο γιά τά κείμενα πού ἐπικαλεῖται ὁ κύριος Τ.Υ. θά πρέπει νά ἐπωθεῖ - γιά τό «Μανιφέστο» - πῶς εἶναι μιά γενική εἰκόνα τῆς κομμουνιστικῆς θεωρίας καί δέν ἐπεκτείνεται σέ ἀρκετό βάθος - ὅλαδὴ σέ πλατιά ἀνάλυση - γιά νά φωτίσει πολλές πτυχές - πρᾶγμα τό ὁποῖο συμβαίνει σέ ΟΛΑ τά ἄλλα ἔργα τῶν Μάρξ-‘Ενγκελς.

‘Η «ἔνωση τῶν κομμουνιστῶν ἀνέθεσε στοὺς ὑποφαινόμενους νά συντάξουν ἓνα διεξοδικό καί ΠΡΑΚΤΙΚΟ πρόγραμμα...».

(Πρόλογος στή Γερμανική ἔκδοση τοῦ 1878).

Φιλικά
Δ.Τζ.
Μαθητής

ΔΙΩΞΕΙΣ

● Μέ ἀφορμὴ τῆς δίκης τοῦ «ΑΝΤΙ» ὁ φοιτητῆς Α.Α. ἀπὸ τῆ Θεσσαλονίκης γράφει γενικότερα γιά τῆς διώξεις - καί κυρίως γι’ αὐτές πού πρέπει νά περιμένουμε...

‘Αγαπητό «ΑΝΤΙ»

Θέλω καί ἐγὼ νά προσθέσω τῇ φωνῇ μου στὴ γενική φωνή διαμαρτυρίας ἐνάντια στίς δίκες σκοπιμότητας καί τῆς κυδέρνησης καί πῶς εἰδικά στή δική σου δίκη στίς 29 τοῦ Γενάρη.

‘Η ἀντίδραση ἀντιλαμβάνεται σιγά - σιγά ὅτι ἀποτελεῖ ἓνα ἐπικίνδυνο - γι’ αὐτήν - βῆμα ἐνότητας, ἓνα βῆμα ἰδεολογικῆς πάλης πού τόσο ἔχει ἀνάγκη ἡ ΑΡΙΣΤΕΡΑ καί οἱ προοδευτικὲς δυνάμεις. Αὐτό εἶναι πού τούς ἐνοχλεῖ, καί ἀργότερα θά φανεῖ περισσότερο. Καί δέν θά σταματήσουν μόνο στίς δίκες. Τὸ μέλλον μᾶς ἐπιφυλάσσει πολλές «ἐκπλήξεις»... ‘Αν σήμερα μᾶς σέρνουν σέ δίκες γιά ἀσήμαντους λόγους (π.χ. ἀφισοκόλληση), ἐνῶ οὐσιαστικά δέν κινδυνεύουν, ποῖός φαντάζεται τί θά μᾶς κάνουν αὐριο, ὅταν πραγματικά θά κινδυνεύουν;

‘Η ἱστορία μᾶς μιλᾷ μόνη της... Παντοῦ καί πάντα ὅταν οἱ δημοκρατικὲς δυνάμεις ἀνέβαιναν κοινοβουλευτικά καί σὺν λαό, ἡ ἀντίδραση εἰδείχνε τελικά τό πραγματικό τῆς ἐγκληματικῆς πρόσωπο.

‘Αλλά τό ζήτημα δέν εἶναι νά κάνουμε ἄλλη μιά φορὰ αὐτὴ τὴ διαπίστωση. Τὸ ζήτημα εἶναι ΠΟΤΕ καί μέ ΠΟΙΟ τρόπο θά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Ξένοι πεζογράφοι σέ υπεύθυνη μετάφραση καί φροντισμένη ἔκδοση.

Κεντρική Διάθεση Βιβλιοπωλεῖο «ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ»
Χρυσ. Σμύρνης 19, τηλ. 271.423 Θεσσαλονίκη

μπορέσουμε να προετοιμαστούμε για κείνες τις «συγκρούσεις» που έρχονται. Καί το σπουδαιότερο: τί ειδους προετοιμασία θά κάνουμε.

Γιατί προετοιμασία από προετοιμασία διαφέρουν. Προετοιμασία, έννοούν μερικοί τό νά μαζέψουμε πολλούς ψηφοφόρους. 'Αλλά μήπως παλιότερα δέν μαζέψαμε;

Πρέπει λοιπόν — κατά τή γνώμη μου — νά πετύχουμε μιά διαφορετική προετοιμασία θεωρίας καί πράξης, πού δυστυχώς οί ήγεσίες τών προοδευτικῶν δυνάμεων δέν ἔχουν συνειδητοποιήσει. Βέβαια, σ' όλα τά προοδευτικά κόμματα ὑπάρχουν φωνές πού ἐπιμένουν σ' ἕνα τέτοιο δρόμο. 'Όλοι μας πρέπει νά ἐνισχύσουμε αὐτές τίς φωνές μέ ὅποιον δῆποτε τρόπο. Αὐτό μάς ἐπιτίσσει ἡ δύναμη τοῦ κεφάλαιου στή χώρα μας, ἀλλά καί ἡ «ματωμένη» μας ἱστορία γιά ἀνεξαρτησία καί δικαιοσύνη.

Πιστεύω ὅτι τό «ΑΝΤΙ» ἀντιλαμβάνεται αὐτή τήν ἐπιταγή καί κάθε μέρα τό ἀποδεικνύει.

Εὐχαριστῶ γιὰ τή φιλοξενία

Α.Λ.
Φοιτητής
Θεσσαλονίκης

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΚΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ

«'Αντί» μου

Γιατί τόσο παγωνιά στίς στήλες σου ἀναφορικά μέ τίς πολιτικές ἐκτιμήσεις; Πού λουφάζουν οί «ιερέες χήνες τοῦ Καπιτωλίου»; Πού ὁ ὄργασμός — τί λέω : ὀχεία — τῆς πολιτικῆς ἀνάλυσης; Πού οί κήσορες τῆς πολιτικῆς τοῦ ΠΑΣΟΚ; Πού τ' ἄ ρίγοι καί τά προτοές, ὁ ντερεμνισμός καί ὁ ρασιοναλισμός, ὁ ρελατιβισμός καί ὁ... σολισμοῦς; Οἱ ποπολιστικοί ὄροι, ἡ... φονξιοναλιστική ἐπιστήμη, ὁ μαξιμαλισμός; 'Αμ ὁ ὕλλος Καπιταδότης; Αὐτός πού «ἀναμνησκόμενος παλαιῶν εὐχλεῶν ἡμερῶν», τῶν ἡμερῶν τοῦ Τζουμπέ, πυροβολοῦσε ἀπό τά Χανιά; Πού βρίσκεται ὁ τλήμων;

Πού εἶναι οἱ καθηγητάδες καί οἱ δικηγόροι, οἱ χωρίς πολιτική στέγη, πού θυμίζουν ἐκεῖνον τόν παλιό γραμματικό τόν Καδόφη; «... ξέρω καί παραξέρω 'Αριστοτέλη, Πλάτωνα : / τί ῥήτορας, τί ποιητάς, τί δ,τι κι' ἄν πείς./

Θ' ἀπευθυνθῶ πρὸς τόν Ζαβίνα πρῶτα, / κι' ἄν ὁ μωρός δέν μ' ἐκτιμῇσει, / θά πάγω στόν ἀντίπαλό του, τόν Γρυπό./

• Κι' ἄν ὁ ἡλίθιος κι' αὐτός δέν μέ προσάδει, / πηγαῖνον παρευθὺς στόν 'Υγκανό...»

Πού εἶναι τους ὅλοι αὐτοί; Πού ἡ δεξαμενὴ μέ τή λάσπη πού δέν εἶχε κἀν καί τήν πολυτέλεια τῆς πρωτοτυπίας, παρὰ ἀκουγες μονότονα σάν παραλήρημα Ντοστογιεφικό: ὁ 'Αντρέας πρῶτορας, ὁ 'Αντρέας ἑξαλλος, ἑξαλλος, ἑξαλλος. Πού καταχωνίστηκαν λοιπόν ὅλοι αὐτοί οἱ καλικάτζαροι τῆς «πολιτικῆς», πού «ἐτάζουν νεκρούς καί καρδίας» μέ νυστέρι ἀπὸ χαρτί, ὅλοι αὐτοί οἱ αἰθεροβάμονες οἱ ἐξεομμένοι ἀπὸ τήν πραγματικότητα καί τόν λαό;

Θά γελάσουμε πολύ διὰν ξαναδοῦν στήν τρυφερίτσα ἀκκιζόμενοι γιά νά κάνουν βαρύνουσες «ἀναλύσεις» καί «αὐτοκριτικὴ».

Κι ἂς μάθουν ἐπὶ τέλους κἀτι ὅλοι αὐτοί, μῖας καί μέχρι τώρα δέν ἔμαθαν τίποτ' ἄλλο παρὰ νά ἡδονίζονται μέ τούς — ισμούς: τήν ὥρα πού ὅλοι τους... «μαξιμαλίζονταν», ὁ 'Αντρέας ὁ Παπανδρέου ἔπαιρνε δύναμη ἀπὸ τή Μάνα — Γῆ καί μίλαγε στά παιδιά της, τήν 'Αγροτιά, μέ τή γλώσσα τους. Κι οἱ κρουνοὶ ἀπὸ τίς παλιές μνήμες ἄνοιξαν. Κι ἄναψαν οἱ καρδιές τῆς 'Αγροτιάς. Αὐτῆς τῆς 'Αγροτιάς πού τὰδωσε ὅλα: καί τό σῶμα της καί τά ζῶα της καί αὐτὴ τὴ ζωὴ της. Αὐτῆς τῆς 'Αγροτιάς πού φύλαξε, ἔνωσε, πόδεσε, χουχοῦλισε μέσα στὰ χέρια της τὸ 'Αντάρτικο. Αὐτῆς τῆς 'Αγροτιάς «ἐλπίδα κι ἀπαντοχὴ» εἶναι τό ΠΑΣΟΚ.

Γι' αὐτό τοῦδωσε τὴ Νίκη.

Τάκης Μωραΐτης

ΤΑ Κ.Κ. ΚΑΙ Ο ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΣ

'Αγαπητό ΑΝΤΙ

Στά δσα σωστά γράφει σὸ γράμμα του ὁ κ. Καλμέτης γιά τήν ἐγκατάλειψη τοῦ λενινισμοῦ ἀπὸ τὰ σταλινικά ΚΚ ἐπιτρέψατέ μου νά προσθέσω μερικά ἀκόμη στοιχεῖα:

● Τὸ 1925, ὕστερα ἀπὸ ἐντολὴ τῆς Κομιντέρν, τὸ ΚΚ Κίνας διαλύεται καί συγχωνεύεται σὸ ἐθνικιστικό Κουμινταγκ τοῦ Τσάγκ — Κάι — Σέκ, μέ τὰ γνωστά ἀποτελέσματα (σφαγὲς Καντύνας καί Σαγκάης).

● Τὸ 1932 τὸ Γερμανικὸ ΚΚ λανσάρει τὴ θεωρία τοῦ «μεγίστου κακοῦ» μέ σύνθημα «ν' ἀνέβει στήν ἐξουσία ὁ Χίτλερ γιά νά φθαρεῖ...» (βλ. καί λεξικό «'Ανεξαρτήτου», σελ. 727) καί ταυτόχρονα ὑποστηρίζει τὸ δημοψήφισμα πού ζητοῦσαν οἱ χιτλερικοὶ κατὰ τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς κυβέρνησης Μπραουν τῆς Πρωσίας, ὕστερα ἀπὸ ἐντολὴ τῆς Κομιντέρν, ἐνῶ τρεῖς μέρες πρὶν ὁ κομμουνιστὴς δουλευτὴς Στένκ δήλωνε ὅτι δὲ θά ψηφίσει ὑπὲρ τοῦ δημοψηφίσματος (βλ. λεξ.

«'Ανεξαρτήτου» σελ. 771 — 2). 'Εν τῷ μεταξύ ὅλα τὰ ΚΚ τῆς Εὐρώπης υἱοθετοῦν τὴ θεωρία τοῦ «σοσιαλφασισμού» (πού ἐξηγήγει ἡ Κομιντέρν σὸ 6ο Συνέδριό της τὸ 1928).

● Τὸ ΚΚ Γαλλίας δέχεται λαϊκὸ μέτωπο μέ τὸ ἀστικό ριζοσπαστικὸ κόμμα τῶν Νταλαντιέ καί ἐγκαταλείπει τὸν ἀγῶνα γιά τὴν ἀπόσπαση τῶν ἀποικιακῶν ἐδαφῶν ἀπὸ τὴ γαλλικὴ μητρόπολη (ὅπως ἦταν ἡ παλιὰ του θέση).

● Καί τί νά πει κανεὶς γιά τὴν ὑποστήριξη τοῦ ἀστοῦ Φροντίζ (Βραζιλία), μέχρις ὅτου ἔλαβε ἔκτακτα μέτρα κατὰ τῶν κομμουνιστῶν, ἡ τοῦ Νάσσερ, μέχρις ὅτου ἔκλεισε τούς κομμουνιστὲς στίς φυλακὲς καί τὰ στρατόπεδα συγκέντρωσης. Ἡ τῆς Μπανταρανάκε τῆς Κεϋλάνης, ὅπου οἱ κομμουνιστὲς ἔφτασαν σὸ σπ-

— ΜΕΡΙΚΑ ΚΑΛΑ ΛΟΓΙΑ...

■ Μὲ τίτλο «'Η δυστυχία τοῦ νά εἶσαι ρουτίνα!» καί ὑπότιτλο «Τὸ ΑΝΤΙ καί ἡ ἀντί — θεοῆ μας», τὰ «Πολιτικά Θέματα» δημοσίευσαν σὸ τ. 180 (24 — 30/12/77) τὸ πῶ κατῶ (ἀντιγράφουμε ἐπὶ λέξει) κείμενο:

«Μὲ ἕνα τίτλο ἐμπαθῇ — «'Η δυστυχία τοῦ νά εἶσαι Ἕλληνας» ἢ «'Η εὐτυχία τοῦ νά εἶσαι Γερμανός...» — καί ἕνα κείμενο ἐμπαθέστερο, τὸ ΑΝΤΙ — ὅσοι δέν τό γνωρίζουν ἂς μάθουν πῶς εἶναι μιά δεκαπενθήμερη πολιτικὴ 'Επιθεώρηση — ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ κ. Ν. Δήμου γιά τὴ γνωστή συνέντευξή του σὸ γερμανικὸ περιοδικὸ «Ντέρ Σπῆγκελ». Καί πέρα ἀπ' αὐτὸ καταλογίζει στὰ «Π.Θ.» (πού τὴν ἀναδημοσίευσαν ὁλόκληρη) ὅτι ἔσπευσαν νά δώσουν μαθήματα δημοσιογραφικῆς δεοντολογίας στόν ἑλληνικὸ Τύπο διότι ἀγνόησε τό... μέγα γεγονός».

Ἀσκώντας μιά ρουτινιερικὴ γκροτέσκα δημοσιογραφία στὰ κρᾶσπεδα τῆς ἀριστερᾶς, δέν μπόρεσε νά ἀντιληφθεῖ ὅτι τὸ νόημα αὐτῶν πού εἴπαμε — μπόρεσε ὅμως νά τὰ διαστρέψει.

Εἶναι ἡ τακτικὴ πού θαραίνει τὴν ἀριστερὴ μας δημοσιογραφία — γι' αὐτὸ καί ὅσο θά συνεχίζεται δὲ θά μωρέσει ποτὲ νά σπάσει τὸ φράγμα της, ν' ἀγγίξει κἀτι περισσότερο ἀπὸ τούς ἴδιους καί τούς ἴδιους ἀνθρώπους στούς δόριους ἀπευθεῖνται.

Τὰ «Π.Θ.» εἶδαν μὲ νά τους τὴ συνέντευξη σὸ Σπῆγκελ. Καί ζητώντας νά εἶναι κἀτι παραπάνω, γύρεψαν νά ἐρθουν σὲ ἐπαφὴ μέ τὸν συνεντευξιαζόμενο γιά νά μάθουν κάτω ἀπὸ ποιὲς συνθήκες τοῦ τὴν πῆραν. ἤξεραν πῶς τὸ Σπῆγκελ δουλεύει τίς συνεντεύξεις του μ' ἕνα δικὸ του τρόπο.

μεῖο νά δημιουργήσουν ἀπεργοσπαστικές ὁμάδες ἐρχόμενοι σὲ σύγκρουση μέ τούς ἀπεργούς λιμενεργάτες τοῦ Κολόμπο;

Κι ὅλα αὐτὰ μέ πρόσχημα «τόν ρόλο τῆς ἐθνικῆς μπουρζουαζίας στήν ἀντι — ἱμπεριαλιστικὴ πάλη», σ' ἀντίθεση μέ τὴ λενινιστικὴ θέση: «'Η μάζα τῆς μπουρζουαζίας θά στοιχηθεῖ ἀναπόφευκτα σὸ πλευρὸ τῆς ἀντίδρασης, τοῦ αὐταρχισμοῦ, ἐναντία στήν ἐπανάσταση, ἐναντία σὸ λαό, μόλις ἱκανοποιηθοῦν τὰ βρώμικα καί ἐγωιστικά της συμφέροντα...» («Δύο τακτικὲς τῆς σοσιαλδημοκρατίας στὴ δημοκρατικὴ ἐπανάσταση», (Διαλεχτὰ Ἔργα, τομ. I, σελ. 494, Μόσχα 1946, Ξενόγλωσσες ἐκδόσεις).

Συντροφικά
Παῦλος Κουλιούδης
Φοιτητῆς

Καί ἤθελαν νά προσφέρουν αὐτὴ τὴν πρακτικὴ στούς Ἕλληνες συναδέλφους τους πού νομίζουν πῶς παίρνοντας ἕνα ἀγοραῖο ὕψος καί ἕνα μαγνητόφωνο μποροῦν νά καταγράψουν τίς συνομιλίες τους — εἶδαμε τόσες καί τόσες τελευταῖα...

Ὅσα ἔμαθαν τὰ δημοσίευσαν σὸ χωρίο γιά τὰ προβλήματα τοῦ Τύπου.

Αὐτοῦσια τὴ συνέντευξη τὴ δημοσίευσαν ἄλλου. Κι ὅχι γιά νά κολακεύσουν τὸν συντάκτη της ἀλλά γιατί πίστευαν πῶς ὑπηρετοῦσαν τὴν ἐνημέρωση τῶν ἀναγνώστῶν τους. (Κάποιες ἀλλες φωνές πού ἔφτασαν στὰ γραφεῖα τῶν «Π.Θ.» φιλοξενήθηκαν καί φιλοξενοῦνται καί σὸ σημερινὸ τεῦχος στὴ σελίδα Διάλογος καί 'Αντίλογος (σελ. 6).

Γιά τὰ «Π.Θ.» δέν εἶχε ἀξία νά πολεμηθοῦν οἱ ἰδέες τοῦ κ. Δήμου ὅσο νά φτάσουν οἱ ἰδέες αὐτὲς σὲ γνώση τοῦ κοινοῦ.

Καί ἐδῶ δρισκεται ἡ βασικὴ διαφορὰ νοοτροπίας τοῦ «'Αντί» μέ τὰ «Π.Θ.» Ἐκεῖνα μάχονται γιά τὴν ἐπικράτηση μιᾶς ἰδεολογίας. Ἐμεῖς ἐνδιαφερόμαστε γιά τὴ σωστὴ πληροφόρηση ἀσχετα ἂν εἶναι ὑπὲρ ἢ ἐναντίον μιᾶς ἰδεολογίας ἢ ἐνὸς κόμματος.

Αὐτὸ τό στοιχεῖο μᾶς φέρνει συχνὰ ἀντίθετους μέ τὸ κοινὸ πού ζητᾷ ἐνταση καί ἐξαψη καί πάθος. Καί αὐτὸ τό στοιχεῖο εἶναι ἡ ἐξήγηση τοῦ χαμηλοῦ κυκλοφοριακοῦ δελτικῶν «Π.Θ.» Γιατί δέν ἔχουν κομματικὴ πελατεία, καθὼς δέν ὑπηρετοῦν κανένα.

'Ασκοῦν τώρα καί τέσσερα χρόνια μὴ ἀδέσμευτὴ πληροφόρηση πού θά εἶχε ἀσφαλῶς περισσότερα περιθώρια νά γίνει καλύτερη ἂν τὰ μέσα τους θά τό ἐπέτρεπαν. Ἄλλ' ἴσως τότε προστατεύοντας τὰ μεγαλύτερα συμ-

φέροντά τους να νόθευαν τη γραμμή τους. Ένώ σήμερα, ακριβώς στα όρια της αυτοδυναμίας δεν έχουν να κερδίσουν – και δεν περιμένουν να κερδίσουν – τίποτα.

Είναι μια δύσκολη πορεία που την αντέχουν μόνο όσοι αμετανόητα πιστεύουν πως η δημοσιογραφία αρχίζει και τελειώνει με την ενημέρωση. Όλα τα άλλα είναι ή αιχμαλωσία ή προπαγάνδα.

Σ.Σ.: Ός προς τα σημεία που μάς άφορούν: για τα καλά λόγια – και ιδιαίτερα για τις συστάσεις – ευχαριστούμε πολύ. Είναι συγκινητικό ότι το πνεύμα της «παράδοσης» (Γ. Ράλλης κλπ.) συνεχίζεται με την «άνανέωση» (Κ. Στεφανόπουλος, Μπάλκος κλπ.), ίσως με πιο... «κουλουριάρικο» ύφος, αλλά όπωσδήποτε με το ίδιο ήθος, την ίδια «έπιχειρηματολογία»... Μιά παράκληση μόνο: τα «μαθήματα δημοσιογραφίας» (για τα όποια και πάλι ευχαριστούμε) αν είναι εύκολο να γίνονται πιο... άρτια – πέσανε πολλά, τον τελευταίο καιρό, κι από πολλές πλευρές. Για να υπάρχει και δυνατότητα αφομοίωσης «του νοήματος», δηλαδή...

Ός προς τα λοιπά σημεία του δημοσιεύματος, το μόνο ίσως που μπορούμε να κάνουμε, είναι να επαναλάβουμε την άποψη που είχαμε κι άλλοτε (τ. 88/17 – 12 – 77) εκφράσει, μ' άφορη σόλο του καλού περιοδικού «περί Μπιτούν»: είλικρινά δεν ξέρουμε αν χρειάζεται να παραγγέλνουμε πλερέζες ή... ζουρλόμανδύα!

ΕΝΑ ΑΛΛΟ ΓΡΑΜΜΑ

● Ο κ. Γ. Τ. Μείμαριδης έστειλε στα «Πολιτικά Θέματα» μια έπιστολή – απάντηση σχετικά με τη συνέντευξη του κ. Ν. Δήμου στο «Σπήγγελ» περί τρομοκρατίας, Έλλήνων κ.λπ. Δημοσιεύτηκε, όπως και η απάντησή του κ. Δ. και η ανταπάντησή του κ. Μ. Ο τελευταίος έστειλε ένα ακόμη γράμμα στα «Π.Θ.» που άρνήθηκαν να το δημοσιεύσουν γράφοντας τα εξής:

«Ο φίλος μας κ. Γ. Μείμαριδης μάς έστειλε μια νέα έπιστολή πάνω στο θέμα του διαλόγου του με τον κ. Ν. Δήμου υπό άφορη τη γνωστή συνέντευξή του στο Σπήγγελ.

Τα «Π.Θ.» λυπούνται γιατί δεν μπορούν να την καταχωρίσουν. Και θέλουν να εξηγήσουν για ποιο λόγο δεν μπορούν.

Η έπιστολή δεν αναφέρεται πιά στο θέμα αλλά στον άνθρωπο που το δημιούργησε. «Όποιος κι

αν είναι οι πολιτικοκοινωνικές αντιλήψεις του κ. Ν.Δ. είναι δικό του πρόβλημα ύποσημειώνει. Δεν κρίνω τις πολιτικές αντιλήψεις του. Τήν συμπεριφορά του σαν Έλληνα συμπολίτη κρίνω και προσπαθώ να έρμηνεύσω σε σχέση με τις αντιλήψεις του». 'Αλλ' αυτό ακριβώς δεν ενδιαφέρει τα «Π.Θ.» – και ύποθέτουν – και τους άναγνώστες τους. 'Αλλοίμονο αν ξεκινούσαμε να θυμηθούμε – και πόσα και πόσα δεν θά είχε ο καθένας μας να θυμηθεί για πρόσωπα που κοσμούν καθημερινά την πολιτική μας έπικαιρότητα και την κοινωνική μας ζωή...» (τ. 182, 7-13/1/78)

● Ο κ. Μ. έστειλε στα «Π.Θ.» το πιο κάτω γράμμα:

'Αγαπητά «Πολιτικά Θέματα», με πολλή προσοχή διάβασα το σημερινό (τ. 182, σελ. 4) σημείωμά σας, το σχετικό με την έλευση πλέον πλάγιον άρνησή σας να ολοκληρωθεί πληροφοριακά ο «διάλογός» μου με τον κ. Ν. Δήμου.

Όυτε κατά κεραία άμφοισθητό το δικαίωμά σας να δεχθείτε ή να άρνηθείτε την δημοσίευση μιας έπιστολής άναγνώστη σας. Όμως έντονη είναι η διαφωνία μου και η διαμαρτυρία μου προς την θεωρία (γιατί δεν είναι δική σας μόνο άποψη!) πως «δεν έχει σημασία το ΠΟΙΟΣ λέει κάτι σωστό ή στραβά, αλλά αν – άπλως! – το λεχθέν σωστό είναι σωστό, ή το στραβά, στραβά»!! Και άναρωτιέμαι: αν το περιεχόμενο της συνέντευξης του κ. Ν. Δήμου ήταγ σχετικό με το θέμα, φέρ' ελπίειν, «Η θεάρεστος πορνεία», και ο κ. Δήμου παρουσιάζοταν υπέρμαχος της πορνείας, θά είχε ή όχι σημασία για τους άναγνώστες σας, αλλά και για την άξιοπιστία ή μη των λόγων του, τό να αποκαλυφθεί ότι ο κ. Ν. Δήμου – έκτός από Διαφημιστής είναι και... έρωμένος; – Πιστεύω πως λίγο – έστω – λιγώτερος άμοραλισμός, δεν δλάπτει... – Με την έλπίδα

ότι αυτήν την απάντησή μου θά την δημοσιεύσετε,

Φιλικά
Γ.Τ. Μείμαριδης
έμπορος

● Παράλληλα έστειλε στο «ΑΝΤΙ» τό γράμμα που δεν του δημοσίευσαν τα «Π.Θ.» μ' ένα προλογικό σημείωμα:

'Αγαπητό «ΑΝΤΙ», όφειλω να όμολογήσω πως πολύ προβληματίστηκα πριν κάτσω να γράψω τότο τό γράμμα: είναι άραγε σωστό, όταν ένα έντυπο, μέσω του όποιου έχεις άνοιξει άλληγογραφία με κάποιον συνεργάτη του, σου άρνείται την όλοκληρωση αυτού του «διαλόγου», να στρέφσαι προς άλλο έντυπο, και σ' αυτό να «μεταδιβάξεις» το άπορριφθέν κείμενό σου; – Μάλλον δεν είναι σωστό να κάνεις κάτι τέτοιο, αν ο «διάλογός» σου είναι προσωπικό θέμα. Όμως, όταν ένας άνθρωπος ύψώνει την φωνή του ένάντια σε κάποιον που τον θεωρεί ύβριστή του τόπου του, και πιστεύει ότι αυτός, ο ύβριστής, να σιωπά μάλλον πρέπει, παρά να μιλά, τότε τό θέμα δεν είναι προσωπικό.

Πέρα άπ' όλα τα παραπάνω, τό «ΑΝΤΙ» έχει κιόλας πάρει μέρος στον ίδιο διάλογο: πρόκειται για την περιδότη πιά «συνέντευξη» του κ. Νίκου Δήμου στο «Ντέρ Σπήγγελ». Δεν άπευθύνομαι λοιπόν, στο όποιοδήποτε άσχετο ή άνύποπτο έντυπο. Άπευθύνομαι στο «ΑΝΤΙ», έλπίζοντας πως αυτό δεν ένστερνίζεται την περί λήθης άποψη των «Πολιτικών Θεμάτων»! Και δεν έρχομαι τώρα να κρίνω τό σωστό ή λάθος της άποψης αυτής. Τα «Πολιτικά Θέματα» δικαιούνται να πιστεύουν (όταν έτσι τό θέλουν) πως δεν πρέπει να θυμόμαστε τα χρόνια της δικτατορίας! Δικαίωμα όμως κάθε Έλληνα και να θυμάται, αλλά και να άγωνίζεται να μη γυρίσουν ποτέ πιά τα τέτοια χρόνια της ντροπής. Της Μεγάλης Ντροπής.

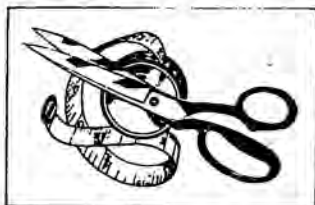
Τά «Πολιτικά Θέματα», πιστεύουν πως δεν ενδιαφέρει τους άναγνώστες τοις ή προσωπικότης έκείνου που δίνει μία συνέντευξη προς τους ξένους, και που τό περιεχόμενο της ήγεί καιρία όλους τους Έλληνες. Δεν σκοπεύω να άντιδικήσω με τά «Π.Θ.». Έγώ, έν τούτοις πιστεύω πως τό ΠΟΙΟΣ μιλά είναι έξ ίσου σημαντικό με τό ΤΙ λέγει. Άντιγράφω εδώ, λοιπόν, αυτούσιο τό γράμμα μου που τά «Π.Θ.» άρνήθηκαν την δημοσίευσή του:

«Αντιγράφω υπό την σελίδα 47 του 180 τεύχους σας: «Έμεis (δηλ. τα «Πολιτικά Θέματα») ενδιαφερόμαστε για την σωστή πληροφόρηση, άσχετα αν είναι υπέρ ή ένάντιον μιας ιδεολογίας ή ενός κόμματος». Τμήα τό «Πολιτικά Θέματα» τό ότι σε όλα τα χρόνια της πορείας τους, και στα γεμάτα κινδύνους, επί δικτατορίας, και στα κατοπινά, πάντα προσάτησαν να μεταδώσουν ακριβώς αυτό: την σωστή πληροφόρηση. Έπειδή ή σωστή πληροφόρηση δεν είναι μόνο καλή δημοσιογραφία, αλλά και δημοκρατικό καθήκον. Πιστεύω ότι μέσα στα πλαίσια αυτής της προσπάθειάς σας, θά θελήσετε να όλοκληρωθεί ο «διάλογός» ή «μονόλογός» μου με τον κ. Ν. Δήμου, ώστε να οδηγηθούν οι άναγνώστες σας σε κάποια συμπεράσματα, και να μη μόνον μ' την έντύπωσή ότι «συνζητάμε, για να συνζητάμε».

– Έπιτρέψτε μου, σας παρακαλώ, κι' άρχην να άνακεφαλαιώσω με μεγάλη συντομία αυτή την ιστορία τοῦ... διαλογομονολόγου μου με τον κ. Ν.Δ.: Στο 177 τεύχος σας δημοσιεύετε σε μετάφραση την συνέντευξή του κ. Ν. Δήμου προς τό «Ντέρ Σπήγγελ». Στη συνέντευξη αυτή ο κ. Ν. Δήμου μιλώντας προς Γερμανούς και άλλους ξένους, ισχυρίζεται με ύφος αθένητας, πως α) οι Έλληνες στο σύνολό μας είμαστε άντιγεμμένοι (άφορη τά γεγονότα των άναρχικών), έπειδή β) τώρα... δημοκρατικοποιούμεθα, «άριστορίζοντας» κ.λπ., από πλέγμα ένοχής για την άνοχή-παράδοχή-ύποστήριξή μας (λέει...) στους τυράννους μας της δικτατορίας 67-74. – Στο 178 τεύχος σας είχατε την καλοσύνη να δημοσιεύετε γράμμα όπου άφ' ενός μόν έρωφα πως ή προσπάθεια να παρουσιαστούν όλοι οι Έλληνες σαν «προσκυνημένοι» δηλοῖ την φτηνή άνάγκη των όλίγων χουντοκαλάκων να «θολέφρουν» την δική τους ένοχή, έντάσσοντάς την σε μία (ύποθετική) πάνδημη χουντοσυνεργασία, άφ' έτέρου κίλεσα τον κ. Ν. Δήμου να έπανορθώσει στο ίδιο τό «Σπήγγελ» τά όσα άνέειθνα έλεπε, και τοῦ σημείωνα πως όσο και αν ύποψιάζεται τους Έλληνες σαν στερομμένους ήπασών των άρετών, έν τούτοις ή σεμνότης παραμένει από τά κύρια γνω-

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

ΕΝΔΥΜΑΤΑ

ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

Δαφνομήλη 5, Αθήνα (706) ☎ 36 38 806

ρίσματα των Ελλήνων. Ο κ. Ν. Δήμου στο 179 τεύχος σας, αφού δηλώνει αδυναμία να συνεχίσει διάλογο μαζί μου, αναπτύσσει και πάλι τις γνωστές θεωρίες του «περί χούντας και Ελλήνων», και αφού τις διανθίζει και με δλίγη... ελληνικήν παράνοια, υποστηρίζει ότι το πρωί της 22/4/67 «ή ζωή στην Ελλάδα συνεχίστηκε κανονικά»! Στο 180 τεύχος σας και πάλι είχατε την καλοσύνη να δημοσιεύσετε γράμμα-απάντησή μου, όπου εκ νέου τόνω καλώς να επανορθώσει στο ίδιο το «Σπήγελ» τα θαυγά, αλλά και να πει πιά καθαρά ποια ή δική του στάση απέναντι στη δικτατορία, γιατί πιστεύω πως πριν να κρίνουμε τους άλλους, και μάλιστα έναν ολόκληρο Λαό, πρέπει πρώτα να έχουμε το θάρρος να κρίνουμε τόν έναντό μας.

— Ο κ. Ν. Δήμου τώρα σιωπά. Προφανώς δεν σκοπεύει να επανορθώσει από το «Σπήγελ» τόν ένθνικά άνεπίτρεπτο διανοημό των Ελλήνων. Όμως στην έφημερίδα «Βραδυνή» της 10 Σεπτεμβρίου 1971, και στá «Κοσμικά», διαβάσω:

«Ο Γενικός Διευθυντής της διαφημιστικής εταιρείας Δέλτα-Δέλτα-Δήμου και ή κ. Νικολάου Δήμου, έδωσαν μεγάλη δεξίωση στην έπαυλί τους στην Έκάλη. Τήν δεξίωση έτίμησαν με την παρουσία τους ό Αντιπρόεδρος της Κυβερνήσεως κ. Νικ. Μικαρέζος, ό ύφυπουργός Οικονομικών και ή κ. Άρ. Δημοπούλου, ό ύπουρ-

γός Έθνικής Οικονομίας και ή κ. Γ. Κάστερ, ό ύφυπουργός Κυβερνητικής Πολιτικής και ή κ. Κων. Μιχαλοπούλου, ό γενικός γραμματέας του Έπουργείου Πολιτισμού κ. Γ. Γερογιάννης...».

Στό δημοσίευμα αυτό έπονται και πολλά άλλα όνόματα, αλλά άφ' ενός μέν δέν παριστάνω τόν κοσμικογράφο, άφ' έτέρου δικαιούμαι νά πιστεύω πως οί πλείστοι τών τότε παρενεθέντων μάλλον θά πρέπει νά παγιδεύτηκαν, και δέν μου επιτρέπεται ή άναφορά τών όνομάτων τους.

— Έχοντας λοιπόν τώρα έμπρός μας ένα δείγμα της «παθητικής αντίστασης» του κ. Ν. Δήμου απέναντι στην δικτατορία, είναι μάλλον εύκολο νά άντιληφθούμε όλοι τί έννοεί όταν ξεφωνίζει ύβριστικά ότι οί «Έλληνες δέν όγñκαν στους όρόμους, και δέν άντιμετώπισαν με τόν τρόπο πού έπρεπε τά άρματα μάχης τών δικτατόρων, Παπαδόπουλου, Παττακού και Μακαρέζου! Έκτός, και άν μäs πεί ότι χλευάζει τους Έλληνες άκριώς έπειδή δέν σταματήσαμε τά άρματα μάχης και έτσι εκείνος αναγκάστηκε νά δεξιώνεται τους δικτάτορες!

— Κάλεσα κατ' επανάληψη τόν κ. Ν. Δήμου νά επανορθώσει τά άτοπά του, και νά πάρει με τά εύφρολογήματά του νά όρίζει τους Έλληνες. Είναι δυστυχώς προφανές ότι δέν σνεντίζεται, ίσως διότι έπιμένει νά έπαληθεύει τόν άφορισμό του Μενάνδρου, ότι δηλαδή «μεγίστη τών έν ανθρώποις νόσων πασών ή άναί-

δεια»! Άν λοιπόν ό κ. Ν. Δήμου δέν καταλαβαίνει τά όσα άνεπίτρεπτα σφάλματά του, και δέν θέλει νά επανορθώσει, ίσως τό «ΝΤΕΡ ΣΠΗΓΚΕΛ» νά καταλάβει ποιός ήταν ό συνομιλήτής του.

— Όσο γιά μäs, τους λοιπούς Έλληνες, έ, ναι, έμεις πραγματικά δικαιούμαστε νά έχουμε την δίκαιη όργή! Γιατί ένώ πέρασαν κιόλας τέσσερα χρόνια, και ούτε ένας χουντικός δέν είχε τόν στοιχειώδη άνδρισμό νά ζητήσει (έστω! μόνον αυτό!) συγγνώμη γιά τά όσα αυτός και οί όμοιόδετες του έκαναν σέ θάρος της Ελλάδος, δηλαδή γιά τό ότι ποδοπάτησαν κάθε ανθρώπινη αξιοπρέπεια, γιά τό ότι βασάνισαν ανθρώπους, γιά τό ότι καταργάκωσαν την Δικαιοσύνη, γιά τό ότι άσέλησαν επί της Παιδείας και της Νεολαίας, γιά τό ότι διάλυσαν την Διοίκηση, γιά τό ότι τίναξαν στόν άέρα τά Κρατικά Ταμεία, γιά τό ότι ξεπούλησαν την Έλληνική Γη, γιά τό ότι έμπορεύτηκαν τόν Έλληνικό Στρατό, γιά τό ότι έπνιξαν την Κύπρο, γιά τό ότι έφεραν τους Τούρκους μέσα στο Αιγαίο, γιά τό ότι μετέτρεψαν την Ελλάδα σέ «καραγκιόζ-μπερντέ», έχουμε, άπ' επάνω, και τους ενεργήσαντες σάν κάθε λογής ξεσκονόπανο και σφονγγαρόπανο της χούντας, νά εμφανίζονται έπικριτές και τιμητές μας, μά και σάν τάχα θαύματα δυστυχούντες γιά τά Έλληνικά πράγματα! Έ, μάλλον πάει πολύ!...

— Πόσο σωστά τό γράφει ό κ. Ν. Δήμου!

Άντιγράφω εδώ τόν 155 άφορισμό του από τό διβλίό του «ή δυστυχία, κ.λ.π., κ.λ.π.»: «Άναζητώντας στά παρασκήνια, πίσω από τά σκηινικά νά όρείς την άληθινή μορφή του τόπου σου — άνακαλύπτεις μέ τρόπο πως δέν είναι σκηινικά, παρά άληθινή πέτρα και θράχος. Μόνο έσύ είσαι ψεύτικος. Έθοποιός. Καμποτίνος!»

— Πράγματι! Αυτός εδώ ό τόπος ΕΙΝΑΙ άληθινή πέτρα, και θράχος.

— Υ.Γ. — Άς είναι σαφές πως όποιες και άν είναι οί πολιτικο-κοινωνικές άντιλήψεις του κ. Ν. Δήμου, είναι δικό του πρόβλημα. Δέν με άφορούν. Δέν κρίνω τίς πολιτικές άντιλήψεις του. Την συμπεριφορά του σάν Έλληνα συμπολίτη κρίνω, και προσπαθώ να έρμηνεύσω — σέ σχέση με τίς άντιλήψεις του. Άς είναι άκόμη σαφές ότι δέν παρεβίασα τό οικογενειακό του άσνλον! Ό ίδιος ό οικοδοσότης μετέφερε στίς έφημερίδες τά έν τη οίκία του πραχθέντα.»

Αυτό, αγαπητό ΑΝΤΙ, είναι τό από 31.12.77 γράμμα μου πού τά «Πολιτικά Θέματα» τό άρνήθηκαν ως μη, προφανώς, έμπίπτον στην προσπάθειά τους γιά «σωστή έννημέρωση». Ουδέν σχόλιον, λοιπόν.

Φιλικά
Γιώργος Τ. Μείμαριδης
Έμπορος
Άθήνα

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΔΕΣΗ: «ΜΑΥΡΟ ΡΟΔΟ» ΔΕΛΦΩΝ 2 (ΚΑΙ ΔΙΔΟΤΟΥ) ΤΗΛ. 3608635

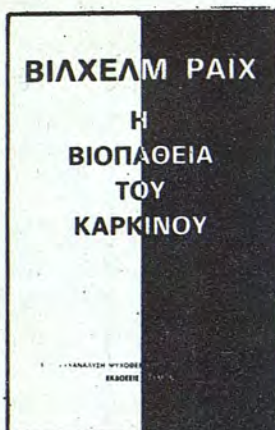
κυκλοφόρησαν

Ε. ΑΡΑΝΙΤΣΗ

ΓΚΥ ΝΤΕΜΠΟΡ

Β. ΡΑΪΧ

Ρ. ΛΕΙΤΓΚ

έκδόσεις "ΑΚΜΩΝ"

ΑΘΗΝΑ: Μαυρομικάλη 5 - τηλ. 3611650

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Ε. ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ.
Αριστοτέλους 4. τηλ. 228682 - 264609

**ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ
Σ' ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ**

στις επάλξεις της Δημοκρατίας

ή ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ή απογευματινή σου εφημερίδα

ΑΝΤΙ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601.
Τηλ: 732.713 - 732.819

● Έκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ Γ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
● Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
ΤΡΥΦΩΝ ΛΥΓΟΥΡΑΣ
Βασ. Αλεξάνδρου 26
"Αγ. Ανάργυροι.

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΦΩΤΟΚΥΤΤΑΡΟ» ΕΠΕ
Βασ. Αλεξάνδρου 2, Χίλτον.
Τηλ. 748.314 - 713.604
● Εκτύπωση:
Έργαστ. Γραφικῶν Τεχνῶν
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ιασιού 5, Περιστέρι.

● Κάθε ένυπόγραφο άρθρο
έκφράζει τήν προσωπική
άποψη τού συγγραφέα του.

● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΣΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:
Έξαμ. 260 δρχ. - Έτήσια 520
Έτήσια Όργανισμών,
Τραπεζών, κ.λπ. 1.200 δρχ.
Γιά φοιτητές έκπτωση 15%.
● ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙ-
ΚΟΥ:

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
έξάμηνη: απλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 13
έτήσια: απλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 25
Η.Π.Α. - Καναδάς - Άν. Ασία:
έξάμηνη: απλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 17
έτήσια: απλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 34
Αυστραλία - Ωκεανία:
έξάμηνη: απλή δολ. 10
άεροπ. δολ. 24
έτήσια: απλή δολ. 20
άεροπ. δολ. 47
● Έμβάσματα, έπιταγές:
ΧΡΗΣΤΟ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601.
● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ δρχ. 20
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΤΙΜΗ 30 ΔΡ.

● Κεντρική διάθεση:
● γιά τά βιβλιοπωλεία
τής Αθήνας:
Στά γραφεία τού «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732-713
● γιά τά βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο «Ξένος Τύπος»
Ν. Κοτζιάς καί Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720,
Θεσ/νίκη

τό ΒΗΜΑ ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΟ ΒΗΜΑ
όλοκληρη ή Ελλάδα
όλοκληρος ο κόσμος

ΤΟ ΒΗΜΑ

κάθε πρωί
στα χέρια σας.

Κάλλιο πέντε καί στο χέρι
παρά δέκα καί καρτέρι

... Τώρα πιά δέν υπάρχει καρτέρι: μέ
τό «ΑΝΤΙ» στό χέρι καί 10% καί 20%
έκπτωση σέ δίσκους καί κασέτες!

Χάρητος 38 στό Κολωνάκι
Μόνιμη έκθεση δίσκων

Μιά «είδική προσφορά» ενός ειδικού
μαγαζιού

κυκλοφορεί

σύγχρονος κινηματογράφος '77 15-16

αφιέρωμα στους
Ναγκίζα ΟΣΙΜΑ – Γιοσισίγκε ΓΙΟΣΙΝΤΑ
καί στό
Νέο Γιαπωνέζικο
Κινηματογράφο.

Άκόμα:
Θεωρητικά κείμενα των Σ.Μ.
Αιζενστάιν, Ρ. Μπάρτ καί
Μπ. Μπρέχτ γιά τήν
Ανατολική Θεατρική Τέχνη
καί τόν κινηματογράφο,
μελέτη μιās διαφορετικής
σχέσης
κινηματογράφου/Ιστορίας,
καί μιá πρώτη εκτίμηση του
Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης '77
(Υπέρβαση ή συντήρηση ενός
θεσμού;)
140 σελ. – 100 δρχ.

Μπουάτ ΛΗΔΡΑ
Κέκροπος 12, Πλάκα. Τηλ.
3236338

ΠΑΝΟΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

Νατάσα Παπαδοπούλου
Νίκος Λόλης – Χρήστος Ζούκας
Τόνια Μάνεση

ΗΛΙΑΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ

Πρόγραμμα ποιότητας

κεραμικά
από το εργαστήριο

“αντικείμενο,,

Φτιαγμένα με κέφι και αγάπη
σε καινούργιες πάντα φόρμες και σχέδια
έκλεκτά δωρά για τους απαιτητικούς
φίλους σας.

Θά τα βρείτε στο εργαστήριο,
Φανερωμένης 48 - Χολαργός
τηλ. 65.21.725

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ζαλόγγου 9, τηλ. 36.19.724

Έδγκένι Πασουκάνις
ΜΑΡΕΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ

Γκεόργκη Βελίτσκοφ
ΑΠΛΑ ΘΑΥΜΑΤΑ

Λούτσιο Κολέτι
ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΑΡΟ ΜΑΡΕ

Άγκνές Χέλερ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ

Σελεστέν Φρενέ
ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

PYLARINOS

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ
ΣΤΑ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Η ΑΥΓΗ

κάθε πρωϊ

• ζωντανή ενημέρωση
• αδέσμευτη έρευνα • ελεύθερη κριτική

Η ΑΥΓΗ

κάθε Κυριακή
16 σελίδες

• με πλούσιο περιεχόμενο
• με νέο έπιτελείο συνεργατών

Η ΑΥΓΗ

στην πρώτη γραμμή της πάλης
για τη δημοκρατία και την ανεξαρτησία
της Χώρας
για την ενότητα και την ανανέωση
του κομμουνιστικού κινήματος

αγοράζετε
διαδίδετε
την
ΑΥΓΗ